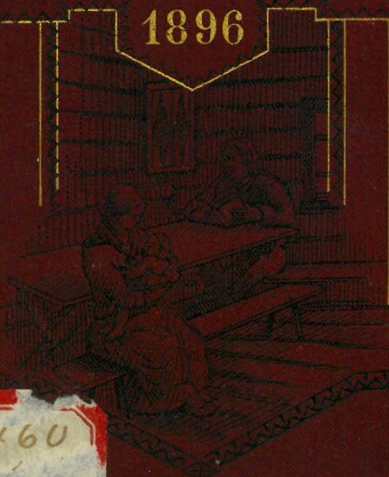
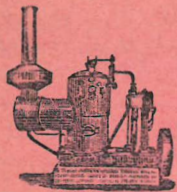

KALENTERI
1896

5460

50 6
Ex libris
JOHN I. KOLEHMAINEN

Suomalainen Kalustokauppa

P. SIDOROW

Helsingissä

on Suomen vanhin ja suurin maanviljelys- ja meijerikoneisto- ja kalustokauppa. Kauppahuone perustettiin 1875 ja on siis 20 vuotisella olemassaolo ajallansa toimittanut koneiden ylös-asettamista kaikkialla maassamme siten, että ne ovat täysin tyydyttäneet ostajien suuremmatkin vaatimukset. Kun toiminiimi edustaa useimpia etevimpiä koti- ja ulkomaisia konepajoja ja tehtaita, niin alköön kukaan koneita tarvitseva, olkoon sitte tarvittavat koneet mitä laatua tahansa, lyökö läimiiin tiedustella niitä monia suuria etuja, joita toiminimi on tilaisuudessa tarjoamaan ja jota tuskin mikään muu kalustokauppa kykenee tekemään. Toiminimellä on oma insinööroirinsa, joka tietoperäisellä ja käytännöllisellä monivuotisella kokemuksellaan on täydellisesti perehtynyt tentävänsä tällä alalla sekä monta kokemtta, taitavaa koneenasettajaa jotka ovat olleet toiminimen palveluksessa melkein koko ajan ja sillä välin ennättäneet saavuttaa harvinaisesti monipuolisen, käytännöllisen kehityksen ja kokemuksen kaikessa koskeva koneiden varsinkin meijeri- ja maanviljelyskoneiden — paikoilleen asettamista ja niiden hoitoa.

Toiminimen hinnat ovat

ehdottomasti helpoimmat.

Ostajat saavat

Täydelliset kustannusehdotukset ja piirustukset ilmaiseksi.

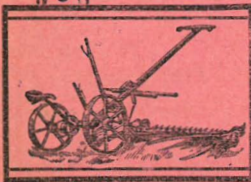
Toiminimi myy ja laittaa kuntoon täydellisiä meijereitä, myllyjä, sahalaroksia, puujalostamistehtaita, tiilitehtaita, nahkatehtaita, leipemoita, kylpylaitoksia, vesijohtoja, sähkövoima ja sähkövalojohtoja, raitioiteita y. m.

Toiminimen hallussa on **suurin varasto** kaikenlaatuista meijerikoneita ja aseita, heinäsiemeniä, luujauhoa, kainiittia ja Tuomaskuonaa, asfalttihuopaa y. m.

Suomalainen Kalustokauppa

P. SIDOROW

3 Mikonkatu 3, Helsingissä.

5460
261
Arkkitehti

J. Stenbäck

RAKENNUSTOIMISTO

Helsingissä, Puistokatu 4.

Erikoisala: Kirkkorakennukset.

Toimittaa Bochum'in terästehtaan ainoana asiamiehenä Suomes-
sa Teräksisiä päivä-
työ- ja
Kirkonkelloja.

Kansakirjastojen tarpeita.

Kansakirjastoja varten on Seuran toimistossa aina saatavana seuraavat tarpeet:

Lainauskirja. Kaksi eri lajia löytyy. Toinen laajempi 200 sivuinen, vaatekansilla ja nahkaselällä maksaa 5 markkaa.

Toinen, ohuempi vaatekansilla, vaateselällä 100 sivuinen ja sijalla 3693 lainalle, maksaa 3 markkaa.

Pääluettelo. V. Vaseniuksen oppaassa ehdotetun järjestelmän mukaan irtonaisilla lippuilla. Hinta 1 markkaa 100 lippua.

Muistiinpanokirja, jonka pienissä kirja-toissa voi käyttää pääluettelon tarpeeksi. Hinta 1 markkaa 50 penniä.

Luettelo kansakirjastoja varten sopivista kirjoista. Saadaan ilmaiseksi. Eri luettelo suomalaisia, toinen ruotsalaisia kirjoja.

Mallisaantöjä pitää- ja kyläkirjastoja varten.

Neuvoja kansakirjastojen holdosta. Kirj. Valfr. Vasenius. Hinta 50 penniä.

Juho Pynninen ja kansakirjastot. Viisikymmenvuotinen muisto. 18-5. Hinta 25 penniä. (Kansanv. s:n toimituksia n:o 93.)

Kansakirjastoista ja mitä ne sisältävät. Keskusteluita lukutuvassa. Kirjoittanut E. L. Hinta 15 p.ä. (Kansanv. s:n lehtisiä n:o 40.)

ELEFOONIA

Sähkövalaistus-Koneita

SUOMALAISUUSINSTITUUTTI

Sähkökelloja

MIKROSTATIONSINSTITUUTIT

Tuomiokatu 30

Dan Joh. Wadén'in Sähköliike. ←

2011

17/336

157-1980

Kansakoulun Lehti

(Vastaava toimittaja A. KOHONEN)

ilmestyy v. 1896 niinkuin ennenkin kahdesti kuussa, mutta laajennettuna niin, että se muodostaa vähintään **36 painoarkkia** käsittävän teoksen vuodessa. Lehti tulee siis olemaan **maamme suurin** ja kokoonsa nähden **helppoin** kasvatusopillinen aikakauskirja, maksaen ainoastaan **5 m. vuodelta, 3 m. puolelta vuodelta**. Maaseuduilla tulevat lisäksi tavalliset postimaksut. Tilaten toimitukselta suorastaan ristositeessä lähetettäväksi, maksaa lehti **6 m. vuodelta**.

Kansakoulun ystävät, opettajat ja johtokunnat, edistäkää lehden leviämistä!

Huom.! Lehden edellisiä vuosikertoja on saatavana alennettuun hintaan.

uodecim seuran toimituksia:

Terveydenhoitolehti

Ilmestyy kerran kuukaudessa. Sisältää helpotajuisia selityksiä ja neuvoja yleisessä terveydenhoidossa sekä tavallisimpien tautien hoitamisessa.

Hinta 2 markkaa vuodelta.

Kuvallinen Terveydenhoito-oppi

Toim. prof. E. Tigerstedt.

Hinta 6: 50.

Ensi Apu Vahingoittuneille

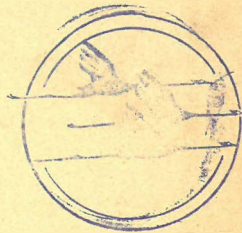
Kirj. prof. Fr. v. Esmarch.

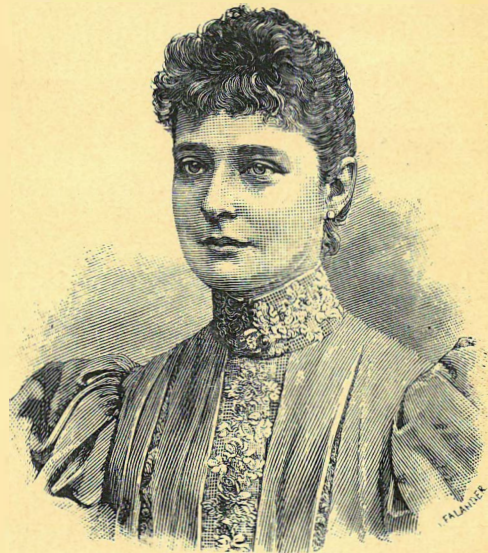
Hinta 50 penniä.

Kirjasia tarttumataudeista

Hinta 10 penniä.

SIIRTOLAISLUKIOINSTITUUTTI
MIGRATIONSINSTITUTET
Turun Yliopisto
20500 Turku 50 ☎ 17536

Aleksandra Feodorowna
Venäjän Keisarinna.

Kansanwalistus-Seuran

Kalenteri

1896.

Kuudestoista vuosikerta.

Helsingissä, 1895.

Kansanwalistus-Seuran kustantama.

Merkkien ja Iyhennysten selityksiä.

☉ Aurinko. ☀ Uusi kuu. ☾ Ensimmäinen neljännes. ☾ Täysi kuu. ☿ Viimeinen neljännes. S. Iihawalla painettu numero merkitsee Wenäjän kruunun pyhäpäivää. 15 Iihawalla painettu numero merkitsee Wenäjän kruunun pyhää. a. aamulla. i. illalla. 9,49 a. on luettava: kuu syntyy kello yhdeksän ja neljäkymmentä-yhdeksän minuuttia aamulla. 9,4-3,8: aurinko nousee kello yhdeksän ja neljä minuuttia aamulla ja laskee kello kolme ja kahdeksän minuuttia illalla.] kuuluu edelliseen riviin. [kuuluu seuraavaan riviin. Aika on joka paikassa määrätty Helsingin ajan mukaan.

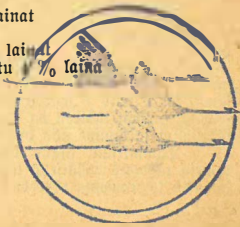
Numerot „muisiinpanojen“ edellä merkitsevät päivämäärää.

Muisiinpanoissa merkittyjä obligatfioni lainoja.

	Korko:
Suomen waltion Iwenäläinen w. 1859 otettu laina, josta on 500 ruplan obl.	4 %
Suomen waltion Erlanger ja Boitain kansja tehty palkintolaina w. 1868, josta on 10 Thalerin obl.	0 %
Suomen waltion Suomen pantin ja W. A. v. Rotšjilbin kansja tehty laina w. 1882, josta on 500, 2,000 ja 5,000 markan obl.	4 %
Suomen waltion Suomen pantin ja W. A. v. Rotšjilbin kansja tehty konverttauslaina w. 1886, josta on 500-2,000-5,000 m. obl.	4 %
Suomen waltion Suomen pantin u. m. kansja tehty konverttauslaina w. 1889, josta on 500, 2,000 ja 5,000 Saksan markan obl.	3 1/2 %
Suomen waltion kotimainen laina lahjoitusmaiden lunastamiseksi w. 1890.	4 %
Suomen Hypoteekki-yhtiön Suomen Yhdyspantin h. m. kansja tehty konverttauslaina w. 1884, josta on 500-1,000-2,500-5,000 Suomen markan obl.	4 1/2 %
Suomen Hypoteekki-yhtiön W. A. v. Rotšjilbin kansja tehty konverttauslaina w. 1887, josta on 500, 2,000, 5,000 markan obl.	4 %
Suomen waltion w. 1895 otettu laina josta korko	3 1/2 %

Helsingin kaupunkiin w. 1876 otettu 5 % ja w. 1882 ja 1892 otettu 4 1/2 % lainat
 Helsingin seurakuntaan w. 1886 ja 1891 otettu 4 1/2 % lainat
 Borin kaupunkiin w. 1871 otettu 5 % laina
 Oulun kaupunkiin w. 1881 otettu 4 1/10 % ja 1895 otettu 4 1/2 % laina
 Turun kaupunkiin w. 1885 otettu 4 1/2 % laina
 Niolainkaupunkiin w. 1885 ja 1893 otettu 4 1/2 % lainat
 Tampereen kaupunkiin w. 1887 otettu 4 1/2 % laina
 Wiipurin kaupunkiin w. 1887 otettu 4 1/2 % lainat
 Suomen kaupunkien Hypoteekkilasjan w. 1895 otettu 4 % laina
 Suomen Yhdyspantin w. 1885 otettu 4 1/2 % laina

Turun Yliopisto
 20500 Turku 50 17536

Helsingissä, 1895.

Wellsin ja Gossin osakeyhtiön kirjapainossa.

Luuk.	M.	W.	M.
Muistiinpanoja:			
Zumalalla onnen ohjat, Luojalla lydyn avaimet.			
1 R. Und. w. p.	1895, Jouluf.	20	
2 T. Napel, Set		21	
3 P. Genof	○ 9,6—3,0	22	
4 L. Tiitus		23	
Egef. 5: 25—27. — Matt. 3: 11—12.			
5 S. S. j. Und w. p.	Simo	24	
1 Tim. 3: 16. — Matt. 12: 15—21.			
6 M. Loppiaainen		25	
7 T. August	○ 9,3—3,10	26	
8 R. Erhard	⊕ f. 5,5 i.	27	
9 T. Weikko	○ 9,1—3,14	28	
10 P. Niku		29	
11 L. Rauha	○ 8,58—3,18	30	
Hebr 2: 11—16. — Matt. 12: 46—50.			
12 S. 1 f. Loppiaif.	Tammif.	31	
13 M. Nuutti	○ 8,56—3,22	1	

Zähittiteeklijä seikkoja tässä kuussa.

Taiwaan tannella tapahtuvien liikkeiden älyämistä vaikeuttaa suuresti se, että maa, jota me seuraamme kaikissa sen liikkeissä, pyörii itäänkin hyrrä. Koska kaikki ne esineet, joihin me ensi päivästäme saakka olemme tottuneet etupäässä hnomiomme kiinnittämään, seuraavat meitä pyöriessämme maan mukana, tuntuvat nuo esineet meistä liikkumattomilta avaruudessa. Sitävaastoin taidas tähtineen näyttävä pyörivän, nousevan idästä ja laskevan länteen. Wastaa erityisen harjoittuksen kautta voimme vaiwatta tajuta suuntia ja liikeitä avaruudessa verrattuna johonkin kiintötähtien asemaan perustuvaan alisuuntaan. — Jos esimerkiksi näemme jonkun tähden kello 6 illalla loistavan luoraan eteläisellä taiwaalla, niin sama tähti kello 6 seuraavana aamuna on luoraan pohjoisessa; mutta luunta katsojasta tuohon tähteen on molemmissa tapauksissa tähdellisesti sama, maa on wain kääntynyt jalkamme alla puoli kierrosta.

Tammikuun ajalla loistaa itäisin Orionin, koto pohjaisen kiintötähtitaiwaan komein tähdistö eteläisellä taiwaalla. Sen tuntee helposti tolmesta tekimästä, jontekin loistavasta tähdestään, josta ovat luoraan waiwassa muodostaen Kalewan

Luuk.	M.	W.	M.
Muistiinpanoja:			
14 T. Jeeleits	⊕ f. 11,59 i.	2	
15 R. Simiä	○ 8,53—3,27	3	
16 T. Ilmari		4	
17 P. Unto	○ 8,49—3,32	5	
18 L. Warma		6	
1 Kor. 1: 26—31. — Luuk. 19: 1—10.			
19 S. 2 f. Loppiaif.	○ 8,46—3,36	7	
20 M. Fabian		8	
21 T. Mune	○ 8,42—3,41	9	
22 R. Woiito		10	
23 T. Emma	○ 8,38—3,46	11	
24 P. Erkki	⊕ f. 4,22 a.]	12	
25 L. Paawo	○ 8,34—3,51	13	
2 Kor. 1: 3—11. — Matt. 8: 14—17.			
26 S. 3 f. Loppiaif.	Wiljo	14	
27 M. Krysostomus	○ 8,30—3,57	15	
28 T. Raarle		16	
29 R. Watto	○ 8,26—4,2	17	
30 T. Guntilla	⊕ f. 10,35 a.	18	
31 P. Mii	○ 8,21—4,7	19	

mietan. — Muringon näennäisen aseman tutkimiseksi eri aikoina, ajatellaamme vedetyksi luora waiwasta sümästäme johonkin sopimaan kiintötähteen, esim. Kalewan mietan tekimästäme. Jos nyt koto lewättaluen kulussa wiertamme auringon luuntaan tähän kiinteään luuntaan, huomaamme, kuinka se wähtielleen läpenee tätä. Kun Kalewan mietta on tammikuun puoltwäälisä itäisin etelässä noin puoli hymenen aikana, on aurinko jo aitoja titen laskeut ja ehtinyt kiertää. Inten helposti woi laskea, aina kullujen ja pohjaisen wäille. Mutta wiikkojen wiertessä tämä ero wähenee wähenenistään. Kun maaliskuun ensi päiwinä tuo merkkitähtemme kello luuden jälkeen on saapunut etelään, on aurinko wasta ehtinyt länteen, jossa se laskee. Ja huhtikuun ajalla täpöi tämä ero niin pieneksi, että koto Orionin tähtiryhmä nähdään laskevan länteen heti mailleen menewän auringon jäljessä. — Tätien talemme siis huomaamaan, kuinka aurinko näyttää liikkuvan pitkin u. f. eläturata eli ekliptikaa. Tämän liikkeen woiwi huomata jo muutamassa päiwässäkin, jos ottaa waiwafteen kattoa tarkan kellon avulla, mihiin aikaan aurinko jo tuo merkkitähti häwiwäwät jontun eteläisessä suunnassa olevan seinän taakse. Se aika jota kuluu auringon häwiwämisestä tuon tähden häwiwämiseen pienenee päiwä päiwältä, likemmä 4 minuttia päiwässä.

Sananlasku.

Hywä Tuomas Joulun tuopi, paha Nuutti pois sen wiepi.

1 L. Pirkko	⊙ 8,19—4,10	L. 20
Malak. 1: 11. — Matt. 13: 31—33.		
2 S. Ryttiläm.p.	Maar. kirff.	21
3 M. Suugo	⊙ 8,14—4,15	22
4 T. Amsgarius		23
5 R. Aqata	⊙ 8,9—4,20	24
6 L. Laina	⊙ f. 2,18 a.	25
7 P. Rikard	⊙ 8,4—4,26	26
8 L. Maffi		27
2 Tim. 3: 10—17; 4: 1—5. — Matt. 9: 36—38; 10: 1—15.		
9 S. S. Sefagej.	⊙ 7,59—4,31	28
10 M. Etina		29
11 L. Opri	⊙ 7,53—4,37	30
12 R. Etma		31

Muistiinpanoja:

1. Balt. paff. I. sarjat arv. ja arv. obl. lunast.
2. Turun f. 1885 vuoden obl. arvo-taan (tämän kuun edellisellä puo-lisolla) ja kertol. sekä arv. obl. lunastetaan.
3. Ohj. yhtiön 1892 ja 1891 I. obl. ylösanotut.
4. Ryttilämpäivä. jättää poismuutta-va lampuot puolet huoneista jäl-keensä tulijalle.
4. Toripäivä Raabessa.
4. Loviisa.
5. J. L. Runebergin syntymäpäivä.
5. Markkinat Viipurissa.
9. Pitäjäjohtaja-yhd. vuosipäivä.

Kuu on oikein Otava, sarvet suora-han juurteen, putso perin pohjai-sehen; silloin nuorten nousejaita, wanjujen lepuu-aita.

Tämän kuun ajalla on Kalewan mietä kello 8 aikana itäisiin etelässä. Jos ohjaa kaukoputkenla (esim. tarvallisen meriilifarin) wäähän alapuolella tämän tekim-mäistä tähtä, löydää helposti pilvimaisten joukon waloisaa aineita. Se on tuo kuuluisa Orionin nebula, toimein taikista niistä tuhaumista nebuloista, joita tai-vaalla nähty, kuin saaria avaruuden suunnattomassa meressä. Niommisä foneisä nähdään sen olevan omutuisissa pyörteisissä ja pynskäpääissä ja spektroskopin niminen fone oioittaa, että sen walo on hehkuwasta kaasusta lähtenyt. Arwattawasti tapahtuu tuosä suunnattomassa ainejoukiossa suuremmissä mullistuksia, joiden tulofonena mittaamattomien aitojen kullutta on oleva kokonainen maailma uusia aurinkoja ja niiden seuralaisia.

Jos Kalewan mietästä meunään noiden kolmen tähden suuntaa pitkin alas walemmalta, tullaan Siriuksen, koto kiintotähtitaiwamme firkkaimvaan tähteen. Tämä on niitä harvoja kiintotähtiä, joiden etäisyys on saatu määrätty. Walo, joka kiittää 298000 kilom. sekunnissa, tiedetään wiipyvän Siriukselta tänne kulkies-saan 8 vuotta. Uudemmat tutkimukset ovat oioittaneet, että Siriuksella on seura-lainen, toinen aurinko, jonka kansä on kiertäwät toisinaan 49 wuodessa; niiden wäin-nen etäisyys on 37 kertaa niin suuri, kuin maan ja auringon wäli; päätähden paino on 13.8 ja seuralaisensa 6.7 aurinkomme painoa.

Useat kiertotähdistä ovat tämän kewättälwen aikana helposti nähtäwissä. Kiertotähteen tuntee taiwaalla siitä, että sen walo on tafainen eitä tulki kiten kiinto-

13 L. Sulo	⊙ 7,48—4,42	Sf.	1
14 P. Walee	⊙ f. 5,52 i.]		2
15 L. Sipi	⊙ 7,43—4,47		3
1 Kor. 13: 1—13. — Mark. 10: 32—45.			
16 S. Raškaiš.	Juliana		4
17 M. Wainö	⊙ 7,37—4,53		5
18 L. Ronfordia			6
19 R. Kauppo	⊙ 7,31—4,58		7
20 T. Rieluisa			8
21 P. Tuulikki	⊙ 7,26—5,3		9
22 L. Pietari	⊙ f. 10,54 i.]		10
2 Kor. 6: 1—10. — Luuk. 10: 17—22.			
23 S. J. f. Paast.	⊙ 7,20—5,8		11
24 M. Karfauspäiwä			12
25 L. Mattias	⊙ 7,14—5,13		13
26 R. Viktoriina			14
27 T. Nestor	⊙ 7,9—5,19		15
28 P. Lauki	⊙ f. 9,31 i.		16
29 L. Onni	⊙ 7,3—5,24		17

Muistiinpanoja:

18. Toripäivä Borisä.
20. Naisyhdistyksen vuosip.
20. Markkinat Rajaanissa.
25. RomaniemeKa.
28. Kuun pimeneminen alkaa f. 7,56 ill., laajimmallaan f. 9,25, loppuu f. 10,55 ill

Ranjanwalistus-seuran wuofiko-
kous Helsingissä t. f. lo-
pulla sanomalehdissä ilmoi-
tettawana päiwänä.

Pakkanen pyryn perästä, suwi
suuresta lumesta.
Hywin kylmi Ryttilä, pahoin
Paawalin pakei, siitä halla
Heinäkuussa, talwi kestellä
kesää.
Mina on aikaa wireällä, kiire
laiskalla kotona.
Anna armias Jumala sitä miel-
tä miehen päähän, ettei huo-
menna katuisi töitä tämän-
päiwäisiä.

tähtien walo, jela siitä että kiertotähti näyttää kiirtävän taiwaalla niuhin tähtiin werrattuna. — Venus, joka wälhyään loistaa aamutähtenä, on helpoimmiten löy-dettäwissä tämän kuun 10 ja maalisk-kuun 11 päiwinä, jolloin kuu on walkan sen toisalla (yläpuolella), kuten merkit aima-natasä soittawa.

tuat. Tarwoitam-me tavallista al-mamalkaa, tähän kirjauan ei ole noita merkkejä josta mahtumaan. Sen walo, joka on erit-täin waloitoinen ja woinatas, on helppo tuntea muuKoinfin Ru-ten taempana ole-wa taulu oioittaa on tämä tähti mo-

Orion.

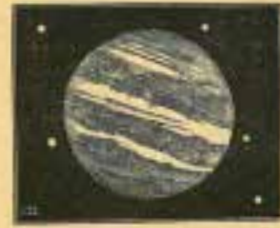

Maaliskuu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Sananl. 28: 13. Luuk. 15: 21. Ps. 19: 13.	Muistiinpanoja:																														
1 S. 1 Rufousp. ○ 7,0—5,26	18	Tässä kuussa arvotaan Borin kaupungin 1. obl. w:ita 1871.																													
2 M. Fanny	19	1. Vuoleksi unobekki pestattu palkollinen pyhätään päästökirjansa maalfskun kuluessa.																													
3 T. Kungunda ○ 6,54—5,31	20	1. Walt. 1882 I. obl. arvotaan.																													
4 R. Toimi	21	1. Walt. 1889 I. obl. arvotaan.																													
5 T. Siro ○ 6,48—5,36	22	1. Walt. 1895 I. forfoliput ja arwot. obl. lunastetaan.																													
6 P. Ruudolf f. 1,9 i. 23	23	1. Hyv. yhtiön 1884 I. forfoliput ja arw. obl. lunastetaan.																													
7 L. Laila ○ 6,42—5,41	24	1. Wiipurin kaupungin 1887 ja 1892 I. obl. arvotaan.																													
8 Ef. 5: 1—9. — Luuk. 4: 31—37.	25	2. Toripäivä Kuopiossa.																													
9 S. 3 f. Paast. Wilppu	26	5. Lappeenranta.																													
10 M. 40 Martyria ○ 6,36—5,46	27	5. Marckinat Samonlinnassa.																													
11 T. Auro	28	5. Torniossa.																													
12 R. Harras ○ 6,30—5,51	29	9. Kontordia-yhdistyksen haara-osastojen vuosikokoukset.																													
13 T. Korjus, Refo	1	10. Taideyhdistyksen vuosipäivä.																													
14 P. Usto ○ 6,24—5,56	2	12. Marckinat Mikkeliissä.																													
15 L. Matilda f. 0,28 i. 2																															

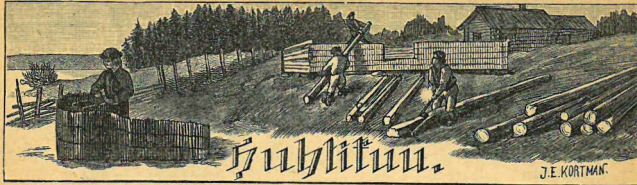
Jupiter, tuo kiertotähtien jättiläinen, on myöskin näihin aitoihin taiwaallamme. Se loistaa iltoisin korkealla lounailla taiwaalla ja tuntee sen helposti erittäin kirkkaasta, tasaisesta valostaan. Jos alkaa jo tammikuusta seurata tämän liikkeitä, saapi hyvän käsitteen kiertotähtien näennäisestä siirtymisestä taiwaalla. Mäkeläamme tammikuun keskiaikoina seisovamme myöhään illalla vain etelätä. Aurinko on silloin pohjoisen taiwaanranalla, selämme takana, Jupiter taas suoraan edessämme eteläisen taiwaan kirkkaimpana. Jos silloin otasimme vasemman kätemme itään, viittaa se siihen suuntaan avaruudessa, johon maa sillä hetkellä kiittää radallaan. Myöskin Jupiter kulkee samaan suuntaan avaruudessa, sillä tähtien kiertotähtien kiertäminen tapahtuu vastapäivään. Mutta Jupiter, jota on tuolla kankana auringosta, tekee taiwaltaan paljo hitaemmin kuin maa. Seentäyden jääpi se jälkeen meistä, näyttää siirtyvän vasemmalta oikealle. Tämän siirtymisen huomaa pian, jos ottaa verrataksaan Jupiterin asemaa sen liikehyödyssä oleviin kiintotähtiin. Tarkeimmin tapahtuu tämä katsomalla mihin aikaan J. ja merkiksi valittu kiintotähti eri päivinä häviävät jonkun pyhätynoran seinän, esim. affunan pienen taatke, kun niitä katsotaan aina samasta paikasta, esim. jostain tähtäinen tapaisesta raosta eli reijästä huoneen sijalla. — Tätä jää Jupiter yhä enemmän oikealle, kunnes yhdistyy aikana seisovamme yöllä selin aurinkoon, näemme sen suoraan oikealla lähdellä lännessä. Silloin kiittää maapallomme jo pois päin Jupiterista, jota

Maaliskuu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Galat 4: 22—31. — Zuh. 6: 52—71.	Muistiinpanoja:																		
15 S. Vuolipaast. ○ 6,18—6,1	3	14. Lähtöpäivä lampuodeille.																	
16 M. Kauko	4	15. Hyv. yhtiön 1887 I. korf. ja arw. obl. lunast.																	
17 T. Kerttu ○ 6,12—6,6	5	15. Rauhoitusaita alkaa haahkan, isokurpan, joutsenen, jäniksen, metson, metsähänhen, kottaraisen, kyntölinnun, peltokanan, peuran, pyynn, suoran suvun, riekon, suokukon ja teiren.																	
18 R. Edward	6	15. Tästä päivästä ei saa käyttää koira muuta kuin karhun, suben, ilveksen ja ahman jahtiin.																	
19 T. Juuso ○ 6,6—6,11	7	16. Suom. Kirjallisuuden Seuran vuosikok. Helsingissä.																	
20 P. Jaakkima	8	17. Toripäivä Jisalmella.																	
21 L. Pentti ○ 6,0—6,16	9	19. " Kurkijoella.																	
Hebr. 9: 11—15. — Zuh. 8: 31—45.	Muistiinpanoja:																		
22 S. 5 f. Paast. f. 1,37 i.	10	20. Kevätpäivän tasaus.																	
23 M. Alfel ○ 5,53—6,21	11	25. Wankeus-yhdistyksen vuosikokous.																	
24 T. Gabriel	12	31. Laimmukainen ylösnäkemispäivä hyyryläisille kaupunkisissa.																	
31m. 21: 1—7. — Luuk. 1: 46—55.	Muistiinpanoja:																		
25 R. Maar. ilm. p. ○ 5,47—6,26	13																		
26 T. Immanuel, Manu	14																		
27 P. Ruupert ○ 5,41—6,31	15																		
28 L. Altti	16																		
31f. 2: 5—11. — Luuk. 22: 14—22.	Muistiinpanoja:																		
29 S. Palmusunn. ○ 5,35—6,36	17																		
30 M. Guido f. 7,1 a.]	18																		
31 T. Almos ○ 5,29—6,40	19																		

siis näyttää seisautuneen ja vähitellen alaneen liikua takaisin oikealta vasemmalle. Mitä myöten tulee Jupiterin sijaiseen tilaan, näyttää se vielä olevan pinnaltaan esim. hyvän teateri-fikarun Jupiteria toden, knomaa helposti sen neljä kunta. Ne näyttävät pieniltä tähdiltä, mutta ovat kuitenkin meidän tuntamme fotolailla suurempia. Jouduttuaan Jupiterin varjoon, pimenävät ne. Kun pimeneminen onkin Jupiterissa aivan tavallinen ilmiö.

Jupiter ja sen kmut koutoputkessa.

1 R. Harald	5,26—6,43	Mk.	20
2 L. Teodosius			21
Pj. 22: 7—22. — Juh. 19: 25—30.			
3 P. Pitkäperj.	5,20—6,48		22
4 L. Kalervo			23
Esef. 1: 15—23. — Matt. 28: 1—8.			
5 E. Pääfääisp.	£ f. 2,4 a.		24
1 Piet. 1: 17—23.	— Matt. 28: 9—15		
6 M. 2 Pääfääisp.	Wilho		25
7 T. Hippo	5,8—6,58		26
8 R. Suoma			27
9 T. Otto	5,2—7,3		28
10 P. Hefesiel (Hese)			29
11 L. Atjo	4,56—7,8		30
Ekr. 13: 26—41. — Luuk. 24: 36—49.			
12 E. 1 f. Pääf. j.			31

Muistiinpanoja:

1. Walt. 1886 l. obl. arv. Walt. 1859 l. obfio. armo- taan tässä kuussa. Henkikirjoitus toimitetaan ma- kiskuun 15 ja heinäkuun 15 päivän välillä. Konforbia-yhdistyksen vuosipäi- vä tämän kuun alussa. Suomen käsityöyhstävien vuosij- kokous tässä kuussa. Milloin laiska työn tekee, tal- wella ei tarkene, kesällä ei tertiä, jylhyllä on suuret tuulet, kemäällä wetta paljo! Wireällä wiijaa, laiskalla fontaa.

Saturnus, joka tähän asti on nähty ainostaan aamuhöistä, alkaa nyt iltaisin nousta kaatosta. Sen valo on valkoista, woinakfundeeltaan ihonlainen kiinto- tähden wertainen. Ilman tähtikarriaa on sitä waikea tutommattomaan erottaa kiintotähdistä. Vähitämien helpottamiseksi oioittaa almanakkaamme, että kuu on tämän hinkauden 28 päivänä Saturnuksen lohdalla (sen yläpuolella). Saturnus on merkillinen etenin sitä ympäröiwistä rentaista, jota antawat tähdelle, kaukoputkessa katjottuna erittäin muhtaan nädn. Kuu rentaat ovat todenmältöisesti hienoa ainetta, joista jokin eri hiiukkanen tai palanen kiertää tähdellisesti irtonaisena päätähtied, Diatjutaan, että rengas on aitoinaan irtaintunut tähden päiväntalajaajalta yhä kiit- tywän yhdirimien wauruudesta. Yleisesti hywäksittö on myöskin se mielipide, että aurinkomme aitoinaan erotti tuollaisia rentaita ja että näistä rentaista ovat la- taantunnein lautta muodostuneet kiertotähdet muiden wuassa maapallommein. Väitsi rentaita, on Saturnuksella wielä tahdekan kunta. Itte tähti näyttää ole- wan, kuten Jupiterin, wielä jiinä ilassa, ettei sen pinnalle ole muodostunut mi- tään wafawampaa kuorta.

Maan kiikkuu auringon ympäri siten, että se aina wiihyy eräällä ajatellulla tapojennalla, jota kutsutaan elliptian tafokki. Se luora wiihoo, joka kulkee maan napojen kautta on wiihystä tätä tasoa wästein, hieman talllellaan wain, Maapallo pitää kulkiesään halki avaruustien tämän afeliiwiiwanja aina samassa suunnassa

13 M. Justinus	4,50—7,12	St.	1
14 L. Tellerwo	£ f. 6,3 a.]		2
15 R. Linda	4,44—7,17		3
16 E. Jalo			4
17 P. Eijas	4,38—7,22		5
18 L. Valerian			6

Hepr. 13: 20, 21. — Juh. 10: 1—10.

19 E. 2 f. Pääf. j.	4,32—7,27		7
20 M. Amalia			8
21 T. Anselm	4,27—7,32		9
22 R. Miina	£ f. 0,27 a.]		10
23 T. Orjo	4,21—7,37		11
24 P. Albertina			12
25 L. Marcku	4,15—7,42		13

1 Piet. 1: 3—7. — Juh 14: 1—12.

26 E. 3 f. Pääf. j.	Wifapää		14
27 M. Antamo	4,10—7,47		15
28 T. Tuure	£ f. 3,27 i.]		16
29 R. Tyfo	4,4—7,52		17
30 T. Marianna	4,1—7,55		18

Muistiinpanoja:

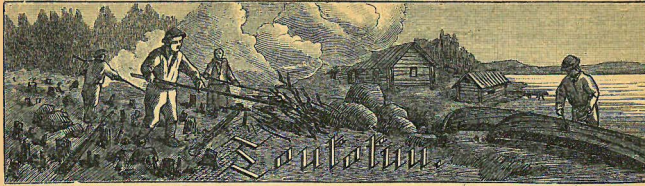
29. Suomen Tiedeseuran wuosi- päivä. Tästä kuussa toripäiwä Akku- lan Kuitwakantaan kylässä. Kemäällä markkinat Jän pitä- jästä 10 päiwää kuwernoö- rin määrämällä ajalla. Kemään kuluesja antawat Kan- sanwalistus-seuran asiamie- het wuotuiset tilit heidän luonaan myötävänä ole- wista kirjoista.

Käki tuo suwen sanoman, päästy päivän lämpeämmän. Pidä tallella talosja warawihho Walpurille; Gero ewästä anoo, Urpaanusin uikuttaa. Ei petto petosta salki.

(jos emme tahdo nyt ottaa lukuun erittäin pieniä tarähbhöyfiä tässä wiiwasja tai len saanen hibästä kallistumista) Sen pohjoinen pää wiiitaa taikkina wiiuben aitoina lifelle erästä fikasta, pohjoisella taiwaan laella loistawaa tähteä, jota kutsutaankin Pohjan tähdellä Jos joku hentilä seisoii maan pohjoispuolella, näkii hän tuon tähden ihan keskellä taiwaan latea oliipa jitten maan ajento mikä hywänjä. Mikä näyttää se taas olewan aina samalla paikalla pohjoisten lohdalla. Se onkin luoteta- entien kainesjä ja tätä wiiwaa pi- dennetkii pohjai- seen, niin lohtaa tämä wiiwa tuon yfjinäjen Pohjan- tähtien. Etäsihys Etawan wiimeis-estä tähdestä Pohjan tähteen on hiukan suurempi, kuin koto Etawan pituus.

Saturnus kaukoputkessa katjottuna.

T:n		M
1 P.	Wappu	3,59—7,57 Hf. 19
2 L.	Atanasius	20
1 Suh. 3: 19—24. — Suh. 7: 37—39.		
3 E.	4 s. Pääs. j.	3,53—8,2 21
4 M.	Roofa	f. 5,5 i. 22
5 L.	Aleksandra	3,48—8,7 23
6 R.	Jenny	24
7 L.	Helmi	8,43—8,12 25
8 P.	Agda	26
9 L.	Timo	3,38—8,17 27
Jaaf. 5: 16—20. — Luuf. 11: 1—13.		
10 E.	Rufousf.	Mino 28
11 M.	Osmo	3,33—8,21 29
12 L.	Lotta	f. 9,26 i. 30
13 R.	Floora	3,28—8,26 Tf. 1
Eses. 4: 7—13. — Luuf. 24: 50—53.		
14 L.	Selatorst.	Cedita 2

Muistiinpanoja:

- Syp. yhtiön 1884 ja Tampereen kaup. 1887 l. obl. arvot. tässä kuussa.
1. Pappien vuosi alkaa.
 1. Muuttopäivä puoleksi vuodeksi pestatuilla paikollisilla (ainoastaan kaupungeissa).
 1. Jos asianhaarat niin waativat, saa kansakoulujen lukukausi tänäpäivänä päättyä, ja on opettaja silloin welvollinen pitämään pienten lasten koulua 15 päivään kesäkuuta.
 1. Kyriäisten rauhotusaita alkaa.
 1. Walt. palk. l. obl. num. arv.
 1. Walt. 1890 l. fork lunast.

Kiertäessään aurinkoa alkaa maapallo tähän aikaan lähetä sitä kohtaa, jossa sen akseli tulee olemaan kallellaan suoraan aurintoon päin. Sentähden paistaa aurinko päivä päivältä yhä korkeammalla taitvaalla. Jo maaliskuun 21 päivänä paistoi se päiväntasaajalla pyrstuhooran. Sen valo kohtasi silloin maapallon molempia napoja. Mutta siitä päivästä alkaen ovat sen säteet kohtanneet pyrstuhoorasti aina pohjaisnavana ja pohjaisempana maapalloa; Eteläinen napalehti on jäänyt ympäri vuorokauden kätävään pimetyteen ja talvi saapi siis siellä nähtää parastaan. Meillä pohjaisnapalaisilla taas on valoa yhtätyllin Aurinto valailee pohjaisnavan ja sen ympäriltä on olopa vuorokauden aika mikä tähän ja läheksä Juhannusta, jolloin aurinko on meillä korkeimmillaan, kasvaa tämä ympäri vuorokauden valoja sentu napan ympärillä aina napapiiritin asti, joka kulkee m. w. Rovaniemen kirkon taunta. Siitä pohjaisempana on siis lyhän kesällä ainakin yksi yö, jolloin aurinko ei laskekaan. Kuten etelämmäs taas kullaan sitä viitemittii tähyvät höt. Dulusja on aurinko tämän kuun 1 p:nä yltäällä 16 t. 57 m. Helsingissä 15 t. 56 m.; viimeisenä päivänä samotilla seuduin 20 t. 22 m. ja 18 t. 10 m.

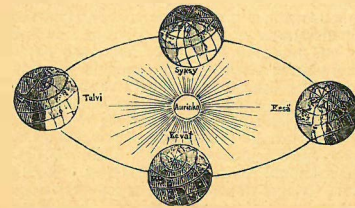
Walosien dittemme tähden ei meillä Suomeksa woi tulla kysymyksenkään mitään muita taitvaantappaleita koskevat havainnot, kuin aurinkoa. Ditteastaan on kullä puoli taitvaan lanneesta alati yläpuolella taitvaan rantaa ja siis alati silmäimme ebesjä mutta ilmakehä heijastaa kaiktiin mahdolliisiin suuntiin sen valon,

T:n		M
15 P.	Sofia, Sopo	3,23—8,31 3
16 L.	Ester	4
1 Piet. 3: 16—22. — Luuf. 12: 4—12.		
17 E.	6 s. Pääs. j.	3,19—8,36 5
18 M.	Cero	6
19 L.	Emilia	3,14—8,40 7
20 R.	Karoliina	f. 8,1 a. 8
21 L.	Rosti	3,10—8,45 9
22 P.	Hemminki	10
23 L.	Lydydi	3,6—8,49 11
Ltr. 2: 36—41. — Suh. 14: 15—21.		
24 E. Seluntapäivä Marit 12		
1 Suh. 4: 9—15. — Suh. 12: 44—50.		
25 M.	2 Seluntap.	3,2—8,53 13
26 L.	Wilhelmina	f. 11,36 i. 14
27 R.	Beeda	2,58—8,57 15
28 L.	Leuto	16
29 P.	Diwa	2,55—9,1 17
30 L.	Taimi	18
Kolof. 1: 16—23. — Matt. 28: 18—20.		
31 E.	P. Kolm.p.	2,52—9,4 19 22

Muistiinpanoja:

1. Nikolain kaup. 1885 ja 1893 sekä Suom. Yhdyspankin 1895 l. obl. arvotaan.
1. Hef. kaup. 1876, 1882 ja 1892 l. fork. ja arv. obl. lunast.
1. Hef. seuraf. 1886 ja 1891, Nikolain kaup. 1885 ja 1893, Tampereen kaup. 1887 ja Suom. Yhdyspankin 1895 lainojen forfoliiput lunastetaan.
2. Hef. seuraf. 1886 ja 1891 l. obl. arvotaan.
7. Muinaismuisto-Yhdistyksen vuosipäivä.
11. Haminan haara-osaston vuosipäivä.
12. Etelämarckinat Salon kauppalassa.
13. Jauna et Flora seuran vuosipäivä.
13. Walt. 1859 l. fork. lun.
19. Etelämarckinat Turussa.
20. " Kausialassa.
22. " Tammiavaresja.

jonka se saapi auringosta. Täten ilma loistaessaan auringon walolla huikailee tähtien walon. Ilman ilmatferoesta piämme päällä, oliii taitvaantunki alati musta ja tähdet paistraifivat vapaasti, olipa fitten aurinko ylläällä tai alaalla. — Walosien dittemme aikana woiipi meillä pohjaismaalaisilla sellainenkin ilmiö, kuin pyrstötähttiin jääbä näkemättä.

Maan afema aurinkoon nähden eri wnoden aifoina.

M		M
1	M. Teemu ○ 2,50—9,6	20
2	L. Wenla	21
3	R. Viola ○ 4,48—9,9	22
4	L. Toivo (f. 9,42 a.)	23
5	B. Bonifacius ○ 2,45—9,13	24
6	L. Ruštää	25
Ekr. 8: 22. Hesef. 16: 62, 63. Jesai. 35: 10.		
7	S. 2 Antousp. ○ 2,43—9,15	26
8	M. Salomo	27
9	L. Enfio ○ 2,41—9,18	28
10	R. Swante	29
11	L. Barnabas ○ 2,40—9,20	30
12	B. Esko (f. 10,23 a.)	31
13	L. Gedla ○ 2,38—9,22	Kesäf. 1
2 Piet. 1: 1—11. — Luuf. 9: 51—62.		
14	S. 2 f. Kolm.p. Celis	2

Edottaessamme kesän vatoisien ja siis tähtien tutkijalle epäedullisten öiden loppumista, on meillä tilaisuus tarkemmin tutustua maan ja auringon keskinäisessä asemasta riippuviin seikkoihin Yleisesti luullaan, että yksi maapallon pyö-
rähdyks on ajassa yhtä, kuin 24 tuntia kellojemme mukaan. Mitä ei ole kuitenkaan niin yksinkertainen. — Matelkaamme, että jomain määrättyä päivänä olisi mitattu se piste taivaan kannella, jossa auringon keskistä nähtä olevan auringon kul-
tiesä yli eteläisen puolipäivän piirin. Maan pyöriessä laestun aurinko länteen, tuo mittauksella merkitemämme piste myöskin jonkun ajan kuluttua on maa ehtinyt
käännyä niin paljon, että tuo piste ja aurinko nähtävät neuvevan idästä ja toista-
niisee kii neidän puolipäivän piirä. Mutta aurinko ei enään ole tuon merkkipis-
teemme kohdalla taivaalla. Sillä kuten tunnetaan, on näyttää aurinko aina siirtävän
kiintotähtien ylitse oikealta vasemmalle. Bihdoin saapuu hetki, jolloin tuo merkki-
piste kohtaa puolipäivän piiriä ja maa on samassa töhtänyt pyörrähksen akselinsa
ympäri Aurinko on vasemmalla puolen tuota sen eilistä ajasta osoittamaa pistettä
ja maa tarvii see siis vielä jonkun ajan, noin 3 min. 56 sek., kääntyäkseen, jotta
puolipäivän piirimme kohtaisi auringon keskispisteen. Västä silloin on aurinko-
vuoroausti piärtynyt. Wanjmittausta, jossa 24 tuntia vastaa yhtä maan pyörih-
dystä kiintotähtiin verraten, kutsutaan tähtitajaksi; Sitä käytetään tähtitieteellisissä
mittauksissa. Jos taas kello osoittaisi aina 12, kun aurinko on puolipäivän piirissä.

M		M
15	M. Wietti ○ 2,38—9,23	3
16	L. Justina	4
17	R. Urho ○ 2,37—9,25	5
18	L. Tapio (f. 1,21 i.)	6
19	B. Siiri ○ 2,37—19,25	7
20	L. Florentin	8
Esef. 2: 1—10. — Matt. 9: 9—13.		
21	S. 3 f. Kolm.p. ○ 2,37—9,26	9
22	M. Paulina	10
23	L. Matti ○ 2,38—9,26	11
Ekr. 13: 16—25. — Mark. 6: 14—29		
24	R. Jub. Kast. p.	12
25	L. Taawetti ○ 2,39—9,26	13
26	B. Jeremias (f. 8,35 a.)	14
27	L. Onerwa ○ 2,40—9,25	15
Room. 14: 10—19. — Matt. 7: 1—6.		
28	S. 4 f. Kolm.p.	16
29	M. Pietari ○ 2,42—9,24	17
30	L. Päiwio ○ 2,43—9,23	18

Muistiinpanoja:

4. Etäinmarffinat Porissa.
 4. " Länkipohjassa.
 6. Lähetys-seuran vuosijuhla.
 11. Etäinmarffinat Jaalissa.
 15. Hyy. yhtiön 1887 l. obl. arv.
 18. Toripäivä Lomissa.
 20. Kevätlukukausi päättyy kan-
sakouluissa ja seminaareissa.
 21. Kesäpäivän seisaus.
 30. Toripäivä Bormoossa.
- Kansanvalistus-seuran juhla-
kous ja laulujuhla Sortawa-
lassa kesäkuun keskiviaille.

Kuuron pilvestä sataapi, kajan-
neesta kaiken päivää.
Pohja puodot ponnellomat, itä
ilkeät satehet.

sanottaiksi kelloin käyvän auringonajan mukaan. Tätä aikaa ei kuitenkaan kelloimme
voi noudattaa; se kuluu nimittäin toifinaan nopeammin, toifinaan hitaammin. Kuten
tunnetaan, on maan rata joitka, elliptinen ja aurinko sen toifessa päässä olewasja
polttopisteesä; joulun aikana on siten maa aurinkoa paljon lähempänä, kuin juhani-
misen aikana. Sellisessä tapauksessa on maan nopeus radallaan suurempi, kuin
jälkimäisessä ja tosta aurinko samalla on itämpänä. Kuvaatun tuo maan nopeampi
liite auringon tavallista nopeampaa siirtymisenä sitä suuremmissa määrin. Jou-
lun aikana ehtii siis aurinko kunakin päivänä verrattain pitkän matkan pois-
ta siitä pisteestä taivaalla, jossa se edellisellä puolipäivänä oli; maa tarvii see silloin
myöskin tavallista enempi aikaa kääntäytyä tuon yhteen pyörrähseenä lisäkki
tulevan matkan, saavuttaakseen auringon. Täten on aurinkovuoroausti talvella
pitempi, kuin kesällä. Meidän kelloimme on asetettu käymään niin, että niiden aika,
n. s. porvarillinen aika kuluu tasaisesti tofo vuoroausten ja on milloin edellä
milloin jäljessä aurinko-ajasta. Porvarillinen aika satuu yhteen aurinko-ajaa
kansa kyllä. 14. kesäf. 14. elok. 31 ja joulukuun 23 päivinä. Silloin on aurinko
puolipäivän viirissä kello 0 t. 0 m.; muina aijona on aurinko, kuten almanassa
osoittaa, joko ennen tai jälkeen „puolenpäivän“ itse puol. päiväin piirissä.

Uusi		Uusi
Muistiinpanoja:		
1 R. Naro	○ 2,44—9,23 Kesäk.	19 Dulun kaup. 1881 l. obl. arv.
2 T. Maar. etf.		kuukauden alussa.
3 P. Arvo	○ 2,46—9,21 21	1. Walt. 1886 l. korf. ja arv
4 L. Ulla	☞ f. 3,3 a.] 22	obl. lunastetaan.
Tr. 26: 14—18. — Matt. 16: 13—19.		
5 E. 5 f. Kolm.p.	○ 2,49—9,19 23	1. Borin kaup. 1871, Dulun kaup. 1881 sekä Wiipurin kaup. 1887 ja 1892 l. korf. liput ja arv. obl. lunastet.
6 M. Esaias (Esa)	24	1. Suom. kaup. Hyy. kasjan 1895 l. korf. lunastetaan.
7 T. Klaus	○ 2,52—9,17 25	2. Markkinat Sortavalassa.
8 K. Toivottu	26	4. Luth. evank.-yht. vuosikof.
9 T. Lyyli	○ 2,55—9,14 27	14. Joutsenen, naarasshaahkan, metsähänhen, kyntölinnun, kaikkien suorialajien, isokurpan ja suokufon rauhoitus-aika loppuu.
10 P. Saima	☉ f. 9,15 i. 28	15. Nyrkäisten rauhoitusaita loppuu.
11 L. Noora	○ 2,58—9,11 29	
Jaak. 2: 14—24. — Luuk. 18: 1—8.		
12 E. 6 f. Kolm.p.	German 30	
13 M. Joel	○ 3,2—9,8 Heinäk. 1	

Kehittäväänä huvina kesän ajaksi, suosittelemme lukijoillemme aurinkofeikon tutkimisen. Jo vanhojen kansojen kehinä „suonon“ rakennetaan näin: Oletaan saunaa ja pyhätetään luotijuraan suuntaan toisijalle. vaatasuralle laulaa tai hiekkatantereelle, jolle vedetään ympyriä erijuurella jäteillä, keskionä saunon tyvi-piste. Aurinjon pistäessä lankeaa varjo saunon päästä tälle alustalle. Edmän varjon asteinjo on eri aikoina haavaittava. Havaintojen tarkuus on suurempi, jos ajetaan pienellä reijällä varustetun leivyn saunon päähän. Namuin ja illoin on tästä saunon päästä otenaasta reijästä lankeava valopilkki laulana ympyrien keskistä. Sydänpäivällä taas sitä liikimä. Sen liikettä seuraamalla saapi määrättyksi kaikki pistettä jollain noista ympyristä, joissa pisteistä valolajja pilkkinä itä suuntaa. Nämä pisteet ovat saman verran toinen itä- toinen länsipolella sitä suuntaa, johon saunon varjo lankeaa aurinjon ollessa suoraan etelässä. Niiden avulla voipi siis piirtää viivan, jota saunon tyvestä viittaa pohjaista. Minä kun saunon varjo lanke viivalle tulee kellon ojottaa se aikamäärä, joka almanakan sivujen alajosta otenaasta tau:nta saadaan joka toiseksi päiväksi. — Jos tarastaa puolipäivän varjon pituutta eri vuoden aikoina, huomaa tällaisella koneella, kuinka se Yhannuksena on lyhimmillään, kouluna pitimillään.

Tämän kun ajalla, jolloin naamies niin usein katästelee taivaan kanta tehdäkseen ennustuksia tulevista poudista ja fateista, odotettaneen tähtien tutkijalta

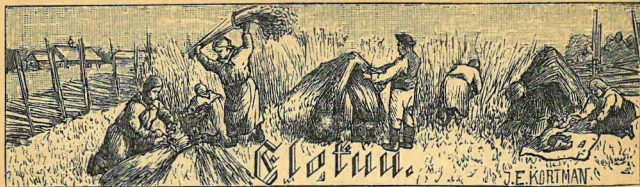
Uusi		Uusi
14 L. Miija		2
15 R. Apost. jak.	○ 3,6—9,5	3
16 L. Reino		4
17 P. Meksi	○ 3,10—9,1	5
18 L. Freedrik (Reijo)	☞ f. 5,44 i.]	6
Muistiinpanoja:		
Jesai. 6: 1—7. — Juh. 17: 1—5.		
19 E. 7 f. Kolm.p.	○ 3,14—8,57	7
20 M. Margareta		8
21 T. Hanna	○ 3,18—8,53	9
22 R. Matleena		10
23 T. Olga	○ 3,22—8,49	11
24 P. Kirsti, Ritti	☞ f. 7,25 i. 12	
25 L. Jaakko	○ 3,27—8,44	13
1 Juh. 4: 1—6. — Matt. 7: 22—29.		
26 E. 8 f. Kolm.p.	Martta	14
27 M. 7 Uniketia	○ 3,31—8,40	15
28 T. Nuvo		16
29 R. Elarvi	○ 3,36—8,35	17
30 T. Eriita		18
31 P. Helena	○ 3,40—8,30	19

täessä aiasja erityistä apua. Tuo toivo on kuitenkin turha. Tähdet ovat niin laulana meidän pilvistäämme ja tunkistamme, ettei niiden ajemot vaikuta niin mitään. Paitsi aurinkoa on luonnollista ajatella myöskin tuuta sään laadun vaikuttajana. Vetovoimallaan nostaa kuu merisäimme vuoksi-ilmiön ja samantapainen laine tiehtäi syntyä liikkuvassa ilmakehässä. Wärsinkin uuden ja täysituntun aikana, jolloin kuu vetovoima vaikuttaa yhdessä suorasja viitvoasja aurinjon kanssa, on tämä laine suuri. Ja niiljin aitoihin pitäisi wärsinkin tapahtua häiriötä ilmakehässä. Näin on ajateltu. Tämän mukaan on myöskin eräs Falb ajettanut nuo kuuluisat päiwänsä. Mutta monivuotiset havainnot ja muistiinpanot ojoittavat, ettei noina päiwinä ole rajui-ilmoja enempää kuin muinaaan päiwinä. Kuuu vaihtutus on siis koviin pieni tuntuaakseen alati häältyvisä ilmajvirroissa. Wärsinkin meikäläinen Matti tai Jussi tahansa ohden päitwan huuksia omaksi Matin tai Jussin päitwänsä ja pyhätäkön kaikkia ihmisiä odottamaan, eifö niinä päitwäni tuule ja saba, tai ainakin niiden päitwen sentuvisä, niin wärmänkin hän ja koto maailma tulee kuomaamaan nämä Matin päitwät hystä wäärällisiksi, kuin Falbin päitwätkin. Kyllä maailmassa tuulia riittää!

22. Mätätuu alkaa. Jos suostuntaveron alainen kuolee ennen tämän kuun ensimmäistä päiwää, ei hänen puolesta tarwitse weroa suorittaa.

Waris huuta iltasella huomiseksi hyvää säätä; waris raakkuu aamujella päitwäksi pahaa säätä.

Pouta paras heinämies on. Oikwuoji, ohrawuoji; hilla-wuoji, hallawuoji. Kolme on kirettä kesällä: yffi on rutu rukihilla, toinen heinäällä helinä, kolmas kal-lis kauran niitto.

1 L. Piet.wanf. ○ 3,43—8,28 Sf. 20
2 Esf. 8: 10—13.—Luuf. 16: 10—17.
2 S. 9 f. Kolm.p. (f. 8,14 i.) 21
3 M. MARIA ○ 3,47—8,23 22
3 T. Tarffi 23
5 R. Salme ○ 3,52—8,18 24
6 Z. Sirfku 25
7 P. Lahja ○ 3,57—8,12 26
8 L. Dma ● f. 6,42 a. 27
Matt 21: 12, 13. Efef. 4: 14, 15. Matt. 15: 9.
9 S. 3 Rufousp. ○ 4,2—8,7 28
10 M. Lauri 29
11 L. Sanna ○ 4,7—8,1 30
12 R. Klaara 31
13 L. Ranerwa ○ 4,12—7,56 Sof. 1

Mniistiinpanoja:

- Turun kaup. 1885 l. obl arv. kuukauden edellisellä puoliskolla.
1. Waktion palk. l. sarjat arv. ja arwotut obl. lunast.
 1. Turun kaup. 1885 l. korfol. ja arv. obl. lunastetaan.
 5. Suom. asem. patafj. nuosip.
 9. Rauhoitus aika loppuu niidenfin hyödyllisten otusten suhteen, joidenka ampuminen ei vielä viime kuussa ollut sallittu (paitfj. peltoppynn).
 9. Auringon pimeneminen alkaa f. 4,30 a., parhaimmallaan f. 5,24 a. ja loppuu f. 6,21 a.

Tämän kuu 9 päivänä warhain aamulla tapahtui auringon pimeneminen, joka näkyy kokonaiena perimmässä pohjolassa. Jo tuofituhantia ennen Kristusta on tällaiset tapaukset olleet suuren huomioon ehteenä. Niitä pidettiin jumalien wihan merkkeinä ja koetettiin pimenemisen tediässä lepyttää tätä wihaa uhreilla ja n. e. Sengen warhain näkyy kehittyneen taito laskea edeltäpäin näitä pimenemisiä. Rimpä kertoo historia meille tahden tiinalaisen astronomiin. Si'n ja so'n surullisesta lopusta, jota mestattiin, koska eivät olleetkaan ajoissa ilmoittaneet auringon pimenemisestä, kuten heidän velhoilfuitensa olisi waatinnut. Tämä tapahtui wuoden 2150 waiheilla ennen Kristusta.

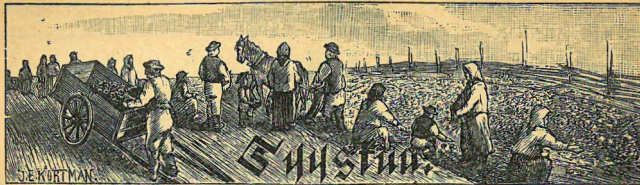
Ostittainen auringon pimeneminen ei vielä senmoisenaan ole mikään erityistä hämmästyttävä herättävä ilmiö. Wasta täydeksellä tultuaan saavuttaa ilmiö tomentensa ja lamaluutensa. Kun kuu on siirtynyt auringon eteen niin, että wiimeifekin walonsäteet tulewat peitettyiksi, silloin peittää pimeys maifemat koea wiileks tuntun ilmassa, sinnut tunkomat laulamaista. Auringon ympärillä näkyy loistawa, hopean walfoinen kehä, niin sanottu kruunu, joka muistuttaa sitä walokehää, josta usein kuwija näkee ympäröiwän yhien henkilöiden päälakea. Tämä kruunu on muodoltaan langen waitelewainen, eri henkilöt waivat kättä fien wallan erimotofekfi. Ei ole vielä saatu jeltwille mitä tämä loistawa auringon kehys on. Kaakumailelta se näyttää ja on tavattoman köyhäistä. — Auringon täy-

14 P. Eusebius [f. 10,42 i. 2	Mniistiinpanoja:
15 L. Jält Mar.p ○ 4,16—7,50 3	10. Metfästys koirilla vapaa.
1 Juh. 1: 8—10; 2: 1, 2. — Matt. 23: 1—12.	11. Tähän aikaan nähdään runsaasti lentotähtiä.
16 S. 11 f. Kolm.p. Brynnof 4	20. Syyflukufauji alkaa kansakouluttaja-seminareissa.
17 M. Berner ○ 4,21—7,45 5	22. Mätäkui päättyy.
18 T. Armas 6	31. Peltoppynn rauhoitus-aika päättyy.
19 R. Mauno ○ 4,26—7,39 7	
20 T. Samuli 8	
21 P. Rasto ○ 4,31—7,33 9	
22 L. Zimar 10	
1 Kor. 2: 1—11. — Juh. 2: 12—25.	
23 S. 12 f. Kolm.p. ○ 4,36—7,27 11	Ei halla haasta lähde, kaste warjosta warise, päiwän Berttelin perästä.
24 M. Berttefi (f. 8,44 a.) 12	Ei sifiä siipilintu, päiwän Berttelin perästä.
25 T. Lomiisa ○ 4,40—7,22 13	Sadetta syyrusko, talwen jatkoa fewäimen.
26 R. Jma 14	Xina auttawi Sumala, ajan kunkin kattaiseppi, ei ole vielä welkonunna eikä tahotonut taitafin.
27 T. Lemmitty ○ 4,45—7,16 15	
28 P. Tauno 16	
29 L. Juh. Rast.f.l. ○ 4,50—7,10 17	
1 Tim. 1: 12—17. — Matt. 11: 25—30.	
30 S. 13 f. Kolm.p. [f. 0,35 i. 18	
31 M. Arwi ○ 4,55—7,4 19	

dellisesti pimetesä näkyn sen reunoilla vielä omituisia, punaisia kielekkeitä, niin sanottuja protuberansseja. Kun muistamme, että auringon läpimitta on 108 maau läpimittaa, woiimme helpossti arwioida silmämitallakin noiden patfaiben korkeuden tuhansiksi kilometreiksi. Ne ovat, kuten spektrofotwi oifoittaa, hefluwaa, auringon hlemmistä kaajuterroffista porstaftelewaa metfaafua. Aurinko on nimittäin, kuten muuttin taivaanlappaleet, sanoiista ainefista, joita me tapaamme täällä maapallomme. Sen sifustan muodostawat suunnattoman wainon alaiset hefluwat taafut, pinnalla tapahtuu alituinen jäähtyminen ja sitä seurawat anfarat mullistukset, ylinnä on kerros tuota feweää metfaafua. Lämpönsä saapi aurinko futistumien kautta. On lasfettu, että jos auringon läpimitta pienenee 75 metria wuodeffa, siitä lyhtyy lämpö riittäkö korwamaan sen lämmön paljouden, jota samaffa ajassa siitä häwiää awaruuteen.

Auringon pimenemisen 9 p:nä Etokuuta 1896.

7 p:n		7 p:n
1	F. Salli ○ 4,57—7,1	Glof. 20
2	R. Justus	21
3	T. Serafiina ○ 5,2—6,55	22
4	P. Mooses	23
5	L. Mainio ○ 5,7—6,49	24
2 Tim. 2: 19—21. — Luuf. 4: 23—30.		
6	S. 14 f. Kolm.p.	Safari 25
7	M. Regina ○ 5,11—6,43	26
8	T. Marja ● f. 3,23 i.]	27
9	R. Gevert ○ 5,16—6,36	28
10	T. Kaleva	29
11	P. Aleksanteri ○ 5,21—6,30	30
12	L. Tiila	31
1 Kor. 7: 29—31. — Matt. 6: 19—23.		
13	S. 15 f. Kolm.p. ○ 5,26—6,24	Sf. I

Muistiinpanoja:

Tässä kuukaudessa saa palkollinen vyytää päästötodistusta isännältä. Samoin on isältä oikeutettu antamaan päästötodistuksen palkolliselle, jota hän ei aio pitää seuraavana vuonna.

Borin laup. 1871 l. obl. arvotaan tässä kuussa.

1. Balt. 1882 ja 1889 l. obl. arvotaan.

1. Balt. 1895 l. forkol. ja arv. obl. lunastetaan.

1. Hpp. yhtiön 1884 l. fork. ja arv. obl. lunastetaan.

1. Syyshuhtausi alkaa kouluisia.

8. Eläinmarkkinat Räsämällä.

9. Metänhoitoyhdistyksen tavallinen ruoskitoukospäivä.

11. Eläinmarkk. Riekämällä.

15. " Moushjävenen häijästä.

15. " Ristikputaalla.

15. Tyrvään Marttilassa.

15. Markkinat Joensuussa.

15. Hpp. yhtiön 1887 l. fork. ja arvotut obl. lunastetaan.

18. Toripäivä Jämsällä.

Tämä kuun 22 päivänä on syyshuhtaus. Vuurinto paistaa silloin kohtisuoraan päiväntasaajalle, sen vuoksi vieriin pohjaisnavaasta etelänpuoleen. Jos ajattelemme seivostamme kello kuusi illalla kasvat pohjaiseen, on aurinko lämmässä ajattomassa. Sillä hetkellä kiittää maapallomme radallaan siihen suuntaan, jonne kasvoimme ovat kääntyneet, samaan suuntaan on myöskin maan akseli kallellaan ratana taapintaa vastaan. Tästä läpi selviää, että maa kiitäessään tuonne päin, saattaa pohjaisnapansa alituisen pimeyteen, etelänpuole taas tulee samaan ohjaanempi valoa ja lämmintä. — Täten syhenevät päivät meillä alati. Ennen 22 päivää oli päivä sitä pitempi, kuta pohjaisnapana joku paikkakunta on. Niinpä kestävä valoa tämän kuun 1 p:nä Oulussa 14 t. 36 m., Helsingissä ainoastaan 14 t. 6 m. mutta kuukauden 30 p:nä Oulussa 11 t. 22 m., Helsingissä 11 t. 29 m. Päivä alkaa siis lähdyä sitä lyhemmäksi, kuta pohjaisnapa on maan.

Se lämmin, minkä maa keltä kuulesa on taannut auringosta, häviää syhyhällä erittäin pian. Kirkkaalla ilmalta säteilee lämpö maasta, kiittää läpi ilman ja poistuu äärettömään avaruuteen, josta se ei koskaan pala. Pilvet estävät kuitenkin suuresti tätä heijastumista, lämpö läpää kohtaa pilven, sitoutuu sen vesipilveihin ja heijastuu uudestaan takaisin maanpintaan, tai tulee alas vesipilven pudotessa. Täten vaikuttavat pilvet ja sumuimet ilmat peittein tavoin maanpinnalla. Muuten on muistettava, että kaikki se lämpö ja voima, jolla me talvommein

14	M. Zida	● f. 5,49 a.	2
15	T. Niketas	○ 5,30—6,18	3
16	R. Mikeltti		4
17	T. Elisabet	○ 5,35—6,12	5
18	P. Tyyni		6
19	L. Fredriita	○ 5,40—6,6	7
Filipp 1: 20—26. — Juh. 5: 19—21.			
20	S. 16 f. Kolm.p.	Augusta	8
21	M. Matteus	○ 5,44—6,0	9
22	T. Mauri	● f. 0,29 a.	10
23	R. Teffa	○ 5,49—5,54	11
24	T. Gerhard		12
25	P. Kullerwo	○ 5,54—5,48	13
26	L. Kyprianus		14
Galat. 5: 1—14. — Mark 7: 5—23.			
27	S. 17 f. Kolm.p.	○ 5,59—5,42	15
28	M. Leonard		16
29	T. Mikko	○ 6,4—5,35	17
30	R. Hieronymus	● f. 3,38 a.	18

Muistiinpanoja:

17. Markkinat Turussa.

18. Eläinmarkkinat Rausalassa.

18. " Puolangolla.

18. " Länkipohjassa.

18. " Porissa.

18. " Espmässä.

22. Markkinat Kemissä.

22. " Lappeenrannassa.

22. Eläinmarkk. Ranttilassa.

23. " Kangasniemellä.

24. " Ukaan Toijalassa.

24. " Jyvästylässä.

24. Markkinat Hämeenlinnassa.

24. " Kästijämsällä.

24. " Maarianhaminassa.

24. " Oulussa.

24. " Raumalla.

24. Eläinmarkkinat Jyväskylästä.

29. " Suittisten Lautatylässä.

29. Eläinmarkkinat Siervissä.

29. " Tammissaareissa.

29. Toripäivä Mikkelissä.

elämme, on auringosta kotoisin. Tuulet tuovat mukaamme tänne sitä lämpöä, josta ne ovat saaneet auringosta eteläisissä maisissa. Vuurinto on myöskin kotoisin se lämpö, jota puista irtaantuu niiden pintoissa, sekä se lämpö, josta tummemme virtaavaan suoniimme ruuau sulamiin ja vereissä tapahtuun palamisen seurauksena. Sillä kaikki kasvit sitovat auringon lämpöä kasvaessaan ja voivat siten säilyttää

sitä fetoja tuhansia vuosia. Myöskin tiedämme, että voima hädän, esiintyessään se missä muodossa tahansa ihmisen palveluksessa, on lämmöstä ja siis auringosta lähtöisin. Vuurinto jähtyessä loppuu siis kiitävien elämisen mahdollisuus. Niin kauan, kun aurinko on kaatumainen ja voipi siis kiitävien kautta korvata lämpöä päivienä, niin kauan ainoastaan on elämä maapallolla mahdollinen.

Otava ja Pohjantähti.

Muistiinpanoja:	
1 L. Zhalempi ○ 6,8—5,29	St. 19
2 P. Ludwif, Luiffa	20
3 L. Cewald ○ 6,13—5,23	21
Pf. 103: 19—22. — Mark. 9: 33—40.	
4 S. Miffelinp.	Frans 22
5 M. Inferi ○ 6,18—5,17	23
6 T. Bruuno ● f. 11,58 i.	24
7 R. Drpo ○ 6,23—5,11	25
8 L. Silja	26
9 P. Slo ○ 6,28—5,5	27
10 L. Jolefiina	28
2 Kor. 12: 2—10. — Luuk. 13: 10—17.	
11 S. 19f. Kolm.p. ○ 6,33—4,59	29
12 M. Walfrid [] f. 4,27 i.	30
13 L. Teppo ○ 6,38—4,53	Lokaf. 1
1. Walt. 1886 L. obf. arvotaan.	
1. Luji aikataulu valtion rautateilla.	
1. Marckinat Heinolasja.	
1. " Tampereella.	
1. Toripäiwä Savonlinnassa.	
1. Kalamarckinat Helsingissä.	
1. Eläinmarckinat Turussa.	
6. Marckinat Raahessa.	
6. " Viipurissa.	
6. Eläinmarckinat Salossa.	
6. Marckinat Porwoossa.	
6. " Uud. kaupung.	
9. Eläinmarckinat Parkanosja.	
9. Toripäiwä Porissa.	
14. Marckinat Louwissa.	
15. " Tammisaaresja.	
15. " Saminaassa.	

Kesän tulussa on aurinko siirtynyt niiden tähtiryhmien eteen, jotka lewätalvesta olivat itäisin nähtävissä. Ainoastaan navatähti ja sen ympäristöt, jotka aina ovat yläpuolella taivaanrantaan, ovat nytkin nähtävissä. Niinpä on Otava itäisin koillisessa. — Lännessä on launis **Kruunu** niminen liehtura tähti. Korkealla lounaisella taivaalla loistaa linnunradan oikealla puolen **Ura** niminen tähtistö, jossa on tuo kirkas **Vega**. Sen etäisyys on saatu mitatuksi ja tiedetään walon viihtyvän tästä tähdestä maahan tullessaan 20 vuotta. — Vegasta oikealle päin aina kruunuu saaka on laaja **Hertulan** tähtistö, jota tohden aurintokuntamme nähtää kiitävän avaruudessa.

Kuten aurinko, niin näyttää myöskin kuu alati siirtyvän wajemmalle kiintotähtien edelle. Se talvipinta, jossa kuu liikkuu on melkein yhdesä auringon ja taikkin kiertotähtien tasapinnan kanssa. Tästä on seurauksena, että taikkin aurintokuntamme jäsenet nähtävät aina kiertävän samaa, eteläistä seutua taivaan kannes-tamme; ne eivät esiinny koskaan esim. aivan taivaan laella eikä Navatähden seutuissa. Jos tarkastaa kuun ja auringon keskinäistä asemaa kuun eri ainoina, huomaa, että kuu on waloissa ainoastaan sitä puolen, josta aurinko walailee. Tästä voimme tehdä sen johtopäätöksen, että kuu on itsessään pimeä kappale. Ne seudut kuusta, joihin aurinko paistaa, nähtävät ihllä meistä walloisilla; mutta se walon paljous, jonka kuu heijastaa talaifin avaruuteen on kuitenkin werrattain

14 R. Elfa	2
15 L. Seta ○ 6,43—4,48	3
16 P. Hellin	4
17 L. Lucina ○ 6,48—4,42	5
Jesai. 49: 13. Pf. 95: 6, 7. 1 Tim. 1: 17.	
18 S. 4 Kuntosap.	Luufas 6
19 M. Uljas ○ 6,53—4,36	7
20 L. Rasper	8
21 R. Urfula ○ 6,58—4,30	9
22 L. Waiio ☹ f. 5,57 i.)	10
23 P. Ceweri ○ 7,3—4,25	11
24 L. Taito	12
Kolosf. 2: 1—7. — Ekr. 16: 25—34.	
25 S. 21f. Kolm.p. ○ 7,8—4,19	13
26 M. Amada	14
27 L. Sabina ○ 7,13—4,14	15
28 R. Simo	16
29 L. Pieto ○ 7,18—4,8	17
30 P. Gustawa [] f. 5,1 i.]	18
31 L. Artur ○ 7,24—4,3	19

Muistiinpanoja:

Ote palkkausfännöstä. Sjännän pitää palkolliselle, kun hän palveluksesta lähtee, antaa päästökirja, joka totuuden ja oikeuden mukaan sisältää: 1) palkollisen nimen, 2) palvelusajan päästökirjan antajan luona, 3) miten palkollinen on itensä käyttänyt ja palvelusensa toimittanut, 4) ajan, milloin palkollinen on wappaa toiseen palvelukseen rupeamaan, 5) päästökirjan wuosi- ja päiwälunvun, isjännän omakätisen nimitusjoituk-sen, taikka hänen puumerkkinsä ja kirjantekijän nimen.

Ujallansa työn teko, hetkellensä ilon pito.

pieni, kuu on musta kappale. Tämä onkin luonnollista, sillä kuusja ei ole itä-tehää eikä pilviä. Sen pinta on tähdelliesti alaston Ne seudut, jotka paljaalle silmälle nähtävät tummemmilta, ovat taqantoja, nähtävästi entisiä meenepöjia. Waloit seudut taas ovat wnoristoja. Kuun pinnalla näteekin jo pienesäffin taufoputtesja juunnattoman paljoiden wuoria, joišta useimmat ovat rengasmaifja tulivuoria. Kuun wnoristojsja löytyy huipuja, jotka korkeudessa wetäwät wertoja maapallon korkeimmille wnorille. — Tarkastamalla kuusja esittöwiä tummia seutuja, woiipi kuka tahansa tulla wakuutetuksi siitä omittuudesta kuuun litteisjä, että je täändää aina saman puolensa maata tohden Pfii wuorotanski kuusja on siis yhtä kuin sen kiertoaifa maan ympäri — Kuun läpimitäs- ta, sen etäisyys 384 tuh. kilom.

Luuk.	M.	Muistiinpanoja:
		Uup. yhtiön 1884 l. obl. arv. tässä kuussa.
		1. Pallollisten muuttöpäivä.
		2. Walt. palk. l. obl. num. arvotaan.
		1. Walt. 1890 l. korf. lunast.
		1. Helsing. kaup. 1876, 1882 ja 1892 l. obl. arvotaan ja korfol. lunastetaan.
		1. Helsing. seurak. 1886 ja 1891, Nikolainkaup. 1885, ja 1893 Tampereen kaup. 1887 sekä Suom. Yhdyspankin 1895 lainojen korfol. ja arv. obl. lunastetaan.
		9. Historiallisen seuran vuosipäivä.
		13. Lentotähtiä tavalista runsaammin nähtyissä.
1	S. Pih. miest.p.	○ 7,26—4,0 20
2	M. Topias	Lotak.] 21
3	T. Erland	○ 7,31—3,55 22
4	R. Herita	23
5	T. Malafias	○ 7,37—3,50 24
6	P. Rustaa Kadolf	⊕ f. 9,7 a.] 25
7	L. Engelbert	○ 7,42—3,45 26
Room. 13: 1—7. — Matt. 17: 24—27.		
8	S. 23 s. Kolm.p.	Bilku 27
9	M. Teuvo	○ 7,47—3,40 28
10	T. Mart. Lutherus	29
11	R. Mart. piisp.	○ 7,52—3,35 30
12	T. Konrad	⊕ f. 7,20 a. 31
13	P. Kristian	○ 7,57—3,31 Mrt. 1

Lurinko alkaa jo läheltä samoja seutuja taivalla, jossa se oli vuoden alussa. Niinpä alkavat myöskin tammikuun alkutiet tähtitiet vähittäellen tulla nähtyihin. Kello 10 istahtin tämän kuun aikana on jo Orion nousnut kaatosta.

Venus loistaa näihin aikoihin itätähtenä; Saturnus on auringon takana; Baan Jupiter alkaa loistaa aamuyöstä. Muista kiertotähtistä on Mars niminen erittäin helposti havaittavissa. Kuten tunnettu, on Mars Maata seuraava kiertotähti auringosta lukiin. Kooltaan on se tuutuvasti pienempi sekä Venestä että maata, mutta sen valovoima on näihin aikoihin kuitenkin kirkkaan kiintotähden vertainen. Tämän kuun 22 päivänä on tuu sen kohdalla. Mars on silloin korkealla taivalla, Orionista ylös ja hieman vasemmalle. Mars lähenee nyt sitä aiantoa, jolloin se maan ja auringon kanssa on yhdessä linjassa. Silloin se on meitä lähimmillään; samassa on myöskin sen valoa ja puoli päin meitä. Nämä tilaisuudet ovat erittäin sopivia Marzin lähempiin tutkimisiin. Marzinkin viime aikoina on tämä tähti alkanut kiintittää yhä suurempaa huomiota itseensä. Sen pinnalla vallitsevat olot näyttävät olevan monessa suhteessa sellaisia, että elämä siellä voisi viihtyä. Marzissa on vuorokauden vaiheet, kuten meilläkin; ilmatheh on siellä mahdava. Kautoputtesja näemme, kuinka talven jäät ja lumet ovat valloillaan vuoron toisella ja toisella navalla ja kuinka taas kefan tulien nämä nopeasti sulavat. Tähtien pinta näyttää mein olevan laajojen pilvien peitossa;

1 p.	2
14 E. Hilppa	2
2 Kor. 5: 1—10. — Luuk. 20: 27—40.	
15 S. 24 s. Kolm.p	○ 8,3—3,26 3
16 M. Narne	4
17 T. Eino	○ 8,8—3,22 5
18 R. Maifimus	6
19 T. Valli	○ 8,13—3,18 7
20 P. Jalmar	⊕ f. 0,4 i. 8
21 E. Tuomi	○ 8,18—3,14 9
Uim. r. 20: 11—15. — Matt. 13: 47—50.	
22 S. Tuomiojunn.	Silju 10
23 M. Nimo	○ 8,22—3,10 11
24 T. Lempi	12
25 R. Katriina	○ 8,27—3,7 13
26 T. Dagmar	14
27 P. Vitalis	○ 8,32—3,4 15
28 E. Sten	⊕ f. 4,24 a. 16
Room. 13: 11—14. — Matt. 21: 1—9.	
29 S. 1 s. Advent.	○ 8,36—3,1 17
30 M. Antero	○ 8,38—3,0 18

Muistiinpanoja:

- 13. Walt. 1859 l. korf. ja arv. obl. lunastetaan.
- 14. Veltopyyn rauhoitusaika alkaa.
- 24. Marckinat Kuusamosja. Jos palkollinen muuttaa toisesta seurakunnasta, niin antafoon kohta muuttokirjanja isännälle, joka viimeistään 14 päiväsä antaa sen kirkkoherralle.

Antti aisoilla ajaapi, Simo sitoja teleepi, Martti maata vahvistaapi, Nikolaus ni-rooipi kiinni. Vika on paras arkiona, kivenpuusta kihlaella, riigimar-tasta valita.

mutta niiden selvitesjä näemme me selvästi sen tummat meret ja vaaleammat, punaifien väihattavat mantereet, jotka ovat pitkin päiväntasaajan seutuja. Useat kaitta uusia nottoja eikä ylänteitä, kuten meillä, vaan wesi ja tuulet ovat jo wuosi-tuhantia jaaenet rauhasja suorittaa tajoistutyöään. Täten tuntuu wallan luonnolliselta, että Marzin mantereet ovat etupäässä tafantofja, kuten ne näyttäwät ole-wan.

Mars kautoputtesja.

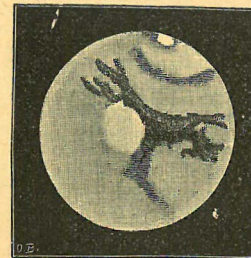
Marraskuu.		Marraskuu.	
11. r. 5: 9-14. — Luuf. 6: 24-26.		Muistiinpanoja:	
1 S. Pyh. mieh. p. 7,26-4,0	20	1. Palkollisten muuttöpäivä.	
2 M. Topias Sofaf.]	21	1. Walt. palk. l. obl. num. armotaan.	
3 T. Erland 7,31-3,55	22	1. Walt. 1890 l. korf. lunast.	
4 K. Hertta	23	1. Hefl. kaup. 1876, 1882 ja 1892 l. obl. arvotaan ja korfol. lunastetaan.	
5 T. Malafias 7,37-3,50	24	1. Hefl. seuraf. 1886 ja 1891, Nikolainkaup. 1885, ja 1893 Tampereen kaup. 1887 sekä Suom. Yhdyspankin 1895 lainojen korfol. ja arv. obl. lunastetaan.	
6 P. Kustaa Kadolf f. 9,7 a.]	25	9. Historiallisen seuran vuosipäivä.	
7 L. Engelbert 7,42-3,45	26	13. Lentotähtiä tavallista runsaammin näkyvisjää.	
Room. 13: 1-7. — Matt. 17: 24-27.			
8 S. 23 s. Kolm. p. Witku	27		
9 M. Leuvo 7,47-3,40	28		
10 L. Mart. Lutherus	29		
11 K. Mart. piisp. 7,52-3,35	30		
12 L. Konrad f. 7,20 a.]	31		
13 P. Kristian 7,57-3,31	Mrf. 1		

Kurinko alkaa jo lähetä jamaoja seutuja taivalla, jossa se oli vuoden alussa. Niinpä alkavat myöskin tammiuun aikujet tähtitiet. vähitellen tulla nähtyvin. Kello 10 istuin tämän tuun aikana on jo Orion nousuut taafosta.

Bennis loistaa näihin aikoihin itätähtenä; Saturnus on auringon takana; Baan Jupiter alkaa loistaa aamuyhöstä. Muista fierotähtistä on Mars nimenen erittäin helposti havaittavijä. Kuten tunnettu, on Mars Maata seuraava fierotähti auringosta lukiin. Kooltaan on se tunnuvati pienempi sekä Bennisä että maata, mutta sen valovoima on näihin aikoihin kuitenkin firkaan kiintotähtden vertainen. Tämän tuun 23 päivänä on tuu sen fohdalla. Mars on fikoin korfealla taivalla, Orionista hlös ja hieman vajemmalle. Mars lähenee nyt sitä afentoa, jolloin se maan ja auringon kansja on yhesjää linjassa. Silloin se on meitä lähimmillään; jamaoja on myöskin sen valojha puoli päin meitä. Nämä tilaisuudet ovat erittäin jopivia Marlin kitempiin tutkimisiin. Marlinkin viime aikoina on tämä tähti alkanut kiinnittää yhä suurempaa huomiota itseensä. Sen pinnalla vallitsevat olot näyttävät olevan monesja suhteesja sellaisia, että elämä siellä vooffi viihtyä. Marhsja on vuorokauden vaiheet, kuten meilläkin; ilmakehä on siellä mahtava. Kanfoputtesja näemme, kuinka talven jäät ja lumet ovat valloillaan vuoron toisella ja toisella navalla ja tuinta taas fesan tulken nämä nopeasti sulavat. Tähtden pinta näyttää usein olevan laajojen pilvien peitosja;

Marraskuu.		Marraskuu.	
14 L. Silppa	2	Muistiinpanoja:	
2 Kor. 5: 1-10. — Luuf. 20: 27-40.		13. Walt. 1859 l. korf. ja arv. obl. lunastetaan.	
15 S. 24 s. Kolm. p. 8,3-3,26	3	14. Beltopyyn rauhoitusajata aikaa.	
16 M. Narne	4	24. Markkinat Kuusamosja.	
17 L. Eino 8,8-3,22	5	Jos palkkoinen muuttaa toisesta seurakunnasta, niin antakoon fohja muuttofirjanja isännälle, joka viimeistään 14 päiväsja antaa sen firkoheralle.	
18 K. Maksimus	6		
19 L. Lalli 8,13-3,18	7		
20 P. Jalmar f. 0,4 i.	8		
21 L. Tuomi 8,18-3,14	9		
3tm. r. 20: 11-15. — Matt. 13: 47-50.			
22 S. Tuomiosuun. Silju	10		
23 M. Nimo 8,22-3,10	11	Antti aisoilla ajaapi, Simo fihetoja tekeepi, Martti maata mahwistaapi, Mikolaus ni-moopi kiinni.	
24 L. Lempi	12	Mika on paras arkiona, kivenpuusta fihlaella, riijhiwartaasta walita.	
25 K. Katriina 8,27-3,7	13		
26 L. Dagmar	14		
27 P. Vitalis 8,32-3,4	15		
28 L. Sten f. 4,24 a.]	16		
Room. 13: 11-14. — Matt. 21: 1-9.			
29 S. 1 f. Advent 8,36-3,1	17		
30 M. Antero 8,38-3,0	18		

mutta niiden selvitesjä näemme me selvästi sen tummat meret ja vaaleammat, punaisen viivahavat mantereet, jotka ovat pitkin päiväntalajan seutuja. Neat tuffijat ovat nähneet näillä mantereilla suoria, wertkomaisesti järjestyneitä mustia viivoja, joita arvilleaan leveiksi kanaviksi. — Mars on pienutenesja tähtden arvotentin ehtintä jäähtyä palson juvemmalle, kuin ma. Sentähtden ei siellä enään muodostutaan maaperän kiffeiden

Mars kanfoputtesja.

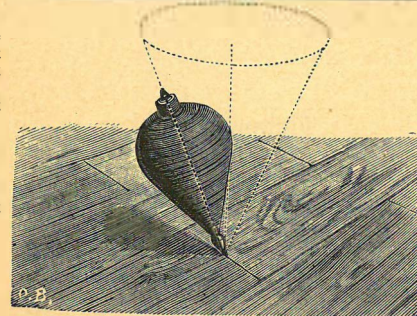
Luuk.		Luuk.	
1	X. Wafio ○ 8,40--2,58	19	1. Walt. 1882 ja 1889 l. koro-
2	R. Beata	20	lip. ja arm. obl. lunastetaan.
3	X. Wellamo ○ 8,44--2,56	21	1. Walt 1895 l. obl. arvotaan.
4	P. Ryllikki ○ f. 7,31 i. 22	22	1. Dulun faup. 1895 l. korfol.
5	L. Selma ○ 8,48--2,54	23	lunastetaan.
Room. 15: 4—13. — Luuk. 21: 25—36.			1. Toripäivä Rajaanišsa.
6	S. 2 f. Advent. Niilo	24	2. Niisi firfomuoosi alkaa.
7	M. Agaton ○ 8,51--2,52	25	2. Suomalais-Ugrilaisen seur.
8	X. Yrjö	26	uosifokous Helsingišä.
9	R. Anna ○ 8,55--2,51	27	10. Markkinat Kotarišsa.
10	X. Juudit	28	10. Toripäivä Korpišellillä.
11	P. Taneli ○ 8,57--2,50	29	11. " Nurmekšessa.
12	L. Talwi ○ f. 2,9 a. 30	30	15. Synot. yhtidn 1887 l. obl.
1 Kor. 4: 1—5. — Matt. 11: 2—10.			arvotaan.
13	S. 3 f. Advent. ○ 9,0--2,49	31	15. Synyslukušausi päättyy yli-
14	M. Sidorus		opistošsa.
			15. Toripäivä Siifalmella.
			16. Markkinat Rittiläšsää.
			2 16. Toripäivä Soensuusša.

Joulukuun on tavallisesti hyvin piltvinein, joten aurington malon puute tuntuu meillä siinä selvemmin. 21 päivänä on talvipäivän seisaus, jolloin maan pohjaisnapa on kallellaan suoraan pohjoisn aurinkosta. Välipuolella napaviirin ei siis aurinkoa näe syvän päivälläkään. Vuosastiaan heikko hämärä leviää eteläisemmistä valonmaista pitkin ilmoja Tafalavin senduulle, joten kello 12 weihessä nätee parisen tuntia asarvoita ilman tulta. — Dulussa on aurinko ylhäällä tuulauuden enst päivänä 4 t. 23 m., viimeisenä 3 t. 39 m. Helsingišä taas vastaawina päivinä 6 t. 20 m. ja 5 t. 51 m. Lhyhin päivä Dulussa on 3 t. 23 m., Helsingišä 5 t. 43 m.

Memme tähän asti otaksuneet, että maan akseli on aina samassa suunnašsa awarundešsa; niin ei asianlaita, oikein tarkalleen otettuna, kuitentaan ole. Wuofinhanfien kuluešsa se nimittäin tekee samanlaisen heilahduksen, kuin navallaan pyöriwä hyrrä wäähä ennen taatumistaan. Täten piirtäwät sen molemmat päät taawaalle waltaman ympyräu, jonka kiertämiseen kuluu noin 26 tuhatta vuotta. Kun siis nyhjäjän talviseen aikaan näemme määrättyt tähjet suoraan waastapäätä aurinkoa, ovat nämä tähdet 3 tuhannen kullutua aurington tafaua. Saapuesamme siidon samalle puolen aurinkoa, kuin tässä joulukuussa, on afselimme kallellaan aurinkoon päin ja meillä siis syhäntesä. — Nyhjäjän on maa talwenaitana aurinkoa itimmillään; mutta tuhansien wuosien wierittihä tulee sen akselin afema sellatsesti,

15	X. Siimo ○ 9,2--2,49	3	17. Toripäivä Suojärwen War-
16	R. Latfarus	4	patyläšsää.
17	X. Ignatius ○ 9,4--2,49	5	29. Markkinat Jnarišsa.
18	P. NIKOLAI	6	20. Synyslukušausi päättyy kan-
19	L. Siifaffi ○ 9,6--2,49	7	saufouluttajafeminaareišsa ja
			kouluišsa.
			21. Ennen Tuomaanpäiwää pi-
			tää lampuodin, wuotta en-
			nen kuin wuokra-aiffa sop-
			puu, jos hän tahtoo wuof-
			raamasta tilasta ja sen wil-
			jelemisestä itenfä ylöššanoa,
			tämän ylöššanomifen toi-
			mittaa.
			21. Tamallinen ylöškantopäiwä
			mailla.
			Joulukuussa Mitorniošsa Rui-
			wakantaan kyläšä tori-
			päiwä.
			Joulukuussa walitšemat useim-
			mat Kanjamalitišus-seuran
			haaraofaštot toimikuntansa.
			Uuku työn kaunistaa, lopuša
			kiitos seifoo.

että ollesjamme aurinkoa itimmän on meillä keltä. Silloin on luonnollisesti aurington waihteluš pohjaisnavalla woi-mallisempi kuin nyhjäjän

Navallaan pyöriwä hyrrä.

On arweltu, että tätenoliffi selitettävishišä se lämpimpyden waihtelu napajenduilla ja koto Euro-pašafin, josta geologia puhuu niin selwää kieltä.

Toripäivät,

pidettävät kerran kuukaudessa tai useammin:

Kerran kuukaudessa:

12:nä p:nä Pinjaisten tehtaalla Pohjan pitäjää joka kuukaudessa

(paitsi Tammi-, Huhti- ja Heinäkuussa, jolloin maanant. 13 p:nä).

16:nä p:nä Karhulan tehtaalla Rymyn pitäjää (paitsi Helmi- ja Elokuussa, jolloin maanantaina 17 p:nä).

Kuukauden ensi Keiskiwiikkona Mäntän tehtaalla Keuruun pitäjää.

Kuukauden ensi Torstaina Kotkassa ja Kivennavan kirkonkylässä.

Rahdesti kuukaudessa:

7:nä ja 22:nä p:nä Wärtilän tehtaalla Tohmajärven pitäjää.

Joka toinen Perjantai Lavian kirkonkylässä Luovian pitäjää, ja Karkun Paleilan kylässä.

Joka wiikko:

Tiistaisin Euran Kuivalahden kylässä.

Keiskiwiikkoisin Ukaan Toijalasessa, Kiukaisten kappelissa (vuoroin kirkonkylässä ja vuoroin Panielissa), ja Sätylän Jusilassa.

Torstaisin Euran kirkonkylässä.

Perjantaisin Sinnerjoen kirkonkylässä, Riikan Riikanojalla, Laitilan kirkonkylässä, Loimaan Peltöisen kylässä ja Naftilan kirkonkylässä.

Lauantaisin Tyrvään Marttilan kylässä.

Suom.! Jos siksi viikon päiväksi, jolloin toripäivä olisi pidettävä, jattuu pyhä, siirretään toripäivä edelliseen arkipäivään.

Eläinmarkkinat.

Kerran kuukaudessa pidetään:

15:nä p:nä Porvoossa (paitsi Maalisk- ja Marraskuussa, jolloin Maanantaina 16:nä p:nä).

Muutamia tilastollisia tietoja Suomesta.

Suomenmaassa on maanomistajia 114,740, torpparia 69,739. — Koko maa-ala on 36,559,000 hehtaaria, joista kruunun omana on 14,170,382 heht., paperivirtaloihin kuuluu 246,246 heht., yksityisille kotimaisille omistajille 22,060,160 heht., vieraiden maiden alamaisille 82,212 heht.

Koti-eläimien luku 1892 (talven yli elätettyjen) oli hevonia 261,333, marjoja 27,795, härkiä ja sonnia 78,243, lemmiä 930,329, nuorta karjaa 278,649, lampaita 995,551, sikoja 176,135, vuohia 14,856, poroja 106,290, kanoja ja m. siipikarjaa 309,773.

Suomen tärkeimmät teollisuushaarat.

	1892		1887		1882	
	Lutu- määrä.	Tuotteet Smg.	Lutu	Tuotteet Smg.	Lutu.	Tuotteet Smg.
Sahalaitteita	376	34,258 t	253	25,574 t	248	—
Pumputteita	6	12,803 t	6	11,586 t	—	—
Konepajola ja metalliteht.	45	12,039 t	33	5,626 t	44	7,666 t.
Puhelimoita y. paperiteht.	39	11,610 t	24	9,067 t	14	6,665 t.
Pahtitehtaita	631	9,127 t	545	7,699 t	34	1,976 t.
Sokeritehtaita	2	7,880 t	2	4,347 t	—	—
Kauhomyllhyä	1,470	6,858 t	1,312	2,094 t.	—	—
Sluttehtaita	91	6,263 t.	81	4,634 t.	46	2,795 t.
Tupakkatehtaita	37	5,765 t.	29	3,908 t.	28	3,321 t.
Meijereitä	300	4,983 t	—	—	—	—
Belavatehtaita	1	2,620 t	1	2,300 t	—	—
Viinapolttimoita	39	2,429 t	43	2,235 t.	—	—

Suomen tärkeimmät kauppatavarat.

	Wienti milj. S.mf.			Tuonti milj. S.mf.		
	1891	1892	1893	1891	1892	1893
Woiita ja m. karjan- tuotteita	16,3	16,8	19,4	27,8	48,2	39
Kalaa	2,7	2,6	2	25	22	24,4
Syviä ja leivofia	7,1	0,1	4	4,4	4,3	3,4
Wuotia ja nahvoja	2,6	2,7	4	6,3	3,6	3,2
Wuitawaraa	44,8	41,4	49,5	8,3	8,8	6
Paperia	8,8	9	11,7	17,7	12,1	10
Kankaita	4,2	4,8	5,3	4,1	3,2	2,5
Terwoaa	2,2	1,9	2,3	5	3,8	3,2
Kivitiöitä	2,1	1,8	2,4	13	10,1	6,8
Metallia	4,2	4	4	6,1	4,6	3,7
Syviä						
Siirtom. tawaraa						
y. tupakkaa				25	22	24,4
Suomatawaraa				4,4	4,3	3,4
Wuotia ja nahvoja				6,3	3,6	3,2
Kehruunaineita				8,3	8,8	6
Kankaita ja kankaita				17,7	12,1	10
Kalumiitawatteita				4,1	3,2	2,5
Kivitiöitä				5	3,8	3,2
Metalliteotia				13	10,1	6,8
Koneita				6,1	4,6	3,7

Eilastollinen taulu maailman tärkeimmistä valtakunnista.

	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.
Manfomaat	4,733	143	267,2	2,321	226	1,431
Eiirtomaat	32,784	—	—	—	176	—
Argentina	4,531	1,5	290	2,287,7	1,312,3	?
Belgia	6,262	212	357,7	2,189,6	551,7	1,041
Bolivia	1,334	1,7	22,6	25,4	95,5	?
Brafilia	8,361	1,7	763,8	3,526,8	1,070,1	?
Bulgaria	3,310	32,6	92,2	101,7	83,8	?
Chili	3,365	4,3	128,6	500	310	?
Egypti	6,821	6,8	252,7	2,659	197,7	?
Espanja	17,248	34,6	758,4	5,962	1,089,4	1,095
Eiirtomaat	9,903	—	—	—	194,4	—
Ifo Britannia	38,927	122	2,375,1	16,601	3,322,6	1,527
Eiirt. Afriaſa	296,750	—	—	—	3,019,7	—
" Afriaſa	27,161	—	—	—	474,2	—
" Ameriſaſa	6,790	—	—	—	2,488,1	—
" Auſtraliaſa	4,774	—	—	—	2,134,8	—
Italia	30,724	107	1,505,8	1,229	1,450,2	814
Itävalta (Eiſleitſ.)	24,538	81,8	1,365	8,487	1,700,5	1,348
Unſari	17,464	53,8	981,6	5,677,5	1,281,6	1,320
Bosnia	1,454	28,5	26,5	—	69,6	270
Jaapani	41,090	107	456,8	1,555,4	302,7	?
Kiina	359,750	32,8	460,5	?	20	?
Kongo	14,100	6,2	5	—	7,1	?
Kreikka	2,187	33,6	87,1	827	91,8	619
Mekſiko	1,081	6,2	233	630	1,174,8	?
Perſia	9,000	4,8	34,4	12,4	5,4	—
Peru	2,972	2,8	37,6	200	148,9	—
Portukali	5,082	54,8	244,8	3,867,4	234	466
Eiirtomaat	14,271	—	—	—	46	—
Ranſta	38,343	71,5	3,475,8	30,641,7	3,957,5	1,449
Eiirtomaat	38,250	—	—	—	412,6	—
Rumania	5,406	41,2	210,2	1,076	257,3	441
Ruotſi	4,824	11,4	134,8	387,6	878,2	1,588
Norja	1,989	6,1	76	173	161,2	1,582
Saſa	51,217	91,4	2,465	2,149	4,507,8	1,576
Eiirtomaat	14,700	2,7	—	—	—	—
Servia	2,256	47	64,5	340,6	54	343
Sveitſi	2,987	73,8	76	113,2	339	1,586
Tanſa (emämaa)	2,172	56,6	80,6	182,7	222,6	1,230
Turkki	21,983	7,9	424,8	4,067,7	311,4	?
Benäjä (Europäſa)	100,239	18,6	4,579,6	18,314,6	3,136,4	200
Aſian Benäjä	18,875	1,11	—	—	287,5	—
Suomi	2,432	6,4	35	74	209,8	1,861
Yhdysvallat Ameriſaſa	69,134	7,8	2,472,8	4,723,2	28,503,5	1,553

Maailman efiwaltiaat ruhtinaat.

Järjestetyt hallitusaitansa mukaan.

	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.	Maanpinta neliokilo- metrillä.
Ifo Britannia:	Runingatar	Viktoria	ſynt 1819	ast. walt. ist.	1837	
Itävalta-Unſari:	Keiſari	Frans Joofep	" 1830	" "	" "	1848
Perſia:	Shahi	Nasr Eddin	" 1831	" "	" "	1848
Liechtenſtein:	Ruhtinaſ	Juhana II	" 1840	" "	" "	1858
Montenegro:	Ruhtinaſ	Nikolaus I	" 1841	" "	" "	1860
Tanſa:	Runingas	Kriſtian IX	" 1818	" "	" "	1863
Kreikka:	Runingas	Drjo I	" 1845	" "	" "	1863
Belgia:	Runingas	Leopold II	" 1835	" "	" "	1865
Rumania:	Runingas	Kaarle I	" 1839	" "	" "	1866
Jaapani:	Mikado	Muts Hito	" 1852	" "	" "	1867
Norja ja Ruotſi:	Runingas	Oſtar II	" 1829	" "	" "	1872
Kiina:	Keiſari	Huangſu	" 1871	" "	" "	1875
Turkki:	Sultani	Abdul Hamid	" 1842	" "	" "	1876
Italia:	Runingas	Umberto I	" 1844	" "	" "	1878
Espanja:	Runingas	Alfonſo XIII	" 1886	" "	" "	1886
Saſa:	Keiſari	Wilhelm II	" 1859	" "	" "	1888
Servia:	Runingas	Aleksanteri I	" 1876	" "	" "	1889
Monako:	Ruhtinaſ	Albert I	" 1848	" "	" "	1889
Portukali:	Runingas	Kaarle I	" 1863	" "	" "	1889
Lugemburg:	Suurhertt.	Madolf	" 1817	" "	" "	1890
Manfomaat:	Runingatar	Wilhelmina	" 1880	" "	" "	1890
Benäjä:	Keiſari	Nikolai II	" 1868	" "	" "	1894

Tärkeimpien taſawaltain presidentit.

Pohj. Amerik. yhdysv.:	Grover Cleveland,	walittu 1893	4:ſi w:ſi
Ranſa:	Felix Faure	" 1895	7:ſi "
Sveitſi:	F. Zemp	" 1895	1:ſi "

Paawi Roomaſa: Leo XIII, ſynt. 1810, walittu 1878.

Keisarillinen perhe.

NIKOLAI II Aleksandrowits, koko Venäjänmaan Keisari ja itserovaltia, Puolan kuningas, Suomen suuriruhtinas y. m., synt. 18 p. toukokuuta 1868, nousut valta-istuimelle 1 p. marrask. 1894.

ALEKSANDRA Feodorowna, keisarinna, syntynyt Hessi-Darmstadtin prinsessana 6 p. kesäkuuta 1872, mennyt naimisiin 26 p. marraskuuta 1894.

Olga Nikolajewna, synt. 15 p. marraskuuta 1895.

S. M. Keisarin veljet ja sisaret:

Yrjö Aleksandrowits, perintöruhtinas, synt. 9 p. toukokuuta 1871.

Ksenia Aleksandrowna, syntynyt 6 p. huhtikuuta 1875; naimisissa suuriruhtinaan **Aleksanteri Mikailowitsin** kanssa.

Mikael Aleksandrowits, syntynyt 4 p. joulukuuta 1878.

Olga Aleksandrowna, syntynyt 13 p. kesäkuuta 1882.

Leskikeisarinna **Maria Feodorowna**, Tanskan kuningas tytär, syntynyt 26 p. marrask. 1847, mennyt naimisiin 9 p. marrask. 1866.

S. M. Keisarin isät ja äiti:

Vladimir Aleksandrowits, syntynyt 22 p. huhtikuuta 1848, nainut 1874 **Maria Pawlownan** Mecklenburg-Schwerinin prinsessan, syntynyt 14 p. toukokuuta 1854.

Kolme poikaa, yksi tytär.

Aleksei Aleksandrowits, synt. 14 p. tammikuuta 1850.

Maria Aleksandrowna, synt. 17 p. lokakuuta 1853, naimisissa Sachsen-Koburg-Gothan herttuan **Alfredin** kanssa, joka on syntynyt 6 p. elokuuta 1844.

Sergei Aleksandrowits, synt. 11 p. toukok. 1857, nainut 1884 **Elisabet Feodorownan**, Hessi-Darmstadtin prinsessan, synt. 1 p. maalisk. 1864.

Paawali Aleksandrowits, syntynyt 3 p. lokakuuta 1860.

Yksi poika.

S. M. Aleksanteri II mainajan siskoja:

Aleksandra Josefowna, synt. Saksi-Altenburgin prinsessana 8 p. heinäk. 1830, suuriruhtinas **Konstantin Nikolajewits**-mainajan leski.

Kolme poikaa, kaksi tyttäretä.

Aleksandra Petrowna, syntynyt Oldenburgin prinsessana 2 p. kesäkuuta 1838, suuriruhtinas **Nikolai Nikolajewits**-mainajan leski.

Kaksi poikaa.

Mikael Nikolajewits, syntynyt 15 p. lokakuuta 1832.

Yksi poikaa, yksi tytär.

Keisari Niiseen perheeseen myös luetut **Romanoffsky**-nimiset prinsit ja prinsessat ovat Aleksanteri II:n sisaren lapsia.

Suomenmaan korkeimmat virkamiehet.

Korkein hallitus.

Kenraalikuvernööri: Kreivi Feodor Heiden, kenraali y. m.

Kenraalikuvernöörin apulainen: Stepan Gontsharoff, kenraaliluutnantti.

Ministerivaltiofihiteeri: Waldemar Kaarle von Daehn, kenraaliluutnantti.

Ministerivaltiofihiteerin apulainen: Viktor Napoleon Procopé, kenraaliluutnantti.

Keisarillinen Suomen senaatti: Puheenjohtaja: Kenraalikuvernööri.

Dikeusosasto: Wapaaherra Juhana Philp Palmén, puheenjohtajan sijainen.

Kaarle Adolf Teodor Ederholm, senaattori.

Sune Birger Juhana Björkstén, senaattori.

Sven Wilho Hougberg, senaattori.

Nikolai Konstantin Hornborg, senaattori.

Emil Streng, senaattori.

Niilo Jisak Fellman, senaattori.

Oskar Fredrik Wilho Gylling, senaattori.

Henrik Rüstaa Borenius, senaattori.

Ludwig Rüstaa Leonard Clouberg, senaattori.

Talousoosasto: Kaarle Tudeer, puheenjohtajan sijainen, tallimestari.

Dikeustoimituskunta: Kaarle August Nybergh, senaattori.

Siviilitoimituskunta: Waldemar Eneberg, senaattori.

Walttiowarain toimituskunta: wapaah. Klaus Herman Molander, jalaneuvos.

Ramaitoimituskunta: Kaarle Emil Ferdinand Ignatius, senaattori.

Sotilastoimituskunta: Aukust Aleksanteri Järnefelt, kenraaliluutnantti.

Rirkollisasiain toimituskunta: Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen, senaattori.

Maanviljelys-toimituskunta: Wapaaherra Rüstaa Alfel Samuel von Troil, senaattori.

Kululaitos-toimituskunta: Wapaaherra Yrjö von Alfthan, kenraaliluutnantti

Raappa- ja teollisuustoimituskunta: Otto Gadd, kenraalimajuri. Juhana Rüstaa Sohman, senaattori.

Prokuraattori: Yrjö Henrik Willy Calonius.

Howioikeudet.

Turun Howioikeus: Presidentti: Lauri Teodor v. Hellens.
Waaſan Howioikeus: Presidentti: Juhana Kaarle Gemil af Frosterus.
Wiipurin Howioikeus: Presidentti: Paawali Gemil Forsman.

Hallinto.

Kenraalikuwernöörin kanslia: w. t. Tیرهتوري: Aleksanteri Joakim von Minkwitz.
Kuwernöörin: Uudenmaan läänin: Hjalmar Drjö Palin, kenraalimajuri.
 Hämeen läänin: Torsten Costander.
 Kuopion läänin: wapaaherra Juhana Fredrik Kustaa Aminoff, kenraalimajuri.
 Mikkelin läänin: Walfrid Späre.
 Dulun läänin: Antero Juhana Malmgren.
 Turun läänin: Wilho Teodor v. Kraemer.
 Waaſan läänin: Fredrik Waldemar Schauman, kenraalimajuri.
 Wiipurin läänin: Juhana Alfel Gripenberg, kenraalimajuri.

Keskusvirastot.

Suomen pankki: Säätyjen edusmiehet:
 Fredrik Kustaa Selim Stjernwall, esittelijäsihteeri.
 Otto Dormer, proweſtori.
 Lorenz Leonard Lindelöf, todellinen waltioneuwoſ, puheenjohtaja
 Mgaton Neurman, kunnallisuoneuwoſ.
 Esimies johtokunnassa: Kustaa Robert Alfred Charpentier, eversti-
 luutnantti.

Suomen waltiofonttori: Ylitirehtori: Wilho Gabriel Geitlin.
Lääkintöhallitus: Päätirehtori: Fredrik Saltzman.
Postihallitus: Pääpostitirehtori: Kaarle Hjalmar Lagerborg.
Yleisten rakennusten ylläilyhallitus: Ylitirehtori: wapaaherra Overt
 Sebastian Gripenberg.
Paiuo-asiain ylläilyhallitus: Puheenjohtaja: Alfred Wilho Cajander.
Teollisuushallitus: Yli-intendentti: Kaarle Kustaa Sanmark.
Waukeinohoitohallitus: Ylitirehtori: Aleksis Gripenberg.

Tilastollinen toimisto: Tیرهتوري: Juhana Adolf Boyström, waltio-
 neuwoſ.
Tulliyhallitus: Päätirehtori: Birger Winter, waltioneuwoſ.
Tie- ja wesiyhdistysten ylläilyhallitus: Oskari Bergbom.
Maanwiljelyshallitus: Ylitirehtori: Niilo Kustaa Maksimilian Gro-
 tenfelt.
Maanmittauksen ylläilyhallitus: Ylitirehtori: Jaakko Sjölin.
Waltion rautatiet: Ylitirehtori: Drjö Adolf Strömberg, todellinen
 waltioneuwoſ.
Metähuhoitohallitus: Ylitirehtori: wapaaherra Kaarle Ernst Webe.
Kalastuksen tarkastaja: Oskar Fritjof Nordqwist, tohtori.
Arkeologinen toimisto: Waltionarkeologi: Juhana Reinhold Aspelin.
Waiwaihoidon tarkastelija: Kustaa Adolf Helsingius.

Kirkko ja opetuslaitos.

Yliopisto: Kansleri:
 Wirkaa toimittawa kansleri: Ministeriwaltios sihteeri.
 Kanslerin sijainen: wapaaherra Juhana Philip Palmén.
 Rehtori: Kaarle Gabriel Ludolf Rein, waltioneuwoſ.
Hiippakunnat: Turun: Torsten Tuure Kemwall, arkkipiispa.
 Porwoon: Herman Häbergh, piispa.
 Kuopion: Kustaa Johanson, piispa.
Kouluylläilyhallitus: Ylitirehtori: Lorenz Leonard Lindelöf, todellinen
 waltioneuwoſ.
 Kansa koulujen ylitarkastaja: Antero Wilho Floman.
Polyteknillinen opisto: Tیرهتوري: Ernst Edward Owist, kanslia-
 neuwoſ.

Sotawäki.

Ylipäälyttö: Kenraalikuwernööri.
Päälyttö: Wapaaherra Drjö Edward Ramsay, kenraaliluutnantti.
Luoti- ja majakkalaitos: Tیرهتوري: Nikolai Sjöman.
Suomen kadettikoulu: Tیرهتوري: Kaarle Entell, kenraalimajuri.

Afswelwollisuus-kalenteri.

Muutamia tietoja leimapaperin käyttämisestä.

Kutsuntatilaajuudessa viimeistään ja ennen esiinhuutoa annetaan asianomaiselle kutsuntatoimistolle hakemuskirjat tai tehdään suullinen pyyntö helpotuksen saamisesta afswelwollisuuden täyttämiseksi sekä tuodaan esitti todistukset, joidenka nojalla helpotusta haetaan.

Hyhtikuun ja kesäkuun 15—23 päivien välillä toimittetaan yleisen kutsunta afswelwollisuuden täyttämisen ja arwanhittaan.

Ennen heinäkuun loppua senaatin päätösfestä ilmoitetaan läänintomistokselle ja kuulutetaan yleisön tiedoksi, miten monta henkilöä siltä vuodelta tulee astua wakinaiseen palvelukseen kuskakin läänissä.

Elyhekuun alkupuolella kuulutetaan kunnallishallitusten toimesta kirkoissa kahtena sunnuntaina peräkkäin kutsuntatoimistojen antamat luettelot kaikista wakinaiseen sotawäkeen määrätystä henkilöistä ynnä ajasta ja paikasta, milloin afswelwollisuuden alaiisten tulee palvelukseen saapua. Samat luettelot ovat myöskin syys- ja lokakuun kuluessa saatavilla pidettävät kunnantuwassa, raastuwassa tahti muussa ilmoitetussa paikassa, sekä julkaistaan ne muutamain sanomalehtien kautta.

Marraškuun I p:nä tulee wakinaiseen palvelukseen määrätty saapua palvelukseensa.

Kolme sunnuntaita peräkkäin kirkossa kuulutetaan ja wirtallisisa lehdisiä kolmasti ilmoitetaan ehdot, millä voidaan erityisissä tapauksissa saada helpotusta afswelwollisuuden täyttämisesä.

Zoukukuun alkupuolella reservilistat kunnallishallitusten toimesta kuulutetaan kaikki sunnuntaita peräkkäin kirkkoissa ja pidetään sitten saatavilla kunnantuwassa, raastuwassa tahti muussa ilmoitetussa paikassa.

Esäistöjen lisääntyminen toijesta vuodesta toijesen.

5 prosentint korolla.

Kun jota päivä	karttuu I	5	10	20	40
Esäitetään:	wuodessa	wuodessa	wuodessa	wuodessa	wuodessa
1 penni	3: 65	20: 16	45: 90	120: 90	440: 91
5 "	18: 25	100: 84	229: 54	903: 45	2,204: 59
25 "	91: 25	504: 21	1,174: 73	3,017: 26	11,022: 97
50 "	182: 50	1,008: 42	2,195: 46	6,034: 53	22,045: 95
1 markka	365: —	2,016: 85	4,590: 93	12,069: 07	44,091: 91
2 "	730: —	4,011: 71	9,181: 89	24,138: 14	88,183: 83
5 "	1,829: —	10,084: 27	22,954: 69	60,345: 69	220,459: 59

Kaikki hakemukset ja muut asiakirjat, jotka maamme oikeuksiin ja wirtatuntiin annetaan, pitää olla leimapaperille kirjoitetut, tai leimamerkillä wärustetut. Leimamerkkiä löytyy myytävänä eri arwoisia tarpeen mukaan.

Wärustöt ovat jaetut neljään luokkaan eli „osastoon“, sen mukaan miten kaikki leimamerkkiä tulee kuskakin wärustössa täyttää.

Ensimmäiseen osastoon kuuluvat seuraawat wärustöt:

Senaatti ja sen toimituskunnat, ministeriwaltioistööri ja Hänen Majesteettinsa Keisarin Suomen kanslia.

Toiseen osastoon kuuluvat:

Sovioiteudet, hliofotoaifens, Suomen kenraalikuvernööri ja hänen kansiansa, Meikanterin hliopiston kansleri ja sijaikansleri, profunraattorinwärustö sennaatissa sekä waltioesätyhen pankkivaltuusmiehet.

Kolmanteen osastoon kuuluvat:

Lääninhallitukset, Suomen pasitointiehto Pietarisssa, lääkitintöhallitus, postihallitus, pääpostitiretori, yleisten rakennusten hlihallitus, painoasain hlihallitus, wankeinwöihöhallitus, waltiojaristi, tilastollinen päätoimistö, Suomen waltiofontori, Suomen pankki ynnä sen fontorit ja osiointistot, tullihallitus, luoksi- ja maksajakaitofferi hlihallitus, teollisuushallitus, yleinen rewiisioi-oiteus, maanmittauksen hlihallitus, Suomen kalettikouluin johtaja, Suomen kenraalikuvernöörin esikunta Suomen sotawäkeä warten, esittelijä tota-asain ministerin luona, Suomen joutokoujujoen pääliittöhallitus sekä pääliittöt tahti päälyhtökunnat, totakomissariaattit, Meikanterin hliopiston konistiööri, rehtorinwärustö, tiebeikunnat, tukintowaltokunta ja talonsesasto, kouluteimen hlihallitus, tuomioistapuitit ja kreikkalaiswenäläinen hlegellinen hallitus Suomessa, arkeologinen toimitö ja waltioarkeologit, tie- ja wesi- rakennuksen hlihallitus, rautatiehallitus, waltion rautateitten pääliittöesittö, metsänhlihallitus, maanwiihjelyhallitus sekä talastusten tarkasteltia.

Neljänteen osastoon kuuluvat:

Wirtuwallisikoulujen johtajat, ammattien tarkastajat, eri-tyksolais-seuratuntain esimiehet, henkitirjoittajat, kuitokappakammarit, järjestysoiteudet ja järjestyssmiehet, kankokoulujen piiritarkastajat, kansakouluin eminaarien johtajat, kirkalukunantoiteudet, kirkkoberawärustö, koulunwäston kamarkoulu-oppettajain ja waltioraunteitten esätekasain johtokunnat, krunnuniimisiehet, krunnuniisibreit, leimafontori, luokkasiipirien pääliittöt, lyseoitien ja alleisikoulujen oppettajakansliat ja rehtorinwärustöt, lääninagronoomit, lääninelämääläkärät, läänin-maamittienfontorit, läänin meijeristit, läänin-rakennustoricien johtajat, läänin-ropasitöwärustöt, maanjat-oiteudet, maanmittarit, maanwiihjelysinsinöörit, maieraatit, maksajainhoitajat, metsänhliobonneuwoijat, metsänhoitajat, metsänhoito-, maanwiihjelys- ja meijeripistöjen johtajat, palowinmatontrollöörit, piiri-insinöörit, piirilääkärät, poliisiammarit, polhtekniillinen opistö, postilaitostien hoitajat, postijäätöpankki, raastuwanoteudet, rahapaja, rahatoimikammarit, rangaistus-, työ- ja lääninwankilain johtokunnat, rewiisioifontorin ritarihuoneen johtokunta, Saimaan kanavan pääliittö, sotilas-, siivil- ja kirkollis-wärustöjen leski- ja orpokasain johtokunnat, teollisuus-, merenkulun- ja maanwiihjelytoimien johtokunnat, tullin-inspehtori, tullitoimistö ja kammarit, tyttökoulujen johtajataaret, waltiohallinon tarkastajat, waltuuskomissioin ja walaajat, waltuustulitösten tarkastajat, waltioimeijeristit, wirtakoulujen tarkastajat, yleiset lairasuonnet ja hoitolaitofot, waltuusewittajia warten, ylimiejanhoitajat.

Tähän osastoon luetaan myös kaikki muut waltion wirtakunnat, wiranomaiset ja wirtakmiehet, jotka eivät ole ylemmän esittämän mainitut, mutta senlijan ei kunnalliswiranomaisia ja wirtakmiehiä, ei waltuustöhyttöitä eikä muita samaallaifia yhdistyksiä.

Kun näihin wirtatuntiin taifia näille wiranomaille annetaan wirtallisia asiakirjoja, ovat nämä ilmoitettawat siten että on täpsettävä:

Ensimmä. os. hakemusta warti. Smk	4: —	muuta todistusta warti. Smk	2: —
Toijessa "	2: —		1: —
Kolm. "	1: —		—: 50
Neljänn. "	—: 50		—: 25

Satemuksen tapaan on myös leimoitettava perustelma, waltus- ja wetoirja, perustelman wastuu, selitys, wastauskirja, wastaselitys ja muu kirjallinen lauselmä, sekä waltuuskirja ja takauskirja.

Todistuksen tapaan leimoitetaan muu todistusliitekirja, silloinkin kun se on kirjoitettu samalle artikille kuin pääkirja.

Wapautetut leimaweroista ovat Lapinmaan asukkaat kaikissa muissa asioissa paitsi wirtawahwistuskirjojen suhteen; samoin ne, jotka köyhäksi tiedetään, tai sitki astanomaisesti todistetaan. Myöskään ei leimoitusta tarwita muun muassa asioissa, jotka koskevat waiwaishoitohallitusta, holhouslautakuntaa, majoitustoimikuntaa, kirkkoa, koulua, armelaisuuslaitosta, eläkelaitosta, kirjallisuutta, tiedettä, taidetta, piiplian lewittämistä tahi muuta yleishyödyllistä tarkoitusta edistämää seuraa.

Tarkempia tietoja saadaan keis. asetuksesta 14 p. joulukuuta 1894, joka kokonaan löytyy painettuna myöskin Suomen waltiokalenterissa.

Suomen wäliluku 1 p. Tammiukuuta 1895.

Läänit.	Miehen- puoliset.	Waimon- puoliset.	Molemmat sukupuolet.	Kaupun- geissa.	Maaseu- dulla.
Uudenmaan . . .	125,145	133,689	258,834	82,643	176,191
Turun ja Porin . . .	202,896	210,455	413,351	54,151	359,200
Hämeen	134,644	137,299	271,943	29,463	242,480
Wiipurin	184,296	187,719	372,015	34,788	337,227
Mikkelin	90,883	92,928	183,811	5,805	178,006
Kuopion	147,508	149,612	297,120	13,634	283,486
Waa'an	211,765	217,680	429,445	23,551	405,894
Dulun	127,811	128,919	256,730	20,204	236,526
Koko Suomi . .	1,224,948	1,258,301	2,483,249	264,239	2,219,010
Niistä:					
Luterilaisia . . .	1,201,154	1,233,626	2,434,780	258,034	2,176,746
Kreikk-wenäläis.	22,691	23,390	46,081	5,468	40,613
Katolilaisia . . .	282	205	487	487	—
Metodisteja . . .	96	118	214	214	—
Baptisteja . . .	725	962	1,687	36	1,651

Wertaustaulu.

	Raha:	Smf.	Wirtuusmitat:
Wankomaat . . 1	Gulden = 100 cent . .	2: 09	1 El = 1 metri
Belgia 1	Franc = 100 centime . .	1: —	1 Metr. 1 "
Brafilia 1	Milreis = 1000 reis . . .	2: 83	1 " 1 "
Chili 1	Peso = 100 centawo . . .	5: —	1 " 1 "
Egypti 1	Piaster = 40 para . . .	0: 26	1 " 1 "
Englanti 1	Punta = 20 shillingiä . .	25: 22	1 Yard 0,91 "
" 1	shilling = 12 penny . . .	0: 12,5	
Espanja 1	peseta = 100 centimos . .	1: —	1 Metri 1 "
Itä-Wntia . . . 1	Kupie = 16 onoros . . .	2: 38	1 Guts 0,91 "
Italia 1	Lire = 100 centesimi . .	1: —	1 Metri 1 "
Itäwalta 1	Krone = 100 heller . . .	1: 05	1 " 1 "
Jaapani 1	Yen = 100 sen	5: 16,6	1 Shakufane 0,30 "
Kiina 1	Tael = 1000 kash	8: 40	1 Cowid 0,34 "
Kreikka 1	Drakma = 100 lepta . . .	1: —	1 Pic 1 "
Perfia 1	Toman = 100 feras . . .	10: —	1 Arschin 1,12 "
Peru 1	Sol = 100 cent	5: —	1 Wara 0,34 "
Portufali 1	milreis = 1000 reis . . .	5: 60	1 Metri 1 "
Ranska 1	Franc = 100 centime . .	1: —	1 " 1 "
Rumania 1	Lei = 100 ban para . . .	1: —	4 Chalebi 0,63 "
			0,68 "
Ruotsi 1	Kruunu = 100 äyriä . . .	1: 39	1 Metri 1 "
Saksa 1	Reichsmark = 100 pfennige	1: 23	1 " 1 "
Serwia 1	Dinar = 100 para	1: —	1 Arschin 0,71 "
Sweitti 1	Franc = 100 rappen . . .	1: —	1 Elle 0,60 "
Tanska 1	Kruunu = 100 äyriä . . .	1: 33	1 Men 0,63 "
Turkki 1	Piaster = 40 para	0: 23	1 Pic 8,71 "
Wenäjä 1	Kupla = 100 kopeikkaa . .	4: —	1 Arschin 0,71 "
Amer. yhdysw. 1	Dollari = 100 cent . . .	5: 18	1 Yard 0,91 "

Painot: Belgia, Espanja, Italia, Itäwalta, Portufali, Ranska, Ruotsi, Wankomaat = kuin Suomesja. Brafilia: Wintal = 4 Arrobas = 33 aretets = kg 58: 76. Tanska ja Norja: 1 Centneri = 100 naulaa = 50 kg. Englanti: Hundredweigt (Centner) = 4 quarters = 50,79 kg: 1 naula = 16 ounce = 0,45 kg. Kreikka: 1 Kantar = 56,32 kg. Wenäjä: 1 Pud = 40 naulaa = 16,38 kg. Sweitti: 1 Centner = 50 kg. Turkki: 1 Kantar = 1000 dirhem = 50 kg. Amerikan Yhdysmallat = Englanti.

Metrijärjestelmä.

Pituusmitat.

Metri (m) perusmitta (1 kynärä $2\frac{1}{2}$ kortt. vanhan mitan mukaan).

Desimetri (dm) metrin kymmenesosa. (4 tuumaa).

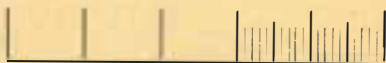
Senttimetri (cm) metrin sadannesosa.

Millimetri (mm) metrin tuhannesosa.

Kilometri (km) on tuhat metriä. ($0,9356$ virstaa).

Uusyylä on 2 metriä (lähes 6 jalkaa 9 tuum.)

Kuvioistamme näkee 5 senttimetriä luonnollisessa suuruudessaan ja niistä kaksi ovat jaetut kymmenesosiin, millimetriin. Tieteellisiä töitä varten käytetään näitäkin jaettuina pienempiin osiin.

10 kilometriä on 1 myriametri (= $9,356$ entistä virstaa.)

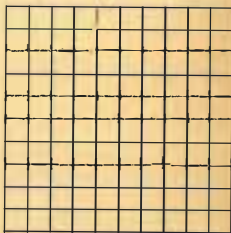
Pintamitat.

Neliometri (m²) on neliönmuotoinen pinta, jonka kaikki sivut ovat 1 metrin pitkät. ($11,35$ □ jalkaa).

Aari (100 m²) on sata neliometriä.

Hehtaari on sata aaria. (2 tynn. alaa).

Neliökilometrin (km²) joka sivu on tuhat metriä pitkä; se sisältää sentähden 1,000,000 neliometriä, eli 10,000 aaria, eli 100 hehtaaria.

Wetomitat.

Kuutiometri (m³) on kuutio (noppa), jonka reuna on 1 metrin pituinen, ($38,209$ kuut. jalkaa).

Litra (l) on kuutiometrin tuhannesosa. ($12\frac{1}{4}$ jumpr. eli noin 3 korttelia).

Desilitra (dl) litran kymmenesosa.

Desalitra eli wafka (dfl) on 10 litraa. (7 tuoppia 10 jumpr.)

Sehtolitra (hl) on 100 litraa ($18\frac{1}{2}$ vanhaa kappaa) = 20 ukta kp. 5 litr. kutsutaan uud. kappaksi ja on $0,925$ vanhaa kappaa.

Kuutiometrillä mitataan halkoja, syisiä y. s. Sehtolitralla mitataan wiljaa ja juurikasveja y. s. Litralle ja pienemmillä mitoilta mitataan weteliä aineita, wettä, maitoa, sahntia y. m. s.

Suuremmat mitat tehdään tavallisesti kuutiomuotoon, samoin kuin entiset kappan mitat, mutta litramitat ja pienemmät mieluummin pyöreäpohjaisiksi.

Painomitat.

Kilo (Kilogramma) (kg) painaa yhtä paljon kuin yksi litra puhdasta wettä eli 1000 gr. (2 naulaa 11 luotia).

Defagramma (dg) on sadannesosa kiloa. ($\frac{3}{4}$ luotia).

Gramma (gr) on tuhannesosa kiloa.

Metrin leiwistä on 10 kiloa (= $1,176$ *℔* eli 1 *℔* $3\frac{1}{2}$ *℥*).

Senttaali on 100 kiloa. (11 leiw. 15 naulaa).

Tonni on 1000 kiloa.

Tavallisin painomitta on kilo. Hyvin raskaat esineet punnitaan tonnittain, hyvin köykäiset tai pienet määrät grammoittain.

Kappan mitan muotoinen astia, jonka reuna on 1 dm pitkä, wetää tasan 1 litran wettä, joka 0 asteen lämpöisenä painaa yhden kilon. Siten kaikki mitat, pituusmitat, pintamitat, wetomitat ja painot ovat yksintertaisessa suhteessa toisiinsa.

Täysi-ikäisellä henkilöillä on wäli suoraan sivulle ojentetun oikean käsiwarren nyrkin nystyrästä walempaan olkapäähän noin 1 metri.

Wäli kynärpäädystä keskiformen nenään noin $\frac{1}{2}$ metriä.

Keskiformen pituus juuriniwelistä lukien, sekä käden leveys nystyrän kohdalta peukalo siihen luettuna noin 1 desimetri.

Peukalon viimeinen jäsen on 3, ensi jäsen 4 senttimetriä pitkä. Jalan pituus 25 senttimetriä.

Tavallisen miehen pituus on noin 175 senttimetriä.

Täysikaswanut mies painaa noin 75 kiloa.

Täysi-ikäisen miehen askel on noin 75 senttimetriä. Matka, jonka pituus tiedetään askeleissa, saadaan metriluvusta vähentämällä askel-luvun noin neljännesosalla.

Tunnin jalkamatka on noin 5 kilometriä pitkä, hevosmatka 10 kilometriä.

Postisäästöpankki.

Postisäästöpankin pääkonttori ja hallitus ovat Helsingissä. Sen haara-osastoja eli alakonttoria ovat kaikki maamme postikonttoreit ja postitoimistot.

Wuodessa saa ken tahansa tehdä säästöönpanoja 1000 markan arvoon asti omalle nimelleen tai jonkun muun nimeke.

Säästökirja, johon jokin säästöönpano merkitään, annetaan joka säästöönpanijalle, kun hän ensi kerta säästöönpanoa tekee; sitä warten on samassa tilassa pankille annettava täydellinen ilmoitus säästöönpanijan nimestä, iästä, ammatista ja kotipaikasta sekä, jos panos tehdään ala-ikäisen tahti holhonalaisen puolesta, myöskin hänen vanhempain tahti holhoojan nimestä ja säädystä.

Säästöönvano tehtävään täysissä markkaluvuissa, joko puhtaalla rahalla taikka kymmenellä säästömerkkillä täytetyllä säästökortilla.

Säästömerkkiä myydään joka postikonttorissa ja maksaa 10 p. **Säästökortit** saadaan ilmaiseksi. Kun niihin kiinnitetään 10 säästömerkkiä, otetaan semmoinen kortti markan arvoisena rahanpanoksena vastaan postisäästöpankkiin.

Säästöönpanosta maksetaan korkoa.

Saamisensa saa säästöönpanija irtisanomisen jälkeen ottaa pois joko kokonaan tahti osaksi säästöpanin mistä haara-osastosta tahansa. irtisanottaessa on säästökirja postitoimistossa näytettävä ja ilmoitettava mistä konttorista rahat tahdotaan perä.

Rahat ovat ulosotettavat ennen 14 päivän kuluksua irtisanomisaajan loputtua. Wuossa tapauksessa ei niitä anneta ulos, ennen kuin uusi irtisanominen entisessä järjestyksessä on tapahtunut.

Irtisanomisesta ei saa tehdä ennenkuin 15 päivää on kulunut siitä, kun säästöönpanija viimeksi wäheni saamisestaan.

Irtisanominen, joka ei tarkoita koko säästönsä olevaa summaa, sijaittävään ainoastaan täysii markkoja.

100 markkaa ja sitä wähemmät summat maksetaan 10 päivää,

100 ja 500 markan wäliset summat 30 päivää,

500 markkaa suurempia summia wasta 60 päivää irtisanomisen

jälkeen.

Tarkastus. Kerran wuodessa, samassa kuukaudessa jolloin ensimmäinen säästöönpano tehtiin, on säästökirja annettava tarkastettavaksi; se woi tapahtua missä postiafemassa hywänjä ja annetaan siksi aittaa, kun tarkastus tapahtuu, kirjan omistajalle kuitti.

Säästökirjaa ei saa toiselle myydä; ainoastaan perinnön, warakoron tai ulosoton kautta woi se joutua toisen omaksi, ja on silloin heti pankin hallitukselle asiasta tieto annettava.

Sukkaantunutta säästökirjaa pitää laillisella tavalla suolettaa.

Sähkösanoma-määräyksiä.

Suomenmaan paikkojen wälillä maksetaan jokaisesta sanomasta 50 penniä (pohjamaksua) ja sen lisäksi 10 penniä joka sanalta.

Wenäjälle maksetaan 15 kopeikkaa pohjamaksua ja 5 kopeikkaa sanalta Europan Wenäjälle ja 10 kopeikkaa Afasian.

Nuihin maihin ei makseta pohjamaksua, mutta määrätty maksu sanasta eri takan mukaan joka maahan; esim. Englantiin 58 p., Italiaan 48 p., Itäwalta-Untariin 28 p., Norjaan 33 p., Ranskaan 40 p., Ruotisiin 30 p., Saksaan 28 p., Sweitsiin 45 p., Tanskaan 40 p.

Intiaan *Imy.* 4.50 à 4.76, Algeriaan 50 p., Egyptiin *Imy.* 1.68 à 2.18, Hywäntoimon niemelle *Imy.* 11.5, Ohdyswaltoihin ja Kanadaan Amerikasja *Imy.* 1.98 à 2.28, Australiaan *Imy.* 14.32 à 14.48.

Sana, jossa on enemmän kuin 15 kirjainta, luetaan kahdeksi, ja Europan ulkopuolella luetaan jo 10 kirjainta yhdeksi sanaksi. Samoin luetaan sanaksi Europasa 5 numeroa, sen ulkopuolella 3.

Tavallisesta kielestä poikkeewia sana-yhdistyksiä ei sallita. Viitto-merkkillä yhdistetyt sanat luetaan eri sanoiksi.

Seuraawat lyhennykset käytetään ja maksetaan yhden sanan mukaan:

D **Kiireellinen sanoma.** Kiireellisistä sanomista saa lähettäjä, jos tahtoo, suorittaa kolmekertaisen maksun, jollo:n sanoma lähetetään ennen muiden ykitystisten sanomia.

RP **Wastaus maksettu.** Joka tahtoo wastausta, woi edeltäpäin suorittaa maksun siitä, jolloin vastaanottaja saa sähkösanoman kansja kuitti maksetusta wastauksesta. Tämä kuitti otetaan rahana vastaan sähkölennätin-konttorissa ja on sellaisena woimassa 6 wiiikkoa, Milloin ei nimenomaan ilmoiteta, miten monisanaisesta wastauksesta maksettu on suoritettu, katkotaan ilmoitus maksetusta wastauksesta merkitsewän 10 sanaa.

RPD **Kiireellinen wastaus maksettu.**

TC **Wertaileminen maksettu.** Wertailemisesta maksetaan 25 % yli takkan.

CR **Wastaanottotodistus maksettu.** Wastaanottotodistuksesta maksetaan niinkuin 10 sanan sähkösanomasta.

FS **Lähettävä jäljesä**

PP Lähettäminen postin kautta maksettu.

PR " " wakuutettu.

EP " " estafetiin kautta maksettu.

XP " " epressiin " "

Jos vastaanottaja ei asu paikkafunnalla, jossa on lennätinasema, woipi lähettäjä waatia, että sanoma joko postisä tahti muulla tamoin lähetetään hänen jäljissä ja tulee hänen suorittaa siitä aqianhaarain mukaan waadittawat lisämaksut. FS merkitsee että sanoma on lähettävä lennättimen kautta eteenpäin, jos vastaanottaja olisi matkustanut toiseen paikkaan, jossa on lennätinasema.

Postimaksut.

Suljettu kirje, kun paino ei nouse yli 15 grammian, maksaa	M. p.
" " 15 — 50 grammaa painava	— 20.
" " 50— 100 " "	— 40.
" " 100— 500 " "	— 60.
" " 500—1000 (= 1 kilo) " "	1: —.
j. n. e. puolesta kilosta 1 marfan. Kirjeestä, joka mat-	2: —.
fallaan käy ainoastaan yhdessä posti-toimistossa, maksetaan sen painosta huolimatta 10 penniä.	

Postifortti yksinfertainen — 10.
" kaksifortti — 20.

Sidelähetys (forkeintaan 2 kilogr.) joka 50 grammalta — 5.
Wähin maksu tavaranyllyksestä on 10 penniä, asiakirjalähetyksestä 20 penniä.

Tavaranyllytelähetys ei saa painaa yli 250 gr. eikä saa olla enemmän kuin 20 sm. pitkä, 10 leveä, 5 korkea.

Paketti 500 grammasta — 40.
joka seuraavasta 500 grammasta — 20.

Paketti ei saa painaa yli 10 kiloa, paitfi milloin lähetys saattaa tapahtua kokonaan rautateillä tai höyrylaidalla, jolloin 20 kiloa painavia vastaanotetaan.

Sisäänkirjoitus (paitfi portomaksu) — 25.

Wakuutus (paitfi porto ja sisäänkirjoitusraha) 200 m:asta — 20.
joka 100 m:asta sen yli — 10.

Sisäänkirjoitetusta lähetyksestä maksaa postilaitos, jos se hukkaantuu, 50 markkaa korvaukseksi, lähetysen arvosta huolimatta Wakuutetusta lähetyksestä maksetaan wakuutettu summa.

Postiosoitus (forkeintaan 100 markkaa) — 50.

Postiosotusta toimittaa postilaitos sähkölennättimen avulla perille, jolloin maksetaan paitfi 50 p. ja telegrammiporhoa — 75.

Posti-etuanti (forkeintaan 500 markkaa) joka 100 markasta — 50.

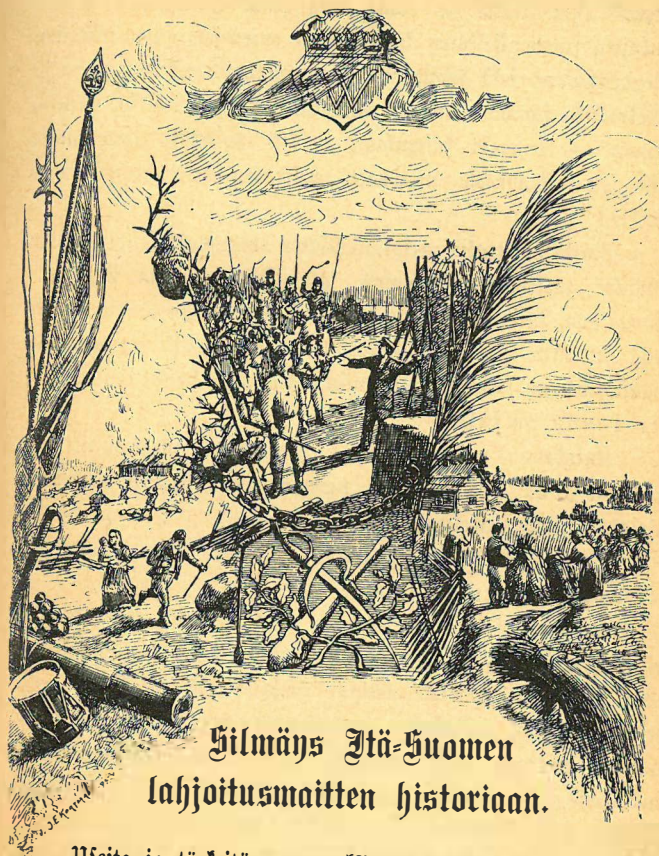
Sen lisäki tulee kirjeen tai pakettin porto.

Paluufortti — 10.

Wastaa-uottotodistus — 25.

Juoksulippu — 40.

Ulkomailla lähtewän kirjeen suhteen ovat määräykset melkein samat kuin Suomessa, sillä erotuksella että yksinfertainen kirjeporto on 25 penniä, samoin asiapaperia sisältävästä sidelähetyksestä maksettava 25 penniä. Wakuutuksesta ja pakettien lähetyksestä on eri määräykkiä. — Wenäjälle ohjattuja lähetyskiä tulee warustaa postimerkeillä; muualle kaikkialle suomalaiset kelpaavat.

Silmäns Itä-Suomen
lahjoitusmaitten historiaan.

Useita ja tärkeitä parannuksia ovat viimeiset vuosikymmenet tuoneet mukanaan isänmaamme ja kansamme hyväksi, wieläpä niinkin useita ja tärkeitä, että epäilemättä edellisistä ajoista onnellisimmatkaan eivät moi 1860—1890 luvuille wetää wertoja. Kummaltapa jokaiselle tuntuisi, jos meiltä

katoaisi esim. kaikki ne edut, jotka ovat rautateitten, kansakoulujen, suomenkielisten korkeampien opistojen, suomenkielisen oikeudenhoidon sekä kehittyneen sanomalehdistön seurauksena ja hedelmänä, samoin myös kunnallinen itsehallinto ja valtiopäivät, — emmekä kuitenkään näistä voitoista luopumalla olisi sen pitemmälle siirtyneet taaksepäin kuin 1850-luvun oloihin!

Mutta näittenkin yleiskansallisten edistysaskeleitten kansa kilpailee tärkeydessä kysymys, joka kyllä näyttää koskeneen ainoastaan Wiipurin sekä vähäksi osaksi Mikkelin lääninä, mutta jolla sittenkin on ollut isänmaallista merkitystä arvaamattomassa määrin. Tarvitamme niin kutsuttujen lahjoitusmaiden lunastamista.

Kuin kahan paikkakunnallinen parannus on voinut niin tärkeäksi tulla, että sille on tunnuistettava pitkälle ulottuva yleiskansallinen merkitys?

Siitä syystä että valtio on laitos, jonka ensimmäisiä tehtäviä on oikeudenhoito.

Olemuksensa ehtoja valtio ei sillä riko, jos on joko rikas tai köyhä, mahtava tai vähäväkinen, kuningaskunta tai tasavalta, pitkälle ehtinyt sivistyksessä tai alkuperäisellä kannalla. Sellaiset erilaisuudet eivät näet valtion aatetta vastaan soidi; osakkina ne ovat suorastaan välttämättömiä, sen mukaan millaisissa oloissa kansa on elänyt. Mutta valtiolta, joka ei suojele kansalaistensa luonnollisia, luopumattomia oikeuksia, valtiolta, joka sallii ilmeistä wääryyttä, jää tärkein taroituksiperänsä saaruttamatta, uurtanen samassa oman olemuksensa edellytyksiä. Eikä wääritys ole silti vähempi, että se vähäwäisiä ja unohtettuja kohtaa. Millä syyllä woipi muilta waatia lain ja määrätyn

järjestyksen kunnioitusta, jos itse oikeuden vaatimuksesta poikkeaa?

Lahjoitusmaissa oli meillä olemassa sellainen kipeä kohta, joka käytännössä teki warallisuuden ja hyvien tapojen edistymiselle tuntuwasti estettä, ja sitä paitfi oli häpeäpilkku sekä uhkaawa waara koko yhteiskuntalaitoksellemme. Tarwalla tahi toisella oli siitä päästäwä, jos tahdottiin säilyttää kansamme kunnia olla wapaana, walistuneena kansana sekä ylläpitää valtiotamme oikeutta suojelewana yhteiskuntana.

Suuri oli siis kysymyksen merkitys, — mutta kylläpä voitettawat vastukset eivät nekään olleet wähiä. Kun sittenkin on muutamissa vuosikymmenissä woitu ainakin pääasiasa tätä mätähaawaa parantaa, niin saarutettu woitto tietysti koko kansamme kannalta on suurimpain woittojen wertainen, siitä puhumatta, että uusi tulewaisuus samassa on Itä-Suomen wäestölle arwattu.

Senpä tähden tämän kysymyksen waiheet ansaitsewatkin jokaisen yleistä parasta harrastawan kansalaisen huomiota.

* * *

Rauas entisiin aikoihin ulottuwat lahjoitusmaat kysymyksen juuret; kauniin Karjalamme asema rajamaakuntana, se se alkuaan on tälle epäkohdalle aiheensa antanut.

Skimuistoisista ajoista asti owat näet Ruotsi ja Wenäjä taistelleet Karjalan omistamisesta, ja kenen puoleen woitto kallistuikin, oli kiistan esine aina sotajoukkojen jaloissa ollut, ja sen poloiset asukkaat saivat runsaamman osan sodan kärsimyksiä kantaa.

Muinaisen sotatawan mukaista oli että saalista kulloinkin ryöstettiin, hengetöntä ja eläwää, niin paljon kuin wain saat-

toi mufanaan wiedä; muu häwitettiin, jotta ei ainakaan olisi fiitä voitetulle hyötyä. Wielä uuden ajan alussa on useinkin käyty Karjalassa sotaa tällä julmalla tavalla, ja samassa on monesti wiikossa synnytetty kurjuutta, jota eivät vuosikymmenet riittäneet parantamaan. Voittajan ensimmäisenä tarkoituksena oli kuitenkin laajentaa oma alue ja tehdä sen rajat tulewiskiäin ajoiksi pysyiwiksi.

Siinä kohden hyvä keino entisten aikojen kannalta katsoen muka oli siinä tarjona, että rajamaakunnissa lahjoitettiin alueita etewille henkilöille, jotta yksityinen hyöty sekkin olisi heidän isänmaallista intoansa wirtistämässä, jos witoon saalis uudessa sodassa tulisi waaranalaisiksi. Niinkin warowainen ja wiisas hallitsija kuin suuri Kustaa Nadolf on tätä keinoa käyttänyt, ja seuraajat owat airwan maltittomasti esimerkkiä seuranneet.

Pitkälle oltiin 1600-luvun keskiajoilla tultu tällä waarallisella tiellä. Salmin ja Suistamon pitäjät saivat warsinaisena herrana kunnioittaa Wrangel-nimisiä ylimyksiä; Sortawalan pitäjä näki Banereissa lähimmän hallitsijansa. Kurkijoki oli Drenstjernoille, Pyhäjärwi Yrkull-Gyllenbandeille, Rautu Ubler-Salwiuksille, Parikkala ja Uufuniemi Wittenberg-eille, Ritee Lillien, Tohmajärwi Raggin suwulle annettu. Riwennapa, Muola, Sakkula, Räifälä y. m. pitäjät olivat samalaisessa asemassa, paitsi että niitä oli pienempiin osiin paloitettu. Ja nämä läänitykset — se huomattakoon — olivat suurimmaksi osaksi muukalaisille annetut, jotka Suomesassa asumatta, wieläpä täällä käymättä, hoitivat laajoja alueitaan isännöitsijöillä ja woudeilla, tyytymäisiä kun wain itse saivat niin hyviä tuloja kuin suinkin oli mahdollista.

Kaikkialla läänityslaitos osoitti olewansa turmiollinen, rajamaakunnissa liioin. Ei ole waikoa arvata, millaisia oloja se synnytti.

Wirkamiesten, ylimysten ja heidän käskyläistensä edut käiwät yli lain; „tässä maassa ei ole mitään kunniaa tahti Sumalaa olemassa“, walitteli siinä kohden wiskaali Cröell w. 1649, „waan kaikesta rehellisyydestä on tehty loppu“. Omaksi hyödykseen weronkantajat waatiwat kohtuuttomia weroja; tuomareista moni tuomitsi sille mieleen, joka suurimmat lahjukset antoi; joka uskalsi mahtawain wääryydestä walittaa, oli waarassa itse joutua rautoihin, waikka hänen asiansa olisi ollut kuinkakin selwä.

Sanomattomaksi eduksi yhteiselle kansalle ja oikeudenhoidolle oli siis kun Kaarle XI w. 1680 rupefi noita lahjoituksia kruunulle palauttamaan n. k. ison reduktionin eli peruutuksen kautta. Olipa hänellä siinä kohden laisfakin tukea, sillä waltion tuloja ei oikeastaan olisi pitänyt ensinkään wähentää. Mutta tuli oikaisu, joka oli wäärinkäytösten wertainen. Diettiin takaisin mitä kruunu oli luowuttanut; eipä annettu korwaustakaan. Muutamassa wuodessa läänit kaikkialla olivat kadonneet, ja uudestaan talonpojat tulivat siihen tilaan, ettei heillä ollut muuta herraa kuin kuningas, joka sitä waitsi samaan aikaan teki lukemattomista wäärinkäytöksistä lopun panemalla wirkamiehiä säännöllisemmän ja ankaramman walwonnan alaisiksi.

Mutta juuri kun parempi aika näytti kansallemme koittawan, peittyi taiwas taasen pilwihin.

Wenäjä, joka siihen asti oli ollut muusta Europasta erillään, mitä suurimman raakuuden wallassa, oli Pietari suuresassa saanut hallitsijan, jonka wertaista historia ei mainitse

monta, ja ihmeellisellä tarmolla hän otti kohottaakseen kansaansa sivistykseen. Sitä tarkoitusta warten hän katsoi tarpeelliseksi walloittaa aluetta Suomen lahden rannalla, ja uudestaan alkaa taistelu meidän maamme sekä liioinkin Karjalan omistamisesta.

Ruotsin waltakuntaa hallitsi siihen aikaan nuori ja itsewaltias Kaarle XII, jonka erehdykset ja uhkarohkeus suuresti helpottivat wenäläisten woiton. Wuosikymmenessä särkyi suuren Rüstaa Nadolfin ja muitten päällikköjen ja waltiomiesten työ. Kun Wenäjälle uusi ja upea pääkaupunki kohosi Suomenlahden rannalle Nemanjoen soista, oli samassa selwä, ettei Wenäjä ifinä luopuisi Karjalasta. Täydellisesti oli waltiollinen afema pohjoismailla samassa muuttunut.

Kowia kärsimyksiä murros aika toi mukanaan, ja sodan häwitysten kanssa käsitysten käwi vielä toinenkin epäkohta, jonka ajan jo toiwottiin iäksi päiwiksi menneen ohi. Uudestaan syntyi läänityslaitos kansalle raskaaksi taakaksi.

Walloituksen vielä kestäessä rupefi Wenäjän tsaari paljaksimaan suosittejaan, auttajiaan lahjoittamalla heille suuria alueita maassa, jota hän toistaiseksi ei hallinnut muuta kuin wäfewämmän oikeudella. W. 1710 ewesti Thernisheff sai suuren osan Wuolaa, ja samoin lahjoitettiin w. 1713 kreimi Mussin-Bushkinille osa Sakkulaa; w. 1714 Rautu, w. 1715 Kurkijoki, w. 1716 Hiitola ja niinkin kaukaiset seudut kuin Lapvesi, Sääminki, Walkeala, Joutseno, Kuokolahdi, Suojärmi ja Liperi lahjoitettiin pois wenäläisille ylimyksille ja sotaherroille. Vielä wähemmän kuin entisajan ruotsalaiset läänitysherrat nämä uudet isännät tunsivat welwollisuutta oikeuden ja kohtuuden noudattamiseen, se on jo sotaolosten laadusta seurannut. Tarpeeksi löytyy todistuksia, että näinä myrskysiinä

aikoina wäkivalta onnettomassa Suomessa merkitfi kaikki, laki ei mitään.

Mutta niin pian kun käwi selwäksi, että Wenäjä saifi hyvän osan Karjalaa pitää omanaan, rupefi Pietari tsaari itse huolehtimaan kruununsa oikeutta, jolle ei tietysti ollut ebuksi, että yhteisen kansan säästöjä ryöstettiin ja sen waurastumista estettiin. Niinpä hän suurimmaksi osaksi peruutti noita wasta-annettuja läänityksiä jo w. 1720; muutamatsuosikit wain saimat lahjoitusmaitaan pitää, mikä toistaiseksi, mikä elinajaksi, mikä „ikuiseksi ajaksi“. Usein näitä wiime-mainittujakin kuitenkin sitten waadittiin takaisin.

Ja kun 1721 wuoden rauhan kautta oli määrätty, että Wiipuri ympäristöineen sekä Laatokan rantamaat jäisiwät Wenäjän omaiksi, ruwettiin nüitten oloja pysywäisesti järjestämään.

Sohtavana periaatteena oli tarfotus mahdollisuuden mukaan säilyttää ruotsinaikaisia laitoksia ja lakeja, joitten etewyyttä Pietari tunki ja tunnusti, hän, joka osaksi oli Wenäjänkin hallintoa järjestänyt Ruotsin kaawan mukaan. Sota oli tuntuwasti muuttanut omistus- ja wiljelyssekikat, mutta sentähden tehtiin w. 1728 warsinainen rewisiooni eli tarkastus sekä siihen perustuwa werokirja, jonka kautta tiloista määrättiin mitkä kuuluimat kruunulle, mitkä lahjoitusifännille, samoin mitkä jälkimmäisten oli lupa alustalaisiltaan waatia. Muuta kruunu ei lahjoitukseen käsittänytkään kuin oman oikeutensa, eli oikeuden wuotuisen weroon; senpätähden werokanto jäifin kruununmiesten toimitettawaksi. Niilläkin alueilla, jotka oli ysfityisille luowutettu, aiottiin edelleen ylläpitää laillista järjestystä ja kruunun waltaa.

Sywä oli alku siis, mutta seuraawat hallitsijat eiwät olleet yhtä warowaiset kuin Pietari suuri, ja wuosi wuodelta

lahjoitusmaitten luku kasvoi, kun sen olisi pitänyt vähetä. Ehdotkin, joilla nuo hyvitetyt annettiin, saivat yhä vaarallisemman luonteen.

Arveluttavaa oli tietysti kun w. 1723 oli annettu joukko tiloja Rivennawalla kamarineiti Tolstoille ja 1727 koko Raudun pitäjä kamariherra Lapuchinille „ikuisiksi omaisuudeksi“, sillä kun kruunu pysyväisesti luovuttaa oikeutensa werojen kantamiseen, on se väärinkäsitys lähellä, että wanha ja oikea tilanhaltija ainoastaan on vuokraaja eli lampuoti. Mutta pian saatiin pahempiaakin nähdä.

Sillä w. 1734 annettiin suuri osa Pyhäjärwen pitäjää kreivi Soltikoffille, kuten sanat lahjoituskirjassa kuuluivat, asukkaineen, talonpoikineen „ikuisiksi ja perinnöllisiksi omaisuudeksi“, ja samoin saivat w. 1743 ja 1747 kamariherra Worontoff ja ruhtinas Trubetskoi suuret alueet, edellinen Kurkijoen, Jaakkiman ja Parikkalan pitäjissä, jälkimäinen Pyhäjärvellä, kumpikin niillä ehdoilla, että läänitys maitten ja tilusten ohessa käsitti myöskin talonpojat, niin silloiset kuin karanneetkin. Suomenpuolisiin lakeihin tämä ei mitenkään sowlutunut, orjuus kun hamasta muinaisuudesta asti oli meillä wieras, mutta kufapa saattoi ennustaa, mille puolelle voitto kallistuisi, kun hallitus täten oli wastakkaisia määräyksiä antanut! Löytyihän wenäläisen Suomen alueella jo yksi waarallinen efimerkki orjuuden hyväksi. Sillä Pietari suuren aikana ewesti Tshernisheff autioihin Parikkilan, Pärssilän ja Kangaspellon kyliin, jotka oli Muolasja saanut, tuotti wiljeliöitä sija-Wenäjällä olevista tiluksistaan, ja täten syntynyt Krasnoje Selo eli vielä nykyänsäkin wenäjänkielinen Kyyrölä oli kaiketi toistaiseksi pidettävä wenäläisen oikeuden alaisena, joten sen asukkaat olivat maa-

orjia. Sellainen entispäätös saattoi helposti waikuttaa laajemmallekin.

Raikkein loukkawimmassa muodossa Wenäjänpuolinen maaorjuus kuitenkin tuli Suomessa esikuvaksi kun 1790-luvulla ruvettiin lahjoituskirjoissa puhumaan „sieluisista“ tai „miešpuolisista sieluisista“, joita maineen, tiluksineen lahjoitettiin wenäläisille wirtamiehille satamäärin, aina wain „ikuis-perinnöllisiksi omaisuudeksi“.

Tämmöisten määräysten avulla oli lahjoitusmaitten ifäntien yhä karttawalla joukolla warfin edullinen asema alustalaisiaan vastaan taistellesja, waikka wirastot kyllä koettivat kansan oikeuksia suojella. Omilla woudeilla nuo ifännät rupešiwat weroja kantamaan, joten kruunun wirtamiesten samassa käwi waikemmaaksi asiaan sekaantua. Maksuja korotettiin, päiwätyöwelmollisuutta erittäinkin; ruumiillisen rangastuksen uhalla koetettiin talonpoikia notkistaa; kuitia ei aina annettu suoritetuista maksuista, j. n. e. Mukawa tekosyy tilallisten häätämiseen heidän perityistä maistaan oli niinkutsutun howileirin eli pääkartanon perustaminen, jota hallituskin suosieli, siitä kun muka olisi wiljelykselle etua.

Helposti käsittää, minkä waikutuksen tämä kaikki teki maakunnan taloudelliseen asemaan. Yhteisen kansan taloudellinen tila huononi huononemistaan, eikä talonpojan tila lopulta — jos wain sattui olemaan tavallista kowempi tai kitsaampi herra — ollut Suomessa paljon parempi kuin Wenäjälläikään.

Eikä kowia ifäntiä ole puuttunut. Pyhäjärwen Taubila, Freedrikszien oma, tuli kuuluksi siitä, että siellä wirastojen warsinaisella suostumuksella saatiin ylen kowia weroja määrättyä. „Taubilan kontrahti“ tuli sitten esikuvaksi, jonka avulla

moni muukin isäntä koetti tulojaan enentää. Ja ylen surkean maineen saavutti Walfjärven lahjoitus, kun sen oli ostanut eräs kauppias Blandow. Sinne täytyi kerran sotawäkeäkin sijoittaa järjestyksen ylläpitämiseksi, kun wäärinkäytökset ja sorto olivat niin pitkälle menneet, että oli saatu hiljaiset suomalaiset ryhtymään lewottomuuksiin.

Wirastot, suomalaiset niin kuin wenäläisetkin, ajattelivat kyllä tuon tuostakin keinoja aseman parantamiseksi, mutta turhaan.

Silloin Wenäjän ulkopolitiikki äkkiä saapi uuden käänteen, ja sen johdosta alkaa Karjalan kansalle uusi aika. Mahtawan Napoleonin kehotuksesta Aleksanteri keisari päätti liittää valtaansa koko Suomen, aie, joka 1808 vuoden sodassa asevoimalla toimeenpantuna seuraavana vuotena sai oikeudellisen pohjansa Porwoon waltiopäinillä sekä Gaminan rauhan teon kautta. Ratkaisewasta merkityksestä oli tämä tapaus Wiipurin läänin wastaiselle kehitykselle.

Oli kyllä löytynyt niitä, joitten mielestä wenäläistyttämisesä olisi keino epäkohtien poistamiseksi, mutta noille neuvoille Aleksanteri keisari, (jolle itse walloitusarmeijan ylipäällikkö jo w. 1808 oli huomauttanut, että mitä kauemmas Wenäjän rajasta tultiin, sitä paremmiksi käiwät Suomen olot), tiesi oikean arwonsa antaa. Usealla päätöksellä, muun muassa Taubilan kontrahdin purkaamisella keisari jo sitä ennen oli osoittanut kantansa, ja sitten kun hän omin silmin oli ehtinyt wasta walloitetun maan oloihin tutustua, tehtiin ratkaisewa päätös. Souluu. 23 päiw. w. 1811, sinä päiwänä jona hän itse täytti 34 vuotta, antoi Aleksanteri julistuskirjan Wiipurin läänin liittämisestä muuhun Suomeen. Toisistaan erotettujen kansanosien yhdistämisellä tahtoi hän kum-

mallekin luoda paremman tulewaisuuden sekä erittäinkin antaa onnettomalle „wanhalle“ Suomelle saman laillisen järjestyksen ja mahdollisuuden waurastumiseen, joka oli „uudella“ Suomessa ollut entisaikojen perintönä.

Hyvät olivat aiheet, mutta keinoista ja päätöksen seurauksista ei oltu kaikissa kohden selwillä. Wastinkin lahjoitusmaatyhmyykseen nähden jäi monta wastusta vielä tulewan ajan woitettawaksi.

Ensimmäisissä asiasta annetuissa tarkemmissa määräyksissä säädetään, että talonpoikien werot olisimat 1728 vuoden tarkastuksen mukaan suorittawat, ja tämä sisällsi kansalle ylen terwetulleen huojennuksen, mutta edellytettiin samassa, että lahjoitusmaat olivat räksiluontoa. Tämä yhtä waarallinen kuin wäärä olettamus jäi woimaansa, mutta kun talonpojat koettimat käyttää luwattua werohuojennusta hyväkseen wadoten 1728 vuoden rewisiooniin, selitettiin wirallisesti, että he olimat asetuksen tarkoituksesta erehtyneet. Weroja piti tois-
taiseksi maksaa aiwan kuin siihen asti, joten yhteiselle kansalle luwattu etu hupeni tyhjiin.

Eikä jünä kyllin. Pian saatiin vielä pätewämpiä todistuksia, etteiwät korkeat asianomaiset olleet lahjoitusmaatyhmyksestä selwillä.

Sillä kun pitkällisten walmistusten perästä w. 1817 oli saatu walmiiksi se asetws, jonka mukaan lahjoitusmaitten oikeudellinen ja taloudellinen asema oli lopullisesti muodostettawa, tehtiin uusia erehdyksiä. Tarkasti erotettiin lahjoitukset kahteen ryhmään: räksitiloihin ja lahjoitus-tiloihin, joista edelliset kerrassaan jäiwät isäntien haltuun, kun sitä wastoin jälkimmäisiin nähden koetettiin isäntien niin hywin kuin talonpoikienkin oikeutta warjella. Onnistuneeksi

tätä yritystä ei voi kiittää, jos kohta sen tarkoitus oli hyvä; käytännössä siitä olisi tullut sekaus, joka ei voisi ketään tyydyttää. Talonpoikien varsinkin oli syytä tuloista moittia.

Mutta isäntien puolelta uusi asetus suurimman suutumuksen kohtasikin. Kun säädettyjen periaatteitten mukaan oli jokaisen tilan luonto määrätty, tultiin nimittäin siihen odottamattomaan päätökseen, ettei varsinaisia räksitiloja ollut kuin 145, siis $\frac{1}{17}$ koko luvusta; noin 2,400 tilaa täytyi lahjoitustilojen luokkaan lukea, joten yhä edelleen niihin nähden isäntien hallintowalta jäisi rajoitetuksi.

Siihkö melua syntyi, isäntiä muka uhkaavasta vääryydestä! Yksityisesti ja virallisesti tulwaili valituksia mahtawille; mikä milläkin tavalla kuwaili pettymistään. Toinen oli warmaan luottanut woivansa ottaa wisit tilat omaan hoitoon; toinen piti kummana, ettei saisi yhä talonpoikien weroja korottaa; eräs waltioneuws Bogajewsky katsoi suureksi wääryydeksi sitäkin, ettei hänen sallittu Suomesa yhtä hywin kuin Wenäjällä käyttää alustalaisiaan orjina! Kuinka usein Wenäjän hallitsijat olivatkin lausuneet tahtowansa pitää ruotimaisuudet lait pyhinä, lähtemättömästi olivat Wenäjän tawat ja oikeuskäsitteet itäiseen Suomeen nähden syöpyneet asianomaisten wakaumukseen: mikään muu kuin täydellinen omistusoikeus ei enään lahjoitusmaitten isäntiä tyydyttänyt, waikei heillä ollut siihen wähääkään oikeutta.

Ja kaikista pahin: nuo tyytymättömät muukalaiset olivat suureksi osaksi sellaisessa yhteiskunnallisessa asemassa, että heidän mielipiteistään saattoi olla Suomen nuorelle ja heikolle waltiolle tuntuwasti haittaa.

Niinpä meidän waltiomiehissä, paraisfatin, heräsi ajatus, eiköhän olisi wiisaampi tahi ehkä wälttämätöntäkin luowuttaa

Wenäjälle takaisin Wiipurin läänin kaakkoiskulma, jotta sitä warmemmin woisi pelastaa muut osat isänmaata waltioollisesta turmiosta. Toistakin keinoa ajateltiin: uhraamalla lahjoitusmaitten talonpoikien oikeutta woisi isäntien kättämästä joukosta saada rauhaa, ja Suomi woisi jälleen hengittää wapaasti.

Näitten ajatusten kehitystä emme voi lähemmin seurata, mutta tunnettu on tulos. Ertyninen ihan uusi komitea asetettiin w. 1825 koko kysymystä uudestaan tutkimaan, koska se oli „arkaluontoista laatua“. Keisari tahtoi „tehdä kaikille oikeutta“, mutta annettiin kylläki selwät wiittaukset, minnepäin toivottiin komitean lausunnon menewän. Sille sallittiin nimenomaan ehdottaa lahjoitusmaitten isännille „sellaisen laajemman hallinto- ja omistusoikeuden, joka oli kohtuullinen eikä wälittömästi waikeuttanut toisen miehen oikeuteen“, ja puhutaan sitä paitfi ehdollisesti lahjoitusmaitten lunastamisestakin, jollei muuten woisi „wahinkoa kärsiwille isännille“ hankkia takaisin lahjoitusten alkuperäistä raha-arwoa. Jotta asiaa saisi oikein rauhasa ajaa lisättiin vielä, että komitean keskustelut olisimat salaisina pidettävät.

Wiimemainittua ehtoa on niin tarkasti täytetty, että sanotun komitean päätöset ja asialirjat wasta tänä wuotena, siis 70 vuotta myöhemmin, owat tulleet julkisuuteen. Lopputuloksen surkeaa laatua sitä wastoin tunnettiin kyllä ennenkin, mutta mitä lähemmin tämän komitean toimeen tutustuu, sitä kowemmaaksi muodostunee jälkimaailman tuomio.

Sillä nuo korkeat herrat, kenraalikuwernööri kreivi Zareffski, kenraali, sittemmin kenraalikuwernööri A. A. Chesleff ynnä senaattorit kreivi R. G. Mannerheim, R. W. Ladau, L. G. von Haartman ja A. H. Fald, jotka tässä asiassa oli-

wat komiteana, owat siihen määrin ajatelleet lahjoitus-
isäntien etuja sekä arwatenkin waltiollisen warowaisuuden
waatimuksia, että melkein tykkönään on unohdettu oikeuden
periaatteet sekä mitä kohtuus talonpoikain asemaan nähden
waati.

Yhdessä kohden wain komitea on wapauden asiaa aja-
nut, sillä yksimielisesti se hawaitti, että „sieluja“ kun oli lah-
joitettu, niin sillä muka oli taroitettu maata wain, eikä itse
talonpoikia. Aleksanteri I oli koettanut orjuuden wanhoja
kahleita kewentää Wenäjällä, ja liian mieletöntä olisi todella-
kin ollut uusia sellaisia tapoa Suomen talonpojille.

Mutta kaikissa muissa kysymyksissä mentiin myöntymäi-
syyden äärien yli. Missä määräys wain löytyi, joka oli
lahjoitusmaan isännälle edullinen, otettiin se warteen, jättä-
mällä sikseen kaikki muut seikat, ja niinpä suurin osa lahjoi-
tusmaita komitean yksimielisestä päätöksestä oli rälsstitiloja, ja
isännillä siis aatelisten etu-oikeuksien mukaan ihan täydellinen
hallinto- ja omistuswalta; asujaimet olivat lampuoteja wain.
Niissä tapauksissa, jolloin ei lahjoituskirjat mitenkään anta-
neet tähän päätökseen aiheutta, puhuttiin Wenäjän hallitsijain
anteliaisuudesta ja niistä suurista ansioista, joitten palkitse-
miseksi nuo lahjat muka aikoinaan olivat annetut, mikä kaikki
sai läänityksen laatuun waiikuttaa. Kun ei siihenkään näkö-
kohtaan woiutu wadota, — esim. pahamaineiseen Blandowiin
nähdessä, — tuli enemmistö kuitenkin samaan loppupäätökseen;
sillä kerta muistutettiin, että omistajan ominaisuudet ei wät
woineet waiikuttaa maan kameraaliseen luontoon!

Kun siten oli lahjoitusmaitten isännille ehdotettu täy-
dellinen omistus- ja hallinto-oikeus kaikkiin tiloihin, niin lunas-
tuksesta ei tarwittu puhuakaan.

Mutta vielä oli jälellä yksi arwaluontoinen kysymys,
milloin nuo uudet määräykset saisiwast astua woimaan. Sil-
loin ainakin näkyy kolmessa komitean jäsenessä heränneen se
ajatus, että oltiin wäkinwaltaa tefemäisillään tuhansia perheitä
wastaan.

Sillä nytpä senaattori Falck sekä hänen kanssaan von
Haartman ja kreivi Mannerheim huomauttiwast, että yhteinen
kanssa ei kuitenkaan ilman hyytä arwellut täydellä omistus-
oikeudella hallitsewansa noita tiloja, jotka kynnäyksellä wain
tahdottiin isäntien omaksi antaa. Jos lahjoitusmaitten isän-
nät yhtäikää yli koto läänin pääsisiwast oikeuksiensa nautintoon,
woisi siitä kansan kantaan nähden olla pahojakin seurauksia.
Wähemmän tuntuwaksi tulisi muutos, jos jokainen talonpoika
saisi elinajakseen pysyä entisessä asemassaan, kuitenkin sillä
ehdolla, ettei saisi metsää käyttää. Silloin isännät ei wät olisi
waarassa jäädä työwäkeä waille, ja talonpojilla olisi aika —
perehytyä muihin elinkeinoihin!

Mutta muut kolme jäsentä, jotka puheenjohtajan äänen
kautta olivat enemmistönä, katsoi wast aivan riittäwäksi, jos
annettiin neljän vuoden odotusaikaa kaikille. Talonpoika, joka
ei sillä ajalla ehtinyt isäntänsä kanssa sopia maksuehdoista
y. m., olisi fitten ilman muuta häädettävä siitä maasta, joka
itse asiassa oli hänen esi-isänsä perintöä.

Hallitsijamuutos oli sillä wälin tapahtunut, ja Aleksan-
teri keisarin sijaan oli tullut Nikolai I. Hywäksymällä komi-
tean ehdotukset tämä hallitsija päätti julistaa kaikki lahjoitustilat
poikkeuksetta rälssiksi. Talonpoikien selwä ja historiallisesti kiel-
tämätön oikeus oli siis menetetty. Se liewennys kuitenkin heille
myönnettiin, arwatenkin waltiosyhteeri kreivi R. G. Rehbinderin
neuwoista, että kymmenen vuoden odotusaika annettiin nel-

jän sijasta. Uetus kantaa päivämäärän 25 päiv. Marras-kuuta 1826.

Mutta mahtisanalla ei voitu kumota Suomen kansan luottamusta lain voimaan, ja toissuomalaisella sitkeydellä talonpojat pitivät siitä kiinni, mitä he täydellä syyllä katsoivat oikeudekseen. Jos ainoa poikkeus poisluettuna he miehissä kielsivät suostumasta niihin uusiin ehtoihin, joilla odotuksesta kärsimättömiksi käyneet isännät ajan tullen koettivat tulojaan suden mitalla enentää; mutta eivät myöskään lähteneet tiloistaan pois. Hamasta pakanuuden ajasta asti Karjalan kansa oli tottunut kärsimyksiin ja se luotti siihen, että tämäkin myrsky aikanaan meni ohi.

Silloin virastot huudettiin avuksi. Kruunööri, kruununvoudit ja nimismiehet saivat ruveta lahjoitusfiantien käytyreiksi; kasakkeja sijoitettiin sinne tänne, jotta voisi panna häätämistuomiot toimeen. Salolle, korpeen täytyi monen talonpojan perheineen paeta, kun heitä väkisin häädettiin ja asuinhuoneet owia ja ikkunoita rikkomalla tehtiin asumattomiksi.

Tultiinpa jostus tappeluun, vieläpä werenkin muodattamiseen.

Fredrickszjen hallussa olewa Petäjärwen hovi tuli siinä kohden surkean kuuluksi. Sännöitsijän pyynnöstä Sakkulan nimismies J. U. Strömberg 27 päiv. Kesäkuuta 1837 wenäläisen luutnantin, kahden kasakin sekä siltawoudin keraalla läksi Metsäpirttiin talonpoikia kurittamaan. Saaroisten kylässä syntyi silloin tora ja tappelu, jossa eräs wanha ja hiljainen talonpoika Antti Neko pistettiin kuoliaaksi ja hänen ala-ikäisiä poikiaan haavoitettiin, waikkei isä enemmän kuin pojatkaan ollut antanut väkivallan käyttämiseen wäijääkään syytä. Lain mukaan oikeudet panettivatkin Strömbergin wanhilaan sekä

tuomitsivat hänet koviin rangaistuksiin. Mutta Suomen kenraalikubernööri, ruhtinas Menshikoff siitä huolimatta päästi hänet kahdesti wapaaksi ja hankki lopullisesti täydellisen armon kaikesta edeswastauksesta; kokonaisen vuosikymmenen aikaa Wiipurin läänin kubernööri vielä senkin jälkeen antoi Strömbergin eri paikoissa olla nimismiehen toimesta.

Walfjärwen Weikkolasza, jossa kruununwouti J. U. Söderhjelm Blandowin edustajana piti tyyliä komentoa, syntyi kähäköitä, joita warsinaiseksi kapinaksi katsottiin.

Meisesti kunnioitetun talonpojan, Puikkolan Paavo Harsian johdolla koettivat häädetyt talonpojat Elokuulla 1837 korjata wiljansa, mutta nimismies siltajähtiwoutineen ynnä kymmenkunta kasakkaa tuli isännän uhattua asiaa suojelemaan. Sillä kertaa kruunun miehet eivät kuitenkaan uskaltaneet ajaa asiaa werenwuodatukseen asti, sillä weres oli tieto Strömbergin wangitsemisesta. Talonpoikien sitkeän wastarinnan tähden, johon naisetkin kiihkeästi ottivat osaa, peräytyivät kruunun miehet ja soturit ensi kerralla. Mutta sitten otettiin rettelöissä osalliset yksitellen wangiksi, ja suuri oikeudenkäynti alkoi.

Sen tuloksetki tuli, että Harsia ja eräs Antti Holttinen tuomittiin mestattarviksi; 11 miestä ja yhtä monta naista sai korkeimman wesiileipärangaistuksen. Kuolemaan tuomitut saivat tosin armoa, mutta rangaistiin 40 parilla raippoja ja julkiripillä, jonka jälkeen pantiin elinkautiseen linnantyyöhön. Wiaporissa Harsia kuolikin, mutta Holttinen ehti saada armoa wäjä ennen kuolemaansa. Mutta useat syylliset olivat ajoissa karanneet, ja jotkut heistä kuuluvat wuosikausia elleen korwissa ja yksinäisissä saareissa ilman että kruunun miehet siitä saivat wihä. Kansa näitä onnettomia suojelee, antaen wa-

roitustulilla tai muulla tavoin tietou milloin heidän piti pysyä lymppaifoisfaan.

Samaan aikaan annettiin uusi ja ankarampi asetus, jolla koetettiin talonpoikien uppiniskaisuutta tai vuttaa. Raipparangaistuksen uhalla olivat isäntien määräämät werot ilman vastahakoisuutta maksettavat; joka kielsi oli päälle päätteeksi muuttoaikaan nauttimatta tilastaan hädettävä. Jos hän uskalsi sinne palata, oli hän irtolaiseksi katsottava ja tuomittava sotalpalvelukseen tai linnantyöhön j. n. e.

Lain kowinta uhkaa käyttämällä saatiin tällä lailla „järjestys“ miten kuten palautetutti, mutta eipä käynyt toteen Messanteri In jalo tarloitus Wiipurin läänin kohottamisesta warallisuuteen ja sivistykseen. Vuosi wuodelta kasrvoi yhteisen kansan huolettomuus, kurjuus ja petollisuus; ahkeran palokinto oli korotettujen werojen muodossa odotettavana. Tammi-kuun waliofunnassa kerrottiin muun muassa, että muutamissa paikoin sudet olivat oikeaksi maanwainwaksi tulleet, syystä että isännät metsäwalleata peljäten, ehkäpä muistakin syistä, olivat kieltäneet alustalaifiltaan pysyjen käyttämisen!

Lähemmäs satatuhatta ihmistä eleli tällä tavoin, kuten 1867 vuoden waltioapäiwämietinnössä sanotaan, ulkopuolella lain suojaa, niin että nuo 994 manttaalia lahjoitusmaata olivat ikään kuin wierasta aluetta Suomen rajojen sisällä. Rakkisiin elämän aloihin taantumisen waiikutti, eikä walokohtaa nähty missään. Tila oli pitkällisen taudin kaltainen, jonka kalwarwasta woimasta potilas yhä riutuu, samassa kun kärsimyksistä pelastawa kuolema on kaukana.

Kun sitten 1860-luvulla se huomen wihdoin koitti, joka uudestaan antoi kansan wapaasti ja säännöllisesti olla waltitujen edustajain kautta yleisten asiain käyttölemisessä osalli-

sena, niin lahjoitusmaafysymys tietysti heti alusta sai sijaansa tärkeimpien keskusteluaineitten joukossa. Siitä lähin siitä onkin jokaisilla waltioapäiwillä ollut puhetta.

Musta asti ei kuitenkaan oltu fysymyksen käsittelemisestä yksimielisiä. Rakki tai lailaan kolmekin eri kantaa seijoi siinä kohden wastakkain.

Useat tahtoivat nimittäin pitää sitä kiinni, että 1826 vuoden asetus ei ollut täysin lailisessa järjestyksessä syntynyt, arwollen siis, että sen määräyksiä pitäisi lahjoitusmaitten isäntien mielipiteistä huolimatta peruuttaa. Liian kalliksi, niin wäitettiin tältä puolen, tulisi myöskin noitten äärettömien alueitten lunastus; jos wapaa sopimus tulisi ratkasewaksi, woiisi myös hintaa ylen määrin korottaa. Koko laajuudessaan olisi siis asia tutkittawa, ensinnäkin 1826 vuoden asetuksen synty ja lailisuus; saarwutetun selityksen mukaan olisi sitten ratkaisu tehtävä.

Tähän asti yksimielisinä erosivat näitten mielipiteitten kannattajat kuitenkin loppuponnessa.

Syrkemmät näyttävät ajatelleen jotakin peruuttamista sillä tavoin kuin aikoinaan Ruotfin Kaarle XI sen oli pannut toimeen aikansa ylimystöä wastaan. Sillä laila talonpojat kormausta maksamatta olisijvat saaneet maansa takaisin. Wältillisemmat tai warowaisemmat arwelivät sitä wastoin silläkin woitettawan paljon, jos palattaisiin joko siihen wälttiehen, joka oli 1817 vuoden asetuksessa nähtämänä, tai jos yhteisen kansan werot supistettaisiin sitki mitä olivat edellisellä wuosifadalla olleet. Lahjoitusmaita olisi silloin jäänyt edelleenkin olemaan, mutta wäärinkäytöksiä olisi supistettu. Ajateltiinpa joskus tältä puolen pakkolunastustakin mahdollisena keinona, liioin koska kofemus oli näyttännyt, että yksityiset talonpojat paikottain olivat tilojensa lunastamiseen ruwenneet.

Näitä ehdotuksia vastaan huomautettiin toiselta puolen, että ylen pitkä aika jo oli kulunut siitä kun korjattavat epäkohdat olivat syntyneet, jotenka oikaisu ei enää kohtaisi niitä henkilöitä, joitten asemaa nuo aiheettomat muutokset joko edullisesti tai haitallisesti olivat muuttaneet. Perinnön, oston tai muun laillisen saannin kautta olivat kaikki silloiset isännät ja talonpojat tulleet asemaansa, ja pitkäikäisen käytännön kautta wakaantuneitten olojen purkaaminen oli siis lainkin kannalta katsoen arweluttawa, — niistä waaroista puhumatta, jotka saattoivat seurata hädettävien ylimysten kansallisuudesta ja yhteiskunnallisesta asemasta.

Näitten mielipiteitten edustajat katsoivat siis paraaksi, ehkäpä ainoaksi keinoksi wähitellen ja wapailla sopimuksilla lunastaa pois nuo isännät, mutta koska talonpoikien ei ollut mahdollista sitä tehdä ilman apua, pitäisi Suomen waltion olla lunastusta wälittämässä, huojentamassa.

1863 vuoden säädyt kallistuivat edelliseen kantaan. Päätettiin kyllä koota waroja lahjoitusmaitten lunastusta warten, mutta lähinnä ajateltiin erityisiä määräyksiä talonpoikien suojaksi, ja ennen kaikkea säädyt pyysivät asian perin pohjaista tutkimista, jota niiden waltiovaliokunta sitä wähemmän oli woinut tehdä, koska sille ei edes pyydetäessä oltu annettu 1825 vuoden komitean asiakirjoja.

Sallitus ei kuitenkaan päätöstä wahwistanut, waan w. 1867 annettiin uusi esitys, jossa pyydettiin säätyjä takamaan korkeintaan 12 miljoonaan markkaan nousewaa waltiolainaa, jotta krunnu mitä pikemmin sitä parempi woisi ruweta isäntiä pois lunastamaan.

Tällä kertaa waltiolliset näkökohdat sekä asian kiireinen ja huolestuttawa laita waiwuttivat ratkasewasti säätyjen pää-

töfseen. Pyydetty takaus annettiin ilman mainittawaa erimielisyyttä, jotta woisi rahalla tai korkea kantawilla waltiovelkaseteleillä lunastaa nuo suuret räkskit. Talonpojat saisiwot aikanaan kufin osaltansa korwata ostohinnan ja muut kustannukset. Arweltiin että tuo maksu 39 wuodelle jaettuna ei tulisi isännille meneviä weroja raskaammaksi, mutta silloin waltio ennakkomaksustaan olisi saanut wuotuista 6 prosenttia, joista 5 prosenttia olisi korkea ja wuotuisesti 1 prosentti pääoman fuoletusta.

Tämä waltiosäätyjen päätös tuli wahwistetuksi, ja sen mukaan lunastusta onkin toimitettu, paitsi että ehdot muutamissa tapauksissa on tehty tilallisille wähän huokeammiksi.

1863 vuoden waltiopäiwillä arwattiin lahjoitusmaitten hinnan nousewan noin neljään miljoonaan ruplaan, ja koko se summa, jonka Suomen waltio itse asiassa on niiden lunastamiseen käyttänyt, tekee 16,684,094 markkaa 26 penniä, josta noin $\frac{2}{5}$ on otettu waltiovaraston säästöistä. Lahjoitusmaa-lainoilla on wuosina 1872, 1873, 1875 ja 1880 hankittu yhteensä 9,990,300 markkaa, josta waltio on maksanut korkea $4\frac{1}{2}$ prosenttia. Se mikä näistä lainoista wielä on maksamatta, lankeaa fuoletettawaksi 1 päiw. Marraskuuta 1895; waltio on joko maksanut welan tai waihtanut sitä 1890 vuoden lahjoitusmaa-lainaan, joka tekee 1,200,000 markkaa 4 prosentin korolla.

Sywin erilainen on lunastettujen lahjoitusmaidien hinta ollut.

Wenäjän wuorihallitus, joka oston kautta oli tullut Salmin, Soanlahden, Korpiselän ja Suojärwen omistajaksi, moi kolme ensin mainittua pitääjää summauapassa 4 markan keskihinnasta hehtaaria kohti. Suojärwen, — josta tosin pidätti

melkoisen osan, — se sitä vastoin luovutti Suomelle siitä vain, että sai lampuotien maksamattomat verorästit suoritetuiksi, — mikä ei tehnyt kuin keskimäärin 37 penniä hehtaarilta, sekä samassa osoittaa, kuinka vähän silloinen haltija oli näistä seu-
duista hyötynyt. Suureksi osaksi nämä pitäjät ovat ylen karua ja harvaan asuttua maata, joka myös selittää hinnan huokeuden.

Mutta muualla ei voitu niin helpolla tulla kauppaan, ja kylläpä muutamat isännät eivät olleetkaan häveliäitä. Wirolahden Niehikkälässä olivat olot ilmanfin käyneet sietämättömiksi, ja paremmaksi wakuudeksi isäntä, kreivi Mengden, antoi muuttokäskyn kaikille alustalaisille yhtäikaa. Sillä lailla waltion wälitys tuli vieläkin kiireisemmäksi. Saatiin sitten w. 1877 kauppa sillä tehdyksi, että suoritettiin hehtaarista 21 marffaa 70 penniä. Samallaisista keinoa hinnan korottamiseen käytti Walfjärwen Uosuffalan isäntä Rudatoff hyväkseen. Kaikista kalliimmaksi tuli kuitenkin Lintulan rälsfi eli Riwennapa, jota hallitsi ruhtinas Uhtomski, (sama mies, joka w. 1874 jollakin tavoin sai pelastetuksi Suomen waltiolle jo menetetyn miljoonansa, jonka oli pannut Turun rautatien walmistumisen takaukseksi). Hänelle maksettiin monen rettelön perästä koko 43 marffaa 80 penniä hehtaarilta, jotta wihdoinkin kauppa tulisi toimeen.

Näistä 994 manttaalista, jotka yhteensä oli lahjoitettuna, kun Suomen eri osat yhdistettiin, olivat yksityiset jo ennen 1860-lukua saaneet 70 manttaalia lunastetuksi; muutamia howeja isännät kauppaan tehdeskään ovat itselleen pidättäneet. Waltion wälityksellä lopullisesti lunastetut lahjoitusmaat kättiwät yhteensä 882 wanhaa manttaalia, joihin kuului noin 1,005,000 hehtaaria maata. Meinen keskiahinta on siis tehnyt noin 16 marffaa hehtaarista.

Ulamainitut lahjoitusmaat ovat olleet kaikista suurimmat. Järjestämme ne asukkaitten nykyisen lukumäärän mukaan, mainiten samassa jokaisen laajuuden, lunastuswuoden ja hinnan.

Lahjoitusmaa.	Myhinen ajansa- luku.	Ma hehta- reissa.	Lunastus- wuosi.	Hinta marffoissa.
Salmi, Korpiselkä ja Soanlahti	10,936	320,866	1873	1,283,366: 56
Lintula (Riwennamalla)	9,124	70,015	1879 ja 1882	3,066,584: 20
Pyhäjärwi ja Walfjärwi	8,270	80,874	1875	2,698,000: —
Päämitä (Wuolasja)	5,688	51,794	1872	1,450,000: —
Suojärwi	4,018	157,965	1880	58,869: 84
Rurijoki	3,772	35,542	1871	850,000: —
Sakkulan rälsfi . .	3,605	22,749	1878 ja 1880	992,362: 45
Wesborodfon rälsfi (Saattimasja) . . .	3,422	27,286	1877	502,463: 22
Saaroinen (Sakkulasja)	2,026	10,909	1873	380,000: —
Piikala y. m. (Sippo- lasja)	1,895	10,598	1882	208,250: —
Kuusa (Wuolasja) . .	1,626	10,043	1879	234,946: —
Wila (Pitolasja) . .	1,560	12,789	1874	300,000: —

Meinpänä on jo mainittu, että muutamissa tapauksissa on katsottu tarpeelliseksi huoventaa ehtoja tilallisten hyväksi.

Niinpä säädnyt w. 1885 päättiwät, että lampuotitilain lunastushinnan wuotuiset wuotuiset fuoletusmaksut siitä lähin luettaisiin 5½ prosenttia mukaan, jolloin korko tekisi 4½ prosenttia ja jäännös olisi fuoletusta, mikä lähemmin wastasi lahjoitusmaalainojen ehtoja. Ja erityisissä tapauksissa on muitakin huojennuksia myönnetty.

Koska Lintulan rälsfin hinta — waikka maa siellä Pietarin läheisyyden takia on tavallista edullisemmassa asemassa, — katsottiin liian kalliiksi, otti kruunu wastataksensa siitä osasta, mikä arweltiin kohtuuttomasti maksetun. Kantatiloista

ja kruunun puistoiksi erotetuista metsistä on pantu suuret summat kruunun maksettavaksi, jolla on se saavutettu, että tilallisten maksu esim. Korpiselällä lopulta ei tule tekemään kuin 1 marffa 20 penniä hehtaarilta. Myymällä puita tilallisten tulewasta maasta on waltio sitä paitfi woinut metsästä saada hintoja, joita eivät talonpojat olisi tietäneet pyytääkään; paikottain tuo woitto korvaa kaikki lunastusten kustannukset.

Mutta löytyypä kyllä seikkoja, jotka ovat antaneet waltioillekin aihetta.

Siihen surkuteltawaan tilaan nähden, jossa vuosifadan sorron jälestä olivat niin hywin maat kuin itse asujametkin, ovat säädetyt wuotuismaksut kyllä moneksa paikoin tulleet ylen raskaiksi, ehkeiwät olleetkaan isäntien weroja ja mielihaltaa raskaampia. Siitäpä fitten wuotuismaksujen laiminlyönti ja nuo lukemattomat lailliset ryöstöt ynnä pakkohuutokaupat, joista erittäinkin Sakkula on surkean maineen saanut.

Wielä pahempi hankaluus on kuitenkin ollut siinä ylen pitkässä odotuksessa olemisessa, joka on täytynyt kestää, ennenkuin maa on tullut mitatuksi ja kullekin asukkaalle määrättyksi. Onhan jo kolmatta wuosikymmentä ehtinyt kulua siitä kuin Salmin, Korpiselän ja Soanlahden lahjoitus lunastettiin, mutta vielä tänäkään päivänä asukkaat eiwät siellä ole perintömaa-kirjojansa saaneet! Waikaa on uskoa, ettei tätä wäliaikaa olisi woinut lyhentää, mutta warmaa on ainakin, että tuommainen pitkällinen epäwakaisuus kaikkine tietämättömine mahdollisuuksineen on painajaisena waiwannut tilallisia, ollen erittäin tuntuwaksi esteeksi juuri ahkerain ja toimeliaitten wiljelijäin edistymiselle.

Näitten yleisten muistutusten ohessa löytyy myös sellaisia, jotka ovat enemmän paikkakunnallista laatua, waan ne

jääkööt tässä fikseen. Muistutuksista saapi osaksi selityksensä se seikka, että alusfa lunastuksesta wallitsewa rajaton riemu wähitellen on jokseenkin laajoissa piireissä muuttunut koleaksi nurkumiseksi.

* * *

Merta ei soudeta pisaroitta. Lawattoman suuri ja waikaa tehtäwä on tässä kohden ollut hallituksemme suorittawana, eikä siis woi kummastella, että erehdyksiäkin on tehty. Warsin mahdollista on sitä paitfi, että monikin oudoksuttu toimi hawaittaisiin olleen tarpeen waatima, jos wain tuntisimme kaikki ne omituiset wastukset ja waikauudet, jotka tässä asiassa ovat isäntien muukalaisuudesta seuranneet.

Ennen kaikkea on kuitenkin syytä ottaa yleinen näkökohta huomioon. Kun wanhoista juurtuneista epäkohdista pitää tehdä loppu, seisoo oikeus oikeutta vastaan, joista jommankumman täytyy wäistyä. Paraallakaan tahdolla ei silloin woi tehdä kaikille mieliksi. Mutta wääräydet, jotka sellaisissa tapauksissa eiwät ole wältettäwissä, ovat tietysti sen aikakauden syyksi luettawat, joka epäkohdat synnytti, eikä sen, joka ne selwittää.

Luonnontilassa wäkwämmän tahto käy yli kaiken muun; järjestetty waltio sitä wastoin ottaa heikommanfin oikeudet suojaansa. Mutta niin pitkälle ei ole waltioelämässäkään tultu, ettei heikomman usein kyllä täytyisi nähdä oikeutensa poljetuna, sen näyttää sekä waltioitten että eri kansanluokkien keskinäinen wäli.

Meidän kansallamme on siitä ollut runsaasti kokemusta, kun naapurit taistelivat maamme omistamisesta, kysymättä ensinkään niiden mieltä, jotka työllään olivat tämän Suomen

niemen ihmisten asuttavaksi tehneet. Samoinpa alemmat luokat, talonpoikaisääty liioin, kaikina aikoina, kaikissa maissa on saanut heikomman osaan tyytyä sekä sen mukaan kärsiäkin, tyytyväisenä jos edes on voitu tuleville polville hankkia parempaa tilaa.

Suomen ja sen rahvaan heikkous määräsi millä tavoin lahjoitusmaakysymys oli selville saatettava, eikä tänäkään päivänä näytä luultavalta, että sen parempaa keinoa epäkohtien poistamiseen olisi löytynyt, kuin mikä valittiin. Ras-kaaksi uudistuksen aika kyllä tulisi sille polvelle, jonka täytyi ankarilla ponnistuksilla ostaa takaisin esi-isien laillisen omaisuuden, — se oli ennestään tietty. Kesken owatkin useat työntekijät uupuneet tai luvattua maata omin silmin näkemättä waipuneet hautaan. He owat olleet samassa tilassa kuin sodassa ensi rivin taistelijat, joista moni saapi omalla hengellään maksaa kunniakkaasta asemastaan.

Mutta he owat kaatuneet voittajina. He owat tehneet tehtävänsä, samoin isänmaa. Nousewa polwi, joka woipi itsenäisesti hallita entisiä lahjoitus-tiloja, saapi siitä kiittää edelläkäviöjittänsä sekä sitä mahtawaa myötäwaikutusta, jonka Suomen valtio uudistukselle antoi.

Mutta senpätähden nuo esitaistelijat, jotka owat maallisen waelluksensa päättäneet, ja samoin myöskin koko isänmaamme woivat jotakin waatia niiltä, joille on hankittu lakien suojaama asema ynnä esteetön tilaisuus edistymiseen. Muut owat woineet heille nämä edut hankkia, karjalaisista itsestään riippuu, woivatko niitä säilyttää ja kehittää.

Siinä kohden muistettakoon, että jos wastuksia on voitettu, niin on niitä voitettaviaakin. Jokaisella aikakaudella onkin omat waaransa.

Muinainaina aikoina sota ja ryöstö oliwat vähäväkisten pahimpana pelottimena; nykyänsä waikuttaa samaan suuntaan muutamain musertawa rikkaus, suurten kansojen ääretön yliwoima sekä siihen liittywät waatimukset. Ratsoohan moni suurempaan kansakuntaan kuulurwa sitä suorastaan lapsellisuudeksi tai aiheettomaksi röyhkeydeksi, kun vähäväkiset kansat tahtowat hein pitää omaa kansallisuutta ja kieltä pyhänä, eiwätkä suostu isien uskonnoista, laeista ja tawoista luopumaan.

Karjalassa tämä waara selvemmin kuin missään tulee näkymiin.

Pois oli joutunut entinen kopea, waatiwa isännistö, mutta muukalaisuuden asiaa, jos kohta toisella tavalla, ajaa myöskin se yhä taajenewa joukko wieraita, joka tilapäisesti tai wakinaisesti asettuu Suomeen, mutta jolla on isänmaansa toisella puolen rajaa. Wieras on sille samoin esi-isimme kultainen sääntö: „arwaa oma tilasi, anna arwo toisellenkin“; taitaapa moni pelkästä hywäntahtoisuudesta waatia, että ottaisimme suurempaan kansaan sulautuaksemme.

Koko edellinen esityksemme jo wiittaa siihen, mikä erehdys se meidän puoleltamme olisi unohtaa, että „oma maa manfikka“. Mitähän vuosifatojen ponnistukset owatkaan taroitaneet, jollei juuri sitä, että rajamaakuntammekin asukkaille säilyisi se waurastumisen, walistumisen mahdollisuus, joka halki vuosifatojen on muilla suomalaisilla ollut kielemme, uskontomme ja lakiemme kautta ta'attuna! Jokainen askel toisaanne päin on tähän asti ollut taantumista, ja warjinkin yhteiselle kansalle turmiofsi, eikäpä wasteedeskään esi-isien olojen hyökkäämisellä woine saaruttaa, että kauan eläisimme maan päällä. Oma etu samoin kuin welvollisuuskin kyllä yhä

wielä waatii meitä pitämään siitä kiinni, mikä on omaa ja kansallista.

Paljon, äärettömän paljon riippuu tässä kohden Karjalan heimosta. Jos se ulkonaisista vaikutuksista rapakiven tavoin murenee palasiksi, silloin heikkonee samassa koko Suomi, mutta jos entisten aikojen kärsimykset meille kaikille ovat olleet koulutusta kestävyYTEEN, horjumattomaan lujuteen, silloin saavutettu voitto ei käsitämme luiskehda. Silloin saavutetaan myöskin se tarkoituksiperä, joka on lahjoitusmaitten lunastuksella ollut, että vapaitten, valistuneitten, tosiuomalaisten tilallisten luokka alati pysyisi kauniissa Karjalassa isäntänä.

E. G. Palmén.

Waeltajan huokaus.

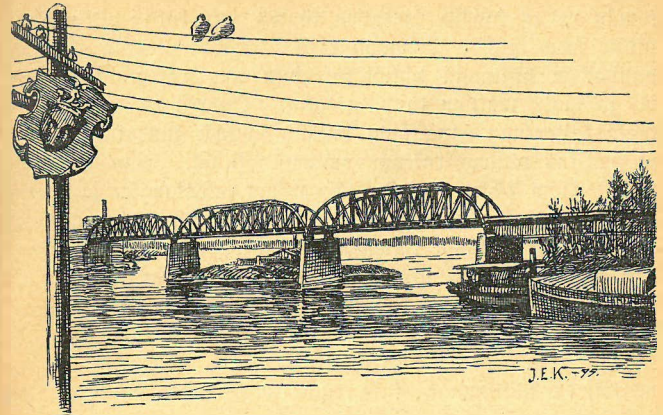
Kun avaruuden kaukorantamalla
Tuhannet tuikkivaiset tähdet nään,
Ja kuinka kuuliainen kiertämään
On kutin heistä tietään taivahalla:

Polvistun maahan tähtiholwin alla,
Tukien käteen masentuneen pään,
Ja nöyrytyneenä mietin ihmeitään,
Ja waltaa, voimaa, kuin on Sumalalla.

Ei edemmä kuin kuolon hämärään
Do tietoisuutta mulla kuolewalla,
Dngelmaan kätkey kaikki synteään.

Maan sentään, Luoja, siellä korkealla,
Kai johdat munkin, jonka pimeään
Die peittyynynnä niin on maailmalla!

J. F. W.

Tampereen rautatieilta.

Porin rautatie.

Marraskuun 4 p:nä awattiin yleiselle liikkeelle uusi 136 kilometria pitkä rautatie, joka yhdistää Porin ja Tampereen kaupungit. Rautatietä, joka liittäisi Satakunnan suuren ja wiljawan maakunnan muuhun Suomeen, on jo kauan puuhattu. Mutta Satakunnan kilpailiana ovat olleet sekä Pohjaumaa että Sarvo ja Karjala. Kun maallamme ei ole ollut waroja kaikkia näitä teitä yht'aikaa rakentaa, on tähtynyt määrätä sitä warten jonkinmoinen järjestyks ja siinä järjestyksessä on Satakunta jäänyt viimeiseksi. Onko se ollut oikeuden mukaista, jääköön tässä sanomatta; satakuntalaiset itse luonnollisesti katsowat wääräyhttä kärsineensä. Mutta joka odottaa jotakin hyvää, ei odota koskaan liian kauan, ja niinpä tuli wihdoin neljännes wuosifadan kestäneen odotuksen jälkeen Satakunnan wuoro.

Jo aikaisin ajateltiin rautatien rakentamista suoraan Tampereelta Poriin, siis Kokemäenjoen pohjoispuolitse. Kun sitte Turun rata valmistui, ajateltiin Porin yhdistämistä

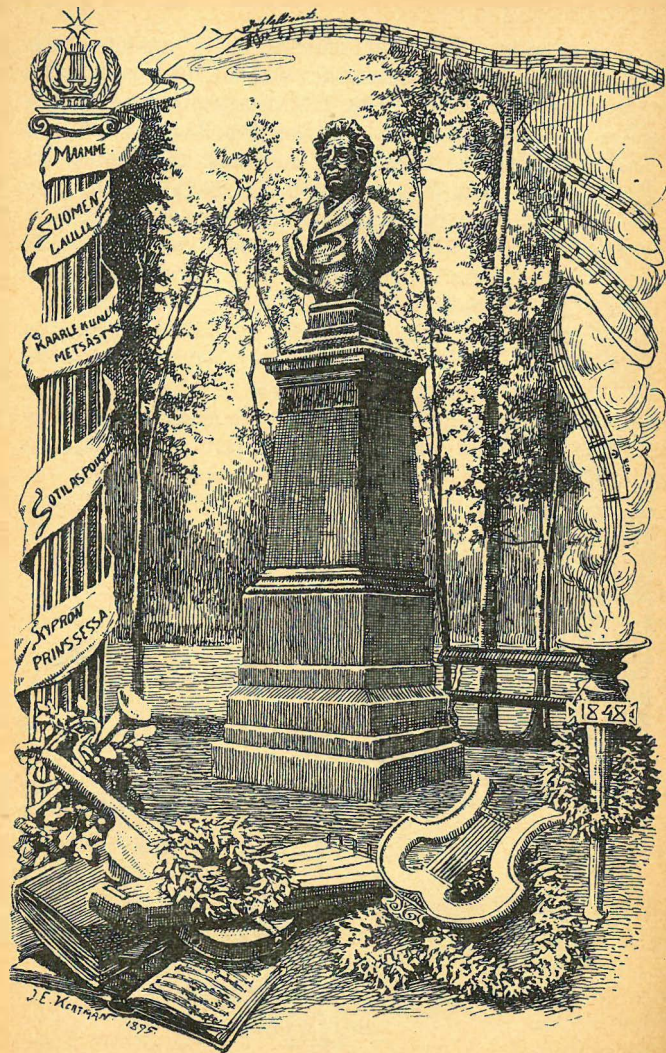
tämän radan kanssa rautatien kautta, joka kulki pitkin mainitun joen laaksoa Loimaan taikka Urjalan asemille. Jopa puuhattiin yhdistyistä yhtiötäkin, joka tien rakentaisi ja sille oli jo saatu valtion kannatustakin. Onneksi ei näistä puuhista kuitenkaan ennättänyt mitään syntyä, ennenkuin säädyt ja hallitus ottivat rakennuspuuhan käsiinsä. Vuoden 1888 valtiofäädyt päättivät nimittäin radan rakentamisen ja kesällä w. 1890 aloitettiin rakennustyö. Tarpeellisten warain puutteessa on se kestänyt kokonaista viisi vuotta. Melkein vuoden ajan ennen juhlallista avausta oli kuitenkin liike wireillä Peipohjaan saakka 97 kilometrin päähän Tampereelta. Walmiina on tämä rautatie tullut maksamaan 10,630,000 markkaa eli noin 78,000 markkaa kilometriltä. Se on siis tullut melkoisesti kalliimmaksi kuin muut viime aikoina maassamme rakennetut rautatiet. Siihen on suurimpana syytä se, että uusi tie kulkee enimmäkseen wiljeltyjen seutujen lävitse, joissa maan lunastus on käynyt kalliiksi. Mutta kalliinpuoleisia töitä on myöskin runsaasti, muun muassa 30 siltää, joista suurimmat Tammerkosken niskassa sekä Kokemäenjoen yli mentäissä. Saadakseen rakennustyötä alkuun sitoutui Porin kaupunki maksamaan vuosittain 25,000 markkaa 40 vuoden kuluessa, kuitenkin sillä ehdolla että tämä maksu lakkaa pian kun radan tulot nousevat niin suuriksi, että ne tuottavat rakennus-pääomalle sen koron, jota valtio luulee voitansa rautateistä yleensä odottaa. Niistä tuloista päättäen mitä wälialikainen liike tällä tiellä on tuottanut, ei porilaisen kauankaan tarvitse noita apurahoja maksaa ja silloin he woiivat käyttää niitä edistääkseen radan jatkamista meren rannalle saakka, jota he syystä pitävät sekä luonnollisena että wälttämättömänä.

Rautatie kulkee Tampereelta ensin Kokemäenjoen weskijakson pohjoispuolella Birkkalan, Suoniemen, Rarkun, Tyrwään, Riikan ja Raurvatjan kuntien lävitse, seuraten Kulo-weden ja Rautaweden kauniita rantoja, kunnes Witikkalan kohdalla menee joen ylitse ja sen eteläpuolella läpäisee Harjarwallan, Rakkilan ja Ulwilan kunnat ennen kuin saapuu

Poriiin. Tällä jälkimäisellä osalla matkasta poistuu rautatie kauemmaksi Kokemäenjoen wiljawasta ja asutusta laaksoista kulkienn werrattain hedelmättömiltä näyttävään kangasmaiden kautta, niin että matkustaja tuskin woi aawistaakaan, että muutamman kilometrin päässä siwulla päin on Suomen tiheimmin asuttuja seutuja.

Mainittakoon myöskin ne miehet, jotka ovat tämän uuden tien rakentaneet. Itse radan rakennus-ehdotuksen on tehnyt yli-insinööri Th. Tallqvist, työpäällikkönä on ollut insinööri D. F. Lindberg sekä eri rata-osain rakentajina insinöörit R. Snellman, R. Nordwall, D. Nyberg, R. W. Wirzenius, R. Rejman, E. Grönmark ja A. Juselius.

Fredrik Paciuksen muistopatsas.

Kun rautatientorilta lähdemme Willensaunan kautta Kaisaniemen kauniin puiston alueelle, käy tiemme ensin joutsenlammen ja äsken vielä tuuhean, nyt myrskyn harventaman koirikkokummun välitse. Ustuttuamme muutamia askeleita näkyy avonaisemmalla paikalla oikealla puolella tietä pystytetty hienopiirteinen tummanharmaa graniittinen jalusta, jonka päälle on asetettu pronssiin walettu miehen rintakuva. Tuuhea, kiharainen tukka, pronssisakin vielä säteilevät silmät, puhdas otsa ja sointuisat kasvojenpiirteet waakuuttawat meille ensisilmäyksessä, että jalo taiteiliahenki on aikanaan elähtänyt sitä miestä, jonka tässä ikuistuneena näemme.

Patsaan jalustassa luemme sen etupuolella

Fredrik Pacius.

ja vastaisella puolella syntyä- ja kuolintuositilut

1809—1891.

Kuka hän on? Hän on meille wentowieras saksalainen, Fredrik Pacius.

Saksalainen kyllä, mutta ei wentowieras.

Wieraasta maasta hän tuli; outo hän oli ja oudoksi jäi hänelle meidän kieleemme. Mutta hän osasi sitä sydämen kieltä, joka vapaasti kulkee kansakuntien kielirajojen yli,

sitä kieltä, jota ymmärretään kaikkialla, sentähden että sen alkujuuret ovat kiinnitetyt jokaisen yksityisen niinkuin jokaisen kansankin sifimpään olentoon, Väinämöisen kieltä, joka lumosi koko Luomakunnan. Ja se kajahti hänelle tuttuna täällä.

„Kuule kuinka soitto kaikuu
Väinön kanteleesta raikuu,
Laulu Suomen on,“

siinä hän todellakin vuoropuhelua säveltäjän ja suomalaisen luonnon kesken, jossa toinen toistansa ymmärtää yhteistä kieltä puhuessaan.

Fredrik Pacius oli syntynyt Maaliskuun 19 p. 1809 Hampurissa ja saavutti jo aivan nuorena, etewien opettajien Spohrin ja Hauptmannin johdolla etewän taitelian nimen, niin että hänet yhdeksäntoista vuotiaana kutsuttiin Tukholmaan, jossa hän oli kuusi vuotta, enin aikaansa wiuluniekkana kuninkaallisessa hovisoittokunnassa.

Tänne saapui hän vuonna 1834. Rohkeana uutiswiljeliänä lähti hän wiljellyiltä ja päivänpaisteisilta seu-duilta jylhään erämaahan osoittamaan kuinka uupumaton harrastus, rakkautus ja nero wihdoin saa maan muokatuksi, walon ja lämmön esiin houkutelluksi ja wiljan kypsymään. Sillä karussa maassa ja kituen kasvot köyhänä hänen tänne tullessaan taiteen kukat kaikilla aloilla, myöskin soitannon ja laulun, enimmäkseen kuten metsäkukka luonnollisessa tilassaan ilman hoitoa ja ilman kehitystä.

Näyttää melkein taikasauwan synnyttämästä ihmeeltä, kun Paciuksen oli jo yhden vuoden kulussa onnistunut koota ja harjoittaa tarjokkaista semmoisen säännöllisen sota-

joukon, jolla hän uskalsi ryhtyä Spohrin mainiolla oratoriolla „Die letzten Dinge“, walloittamaan yleisönsä, tahti oikeastaan luomaan sitä itselleen, sillä kuinka onkaan, niin on korkeampi musikaalinen kieli opittawa, ennenkuin sitä selwästi ymmärretään, waikka jokainen turmelematon sydän hywin käsittää sen luonnollisesti purkautuwaa yksinkertaista lapsenkieltä.

Maapinta oli sulattu, ja voitosta voittoon rientsi Paciuksen muodostama kantajoukko. Yhä shwemmin oppi hän itse tuntemaan suomalaisenkin soitantokielen omituisia wärähdyksiä, joka wihdoin täyhinkehittyneenä ja puhtaana kaikui ilmoille „Maamme“ laulussa. Paciuksen nimi astui sillä konserttisalien suljettujen seinien sifältä alas koko kansaan, mutta sillä myös ylös taiteen korkeimmalle kukkulalle, sillä taitelia on wasta silloin saavuttanut ylimmän asteensa, kun hän pääsee tunkemaan koko kansan ytimiin saakka.

Se kansallishengen innostus, jonka synnytti Runebergin sanat Paciuksen niille antamalla soitannollisilla siivillä, waati vieläkin suurempia yrityksiä ja antoi niihin rohkeutta. Minu-astaan kolme vuotta senjälkeen kun „Maamme“ laulu ensi kerran 13 p. Toukokuuta 1838 kaikui ilmoihin, näytettiin teatterisiamme kotimaisilla woimilla kotimainen Paciuksen säveltämä ooppera „Kaarlo kuninkaan metsästys“. Siihen määrään olivat musikaaliset olot muuttuneet ja kehittyneet kahdeksasjatoista wuodessa Paciuksen johdon alla.

Hänen teoksistansa täytyy vielä mainita 1860 näytetty soitto-kappale *Kypron Prinssiä*. Mutta muita hänen lukuisia teoksiansa emme voi tässä lyhyessä katsauksessa edes luetella. Jo ylempänä mainittu *Suomen laulu* ja *Sotilaspöytä* ovat erittäin tunnetut.

Täydellä oikeudella on Paciuksen muistoa ikuistettu. Patfas, jonka on muovaellut etewä kuwanveistäjämmä E. Wickström, paljastettiin suurella juhlallisuuudella ja suunnatoman kansanjoukon läsnäollessa Kesäkuun 8 päivänä tänä vuonna.

Suonnon suuresa konserttitalisissa tervehtii sitä jokainen uusi kevät lintujen wiserryksellä ja lehtipuiden huminalla.

Suomesta.

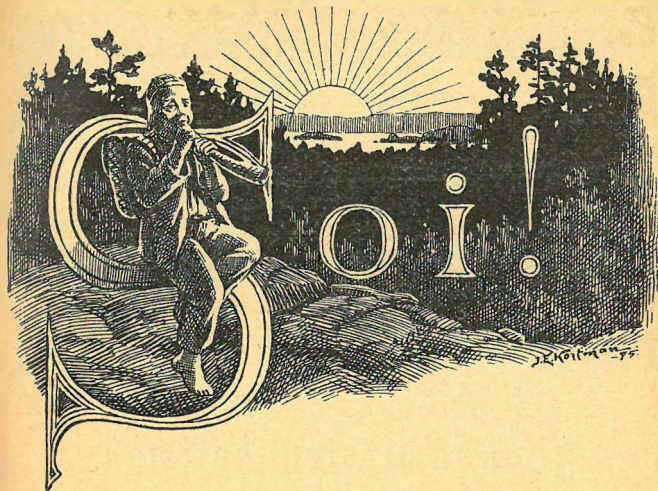
Käännös Wironkielestä.

Laine Suomen rannalt' tulee,	Suomen salost' tulee tuuli,
Haastaa mulle waahdoten:	Rantaa mulle kuffasen;
Kalliohon sylin tartuin,	Mulle tnoksuu kufan huuli:
Tahdoin tänne tuoda sen.	Suomest' tuo mun tuulonen,
Paafi sanoi: Suomen rantaa	Sinun syliis maahan lankeen,
Tahdon minä walwoa,	Terwehdär sua, Wiron maa!
Suomenmaa mun rintan' iwoitti	Suomehen jäi kansa, joka
Suomen hengen iwoimalla.	Terwehtii sua kufalla.

Wastatkaatte laine, tuuli,
 Ett' on rannall' Gestien
 Myöskin moni wancka paafi,
 Soilta sukurveljesten
 Terwehdykset Teille wastaa,
 Joiden harjalt' teille he
 Gestin kuffasia wiskaa,
 Rant' on rakas, rannalle.

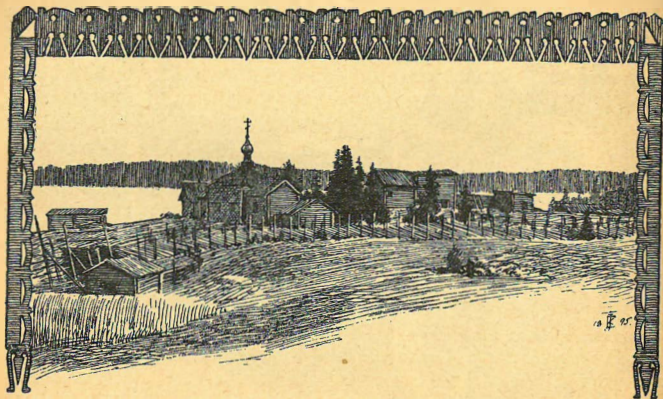
J. Hunder.
 Suomentanut M. G.

Soi, soi, säwel suloiisin,	Soi, soi, päivä piwveytyi,
Ilon helmi helty kirkkahiin,	Ilon aurinkoinen kätkeyy,
Aurvoa luo sieluun, sydämeen,	Liijan hennon taittaa tuluspäi,
Riemniisuutta maahan murheiseen!	Auusruraukan silmä kyhneltäi.

Soi, soi, kevät kiihuhtaa,	Soi, soi, säwel suloiisin,
Rukka umpuustaan jo puhkeaa,	Ilon helmi helty kirkkahiin,
Rielo, lilja, ruusu aukenee,	Aurvoa luo sieluun, sydämeen,
Päiwäkulta heitä suutelee.	Riemniisuutta maahan murheiseen!

Paukkumiesten kotimaa.

Tähän kuvausta Wienan Sarjalasta.

wathan meillä jo vanhastaan tuttuja nuo oudonnäköiset, parrakkaat miehet, joita on tawattu milloin taipaleilla, tantaen selässä täyteen ahdettua nahkalaukkua, taikka pirttilöisä kaupittelmassa rahwaalle silkkiinoja ja firjarvia karttuuneja. Wirkamiehet ryöstävät heiltä laukun, misä waan käsiinsä saawat, sillä onhan kiertokauppa lumatonta. Mutta talonpojat suojelevat heitä kuin parhaita ystäviään, ja wainosta huolimatta ovat he sen wuoffi roineet halki wuoffisadan jatkaa meillä kauppaansa.

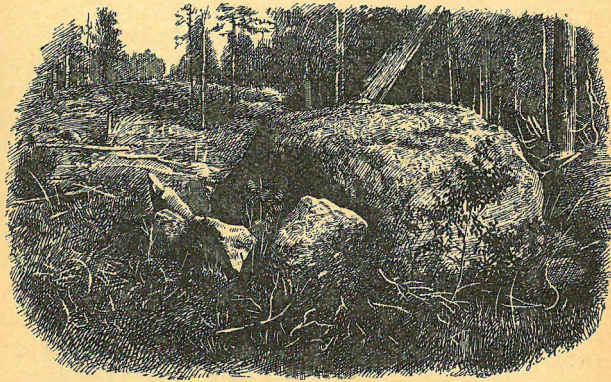
Kaupanteko sujuu heiltä luontewasti, ja hauskalla puhelulla osaawat he sitä niin höystää, että se käy melkein ajanvietoksi. Mieluisella käytöksellä ovat he sawuttaneet rahwaan suosion; isännät kiittelewät heidän rakasta olentoaan, ja heitä pidetään useassa talossa niinkuin ainakin hyviä wiewaita. Kun sattuu hätäpaikka, niin autetaan heitä lymyyh, ja monesti on kanja heidän edestään pannut oman nahkansaan alttiiksi.

Waan harwassa rahwas tietää, mitä miehiä nämä laukku-kauppiat oikeastaan ovat. Heitä pidetään wenäläisinä, koska he tulewat rajan takaa, ja koska heillä on sama uskonto kuin wenäläisillä. Mutta eikö tuossa ystäwyhdessä, jolla heitä kohdellaan, piille salainen heimolaisuuden tunne? Sillä ovat-han nämä laukkumiehetkin haara moneski hajonnutta kansaamme, waikka erilaiset olot ja wastakkainen historia ovat erottaneet heidät kauas meistä.

Kesän he omat täältä pois, mutta ilmestyyvät joka syyskuun entisille kauppa-aloilleen, joita sitten kiertelewät reppuineen kaiken talwea. Kun tulee kewät, niin lähtewät he ansioineen pois, — kunne lähtenewätkään etäisille kotimailleen.

Mille ilmalle suuntautuu silloin heidän paluunmatkansa? Luulisi heidän ajawan junalla oikopäätä Pietariin, jossa he talwiseen aikaan usein käywät tawaroita ostamassa, ja sieltä jatkawan matkaa synnyinpaikoilleen. Mutta kummaksenne kääntywätkin he nyt aivan toisanne, kohti Pohjois-Suomen räumeita. Rautatiet ja laimat jääwät matkalla kauas heidän taakseen, he kulkewat maantiet päähän, jatkawat siten polkuja pitkin matkaa etäisiin waarakyliin ja painuwat niistä yhä kauemmas erämaihin. Kiannan ja Kuhmon äärimmäisillä kulmillä solahtaa heidän polkunsä yli rajan ja sukeltaa Wenäjän puolella aarniometsiin, joissa rikkomattomat honganlatwat antawat maisemille wiehättävää alkuperäisyyttä. Siellä on laajoja kankaita ja soita, ja niiden lomasä on suuria selkiä, joiden tummia havurantoja harwassa kohden katkaisee harmajan kylän walotus. Siellä on tietömäin erämaiden takana lähellä Wienan merta laukkumiesten omituinen koti.

Rotomatkalla kertyy palaawia laukkumiehiä wähitellen monta yhteen joukkoon. Kuhmon kirkolla yhtywät ne, jotka pyrkivät eteläiseen Wienan Karjalaan, Miinoaan, Riitehen kyliin, Riimasjärveen ja Nokeukseen, ynnä vielä edemmäksi Remin jokivarteen, jossa ovat Syskyjärwen, Suopasjalmen ja Paanajärwen suuret kylät. Niiden tiet taas wätävät Riannalle, jotka aikomat jatkaa matkaa Wuokkiniemeen ja Uhtuaan ynnä edemmäksi pohjoiseen, Tuoppajärwen kyliin saakka.

Miinoan rivi Suomen ja Wenäjän rajalla.

Omalle puolelle päästyään „Ruotshimiehet“¹⁾ ampuvat pistoollilla kyliin tullessaan, ilmaisten siten paluunsa. Nolla heitä tervehditään pitkin matkaa, syötetään ja juotetaan ilmaiseksi tuttavissa taloissa, tiedustellaan ansiot ja kaupan kuulumiset, sekä kerrotaan, mitä omalla puolella on talwen aikana tapahtunut.

Rotona on riemu suuri, kun isä tai poika palaawat „Ruotshista“ kaupoilta. Tavallisesti owat talwen warat silloin

¹⁾ Suomea nimitetään Wienan Karjalassa „Ruotshiksi“ ja täällä apuilla käywiä karjalaisia „Ruotshimiehiksi.“

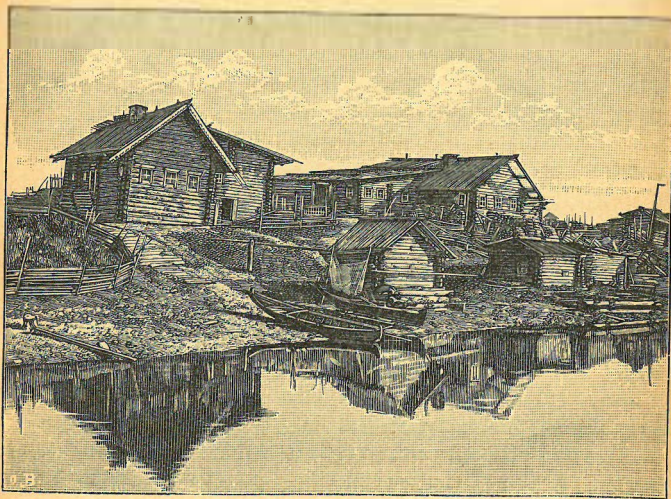
fuluneet loppuun ja hänen ansioilla on elettävä uutiseen. Sitä paitsi owat hänen käsiwartensa nyt tarpeen kiireellisissä maatoissa, joihin eivät naisten eivätkä yli- tai ala-ikäisten totomiesten woiimat riitä.

Länsi ja itä owat taistelleet suomalaisuuden alueella tuhannen vuotta. Etelässä ne owat wuoron takaa edenneet ja peräytyneet, ja riitamaista on syntynyt niiden välille siltä. Tuolla pohjan perillä ne eivät ole jaksaneet toisiaan tawata, waan owat matkalla uupuneet Maanselän korpiin. Sen wuoksi astuu siellä puhtaasta lännestä puhtaan idän alueelle. Kuhmon ja Riannan heikoissa sydänmaan torpissa ei woi mistään aawistaa sitä outoa maata, joka wedenjafajan takaa alkaa.

Mieli kerrassaan kummaastuu niistä erilaisuuksista, joita siellä kohtaa joka askeleella. Samaa suomalaista juurta on tosin kansa molemmin puolin rajaa, mutta se on Maanselän toisella puolella kehittyntä niin wieraasti, että sitä ei woiisi tuntea samaksi. Riannalta erotessamme äkälämme ehkä vielä viimeisellä taipaleella sifäläisen wäen jöröyttä; heti rajan takana tapaamme rahwaan, jonka iloisuus, wilkkaus ja taipu-waisuus on sille kerrassaan wastakohta.

Kun astumme karjalaiseen taloon, niin tulemme ensinnä alakerrassa olemaan etehiseen, siltatanhuaan, joka on niin matala, että pää kolkkaa jykewiin kattohirsiin, ellemmekulje hywin kumarassa. Siltatanhuasta wie owi navettaan, josta kuuluu lehmäin huokaileminen soimien äärestä ynnä heinien mureneminen hemosen hampaisissa. Portaita myöden nousemme toiseen kerrokseen, jossa warfinainen etehinen, sintsi on, ja astumme sen läpi pirttiin. Pirtissä on kolmella seinällä ikkunoita ja owiseinällä suuri uuni. Seinillä on pitkät penkit, katosja orret ja peräseinällä keskiakkunan edessä pöytä. Uunin puoleinen oja on „naisten tshuppu“, toinen puoli huonetta, jossa pyhäin kuwat eli obrasat owat peränurkassa, kuuluu miehille. Wieraat jakaantuwat tullessaan toiselle tai toiselle puolelle sen mukaan, owatko miehiä wai naisia. Wensuussa, jossa talousastiat säilytetään ja pestään, on pieni riippuwa

„käsastia,“ jossa aina on wettä käfien huuhtomista warten. Pirtin alla on suuri pimeä huone, karsina, jonne uunin kyljellä wie portaat; siellä säilytetään wiileäsfä kaitenlaisia ruokatawaroita — Mieluisen waiikutuksen tefewät nämä karjalaiset pirtin kautta, että niitä pidetään erittäin puhtaina. Kun ulkoa näkee lahonneet, lyttyyn painuneet seinät, niin ei luulifi tuon

Wanhoja taloja Uhtualta.

harmauden takaa löytyvän niin walleikfi pestyjä lattioita eikä puhtaitfi höylättyjä seinä. Lattioita suojellaan niinimatoilla ja ryyssyillä liitaantumasta. Naiset riisuwat kengät owensuuhun läämwästä tullessaan ja käywät pirtissä joko sukkafiliaan tai tohwelit jalassa. Miehet eivät kostaan tupakoi pirtissä, eiwätkä fiis sylkemällä täplitä permantoa.

Lääwän päällä on suuri heinähuone, saraja, ja tämä ynnä pirtti ja etehinen ovat kaikfi saman weskaton alla. Paremmisfa taloisfa on samassa ryhmässä wiellä wierashuoneet, gornitschat, ynnä säilytyshuoneita ja kylmiä makuukammioita.

Ulkoa katjoen owat nämä karjalaiset talot omituiset nähdä sen wuokfi, että ikkunat owat hywin korkealla maasta ja räystäätt pitkät. Hywin wanhoisfa taloisfa näkee wiellä runsaita koristuksia päätylaudoisfa, akkunapuitteisfa, räystäisissä ja porras-käytävän patfaisfa, mutta ne alkawat jo karsista pois. Uusia taloja ei fillä tawalla enää koristeta.

Kylässä owat talot samassa aukeamassa. Pihamaata ei ole enfwinkään, waan tawallisesti alkawat pellot heti porras-päästä. Siten asutaan hywinkin ahtaassa, waikka maata on niin äärettömästi ja on lupa rakentaa talo mihin hywänsä. Karjalainen ei tahdo asua metsässä eikä lähteä järwen rannalta, ja niin owat monet lihawat waarat jääneet afumattomiksi. Sän kuoltua jakawat pojat keskenään wainiot ja rakentawat palstoilleen uudet tuwat. Kylät sywät lähiseudultaan kaikfi poltettawiksi kelwolliset puut, ja sen wuokfi näyttävät niiden ympärystöt paljailta ja raistatuilta.

Miehillä on omalla puolella tawallisesti paita housujen päällä, mutta muutoin heidän pukunsa ei ole erilainen kuin suomalaisten. Naiset taas käyttävät „kosta“ joka on hameen tapainen, wiilehyfifillä olkapäiden yli, ynnä amorintaista sarahwanaa. Wiime aikoina owat kuitenkin naisetkin alkaneet Suomen muotia seurata. Tawallisesti on heillä nyt kolmenlaiset puwut, nimittäin wanhinta mallia „swiitkat,“ jotka owat koltun tapaisia ja valmistetaan pafjasta, simisekfi tai punaisekfi painetusta sarasta, kostat ja hameet eli juptat. Swiitkoja käytetään ulkotöisissä talwella ja sylkhyllä, kotofalla käydään kostoisfa ja hameihin pukeutaan juhliissa, joissa tahdotaan poikia lumota waihtelewilla puwuilla.

Pitkäkfi kawiisi luetella kaikfia niitä erilaisuuksia, joita Maanselän toisella puolella tapaa. Niitä on joka alalla, fillä kaikfi siellä näyttää saaneen alkunsa toisista lähteistä kuin meidän puolella. Mainitsemme waan kielen, jossa on outoja suluääniä ja paljon wieraita sanoja, usfonnolliset tawat, joihin kuuluu silmien ristminen, kumartamisef y. m. sekä hallinnon, joka on kokonaan wenäläiseen malliin järjestetty. Kylillä ja pitäjillä on starshinansa, starostansa, poliisinsa ja alapoliisinsa,

jotka kansa walitsee omista miehistään. Näitä kutsutaan „herroiksi“, joka nimitys tarkoittaa yksinomaan virkamiehistä. Kaikki korkeammat kruunun asettamat virkamiehet eli herrat ovat umpiwenäläisiä, joista harvat osaavat kansan kieltä.

Suurin miehätöksensä on Wienan Karjalalla siitä, että siellä on rahwaan muistossa säilynyt se runous, joka nyt on suomalaisen kirjallisuuden paras omaisuus. Sieltä on kuin aarreaitasta ammennettu Kalevalan ikiwanhoja sankarilauluja.

Jo tämän vuosikadan alkupuolella waeltelivat laukkumiehet ristiin rastiin Suomen nientä. Silloin olivat he vielä isopartaisempia ja tuuheatukkaisempia kuin nyt, heillä oli yllä pitkä sartaatki, jalassa wirsut ja selässä tuohinen kontti, jossa kaupiteltavia tawaroita kannettiin. Suomingeissa lauletti he wanhoja runoja, joita heidän kotopaikallaan oli säilytetty muistossa polwi polwelta, ja näistä lauluista kulki maine vanhemman Sakari Topeliusen korviin, joka oli lääkärinä Lapuan Joensuussa, ja joka lääkärintoimen ohella harrasti kansanrunouden kokoamista. Hän alkoi niitä koota kiertäviltä laukkumiehiltä. Kun Topelius kuuli, että laukkumiehiä oli kaupungissa tai likkienoilla, niin kutsui hän heidät luokseen ja kirjoitti heidän laulut muistoon. Jos hän heiltä sai tietää, että vielä parempia laulajia kuljeskeli muualla maassa, niin pyysi hän näitä asettamaan matkansa sillä tawalla, että woisivat hänen luoksensa poiketa. Sillä tawalla sai Topelius paljon tärkeitä runoja paperille.

Hänen työtään jatkoi Lönnrot, joka ei tyytynyt laulattamaan kiertelewiä karjalaisia, waan matkusti warsin runon kotimaille, laulukkaaseen Wuokkiniemeen. Taitavana lääkärinä paranteli hän rahwaan wammoja ja pyysi runon wainoistaan. Castrén, Europæus, Ahlqwist ja monet muut jatkoivat työtä ja waelisivat wäsymättömällä innolla ristiin rastiin Wienan Karjalan. Sillä tawalla kerätyistä aineksista on Kalewala saatu kokoon.

Nämä runot antawat wieläkin Wienan Karjalalle suurimman miehätöksen. Paljon niistä on jo häwinnyt, mutta

on vielä siellä täällä haudan partaalla seisomia ukkoja, jotka niitä taitelewat. Muisto alkaa näillä manhuksilla kuitenkin jo pittää, ja sen wooksi owat nykyiset runot paljon wailinaisempia kuin ne, joita Lönnrotin aikana laulettiin. Usein on waan runon ruoto jäänyt jällelle.

Runot eiwät suinkaan ole lewinneet yli koko Wienan Karjalan, waan niiden pesäpaikka on Wuokkiniemen pitäjän Suomen rajalla. Sieltä niitä on kulkenut Uhtuaan sekä pitkin Kemijoen wartta Paanajärwelle asti. Runoalueen pohjoinen raja taas on hyvin lähellä Uhtuaa. Kiestingissä ja Tuoppajärwen muissa kylissä ei niitä lauleta ensinkään, waikka olot siellä muutoin owat kyllä yhtä alkuperäisellä kannalla kuin Ruittijärwien kylissä.

Wuokkiniemen pitäjässä on Latvajärwen kylä wanhastaan tunnettu rikkaimmaksi runoista. Siellä Lönnrot 1830-luvun alkupuolella tapasi wanhan runoniekkan Urhipan, josta hän kertoo seuraawaa:

„Ukko oli siihen aikaan lähes 80 vuoden wanha. Hän oli kuitenkin saanut ihmeteltävässä määrässä pitää muistinsa. Kaksi päivää umpeensa ja wahan kolmattakin kului minulla hänen runojensa kirjoittamisessa. Hän lauloi ne hywässä järjestyksessä, mitään suurempia wäliä niitten keskelle jättämättä, ja useimmat semmoisia, joita en ollut muilta saanut; epäilenpä, toikko niitä enään muualta kärsivittään saaminen. Suuresti olin sen wooksi mielisäni, kun olin päättänyt käydä hänen luonansa. Kuka tietää, olisinko toisten enään tawannut ukkoa hengissä; waan jos hän olisi ehtinyt tuonen turwille muuttamaan, olisi hänen kansansa melkoinen osa ikiwanhoja runojamme hautaan waipunut. Mijä oikein ihastui, kun wälisti sattui haastelemaan lapsuutensa ajasta ja ammon aikoja sitten kuolleesta isästään, jolta hän oli runonsa perinyt. „Kun silloin“, sanoi hän, „Lapukan rannalla nuotalla ollessamme lepäsimme nuotion ääressä, kas siinä teidän olisi tarwinnut olla! Meillä oli apumiehenä eräs Lapukan mies, kelpo laulaja sekkin, ei kuitenkaan isäwainajani wertainen. Jokaudet nämä lauloiwat käsitysten walkean wieresessä, ei koskaan samaa runoa

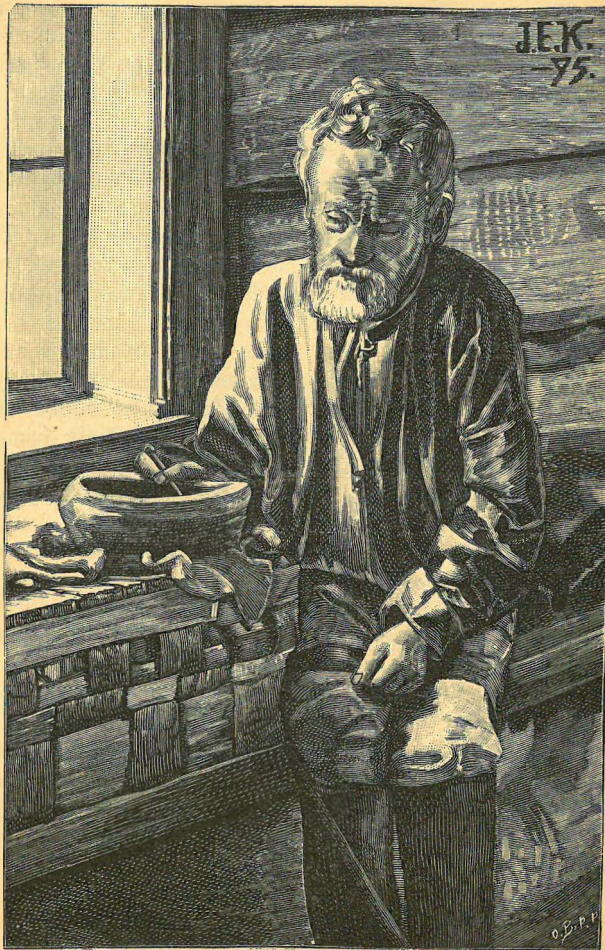
kahdesti. Pienenä poikana minä waan istuin ja kuuntelin, josta wähitellen opin parhaimmat laulut. Mutta paljon olen niistä jo unhotannut. Pojistani ei yksikään tule laulajaksi minun kuoltuani, niinkuin minä isäni jälkeen. Wanhoja lauluja ei rakasteta enään niin, kuin minun lapsuudessani, jolloin näillä oli etusija, tehtiinpä työtä tai wietettiin joutohetkeä kylässä. Sen sijaan nuoriso nyt laskettelee omia rimoja laulujansa, joilla en tahtoisi huulianikaan häwäistä. Jospa silloin joku, niinkuin te nyt, olisi runoja etsinyt, ei hän kahtena wiikkonakaan olisi kerinnyt kirjoittamaan edes sitä, mitä isäni yksinänsä osasi.“ Näitä haastellessaan ukko mielenliikutuksesta oli kynneliin puhkeamaisillansa; minunkin oli waikkea helytmättä kuunnella hänen kertomuksiaan noista wanhoista, hywistä ajoista, waikka kyllä, kuten tuommoisissa tiloissa on tavallista, suuri osa ufon jakamasta kiitoksesta perustui ainoastaan hänen omaan mielikuvitukseensa. Ei ole vielä niin suuri puute wanhoista runoista, kuin hän arweli, jos onkin totta, että ne wähitellen ehkä häwiävät. Eikä liion niitä vielä peräti halwaksi katsota; päinwastoin nuoret ja wanhat halukkaasti kuuntelewat, kun niitä lauletaan.“

Latwajärwi on noin penikulman päässä Suomen rajasta. Joka puolella ympäröiwät sitä suuret hallaiset suot, ja sen wuoksi on kylä peräti köyhtynyt, etenkin sen jälkeen, kun kastenpoltto kiellettiin. Enimmäkseen kantelewat siikalaiset miehet Suomesa laukkuja Wuokkiniemen pohattain renkeinä. Wäki on oppinut yhä enemmän elämään kerjuulla, ja huonoina vuosina kierrellään hewosen kera Suomen puolella kerjäämässä. Tämä kyläpahanen on nyt Karjalan puolella suuremmissa maineessa runoistaan, kuin Lönnrotin aikana. Latwajärwen sokea laulaja-ukko tunnetaan lähellä ja kaukaa, sillä hän on lauluistaan saanut sadan markan wuotuisen eläkkeen. Tämä sokea Miihkaili, joka on 70—80 vuoden ikäinen wanhus, on yllä mainitun Urhipan poika ja hän on muistossaan säilyttänyt suuren osan isäwainajansa runowaroista. Ne owat tärkeät siitä syystä, että niistä on saatu selwille, mitkä Lönnrotin kookoomista runoista owat Urhipan laula-

mat. Suuresa kurjuudessa on Miihkaili elänyt ikänsä, ja sen lieventämiseksi maksaa Suomalaisen Kirjallisuuden Seura hänelle tuota yllä mainittua eläkettä, kiitollisuuden osotukseksi siitä aarteesta, jonka hänen isänsä ja hän itse owat säilyttäneet suomalaiselle kirjallisuudelle. Tämä eläke, niin pieni kuin se onkin, turwaa wanhuselle huolettoman loppu-ian. Hän asui viime suween saakka poikansa siistissä tuwassa Latwajärwellä, ja ukkoa kohdeltiin hywin sen suhteen kuin yleensä Karjalassa, jossa wanhaa wäkeä pidetään wälttämättömänä pahana, josta olisi hywä päästä niin pian kuin suinkin. Jalassa oli hänellä lämpöiset huopasaappaat ja uunin päällä wiluton mafuufija. Kuwasja näemme hänet ruofailemasja affunanpielesjä kopan päällä — tiesi mistä syystä hän ei syönyt pöydän ääresjä muun wäen keralla. Affunan ylänurkassa oli hänellä oma obrasansa, ja sen edessä hän aamuin ja illoin sekä aterioidessaan teki ristinmerkkinsjä, kumarvellen sywään ja lukien ulkoa hartaasti wenäjankielisiä rukouksiaan, joiden sisällyksestä hänellä waan oli aawistus. — Huonosti kuwaa puupiirros hänen kaswojansa. Ne owat erinomaisen puhtaat ja hienot piirteiltään. Hiukset owat tuuheat ja rikkomattomat, wanhuus on sitottanut waan ohuelta hopeanharmaatansa niiden tummille aalloille. Runoilian sokea pää, johon kuolema jo alkaa painaa rauhallista leimaa, on täynnä ylewyyttä.

Miihkaili on kiitollinen „Helsingin hyviä herroja“ kohtaan, jotka owat hänen wanhuutensa turwanneet. Hän ei woi olla puhkeamatta itkuun, kun heitä mainitaan, ja hän on heidän ylistyksesseen tehnyt monta kiitoslaulua. Waan ei wieläkään ole hänen wanhuutensa säilynyt katteruudelta. Kateelliset kyläläiset uskottelewat, että eläke on syntirahaa, koska laulut, joiden edestä se on saatu, owat pafanallisia, ja warmaan owat nämä luulottelut tuottaneet Miihkailille monta raskasta hetkeä. Wiime kesänä paloi poroksi hänen poikansa talo ja ufon on täytynt vielä kerran muuttaa wieraaseen pirttiin.

Runojen lewenemisestä ja useista muista merkeistä päätäten owat nämä eepilliset laulut tulleet Wienan Karjalaan

Arhippainen Miiskaili.

Suomesta. Parhaimmat laulajasuvut, niinkuin Latvajärven Berttuset, joihin Arhippa ja hänen poikansa kuuluvat, Wuonisen Maliset y. m. ovat muutamia sukupolvia takaperin muuttaneet sinne Suomen puolelta, enimmäkseen Dulunjoen varrelta, jossa asuu alkuaan Savosta kotoperäinen väestö. Nämä siirtolaiset omistivat uuden kotomaansa uskonnon ja tawat, niin että heitä nyt on mahdoton sifäläisistä erottaa. Heidän luotaan hajaantuivat laulut joka suunnalle, kunne vaan oli kanssakäymistä ja liikettä. Rahvaan erinomainen muisto auttoi niiden lewenemistä. Monikin, joka oli pidoissa tai juomingeissa kuullut wirren, osasi jo sillä kuulemisella sen laulaa päästä päähän kotolaisilleen.

Tarkkaan ja moneen kertaan ovat suomalaiset tutkiat hafeneet läpi nämä runoalueet, ja niinpä voi sanoa, että tuskin on Wienan Karjalassa monta vähänkään parempaa runontaitajaa, jota ei olisi yhteen tai useampaan kertaan laulatettu. Rahvas on jo tottunut pitämään laulamista pienenä siwutulona. Paljoa ei sieltä enää ole forjattawissa. Kun runoja ei lauleta sanottawasti muuta kuin joskus ansion ruoksi, niin ne wälven unohtuvat, ja nousewa sukupolwi niistä ehkä ei tiedä enää mitään.

Loitsurunot, joita Wienan Karjalassa wieläkin on runfaasti, säilyvät ehkä kauemmin. Sifäläinen rahvas on perin taika-uskoista. Tuskin tapaa siellä ensimmäistäkään ihmistä, joka ei kiwen kowaan loitsuihin luottaisi. Niitä moni ei käytä siitä syystä, että uskonto ne tuomitsee synniksi, mutta nämäkin niihin kyllä uskovat. Loitsurunoja sanelee rahvas maksun edestä wakuutusella, että ne moneissa paikoissa, taudeissa y. m. ovat tarpeelliset ja että ne kyllä tekewät hyötystä sen rahan edestä, jonka laulattaja on niistä maksanut.

Paitsi runojansa on Wienan Karjalalla muitakin omituisia wiehätysjiä. Rykyisestä köyhyydestään huolimatta tekee sifäläinen rahvas sen wakuutuksen, että se on elänyt onnellisemmissä oloissa. Siinä tuntuu jälkiä jostain entisestä mahtawuudesta ja itsenäisyydestä, josta emme voi muuta lausua kuin armelujia.

Wienan joen suulla oli ennen vanhaan Permalaisten rikas valtakunta, ja moniaat tiedemiehet arvelevat, että nykyiset karjalaiset ehkä ovat näiden permalaisten jälkeläisiä. Miten lieneekään sen asian, parempia päiviä näkyvät nämä köyhyyneet karjalaiset joskus wiettäneen. Heidän tavoistaan fajastaa vielä jonkinlainen entinen kulttuuri. Se ilmenee puhtaudessa, jota kosisa noudatetaan, omituisessa ylimysmielisyudessa, joka wiittaa wanhoihin sukuihin, ruumiin liikkeiden plastiisuudessa ynnä hienontuneisissa seurustelutavoissa. Ei nälkäään woi masentaa heidän perittyä rattoisuutta. Kamala nälkätalwi näkyy waan pinnalta tummentarwan näiden karjalaiisten mieltä. Heissä on runollisuutta ja wienoutta, heidän mielialassaan jotain ruusunpunaista.

Noista muinaisista seurustelutavoista mainitsemme tervehdykset, joita vielä yleiseen käytetään.

Onpa tosiaan nautinto kuulla, miten hyrjä wieras otetaan vastaan karjalaisessa talossa.

„Terweh tänne“ lausuu hän keskellä permantoa, ristimerkin tehtyään.

„Tule, terweh tulewalle wierahalle“, vastaa siihen isäntä. Miehet kättelivät toisiaan, naisia wieras „sepää“ eli syleilee; tämä tapahtuu sillä tavalla, että molemmat ojentavat kätensä ikäänkuin syleilyyn, mutta ainoastaan kämmenellä koskettawat toistensa olkapäätä ja wyötärettä.

„Min sanot hyrdän sanoman?“ totasee isäntä wieraalle. Tämä siihen vastaa:

„En niin mitä uuempaa, rauha kaikki. Min itse sanonnette?“

„Emme niin mitä, rauha täälläkin, rauha kaikki“.

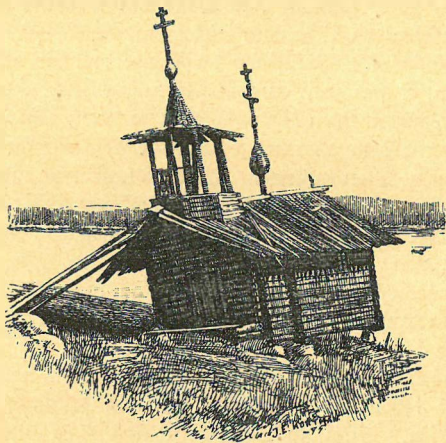
Kuta parempi wieras sitä kauniimmin nämä sanat sowitzetaan. Dudoille taas niitä lyhennetään. Terwehdyksestä lähtee sitten keskustelu matkaan. Sjännän welwoollisuuksiin kuuluu wieraan „pafauttaminen“. Hänen tulee kysyä kuuluiset ja kertoa, mitä itse tietää merkittävää. Siinä tiedustellaan sodat, rauhat, kysellään karjasta, kalastuksesta, etäisten

sydänmaanniittyjen kaswusta ja muista elinkeinoista. Sujuvasti johtuu puhelu asiasta toiseen ja wilkkaasti puuttumat pian kaikki keskusteluun.

Wienan karjalaiset tunnustawat kreikkalaiskatolista uskontoa ja heidän pappinsa ovat ummikfowenäläisiä. Mutta heissä istuu kowassa se uskonmuoto, jonka he ensinnä saivat, sama wanha usko, joka oli koko Wenäjällä wallalla, ennenkuin patriarkka Nikon pani toimeen uskonpuhdistuksensa. Wienan Karjalan äärettömät sydänmaat tarjosivat wanhan uskon säilyttäjäille, n. s. starowertseille hyrdät suojapaikat. Kun Solowetskoissa pantiin tuo uskonpuhdistus toimeen, niin pakenivat sieltä mantereelle ne munkit, jotka eivät woineet siihen taipua, ja perustivat Tuoppajärwen saareen luostarin, joka lähes tämän wuosisadan keskivaiheille pysyi wiranomaisilta salassa. Se menestyi hywin ja kuuluu siinä parhaalla ajalla olleen noin kolmesataa henkeä. Se waukutti paljon koko Wienan Karjalan wäestöön, joka jo alkoi lähettää lapsiaankin luostariin kaswatettawiksi. Moniaisissa karjalaisissa taloissa vielä tapaa tästä luostarista lähteneitä kirjoja.

Luostarin waukutus on ehkä syynä siihen, että „starowiero“, tai lyhemmin wiero-usko on niin piintynyt suureen osaan Karjalaa. Siitä pitävät wanhat ihmiset ja etenkin naiset kowapintaisesti kiinni. Se ilmenee erinomattain ulkonnaisissa tempuisissa, ja wierolaiset pitävät uudemman wenäjänuskon tunnustajojta yhtä mierolaisina s. o. epäuskoisina kuin esim. luterinuskoisia. Dmituisin on se ero, jonka nämä starowierot tekerwät syömäästiaian suhteen. Heille tulee suuri synti, jos syöwät samasta astiasta kuin mierolainen; sen ruoaksi on wiero tunnuksissa taloissa aina eri astiat mierolaisille, n. s. mieronkupit. Ennen oli tapana että tämä mieronkuppei otettiin läwästä eluffain edestä ja pesemättä pantiin wieraan eteen, waikka tämä olisi ollut läheinen ja rakas sukulainen. Nykyään ovat perheet niin sekain mieroa ja wieroä, että jokaisella pitää olla oma astiansa ja oma obrasansafin, jonka edessä hän silmänsä ristii.

Nämä starowierot ovat säilyttäneet paljon vanhoja uskonääntöjä, joiden rikkomisesta tulee „räähkä“, s. o. synti. Ne osoittavat, mille kannalle uskonto asetui kansallisuuden ja karjalaisten vanhain olojen suhteen, kun se heidän keskuudessaan pääsi valtaan, ynnä mille kannalle starowierot asetuttavat uusia waikutuksia vastaan. Luettelemme niistä moniaita:

Buonisen tsäshöna eli rukoushuone.

Saunasta tulijan tulee tuwassa pestä käsiastiasiata kätensä ja kaswonsa. Sairas tai kuolewa, jota on saunassa käytetty, on ulos kannettuna kokonaan pestävä puhtaalla wedellä. Kun naiset tulewat saunasta, niin täytyy heidän pestä niisänsä, ennenkuin imettävät lasta. Saunaan kuolemista pidetään suurena onnettomuutena. — Nämä säännöt, joiden rikkomisesta tulee räähkä, osoittawat että saunaa on pidetty erinomattain pakanallisena paikkana.

Paita on pidettävä housujen päällä, räähkä tulee siitä, jos sen panee housuihin. Tätä wenäläistä käskyä noudatetaan

pyhinä ja uskonollisissa menoissa, mutta arfena pidetään paita jo warfin yleiseen housuisa. Miehen takin eli palahwanan tulisi olla harmaan, farkaisen. Paita ei saa olla punainen, liiviä ei saa olla ensinkään. — Naisten tulee aina pitää hiuksensa peitossa, sekä sisällä että ulkona. Paaston aikana ja suurina pyhinä ei saa pitää punaista; sitä wäriä wanhat ihmiset koettawat arkenafin wälttää. Naiset ei saisi ensinkään pitää hametta, waan kostoa ja sarahwanaa. — Miehillä ja naisilla tulee olla wyö paidan päällä sekä naisilla vielä toinen wyö koston päällä.

Räähkä tulee, kun ulkoasialta tullessa ei pese käsiään owenpielessä riippuwasta wesiastiasiasta.

Suuri räähkä tulee siitä, jos leikkaa tai ajaa partansa. Etenkin ovat leuan alla kasvawat karwat säilytettävät. Jos parrasta warisee karwa, niin on se heti pistettävä kaulusaukosta paidan alle. Nuoret miehet, jotka Suomesa „pafanoittumat“, alkawat kuitenkin yhä enemmän ajella pois partansa.

Obrasojen edessä palawia kynttilöitä ei saa sytyttää tulitikulla, waan päreellä tai hiilellä.

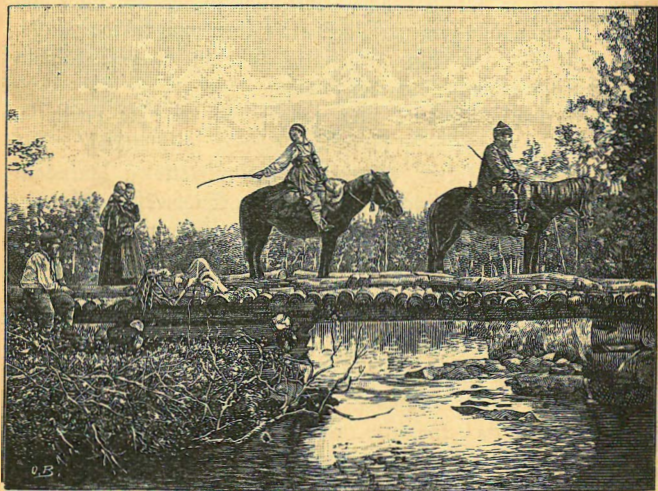
Tupakanpoltosta tulee suuri räähkä. Sitä ei suwaita pirtissä ensinkään, waan lähteköön mäelle, ken tahtoo tupakoida. Jos joku wieras sattuu tämän säännön rikkomaan, niin kiiruhtaa ehkä wanha muori ottamaan nurkasta obrasat, jotka hän kiiruunnan kautta kyyditsee rantaan hiedalla kuurrattawiksi. Inhonsa tupakkaa vastaan perustawat starowierot erääseen, raamatunlauseeseen, jossa sanotaan, että ei siitä syntiä tule, mikä menee suusta sisään, waan siitä, mikä menee siitä ulos.

Teestä tulee yffinkertainen, tupakasta kahdenkertainen ja kahwista kolmenkertainen räähkä. Hurskaat naiset eivät juo kuin tramaa, jonkunlaista meriheiniestä keitettyä teetä ilman sokuria. — Samowaarasta ei saisi juoda teetä, se kun tulee kranasta ikäänkuin piessan (pirun) suusta. Tee olisi keitettävä kattiloissa. Nyt alkaa kuitenkin jo kaikissa warakkaammissa taloissa olla samowaara.

Paastot ovat samat kuin wenäläisillä. Niitä ei kuitenkaan köyhä kansa voi tarkalleen noudattaa, sillä kun useinkin maito on melkein ainoa kelwollinen rawinto.

Avioliitot solmitaan tavallisesti kesällä, kun miehet ovat palanneet Suomesta kaupoilta.

Nuoret miehet ja naiset tekevät toistensa tuttavuutta prasnikoisja, s. o. juhlija, joita vietetään kylissä suurten pyhimysten nimipäivinä. Sokaisella kylällä on vuodessa yksi tai pari prasnikkaa, jolloin sinne kokoontuu nuorta ja vanhaa

Prasnikoilta paluu.

rahvasta monen penikulman päästä. Raikki syötetään ja juotetaan ilmaiseksi tuttavissa taloissa ja nuoret pitävät suuria yhteisiä kisoja päivät ja yöt otsansa hiesjä. On semmoinen tapa, että näisjä tilaisuuksissa naimahaluisen mies ojentaa naiselle nenäliinan kulmaa, ja jos nainen ottaa siitä kiinni, niin suostuu hän sillä ilman muita mutkia paikalla rupeamaan sen miehen vaimoksi. Tätä keinoa usein käytetään, jos heimofunta vastustaa naimakauppaa, ja siitä hetkestä eletään kuin mies ja vaimo. Heimo lepytetään perästäpäin. Tämä lienee

jälkiä jonkinlaisesta naisen ryöstöstä, joka entiseen aikaan oli tapana, ja jota vielä joskus tapahtuu.

Tavallisemmin otetaan kuitenkin vaimo monimutkaisemilla tempuilla. Kofia tulee taloon puhemiesten ja sukulaisten kera ja pysyjen paukkuesa. Asia esitetään juhallisesti pirtissä ja monien menojen perästä ja kun on kofittavan koto heimofunta kututtu kokoon päätetään sitten, annetaanko tyttö vai eikö.

Häidenpitoa kestää viikon, ja se on monimutkaista yhteensommitelmaa vanhoista ja uudemmista menoista. Morsiamelle eli antilaalle, jofsi häntä Karjalasja nimitetään, on tämä viikko raskas aika. Hänen täytyy „äänellä itkeä“, s. o. nyhykien ja walittavalla äänellä laulaa pitkiä runoja eron haikeudesta y. m. Täsjä äänellä itkemisessä on hänellä apuna pari vanhaa euffoa, jofka riippuvat hänellä kaulasja walitussillaan kiihottawat hänen surullista mielialaansa. Näisjä itkuisja ovat omituiset sanat, jofka karjalan kielen taitajankin on hyvin vaikea ymmärtää. Osasta ne sisältävät hyvin kauniita ja liikuttavia kuvausja siitä surusta, jofa neidon mieltä valtaa, kun hän jättää syntymäkotinsa.

Ei sen wooksi luulifi tulewansa mihinkään ilopaiikkaan, kun tulee karjalaijeen häätaloon.

Tuosja pienesjä möisjä vietetään werewän Osahwin häitä. Rahvasta on pihalla ryhmisjä, pirtti näet ei wedä kaikfia. Se tarinoi rauhallisesti, waan tuwasta kuuluu ämmäin walittawa itku, jofa morsiamen pehmeä ääni säestää. Itkijät astumat portaita alas pihaan. Antilaan kauniit hiukset orwat hajallaan, peittävät puolen itkeneitä kaswoja. Molempain itkettäjäin kera astuu hän jonkun miehen luo, jofka kaulasja ruvetaan laffirahojja itkemään. Antilas kumartuu hänen edesjään mahajan saaffa, koskettaa hänen jalfojaan otsallaan. Se on „jalan kumartamista“, johon vanha nöyryyttävä tapa pakottaa karjalaisja naisia. Miesten tulee hellittää kuffaronsa nauhoja, mitä antaa kymmenkopeekkaisen, mitä ruplan, ja antajalle itketään lopuffi kauniit „pasfibot“. Sillä tavoin waelletaan miehestä mieheen ja kerjätään myötäjäisja morsiamelle.

Moamon itku.

Lahjoilla on suuri sija karjalaisissa häisä, samoin rahalla, jota sulhasväen tulee eri menoissa maksaa. Rahan liikutteleminen on kuitenkin enemmän muistoa entisistä tarvoista,

jolloin vaimon ottaminen oli kuin lehmäkauppa, sillä summat ovat nyt niin pienet, että ne eivät suurta merkitse. Mutta lahjat sitä vastoin ovat vieläkin tärkeitä, ja niitä annetaan molemmin puolin morsiamen ja sulhasen omaisille ja heimonkunnalle.

Zalan kumartaminen anopille.

Zfiwanhaa juurta ovat häälaulut, joita vieläkin häisä lauletaan Wienan Karjalassa samaan tapaan kuin ne ovat Kalevalassa. Samoin lienerät patwaskan „warotukset“. Patwas-kalla on häisä puhemiehen ja noidan toimi. Hänen tulee nimittäin voimakkailla luvuilla ja tempuilla estää pahansuopia ihmisiä rittomasta sulhasen ja morsiamen väliä.

Monissa menoissa on päivä kulunut ja iltahämärä laskeutuu kylälle. Jo on aika sulhaskansan lähteä. Mutta sitä

ennen se kokoontuu pirtin edustalle kasaan. Patwaška on pannut siihen kolme kiveä ja riehtilän; näiden päälle panewat sulhanen, antilas ja muu sulhasmäki oikean jalkansa ja painawat päänsä yhteen. Patwaška astuu pihalle toisessa kädessä

Warotus.

kirwes ja toisessa palawat päreet, jotka luowat punaisen hohteen rahwaaseen. Hän lyö kirweensä maahan ja tekee kolmasti ristinmerkin koillista kohti. Sitten kiertää hän sulhaskansan kolmeen kertaan piirtäen kirween terällä maata ja pysähtyen aina lähtökohdalla ristinmerkkiä tekemässä. Kiertäessään hän kiiwaasti mutifee wanhaa loitsua:

Uita rauasta rakenna
Teräksestä seisvästele

Witshastele maan marwoilla
Keärmejillä keänmättele . . .

suojaksi sulhasen ja morsiamen ympäri. Kolmannen kerran kierretyään patwaška kiertää päreet ja kirween kerran päänsä yli, nostaa ne sulhaskansan pään yli ja heittää ne sitten hajalleen minkä millemkin suunnalle.

Tämä meno on iltahämärässä kaunis ja se tekee perin wanhanaikuisen waiikutuksen, wie katsojan äkkiä takaisin pafanalliseen muinaisuuteen. Ilman tätä warotusta ei ole amio-parifunnan onni taattu kadehtijain rikkomiselta, ja tuskin sitä koskaan laiminlyödään. Se osoittaa, kuinka sywä pafanuus ja taifa-usko wielä on Wienan Karjalassa wallalla.

Historiallisten asiakirjain mukaan owat Wienan karjalaiset jo monta vuosifataa takaperin liikkuneet Suomesä ansioilla. Mutta wasta tämän vuosifadan alkupuolella alkoi wanhainen laukkukauppa, niin kertowat Karjalan puolella wanhat satawuotiaat ufot. Silloin oli kauppa salakuljetusta. Suomen puolelta kuljetettiin rommia, jota wiettiin alas Wienan merelle, Arkankeliin, sekä Wienan jokea myöden umpi-Wenäjälle. Sieltä tuotiin wenäläisiä kauppatawaroita, joita kuljetettiin Suomen puolelle myytäwiksi. Wähitellen on kuitenkin kauppa muodostunut siffi, että tawarat otetaan wasta Suomen puolella ja salakuljetus Wenäjän puolelle on kokonaan jäänyt pois. Tämä kaupankäynti on muodostunut maan tärkeimmäksi elinkeinoksi. Harwassa tapaa Uhtuan ja Wuokkiniemen seudulla miestä, joka ei olisi wiettänyt joitakuita wuosia Suomen puolella. Wiime aikoina on tämä kaupankäynti yhä enemmän alkanut muodostua siffi, että laukkumiehet hankkiwat itselleen pysyväiset kaupapuodit Suomen puolella. He eiwät kuitenkaan siltä monikaan pidä meidän maatamme kotinaan, waan palaawat tawan takaa kotoseuduilleen. Aniharwat owat ne, jotka hakewat kansalaisoikeutta Suomesä.

Wilkas seurustelu suomalaisten kanssa ei ole woinut olla waiikuttamatta Wienan Karjalan ulkomuotoon ja oloihin. Se näkyy etenkin rakennuksista, jotka yhä enemmän tehdään

Suomen malliin. Uhtuasfa tapaa vanhain karjalaisten talojen rinnalla komeita suomalaiseseen tyyliin tehtyjä rakennuksia, punasiksi maalattuita, walkein nurkin. Uhtualaisten ulkumuoto alkaa tuntuwasfa määrin suomalaistua, heidän kielestään karisewat pois oudot suhuäänet, suomalaisia sanomalehtiä luetaan; onpa tämä vaikutus tuntunut uskontoontin, sillä hihhulilaisuus on wainosta huolimatta saanut Uhtuasfa tukewan jalan.

Kowemmafsi käy wuosi wuodelta Wienan Karjalassa taistelu olemisen edestä. Maat owat karut, wainiot pienet ja laihat, laitumet huonot, kalawedet huononewat huononemistaan, metsästyö niinikään, kasken polton on kieltänyt Wenäjän kruunu, teitä ei ole ensimmäistä pätkääkään, ansiota ei omassa maassa minikäänlaista. Nä enemmän luotetaan kauppaan, jonka wuoksi muut elinkeinot saawat rappeutua.

3 - a.

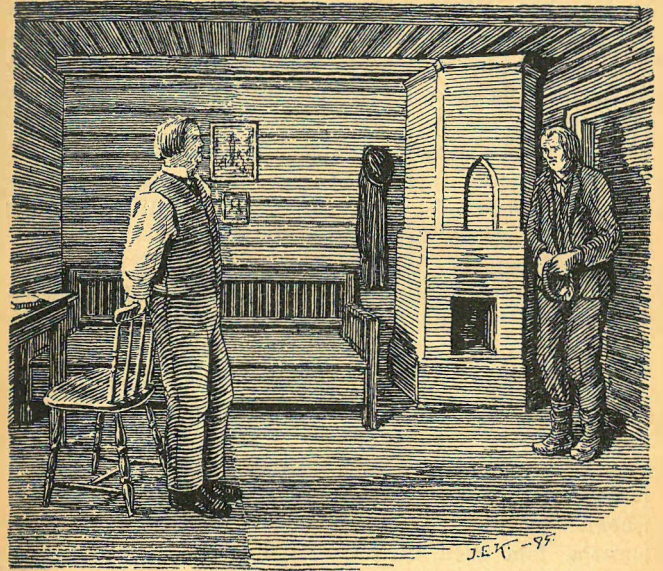
Hengen silmät.

Mä elin maassa ennenkin
Ja luotin omiin silmihin,
Mä luulin nähdä jaksawain
Mit' täällä nähtävää on wain.
Nyt tuln wasta huomaamaan:
Mä näkemä en ollutkaan!

Uus' maailma ol' wastasjain
Kun hengen silmät auki sain.
Tuo luonto, ennen kuollut, nyt
On elämästä täyttynyt;
Sen täyttää lämmin tuulahdus,
Kuin suuren Luojan huoahdus.

Di, tuntuu niinkuin Jumala
Dis sydmesjäni asuwa
On niin kuin tawaan ihanuus
Ja päivä kirkastettu, uus
Min sieluhuni tajastais,
Sen lumipuhtoiseksi saisi!

Lauri Soini.

Mestarin käsky.

Kirj. Alpo Poponen.

Kanttori Pekka Leuto palasi lauantai-iltana wäsyneenä iltakirkosta. Koko pitkä rippikirjoitus oli ollut hänen tehtävänä: ehto-jumalanpalveluksen päätyttyä oli hän sitten pitänyt lauluharjoitusta pitäjäntuwasfa. Kansaa oli ollut tungokseen asti. Kotia palatesfa oli hänellä sitä paitsi wanffa rinne noustawana; sillä luffarin pienonen wirtatalo oli niin korkealla mäellä, että siinti sieltä yli pitäjän. Hän meni nyt omaan huoneeseensa, lewätäkseenä siellä ennen kylpyä. Pitkäksi

ei kuitenkaan hiljaisuus ja lepo tällä kertaa tullut. Hänen sisarensa, joka, kuten tiedämme, hoiti hänen talouttaan tuli sisälle.

— Kuule, Pekka, sanoi sisar, tänne tuli eräs vieras, kulkiamies, joka sanoo olevansa Luhtajärveltä kotoisin . . . etfi työtä ja ruokaa.

— Luhtajärveltä, synnyinpitäjästämme?

— Niin. Hän sanoi kuulleensa, että mekin olemme vanhoja luhtajärveläisiä; sentähden tuli meille. Mies paria näkyy olevan hyvin huonossa tilassa.

— Onko hän vanha?

— Vanhalta hän näyttää ja hyvin repaleiselta.

— Oletko kysynyt, mistä kylästä hän Luhtajärveltä on?

— Hänellä on ennen ollut talo Kolkon rannalla.

— Sitten hän on ei ainoastaan syntymäpitäjästämme, vaan vielä syntymäkylästämmekin. Kenties hän tunteein meidän. Käskä hänet tänne!

Sisar lähti huoneesta. Kanttorin sydän alkoi ikäänkuin joutuisemmin sykkiä. Uteliaisuudella odotti hän terveisiä kotiseudulta, jonka oli jo aikaiseen jättänyt. Wähymyksen unehtui samassa, kuin mieli virkeni. Salat kohosivat melkeen itsestään permannoista. Pekka alkoi astua kamarinsa lattiata poikki ja pitkin.

Kohta kuului raskaita askeleita. Ovi aukeni ja vieras astui huoneeseen. Kanttori seisattui oveenpäin ja näki edessään pitkän, surkastuneen ja vanhan maantienkulkijan paitakuisissa vaatteissa ja waalenneissa lerveäwartisissa saappaissa. Mies kumarti tervehdykseksi; kanttori teki samoin ja kysyi:

— Mikä teidän nimenne on?

— Kalle Kowanen.

— Oletteko Luhtajärveltä kotoisin?

— Sieltä olen, hyvä kanttori.

— Tuletteko nyt sieltä?

— Ei, minä tulen Oulusta.

— Mitä te siellä teitte?

— Tytär on mulla siellä. Oli ennen palveluksessa, sitten meni erään satulamaakarin kanssa naimisiin. Ajattelin,

että jos he voisivat minulle työtä toimittaa, mutta ei siitä tullut mitään; pois työnsivät minut sieltä.

— Mihin olette nyt matkalla?

— Mistä waan työtä ja ruokaa saisi . . . pitänee kotipuoleen turvautua.

— Sisareni sanoi äskän, että teillä on ennen talo ollut?

— Olihan se talo,

— Mutta miksi sen kadotitte?

— Se meni minulta samalla tavalla kuin monelta muultakin. Minäkin möin tuffimeisiä ja sain tuhansia melkeen ilman . . . Ensin suuri rahanpaljous, sitten ylläiset päivät, kunnes rahat loppuivat. Sitten tulivat rasfaramarkinat ja wihdoin mierontaiwal . . .

Kanttorille tuli jääli miestä, joka oli tottafin fortuneen suuruuden kuwa, ylläisen elämän paisuttama ja sitten kurjuuden kuiwaama. Mikä tähden tuntuikin niin kummalliselta tuon miehen katseleminen? Tuntuu, kuin hänen kanssaan ei olisi ensimmäistä kertaa tekemisissä. Pekka Leudon mielessä heräsi hämääriä muistoja, himmeitä kuin yölliset kuwat . . . Tuo surkastunut mies nuorenee muistossa, vanhentuneet, weltot kaswot saawat kovuutta, lauhkeat silmät ankaruutta ja tylhyttä ilmeesensä . . .

— Oliko teidän talonne Kolkon rannalla? kysyy kanttori.

— Niin oli.

— Ja kutsuttiinko sitä Niemulaksi?

— Niin kutsuttiin, waitka Surulaksi se meille muuttui.

— Ja oliko siinä rannalla kowulehto?

— Niinpä oli.

— Ja lahti, niemi ja sitten saari?

— Niin. Kuinka te, kanttori, sen tiedätte?

— Minä olen asunut siinä talossa.

— Ohanko totta?

Mies ikäänkuin säpsähti ja katsoi terävästi kanttoria silmiin, mutta kun kohtasi sieltä lempeän katseen, tyyntyi jälleen.

— Ettekö tunteneet Natam Leutoa? kysyi kanttori.

- Jokafo palveli Sarwisalossa?
 — Juuri niin. Hänen vaimonsa
 — Kaisa Maijki Tolwanen asui meillä kahden pienen poikansa kera. Te olette toinen niistä, eikö niin?
 — Kyllä minä olen se pikku Pekka.
 — Jaa, jaa, kuka se kaikfi matkat tietää! Msi ylenee, toinen alenee. Elämä on kuin laineiden kulku, niistäkin yksi painuu, toinen nousee. —
 Nyt ne jutut vasta alkoivatkin. Molemmilla oli paljon puhumista. Rowanen kertoi laajalta kowasta onnestaan, ja Pekkan puhui yhtä ja toista itsestään ja kuolleesta welsjestään.
 — Kanttorillahan on sisarkin täällä, sanoi Rowanen wihdoin.
 — Niin, hän on ollut tässä kodin hoitajana.
 — Eihän hän taitanut silloin vielä elää, kun meillä asuitte?
 — Ei. Kyllä hän on myöhemmin syntynyt.

*

Kanttori Leudolla ei ollut työtä wanhalle tuttavalle tarjota, mutta hän pyysi hänet jäämään kotiinsa yli pyhän seuraamaan wikkoon, ja siihen toinen tietysti mielellään suostui. Kanttori antoi sisarelleen käskyn, että tämän on hänen waateidensa joukosta etsittävä puhtaat waatteet, joihin Rowanen saa kylwystä tultuaan pukeutua. Muutenkin kohdeltiin wieraista kaikella mahdollisella hywäntahtoisuudella. Hänet käskettiin kylpyyn ja iltaruualle. Hänelle walmistettiin niin oiva wuode, ettei hän sellaisella ollut pitkiin aikoihin nukkunut. Seuraawankin päivän sai hän olla hywänä wieraana talossa, käwi kirkossa ja wietti oikein herttaisen sunnuntain, joka tälle ruostuneelle miehelle muistutti onnellisen elämänsä alkuaikaa, jolloin Niemulan hongat kannoillaan tuulessa huojuivat, ja elämän wälttämättömät tarpeet saatiin maasta uutteralla työllä. Sen jälkeensä ei ollut ollutkaan Kalle raukalla oikeata sun-

nuntaita. Ensin ne oli turmelleet elämän hekuma, sitten sen katkerat huolet. —

Herttaista oli olo kanttorin kotona. Tämä kutsui wanhan miehen usein yhdessä aterioimaan, puheli ja käweli hänen kanssaan, neuwoi sekä lohdutteli. Rowanen olisi mielellään kauankin tällaisessa talossa ollut, mutta ei julennut toime-tonna toisten taatkana elää. Seuraawana tiistaina lähti hän taasen taipaleelle. Mukaansa sai hän koko waatekerroksen sekä ewästä matkan waralle.

Mielikin oli saannut uutta rohkeutta ja toivoa.

Kanttorin sisar oli ihmetellyt welsensä ystäwällisyyttä wieraista kohtaan. Hän oli tottunut tottelemaan Pekkaa kaikessa, mutta itseksensä ei hän saattanut olla nurisematta, miksi kulkia-ukkoa pidetään kanttorissa niin hywänä kuin kirkkoherraa. Ja kun mies oli wihdoinfin mennyt matkoihinsa, sanoi hän welsjelleen:

- Kelpaisipa kerjätä, jos kerjäläistä joka paikassa niin hywänä pidettäisiin, kuin tuota ukkoa meillä pidettiin.
 — Mä sinä sitä kairehdi, minulla oli omat syynti siihen.
 — Ja mitkä syynt? Lohdinko kysyä?
 — Hän herätti mieleeni elämäni kolkoimman muiston.
 — Kerro minulle se! rufoili sisar.
 — Sinä et ollut silloin vielä syntynyt. Wienesstä töllistä, josta monta herttaista muistoa olen finulle kertonut, muutimme me, äitini, Adrian wainaja ja minä loifiksi Niemulan tuwan nurkkaan. Töllissä oli meillä oma herttainen maailma, ja se oli raffautta täynnä. Kolkon rannalla, Niemulan suuressa pirtissä tutustuimme wieraasen maailmaan. Ja kohta alusta tuntui se kolkolta ja tylyltä. Tylyin oli Niemulan isäntä itse. Yhden tapahtuman kerron waan sulle; se luo täydellisen kuman tuosta kolkoista ajasta.
 Silloin kun Niemulan isäntäwäki oli rikkaimmillaan ja wietti riemullisinta elämää, oli meidän elämämme surkeimmillaan. Köyhyys, jonka rufikoinnista lasna usein kärsimme, irwisti silloin julmimmin peloittawia lampaitaan. Olimme ker-

rankin olleet jo jonkun päivän jumalanviljaa maistamatta, kun äiti aamufella toi kylästä kapan ohria. Suurikopassa wei hän ne Riemulan saunaan. Nurkassa olevalla käsitelillä alkoi hän niitä siellä jauhaa. Jauhoista oli meille nälkäisille pojille puuro keitettävä. Kivi jyrysi, ja hiki tippui jauhajan otsasta. Hän tahtoi jouduttaa tyydytystä nälän waiwaamille watsfoille.

Mutta tuwassa talonväki nukkui aamiaisen jälkeistä etto-neuntaan. Itse Kalle Rowanenin nukkui pirtin perimmäisessä sängössä. Meitä pieniä weljeksiä ei nukuttanut. Me istuimme pirtin pitkällä rahilla uunin wierustalla ja katselimme pirtin alkunasta saunan owea kohden, josta joka silmänräpäys äitiä jauhowakkoineen odotimme.

Minä muistan tuon odotuksen wallan hywin. Muistan, miten saunan owi lopultakin aukesi ja äiti walka käsiwarrella astui ulos. Riemu jo hytähteli mielessämme Mutta silloin tuli kowan onnen isku. Äiti astui saunan kynnyksen edessä jollekin pyörivälle kalikalle, horjahti ja kaatui pitkälleen maahan. Jauhowakka kirposi kauas ja toivotut jauhokullat pelmahtiwat hajallcen lastukolle.

Olen senjälkeenkin useita wahingoita kärsinyt, mutta mi-kään niistä ei ole niin mieltä wilhonut kuin näiden muuta-mien jauhopivojen hukka. Me onnettomat emme muistaneet ruokalewolla olevaa rahwasta emmekä ankaraa isäntää. Me parkasimme itkemään täyttä suuta.

Silloin näimme, miten isäntä nousi julmistuneena wuo-teeltaan ja lähestyi rahia, jolla istuimme. Meillä weljefillä oli pitkä wahwa tukka. Säälistä tarttui hän toisella koural-laan minuun, toisella weljeni hiuksiin ja niistä riiputtamalla kantoi meidät pirtin yli ja wiskasi meidät ulos owesta kuin koiranpennut. Sitten paiskasi hän owen kiinni, sulki sijästä säpällä ja paneutui tyytywäisenä maata.

Äiti näki miten meidät ulos heitettiin. Hän kiiruhti paikalle, sulki meidät syliinsä, itki kanssamme säikähtäneet sydämet jälleen lewollisiksi ja sanoi: „Lapsia ne owat loistenkin lapset, eikä mitään koiranpentuja. Ei niitäkään saa sillä ta-walla wistoa“.

En muista, millä tawalla fitten ruokaa saimme. Mutta sen muistan, että samana päivänä läksimme äitimme kanssa toifesta talosta etsimään ystäwällisempää soppea suojaemme. Enkä sen jälkeen ole nähnyt Riemulan isäntää, ennen kuin hän viime lauuantaina astui itse onnetonna eteeni.

— Ja sinä otit hänet vastaan niinkuin parhaan ystäwän, sanoi sifar kynnelislin.

— Kuinkas muuten? Hän on jo kylliksi paljon kärsinyt. Sitä paitse oli minulla mielessä Mestarin kästy: Rastastakaa wihollisianne, tehkää hyvää, lainatkaa ja älkää mitään siitä toiwoko, ja teidän palkkanne on suuri tawaaassa, ja te olette niin Ylimmäisen pojat; sillä Hän on laupias pahoillekkin.

Mahtawin.

Kuolo, kaikkein kauhumahtein synkkä, kolko hallitsia,
Sinnans' onkaloihin kutsuu kätyreitään julmimpia.

„Arwon, kruunun ruhtinaan nyt“; huutaa, „tahdon sille antaa,
Joka teistä lukuisimmat uhrit eteheni kantaa“.

Tulipuna-wiitasansa sota käy luo isäntämä,
Miekkä werta tippuu, kuolon salamat lyö silmissänsä.

„Kukas teistä“, kerskailee hän, „moisi tulla werroilleni,
Sadattuhannet taas juuri werityösä mästäks' meni!“

„Mitäs sinä! Mullen kruunu!“ rutto kalpeehuuli sätti,
„Kymmenesä maassa taaskin wiikatteeni jäljen jätti.“

Kun ma raiwoon, ei waan miehet wahwat horju peljätessään,
Sempeet lapsojtkin kaadan, naiset elonkewäimesään.“

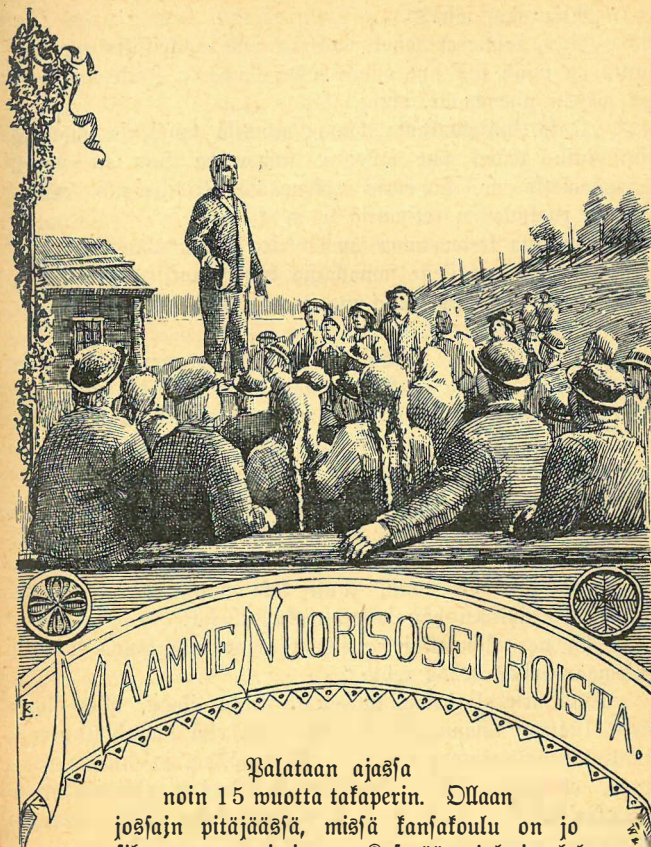
— Mutta wätkiuoman henki irstainen jo läheneepi,
Woittoriemull' ylpeällä pikaria piteleepi.

„Mitäs kaikki teidän uhrit“, ilkkuu, „mullen kruunu jääpi,
Kaiikki maat ja kaikki ajat minun uhrin' käsittääpi!“

Olkoot Pohjan aution tai Etelän maan eläjinä,
Ruumiitani, hautojani miljoonittain lasken minä!“

„Sulle kruunu“, kuolo huusi, „palwelia uskollinen,
Sua mahtawint, on muiden ruhtinaanaan kuuleminen!“

Suomenki M. S.

Palataan ajassa
noin 15 vuotta takaperin. Ollaan
josjain pitäjäässä, missä kansakoulu on jo
vuosikymmenen toiminut. Kysytään joltain kelpo
talolliselta, jolla on vähän arwoa pitäjäänmiehenäkin, eikä
ainoastaan oman taloutensa oivallisena haltiana: „no, mitä
isäntä luulee kansakoulun tässä pitäjäässä waituttaneen?“
Hän on walmis kertomaan: „No jaa, oppiwathan ne siellä
lufemaan ja kirjoittamaan ja laskemaan aikalailla, toiset
emminfin, mutta . . .“

„Niin, että mitä?“

„Niin, tahtovat toiset valittaa, että laiskoiksi oppivat, mutta en minä sitä nyt oikein tohdi sanoa.“ Sattetaan kyselyä vähän pitemmälle, esim:

„Onko kansakoulussa käynyt nuoriso tapojensa puolesta niin kuin, miten nyt sanoisin, siivompaa kuin ne muut, ryyppäivätkö ne, käyvätkö yökengässä, kiroilevatko, rallatawtko ruokottomia refiurijä y. m?“

Hän, tuo kertojamme hymähtelee hyväntahtoisesti:

„Eiköpä nuo liene samallaisia kuin muutkin, eikä se näy paha heihin loppuvan, eikä maailmaan muuttuvan.“

„Suferwatko ne?“

„Niin kirjoja? Kyllä jotkut. Tämä meidänkin poika tahtoi sanomat tilata ja kirjalainastosta se on kaike maailman juttukirjat wetänyt. Mutta ei ne kaikki sillä lailla. Tämä toisen tuwan poika, joka oli koulussa kaffi talvea niin kuin meidänkin poika, se on kirjoittamisentkin unohtanut.“

„Ohoh, wai unohtanut kirjoittamisentkin! No onko paljon sellaisia, jotka ovat käyneet läpi kansakoulun?“

„Läpikö?“ Ukko rypistää muistelewan näköisenä otsaansa. „Ei niitä ole, jos wiifi, kuusi koko pitäjässä.“ Sitten vähän ajan jälkeen hän jatkaa wafuutuksella:

„Ei ne talonpoikaisten lapset jouda niin kauan kouluja kulkemaan, pitää tehdä työtä.“

Tällainen oli hywin tavallista siihen aikaan. Kun siihen vielä lisätään asianmukainen jatko siitä, että kansakoulunläpikäynti lyhentää vuoden asewelmollisuus-aikaa, ja ufon myönnitys, että se kyllä on wetävä puntti, joka ehkä kiihottaa montakin kouluttamaan poikansa „läpi“ asti, lienee kuwauksiksi täydellinen, kuin se näin lyhyenä voi olla.

Kymmenwuotisen wafuutuksen perästä oli kansakoulusta saatu siis se kofemus, että siellä oppii vähin lukemaan, kirjoittamaan, lufua laskemaan ja laiskakfi; mutta sen lisäksi pojat yhä ryyppiselewät, rallattawat refiurijä, juoksewat yökengässä ja kiroilewat, s. o. tekewät samoin kuin nekin, jotka eiwät ole kansakoulussa olleet.

Näitä kaffia osasimat myöskin rappiolle joutuneet rentuherrat. Ne, jotka osasimat kirjoittaa ja lufua laskea, ne olivat kiffempänä näitä rentuherroja kuin ne, jotka eiwät osanneet kirjoittaa eikä lufua laskea. Rentuherra on ollut aina wihattu, halwekfitu — siitä nyt olisi tarpeeton huomauttaakaan. Kun kansakoulun käyneitä oli vielä merrattain wäähä, niin saivat he toisilta itäifiltään, toweeiltaan kaffia sellaista pilkkaa, että se tuntui, — jos jossakin uskalsiwaat tuoda esiin, esim. siweellisessä suhteessa jotain kansakoulusta muistiin jäänyttä mielihpidettä. Jos löytyikin wanhempia, jotka eiwät suoranaisesti auttaneet tuota suurta towerijoukkoa pois pesemään kansakoulun wafuuruffia, eiwät monetkaan wanhemmat woineet paljoakaan tehdä niitä wastustaakseenkaan, sillä: he ymmärtsiwät niin vähän noita kouluissa opetettuja asioita, ja pojat eiwät itse woineet niistä heillekään vielä mitään tollkua tehdä yffi-, kaffitalwisen oppijakfon jälkeen. Mutta löytyy muutamanlaisia siemeniä, jotka panewat kylwäjän monasti epätoivoon: ne kun waatiwat niin tawattoman pitkän ajan, ennen kuin itäwät ja näytwät maailmalle eläwänsä. Tiedonhalu on yffi niistä. Sillä aikaa, kun kansakoulun wastustajat riemuitten wämisyttiwät koko maailman tietoon sitä heille erinomaisen miellyttäwää kessintöä, „etteiwät kansakoulussa olleet ole wäähäkään parempia kuin muutkaan“, kun kansakoulun ystäwät tuskitteliwät siitä, ettei saatu ihmisiä ymmärtämään, että kansakoulun täytyi säännöllisesti läpi käydä, jos toiwottiin, että siitä olisi jotain hyötyä, sillä aikaa jo wieno tiedonhalun oras kaswoi ujon, maailmalle näkymättömänä monessa nuoressa sydamessä, misjä ei ympäristön wafutus ollut sitä woinut tuolettaa. Tämä „oras“ wafuttikin jo jotain: monessa talossa, misjä ei isäntä ollut suinkaan mikään lukemies, mutta poika tahi tyttö oli ollut kansakoulussa, tilattiin paikkakunnan sanomalehti ja luettiin myös. Lainakirjastojen hoitajat, jotka usein sattuimat olemaan kansakoulunopettajia, rupeiwat puhumaan paikkakunnan ymmärtäwäisemmille henkilöille, kuinka tarpeellista olisi saada uusia kirjoja kirjastoihin, sillä kirjain lainaaminen oli huomattawasti kaswanut.

Nuorison näköpiiri laajeni. Sen kanssa kasvoi aarvistus siitä, että kun nuorison sielunelämä ilmestyy maailmalle sellaisissa teoissa, joita ympäristösä vielä yleisesti suositettiin, se ei voi olla oikein — jos kirjat totta puhuvat. Sydän ja oma järki oli ehdottomasti kirjain puolella. Mutta mennäpä ykityksen, 17—18-vuotisen neidon tahti nuorukaisen saarnaamaan ikäisilleen ja hiukan vanhemmille tovereilleen siihen aikaan moraalia! Noo, sitäpä lieene moniaalla taholla tapahtunut ja palkkioksi siitä saatu, jolle käsihapusin „oikeaan ja vasempaan“, niin ainakin amaran suun kautta. Mutta orasta ei voitu enää tukehuttaa. Jhä useammat suorittivat läwitse „kansakoulukursin“. Valistus teki valloitusretkään. Sitä mukaan kuin nuorisosa toisten uudet ihanteet saivat yhä selvempiä muotoja ja halu niiden eteen työskentelemään kasvamistansa kasvoi, sitä mukaan myöskin ympäristöjen äärimäinen raakuus kadotti voimaansa: se alkoi hiukan hävetä päivän valossa. Mutta piilopaijoissa se riehui entistä julmenmin.

Nuorten valistuksen ystäväin sydämiä särki. Mutta käsitys siitä, että kansannuoriso voisi käydä suoranaiseen taisteluun raakuutta vastaan ja että sillä olisi melkollisuus se tehdä, se makasi vielä tajuamattomana kapalosjaan. Eihän heiltä ollut koskaan waadittu muuta kuin tottelemista, mitä tosihyödylliseen työhön tulee, — huwituksensa olivat saaneet, käsijäin ja vanhempain siihen sekaantumatta, walita.

Mutta juuri nuo huwitukset, joiden suhteen nuorisolla oli walintawalta! Huwitukset?

Eiköhän nuorison huwituksia voisi muodostaa vähemmän omaatuntoa loukkaawiksi?

Suulemme, että satojen nuorukaisten sydämissä, edelläferrotun afeman wallitesa, tuo kysymys heräsi itsestään.

Tällä tavoin valmistetutki on ajateltu maa-alaa, johon nuorisoseura-aate sittemmin istutettiin, taikka oikeammin: tuo maa synnytti siemenen itsestään.

Tietääksemme ensimmäinen, joka nuorisoseuroista julkisuudessa puhui, oli lyseolainen Juho Hietanen Laihialta, joka asiasta kirjoitti Waasan Lehteen talwella w. 1881. Ensimmäinen paikkakunta, missä aatetta ruwettiin käytännösä koettelemaan, oli Rauhawa, missä nuorisoseura perustettiin kesällä w. 1881. Tämän, Suomen ensimmäisen nuorisoseuran perustaja oli koulua käymätön itsellismies Matti Sippola mainituksa pitäjäässä. Hommaansa hän sai innostumaan useita pitäjäänsä lukutiellä olevia nuorukaisia, joiden kanssa yhdessä perusti mainitun seuran. Miten suuri innostus oli alussa, osoittaa m. m. se, että jo 5 wikkoa seuran perustamisen jälkeen näytettiin tiwen „Rihlaus“. Jäseniä tuli niin ikään sadottain. Mutta uutuuden miehätys kun katosi, seura myöskin kuoli, elettyään noin 3 vuotta. W. 1882 perustettiin nuorisoseuroja Sokioisiin, Rauwatfalle ja Laihialle, jotka kaikki lienevät myöskin lyhyen waikutus-ajan kuluttua kuolleet. Ensimmäinen suurempi nuorison kesäjuhla Etelä-Pohjanmaalla wietettiin Malkamäen kentällä Ulistaron, Ilmajoen ja Rauhawan rajamailla kesäkuun 13p:nä 1882. Sinne waikka olikin pitkä matka kaikkialta, oli kuitenkin kokoutunut suurenlainen kansan paljous. Siellä perustettiin Etelä-Pohjanmaan Nuorisoseura, jonka toimet useina ensi vuosina rajoittuivat wain vuosijuhlain toimeen panemiseen. Keis. Senaatin wahwistamat säännöt, jotka oikeuttivat Seuran wahwistamaan haaraosastojen sääntöjä, sai mainittu Seura w. 1885. Haaraosastoita ei kuitenkaan alussa syntynyt, johon lie suurimmafsi osaksi waikutannut se, että asiasta julkisuudessa hywin wähän puhuttiin. Seuran keskuudessa tunustettiin, että aatteen lewenemiselle olisi aiwan wälttämätöntä saada Seuralle oma, waikka pienikin äänenfannattaja. Se oli kumminkin vielä liian aikaista. W. 1883 julkaisi Seura ensimmäisen kirjallisen kokeensa „Mku“, w. 1885 juhlaheden „Pohjan Tyttö“ ja w. 1888 wiktosen „Pyrintöjä Etelä-Pohjanmaan lakeuksilla“. Nyt on E.-P. Nuorisoseuran kustannuksella myöskin ilmestynyt painosta Jyväskylästä kokouksen pöytäkirjat, siellä pidetyt puheet ja esitelvät yhtenä wiktosena. Wuosijuhlia on E.-P. N.seura pannut toimeen joka wuosi

eri pitäjissä. Joitakuita esitelmän pitäjiä Seura myöskin ensi vuosinaan kustansi. Ainekirjoitus-kilpailuita on se myöskin toimeen pannut.

W. 1890 aije oman äänenkannattajan aikaansaamisesta toteutui, kun Seuran takuulla alettiin julkaista 6 kertaa vuodesa ilmestyvää aikauslehteä „Pyrkijä, nuorison rientojen kannattaja“. Ennen tätä vuotta oli nuorisoseuroja syntynyt, paiti edellä kerrotuita, myöskin Loimaalla w. 1887, Keski-Suomen nuorisoseura, Ilmajoen „Side“-seura, ja Rauhawan nuorisoseura perustettiin 1889, jotka kailki olivat E.-P:n Nuorisoseuran haaraosastoita.

Mutta sitten, vuodesta 1890 alkaen alkoi seuroja tiheämmin syntyä. Pyrkijän toimituksen keräämien tilastollisten tietojen mukaan oli maassamme w. 1894 lopulla ainakin 89 nuorisoseuraa. *) Näistä saatiin 45:stä seurasta tarkkoja tietoja. M. m. oli niissä jäseniä, miehiä 1887, naisia 1690, yhteensä 3577. Ne olivat pitäneet yhteensä 421 kokousta, 260 iltamaa ja juhlaa. Eitelmiä ja puheita 531. 24:jän seuran kirjastoissa oli yhteensä 3121 nidettä, ja 23:men seuran lufutupiin tuli yhteensä 305 sanomalehteä.

Jäsenten keskimäärä kutakin seuraa kohti tekee 89. Karkissa 89:stä seurassa olisi sen mukaan laskien siis ollut w. 1894 lopulla 7041 jäsentä; kokouksia, iltamia ja juhlia olisi wat ne pitäneet, samoin laskien, yhteensä 1355; esitelmiä ja puheita 979. Käsin kirjoitettuja seurallehtiä oli niillä seuroilla, joista tiedot saatiin, 27 kappaletta.

Keskus-nuorisoseuroja, joilla on oikeus wahvistaa haaraosastojen sääntöjä, on: Etelä-Bohjanmaan n. seura perustettu 1882; Etelä-Karjalan n. s. perustettu 1890 ja Pohjois-Karjalan n. s. perustettu 1894. Useita paikallisia nuorisoseuroja on myöskin itsenäisiä, jotka eivät kuulu minkään edellä mainitun keskusseuran yhteyteen. Tämän vuoden

*) Tämä luku on kuitenkin liian pieni, sillä sittenkin on näkynyt sanomalehdissäkin uutisia seuroista, joiden olemassa olosta ei ole ennen tiedetty.

kuudessa on perustettu suuri joukko nuorisoseuroja. Etelä-Bohjanmaan nuorisoseuralla on kaikkiaan likemmäksi 50 haaraosastoa, joita vuoden alussa oli wain 32. Muista keskusseuroista emme niiden lukumäärää tiedä.

Muutamit Mlioppilas-osakunnat owat tämän aatteen hyväksi myöskin jotain toimineet. Vuonna 1891 julkaifi Pohjalainen Mlioppilasosakunta kiertokirjeen, jossa kehotti maakuntalaisiaan nuorisoseurojen perustamiseen. Wiime talwena walitsi Hämaläinen Mlioppilasosakunta toimikunnan edistämään nuorisoseurojen perustamista Hämeessä. Tämä toimikunta on laatinut mallisäännöt, sekä lähetti osakunnan kustannuksella wiime suwena kaffi esitelmän pitäjää kiertämään Hämettä ja perustamaan nuorisoseuroja.

Warfinaista tälle alalle kuuluwaa kirjallisuutta on wielä hywin wähän, ainoastaan joitakuita seurain julkaisemia albumeja ja juhla-lehtiä. Syynä tähän on epäilemättä se, että wasta aniharwat kokeneemmat henkilöt owat antautuneet tosiharvatsuksella liikkeen mukaan.

Jo parina wuotena oli kuulunut sieltä täältä hiljaisia ääniä, jotka ehdottelivat yleisen nuorisoseurojen kokouksen pitämistä. Wuottaen siihen osastukseen, joka näissä piireissä wallitsi, uskalsi Etelä-Bohjanmaan nuorisoseura kutsua kokoon Szwästyklään yleisen nuorisoseurojen kokouksen. Keski-Suomen nuorisoseura otti waiwakseen järjestää kokouksen juhlapuolen.

Wiime heinäkuun 1 p:nä kokoutui kokous. Se kesti 4 päiwää. 49 nuorisoseuraa ja muutamia raittiusseuroja olivat lähettäneet yhteensä 75 edustajaa. Mfitiwyisiä osanottajia oli sen lisäkki koko joukko.

Kokouksessa keskusteltarwakfi oli lähetetty kaikkiaan 56 kysymystä. Näistä ehdittiin keskustella 26, joista yhdistämällä oli saatu 11 kysymystä. Ensipäiwänä ei ollut mitään keskustelujia, sillä se oli omistettu juhlimiselle, että eriseuduilta tulleet osanottajat saijwvat tutustua toisiinsa. E. P. nuorisoseuran esimies, Mliopp. Esa Cetu Takala terwehti kokoukseen saapuneita puheella. Juhlapuheen piti kirjailija Alex. Silander. Maisteri Fr. Nuupala piti kaffi esitelmaa, ensimmäisen nuoriso-

seurojen suhteesta uskontoon ja uskonnollisiin liikkeisiin, toisen kansanwalistuksesta. Maisteri R. Alb. Heikel piti vielä esitelmän aurinkoamme koskevista tutkimuksista. Useita tilapäisiä puheita pidettiin. Olioppilas R. Forsgrén oli sepittänyt intoa hehuvan juhlarunon, jonka itse toisen kokospäivän aamuna Lounaispuistoon kokoontuneelle yleisölle lausui.

Kokouksessa wallitti kaikki aikaa hilpeä, mutta samalla wakawa henki. Tuon tuostakin lajautettiin yksiaänisesti joku isänmaallinen laulu, tahi wirren wärsy keskustelujen lomissa.

Kokoukseen oli esitetty myöskin kysymys yhteisen pääseuran, eli johtokunnan perustamisesta, jonka johdon alle kaikki maan nuorisoseurat alistuisivat. Tätä ajatusta ei kuitenkaan vielä woiu toteuttaa, waikka melkein kaikki edustajat olivat yksimielisiä sen tarpeellisuudesta, sillä asia oli liiaksi walmistamaton. Romitea walittiin walmistamaan asiaa ja laatimaan siitä ehdotusta seuraawalle nuorisoseurojen yleiselle kokoukselle, joka kahden vuoden kuluttua päätettiin pitää Hämeessä, joko Tampereella, tahi Hämeenlinnassa.

Kokoukselle antoi wärytyksensä se seikka, että iso osa edustajista oli warsinaisia kansan lapsia. Kyllähän kansan miehet owat ennenkin osaa ottaneet, ainakin vähemmistönä kaitellaisiin, mutta pääasiallisesti kuitenkin taloudellisia parannuspuuhia tarkoitawiin kokouksiin. Tämä kokous oli tarkoitukseltaan etupäässä henkistä laatua, ja se oli saanut nuorison edustajat liikkeelle miettimään millä keinoilla Suomen kansan nuoriso kaikkialla saataisiin wedetyksi pois raakuuden palveluksesta sen ihanteiden lipun juurelle, jonka nuorisoseurat owat pystyttäneet. Kokouksen keskusteluissa toivat nuoreikin edustajat esiin kokemustaan ja niin wakawaa maailmankatsanto tapaa, että sitä täytyi ihmetellä, semminkin siihen nähden, että usealla taholla oli wanhempain puolesta liikettä katseltu hywin epäluuloisin silmin.

Kun kokous loppui ja jäähyväisiksi lämpimästi prustettiin toistensa käsiä, kun ajatteli sitä, että seminaarin ja Szwäskylän suomalaisen lyseon herigetäret kummuiltansa katselewat tuota parwea, joka näiden hengetärten syleilyn ja

wakutuksen yhtenä omituisena ilmiönä oli tänne kokoontunut ja täältä taas hajoufi kautta armaan isänmaan tekemään työtä Suomen syvien riwien nuorison kohottamiseksi pimeydestä waluon, niin melkeinpä, luulen, monellekin poskelle ilon kynnäl wierahti ja sydämeestä kohosi nöyrä tunnustus ja kiitos Luojalle siitä että hän on antanut tässä nuorisossa herätä palawan rakkauden isänmaahansa ja omaan kansallisuuteensa.

Nuorisoseuroja on monella taholla kammottu ja pelätty. Niiden on edellytetty edistävän tekopyhyttä ja uskonnottomuutta, niin ikään toisaalla herrastelemisen halua, toisaalla taas liian kansanwaltaisia ja radikalaisia aatteita, ja vielä, että ne owat wain huwiseuroja. Tässä ei ole tilaa näistä seikoista laajemmin puhua. Olkoon wain sanottuna, että itse tarkoitus, hanne on niillä kaikilla jalo ja puhdas. Missä määrin tätä tarkoitusta ja ihannetta käsitetään, siitä antoi Szwäskylän kokouksen keskustelut osittaisen kuvan. Tekopyhyys ei ole mikään ihanne, se ei woi ketään innoistaa, joten on melkein luonnotonta nuorisoa syyttää sellaisesta. Nuoriso, joka jotain toimii, toimii innoituksesta, joko tämä innoistus on sitte hywään tai pahaan päin. Uskommekin tuon syytöksen lähteneen niiden piireistä, jotka vielä waeltelewat täydellisessä pimeydessä siitä mikä koskee kansallisia harrastuksia ja isänmaanrakkautta. Uskonnottomuuteen pyrkimisestä taas syyttää kokonaisia liikettä sen perusteella että liikkeen piirissä mahdollisesti joku sellainenkin yksilö löytyy, on mieletöntä, jonka wähiinkin tutustuminen seurojen harrastuksiin woi todistaa. Mitä herrastelemiseen tulee on selwää, että tuo syytös on lähtenyt siitä, että kansankin keskuudessa uusia waatetusmuoteta on alettu seurata. Mutta että nuorisoseurat tuota tapaa edistäisiwät, se on sula wäärin käsitys, sillä kaikkialla missä seurojen toimintaa liemmältä tunnemme, seurat juuri owat tarwalla eli toisella asettuneet mieletöntä muotien seuraamista wästustawalle kannalle. Muuten lienee tuo syytös lähtenyt osiksi myöskin samasta lähteestä kuin syytös siitäkin,

että n.seurat edustavat liian radikaalisia mieltäpitäviä, j. o. ylimys-piireistä. Tuo valitus ei lienekään perätön, sillä tasa-arvoisuuden aatetta sitä on näiden seurain tarkoitus edistää. Tämä suunta on kyllä hirvittävä pöppö niille kansojen rasvakerroksille, jotka ihmisarvon mittareina pitävät syntyperiä ja paksuja rahamassikoita ja jotka jo siinä, että maalaisväätälä on oppinut neulomaan talonpojalle melkein saman näköisen pyhänutun kuin herrasmiehelläkin on, näkevät arvelluttavia oireita arwonsa menettämiseen päin. No heitä ei voi, paha kyllä, millään lohduttaa. Sillä olisi melkein hasua ruweta vaatimaan, että sywisä riweisä liikkuma liike rupeaisi lujittamaan niitä raja-aitoja, jotka estävät sywien riwien wapaata toimintaa siinä yhteiskunnassa, jonka ytimenä ja woimana ovat — juuri sywät riwit.

Jos nuorisoseurat taas olisivat paljaita huwiseuroja on jotenkin selvää, ettei edellämaintunlaisia syytöksiä olisi woinut syntyäkään. Sitä ei tietysti tahdota kieltääkään etteivät seurat, semminkin muuttamat, olisi pakotetut panemaan erityistä huomiotaan juuri huweihin. On seutuja, joissa nuorisosa on mahdoton saada muuten kokoon jollei tarjota huwia. Mutta seurat koettawat saada noita huweja niin siweelliseksi kuin mahdollista ja huwien ohessa esitelmien ja puheitten kautta kääntää nuorison huomiota wakawampiinkin asioihin. Siten nuorisosa toiwotaan woitawan wähitellen kasvattaa sellaista itsetuntoa että nuoruuden ajan tehtäwiin kuuluu muutatkin ei wain huwitusten etsintä. Niinpä owatkin muuttamat seurat, jotka owat jo toimineet useampia wuosia, saaneet itselleen wakawia fantajoukkoja, joiden käsitystä kansalaiswewollisuuskiän täyttämisen ehdoista saattaa kunnioittaa.

Huomattawa on wielä se seikka, että raittiusliike on painanut nuorisoseuraliikkeesen leimansa. Useissa n.seuroissa on olemassa raittiusosasto. Missä ei sellaista ole, owat seurat kuitenkin asettuneet ehdottomuutta suosiwalle kannalle, juoppouden ja siweettömyyden wastustaminen kuuluu kaikkien ohjelmaan. Mitään wäkijuomain anniskelua ei näiden seurain tilaisuuskissa tule kysymyksenäkään.

Kaifista epäilyksistä, hyökkäyksistä ja wastustuksista huolimatta on tämä liike lewinnyt Pohjanlahdesta Nänisjärween, Muran rannoilta Ruijan suuhun. Walistusta haluawa, walistusta rakastawa nuoriso on sen omannut omakseen. Nuoriso on nuorisoseurain piireissä löytänyt oman itsensä, se on siellä löytänyt mahdollisuutta pyrkiä likemmäksi niitä ihanteellisia aamistuksia, joita walistuksen ensimmäiset oraat nuorisosa sydämissä synnyttawat. Tietysti ei nuoriso woi maailmaa mullistaa. Mutta jos nuorisolla on tilaisuutta nuoruuden-innostuksensa aikana imeä sieluunsa niitä jaloja katsantotapoja, jotka heidän aikaudelleen antawat omittuisen leimansa, jos nuorisolla on wielä onni tehdä tuo isänmaallisen ja kansallisen innoituksen waltaamana, rehellisen, ja syrjätarjoituksesta rippumattoman, puolueettoman ohjauksen alaisena, niin sellainen nuoriso woi kerran, aikansa tullessa arwoffaalla ja kunniaffaalla tawalla edustaa kansallisuuttansa.

alkio.

Äidin surut.

Laps' kuoleman kielissä sairasti
Ja ääressä äiti walwoi, —
Tään silmihin kieriwät kynnelet
Ja sydäntä suru kalwoi.

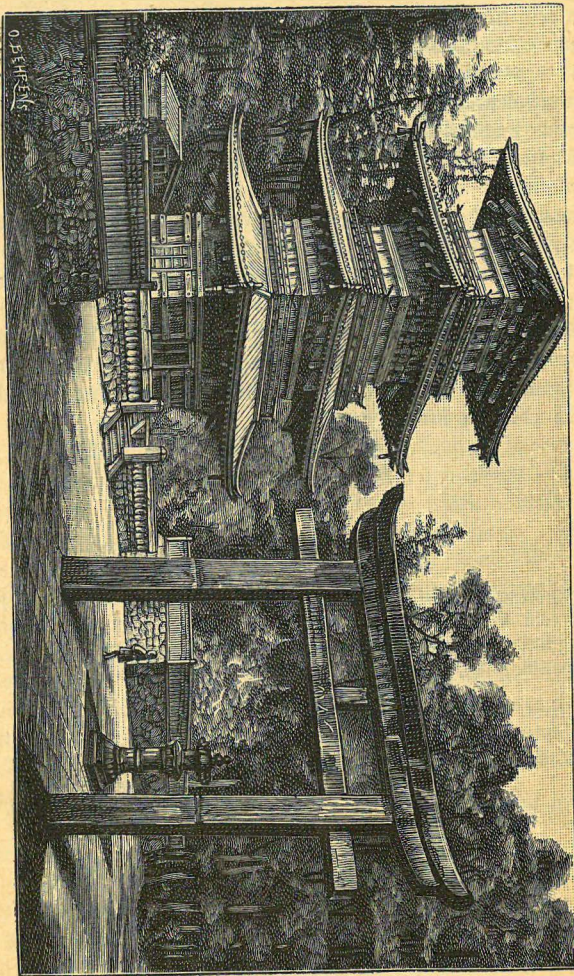
Di warjele, Jumala taitwainen,
Wun lapseni kuolemasta!
Ah! Kaitesta muusta mä luopuisin,
Mut' en laps'armahasta!

Laps' kiihtunut, kuolewa, parantui
Ja mieheksi viimein warttui,
Mut' armahan äidin murehet
Ne päivä päiväältä karttui.

Laps' seurahan juoppojen antantui,
Niin turmion tielle taipui
Ja kurjana renttuna retkeillen
Sen kiihtuhun viimein waipui.

Ja murhasta, hylkynä maailman,
Hän kuolohon tuomittihin,
Ja onneton äiti se nurheissaan
Nyt kiihtuwi kynnelihin.

Jaapan.

Viime aikojen merkillisimmät ja seuraufiltaan suurimmat politilliset tapahtumat ovat kaukaisimmasa idässä tapahtunect. Ne ovat suuri sota Jaapanin ja Kiinan välillä. Tämä sota on epäilemättä wawhistawa sen suuren uudistustyön, joka Jaapanisä jo muutamia kymmeniä vuosia on ollut tekeillä. Korean waltakunnasä sen kautta on warmaan tapahtuwa perinpohjaisia muutoksia. Kiinan wanhää, mahtawää waltakuntaa on tämä sota perusjuuriaan myöten tärisyttännyt, ja on alku kufistukseen, heikkonemiseen ja sisäisiin mullistuksiin, tai on siitä seuraawa nuortuminen ja uudistuminen. Joka tapauksessa on tällä sodalla suuri merkitys kaikkien näiden kansojen waiheisiin. Samalla se on waukuttawa myös niihin maihin, joilla on alusmaita näillä kaukaisilla seuduilla, sekä wihdoin kaikkiin niihin kansoihin, jotka ovat olleet kauppasuhteisä näitten maitten kanssä, ja siten wälillisesti koto maailman kauppään. Luonnollisesti koto siwistyneen maailman huomio on ollut kiintynyt näihin maihin ja ennen kaikkea Jaapaniin, joka on woittanut, sekä asukasluwultaan että pinta-alaltaan monta wertää suuremman, Kiinan. Koetamme seuraawasä antaa lyhyen kuwauksen tästä maasta, joka on näin erinomaiselki osoittautunut.

Se saariryhmä, jota jaapanilaiset itse kutsuwat Dai Nippon, on Asian mannermaan itärannikolla, puolikaaresä 30:nen ja 51:sen leveysasteen välillä. Se on kaikkiaan noin 5,000 kilometriä pitkä, jota wastoin suurin leveys ei missään kohoa yli 700 km:n. Kaikkiaan kuuluu Jaapanin walta-

funtaan noin 3,800 saarta. Niistä ovat suurimmat Jesso, Gondo — suurin — Sikof ja Kiusiu. Raittien saarien pinta-ala on yhteensä noin 400,000 neliökilometriä, siis wain hiukkasta suurempi kuin Suomen. Usukkaita on Jaapanisissa sitä vastoin noin 16 kertaa niin paljon kuin Suomessa eli 33 miljoonaa. — Rannikoita on Jaapanisissa luonnollisesti äärettömän paljon. Rakki kolmatta osaa pinta-alasta on wuoristoa. Korkeimmat wuoret ovat 35:nen leveysasteen kohdalla, jossa on myös korkein wuorenhuippu, entinen tulivuori, Fusi-Jama — 3,800 metriä. Maa on tuliperäistä, wieläkin on olemassa tulivuoria ja useampia on sammunut. Maanjäristyksiä on siellä usein, ja aiwan myöhäisinkin aikoina ovat ne häwittäneet kokonaisia kaupunkia.

Luonnontuotteiltaan on maa rikasta. Mineraleja on kaikkia lajia runsaasti ja myös antavia petrooleumiläheteitä. Kaswikunta on rikasta. Useimmat wilja- ja hedelmälajit wiityvät siellä hywin. Bamburuoko on yleinen maassa ja täyttää moninaisia tarpeita. Waikka maa onkin enimmäkseen tiheään aluttua ja hywin wiljeltyä, on wielä laikkialla runsaasti metsiä, etupäässä kuitenkin wuoristoissa. Sen sijaan on eläinkunta hywin köyhää. Koti-eläimistä on ainoastaan koira wanhastaan ollut tunnettu. Muut kaikki on myöhempinä aikoina tuotu Kiinasta. Ennen europalaiisten maahan tuloa ei käytetty lihaa ruuaksi, muuta kuin forsien ja kanalintujen, ja niitäkin ainoastaan rikkaiden ja ylhäisten aterioissa. Nautaeläimiä käytetään ainoastaan wetoeläiminä. Lampaita, wuohia, on maassa hywin vähän, sikoja vähän enemmän. Maitoa ei syödä. Hewosta käytetään yleisemmin, sekä fuorman kuljettajana että ratsuna. Raitista eläimistä tuottaa silkkimato maalle suurinta hyötyä. Kalaa on Jaapanin rannikoilla ja joissa hywin runsaasti ja sitä pyydetään ja saadaan paljon, ja on se riisfin jälkeen tärkein ruoka-aine.

Ilmasto on luonnollisesti hywin waihtelewainen saariryhmässä, joka ulottuu niin pohjoisesta etelään. Keskiösaassa saariryhmää, jossa myös suurimmat saaret ovat, on ilmanala lauhkea; siihen waijuttawat suuresti meren wirrat ja sään-

nölliset tuulet. Jaapanisissa puhaltaa kaffi säännöllistä monsuunia, toinen koillisesta ja toinen lounasesta. Kumpikin puhalttaa kuusi kuukautta, edellinen talwella tuoden Siperiasta kylmää, jälkimäinen kesällä tuoden lämmintä. Mituisten tuulien wuoksi on ilma terwettä ja raitista, kuume- ja ruttaudit owatkin maassa harwinaisia. Mutta tuulien waihdos aikana syntyy monesti hirmumyrskyjä, jotka tuottawat suuria tuhoja. Niinpä wiimekin wuonna hirmumyrsky syyspäiwän tasauksen aikaan häwitti suuret määrät satamassa olevia laivoja ja maallakin sai paljon wahinkoa aikaan. Länsirannikkoa huuhtoo lämmin merenwirta, jota jaapanilaiset kutsuwat Kuro-Siwoksi — mustaksi wirrakki. Itärannikkoa taas jäädyttää kylmä pohjoisnawalta päin tulewa merenwirta. Tämän wuoksi onkin melkoinen erotus länsi- ja itärannikon lämpö- määrässä. Lämpimämmisissä osissa maata keskitälwen aikaan seisowa wesi paraitki yöllä jäätyy, päiwällä taas heti sulaa seen. Ilma on silloin hywin kirkas, syksy ja talwi owatkin siellä ihanimmat wuodenajat, kewällä on pitkäilisiä sateita, kesällä saattaa olla raittawan kuuma.

Mitä alkuperää Jaapanin kansa on, on kysymys, johon ei wielä tyydyttävästi ole woitu wastata. Luultawinta on, että Jaapanin koko wäestö ei ole samaa alkujuurta. Arwellaan, että kaukaisena historiantafaisena aikana on enintä osaa Jaapanin saariryhmää asunut hywin alhaisella kannalla olewa Uino-kansa, jonka alkuperää taas ei ole tarkemmin woitu määrätä. Kenties tuhantisen wuotta ennen meidän ajanlasquamme tuli maahan walloittajia, jotka siwistykfeltään ja luonnolahjoiltaan oliwat maan alkuauskkaita paljoo etewämmät. Jaapanilaisen kansantarinan mukaan putoiwat nämä walloittajat taimaasta ja oliwat jumalien jälkeläisiä. Mistä ne todellisuudessa tuliwat, ei ole woitu wielä ratkaista. Jaapanilaiset itse eiwät mitenkään siihen taiwu, että nämä walloittajat olisimat olleet kiinalaisia. On arweltu niiden mahdollisesti olleen jotain mongoolilaisista kansaa, joka tuli kapean kannaksen yli Nasiaasta. Toisen arwelun mukaan, jolla on monta näkökoh- taa puolellaan, arwellaan heidän olleen malaijilaisista kansaa,

jotka merivirtojen avulla tekivät äärettömän matkan kaukaiseen Jaapaniin.

Nämä tulokkaat valloittivat aluksi eteläisimmän osan maata ja lewittivät sieltä valtaansa vähitellen yli koko saariryhmän. Luultavasti he verrattain vähäisessä määrässä sekaantuivat maan alkuaasukkaihin, jotka he tunkivat tieltään pois ja karkoittivat yhä pohjoiseen. Siellä niitä vieläkin asuu etusijassa Jeson saarella, hajallaan jokivarvilla ja rannikoilla, eläen etusijassa kalastuksella. Kaikkiaan ainoja vielä arwellaan olevan noin 16,000 henkeä Jaapanin alueella ja sitä paitsa Sahalinin saarella, joka kuuluu Wenäjään. Nämä ainot ovat äärettömän alhaisella sivistyskannalla. He ovat näyttäytyneet melkein mahdottomiksi kaikkeen edistykseen, ja kuolleet ennen pitkää sukupuuttoon. Näiltä ainoilta ovat jaapanilaiset kuitenkin saaneet yhtä ja toista. He ovat omistaneet heiltä useita tapoja, kieleensä saaneet heiltä useita sanoja ja arwellaanpa kansan luonteessa olevan piirteitä, jotka ovat aino-kansalta saatuja.

Valloittajakansa muodosti vähitellen yhden valtakunnan Jaapanin saarista. Noin vuonna 600 e. Kr. s. kerrotaan koko valtakunnan yhteiseksi hallitsijaksi tulleen ensimmäisen mikadon. Mutta vasta Kristuksen syntymän aikana alkoi tämä valtakunta järjestyä ja kohota. Silloin järjestetään werolaitos, edistetään maanviljelystä, rakennetaan maahan kanawia peltojen kastelamista warten, rakennetaan laivoja ja tehdään kauppasopimuksia Korean kanssa. Maan alkuauskaita, ainoja vastaan kestää kuitenkin vielä pari sataa vuotta taistelua wuoristoissa ja syrjäisillä saarilla. Kun wihdoin tämä taistelu oli täysin päättynyt, halusivat sotaisat jaapanilaiset lewittää valtaansa mannermaalle. Noin 200 j. Kr. s. tehtiin suuri sotaretki Koreaan, joka silloin maksoi weroa Kiinalle. Retki onnistui erittäin hyvin, waikka se keskeytyi silloisen mikadon kuoleman kautta. Tästä retkestä oli kuitenkin toisessa suhteessa suuret seuraukset. Sen kautta joutui Jaapan liikkeeseen yhteyteen Kiinan kanssa, joka sivistyksessä oli ehtinyt paljoa etemmä. Kiinasta alkoi muuttaa wäkeä Jaapaniin,

etenkin oppineita. Tullessaan toivat he kirjoitustaidon, joukon kiinalaisia kirjoja, jotka siten tulivat jaapanin sivistyksen perustaksi, ja Buddhan opin. Tämän jälkeen seurasi Jaapanissa pitkä rauhan aika, jolloin maa hiljaisuudessa edistyi, jolloin muodostuivat enimmäkseen niistä omituisuuksista, säätyjako, kaikenlaiset tawat ja laitokset, jotka ovat Jaapanille ominaisia.

Noin 800 paikoilla alkoi Jaapanissa taas lewoton aika. Hallitsijat, mikadot olivat waipuneet ja waipuivat yhä enemmän suureen welttouden tilaan. Mikadon palweliin kuin jumalaa, äärettömät juhlamenot ja howitemput ympäröivät häntä, hän eli linnaan sa kätkeytyneenä, salaperäisyyteen werhotuna. Hänen alamaisensa eivät saaneet koskaan nähdä häntä. Mutta samalla joutui hän myöskin howijuonien valtaan. Miehäiset wirtamiehet anastivat vähitellen kaiken wallan. Siitä taas pian syntyi mahtawimpien sukujen kesken ainainen kilpailu ja juonittelu ylhäisimmistä wiroista, joka kilpailu pian yltyi ilmeiseksi sodaksi. Sisäinen sota lewisi yli koko valtakunnan, kaikki taistelivat ennen pitkää kaikkia vastaan. Meidän sefasorto pääsi maassa wallalle. Noin 1200 wihdoin eräs mahtawa aatelismies sai woiton enimmäkseen wastustajistaan ja koetti palauttaa rauhaa ja järjestystä maahan. Sitä warten perusti hän mahtawan wiran, jonka alle kuului koko sotawäki ja melkein kaikki muukin hallituswalta maassa. Tämän wiran pitäjää kutsuttiin shoguuniksi, ja ennen pitkää se muuttui perinnölliseksi. Waikka mikadot wastakin nimellisesti olivat hallitsijoina, hallitsivat siitä pitäen shoguunit todellisuudessa maata, ja heidän hallitustaan kesti aina wuoteen 1868, jolloin Jaapanin nykyinen mikado eli keisari pani toimeen wallankumouksen ja anasti taas itse kaiken wallan.

Jaapanin waiheista mainittakoon vielä pari seikkaa. Shoguunin wallan perustamisen kautta ei vielä rauhaa saatu palautetuksi. Wasta kun muuan shoguuni 1598 lähetti sodanhaluisimman osan wäestöä pitkälle sotaretkelle Koreaan, onnistui rauhan palauttaminen. Tämä sotaretki muuten menestyi hyvin ja Korea pakotettiin maksamaan weroa, jota se

onkin maksanut aina keskivaiheille tätä vuosifataa. — Mah-tarin shoguuni oli nimeltä Deyas. Hän hallitsi vuoteen 1616. Hän perusti kaupunkia, rakensi linnoja ja kanavia, mutta ennen kaikkea on muistettava hänen säätämänsä lait, jotka yksityisimpiä yksityiskohtia myöten määräsivät kaikki elämän muodot ja suhteet. Nämä lait, jotka ovat olleet voimassa viimeisiin aikoihin saakka, ovat puolestaan vahvistaneet Jaapaninkin oloissa monessa suhteessa samaa muuttumattomuutta, joka Kiinalle on ollut niin kuvaava.

Wuonna 1868 alkoi Jaapanissa uusi aika. Jo muutamia vuosia ennen oli myönnetty muukalaisille entistä vapaampi pääsy maahan. Mutta vasta vallantumuutuksesta alkaa wireä edistymisen aikakausi. Kaikenmoisisissa suhteissa ryhdytään parannuksiin ja uudistuksiin. Parannusten mallit haetaan Euroopasta, jonka rinnalle Jaapan haluaa kohota edistykseensä ja sivistykseensä. Saamme vielä seuraavassa tähän uudistustyöhön palata, tarkastamme ensin lyhyin piirtein Jaapanin elämää ja oloja.

Jaapanin kieli on monitaruista, niin kutsuttua yhdistettyä kieltä. Sanojen eri muodot saadaan liittämällä muuttumattoman wartalon loppuun päätteitä, sufiksiä. Samoin kuin suomenkielessä, on siinä postpositiivioonia. Lauserakennus on kankeata. Kieli on köyhää ajatuksista ja sanoista. Niinkuin jo aikaisemmin mainittiin, saivat jaapanilaiset Kiinasta ensimmäisen sivistyksensä ja kirjallisuutensa. Sen kanssa tuli jaapaninkieleen kiinankielestä suuri määrä sanoja, enimmäkseen sivistys-sanat. Nämä kiinalaiset sanat ovat oppineessa kielessä niin suurena osana, että sitä oppimattomat ja naiset eivät ollenkaan ymmärrä. Viime aikoina on kuitenkin koetettu kirja-kieltä tehdä yhä enemmän puhetielen kaltaiseksi.

Paljon hankalampi vielä kuin kieli on Jaapanissa kirjoitus. Senkin oppivat jaapanilaiset alkujaan kiinalaisilta. Mutta nyt on, niinkuin tiedetään, kiinankieli yffitavuuksista kieltä, ja joka tavalla on oma erityinen merkkinsä. Näistä ruvettiin käyttämään vastaavia merkkiä, osoittamaan jaapanilaisia tavuja. Mutta samaa tavua saattaa kiinankielessä merkitä

usealla eri merkillä, sanan merkityksen mukaan, joka taas vaihtelee sanan foron mukaan. Siten sama tavu erilailta äännettynä — laulettuna voisi melkein sanoa — merkitsee eri seikkaa ja merkitään eri merkillä. Tämän kautta syntyi suuri sekaannus, kun jokainen kirjoittaja ei käyttänyt samaa merkkiä samalla tavalla. Wihdoin muuan pappi noin w. 800 waltisi 48 kirjainta ja määräsi niiden merkityksen. Nämä kirjaimet eivät kuitenkaan niinkuin meillä merkitse yksityisiä äänteitä vaan tavuja. Tämä kirjoitustapa on nytkin vielä Jaapanin yleinen. Mutta tähän tulee lisäksi wallan omituinen seikka. Jaapanin kielessä on suuri määrä kiinalaisia sanoja, niinkuin jo sanottiin. Näitä olisi hywin vaikea jaapanilaisten kirjaimilla merkitä, joten niitä merkitessä ammoisista ajoista on käytetty kiinalaisia merkkiä. Täten oppinut ja wirallinen kirjoitus on omituista sekoitusta, täynnä kiinalaisia merkkiä, eikä sitä osaa lukea muut kuin ne, joita siihen erityisesti on opetettu. Naississa tämän oppineen kielen lukemisen taito on hywin harvoinainen. Mutta tässä on vielä yksi omitunen seikka huomattava. Noitten kiinankielestä lainattujen sanojen lausuminen on aikojen kuluessa monesti hywin muuttunut, onpa voituruweta käyttämään japanilaista sanaa, vaikka kirjoituksessa vielä säilytetään tuota oppinutta merkkiä. Lukiesä saattaa tämmöisen kiinalaisen merkin lukea kahdella tavalla, joko kiinankielen tai jaapaninkielen mukaan. Samaa kirjoitusta siis voi lukea kahdella aivan eri tavalla. — Kaikki nämä seikat tekewät täydellisen kirjoitus- ja lukutaidon werrattain harvinaiseksi.

Jaapanissa on siis melkein kaksi kieltä ja kaksi kirjoitusmuotoa. Toinen on jopapäwäinen, toinen wirallinen, juhla-linen ja oppineiden yksinomainen omaisuus. Ammoisista ajoista on kansankielen lukeminen ja kirjoittaminen ollut aivan yleinen. Ykiintertaisinkin talonpoika osaa lukea ja kirjoittaa. Tämä alempi opetus annetaan pienissä kouluissa, joita viimeisiin aikoihin saakka hallitus ei ole ylläpitänyt. Paitsi lukemaan ja kirjoittamaan opetetaan niissä laskemaan laskulaudalla. Wakinaiset oppikoulut ovat olleet yksinomaisesti

ylhäisten lapsia warten. Niissä on opetettu oppinutta kieltä, historiaa, maantiedettä y. m. sekä miekkailemaan, ratsastamaan ja muita ruumiin harjoituksia. Pari etewintä koulua, Kiotosa ja Jeddosä, ovat olleet keskiajan yliopistojen kaltaisia laitoksia, edustaneet maan suurinta oppia ja sivistystä.

Kirjallisuus on Jaapanisä jotensakin rikas. Kirjakielen mukaan jataantuu se kahteen ryhmään. Oppinut kirjallisuus, joka käyttää kiinaankielen sekäistä kieltä, käsittää historiaa, moraaliala, lainlaadintaa ja myös runoutta, on jäykkää, kuivaa; lainakielellä ei kirjallisuus missään maassa pääse rehoittamaan. Kansankielinen kirjallisuus on monesä suhteesä etewämpää, on elävämpää, ennen kaikkea todellisempää niin muodoltaan kuin sisällöfjeltään. Se on etupäässä runoutta. Runouden lajista owat taas näytelmärunous ja romaani yleisimmät.

Jaapanisä samoin kuin Europasäkin on teatteri saanut alkunsa uskonmollisista juhlamenoista. Murhenäytelmiin yhä wieläkin otetaan aiheet jumaluustarustosta ja historiasta, hurninäytelmiin taas nykyaikaisesta jokapäiväisestä elämästä. Teatteri on Jaapanisä hywin suosittu, ja käywät siellä ahkeeraan alemmat ja keskiluokat, ylhäisöstä yleisemmin wain naiset. Näyttelemistäide ja näyttämölle sowitzus eiwät ole niinkään alhaisella kannalla. Waikka onhan siinä paljon omituisia. Niin esim. kullakin näytteliällä on warjonsa, mustaan puettu mies, joka antaa hänelle mitä hän tarvitsee, jalkaran kun hänen pitää istua j. n. e., ja illalla hämärtäesä pitää kynttilää hänen kaswojensa edessä, että yleisö näkisi hänen kaswojensa liikkeet. Näyttelemistä kestää nimittäin yhtä mittaa aikaisesta naamusta myöhäiseen iltaan. Näytteliöinä on ainoastaan miehjä. Näytelmät eiwät europalaisentaan filmillä katsottuina ole aivan ala-arwoisja, etenkin hurninäytelmät, joisä usein on paljon sukkeluutta ja satturuaa todellisuuden kuwausta.

Romaanikirjallisuus on hywin rikas, tavallisesti käsitelään samaa aihetta rinnakkain romaanisja ja näytelmissä. Etenkin kaikensäättyiset naiset owat hywin uuraita romaaninlukioita. Semmoiset kirjat owatkin ostäisä huokeat ja wielä huokeammasta saa niitä lainata.

Meidän ihanteitamme on koti. Onnenamme pidämme me kaunista rauhaisjaa kotia. Kauniden huonekalujen ja lukuisain pikkukapineiden kautta somistamme me huoneemme, jotka me rakennamme tilawiksi ja mahwoiksi. Syksyllä, talwella, kun ilma ulkona on kolkoa ja kylmää, kotoontuwat

Jaapanilaisessa teehuoneessa, jossa wälfleinät owat yhäsedetty perheenjäsenet kirkaasti walaistuun huoneeseen, lämmittävän takkawalkean eteen, katetun pöydän ympärille, tuttawalliseen perhe-elämään. Kaikkea tätä ei Jaapanisä ollenkaan tunneta. Siellä ei kobilta paljoa enemmän waadita kuin sateensuojaa, jaapanilainen on kuin aina olisi matkalla, tawaraa ei hänellä

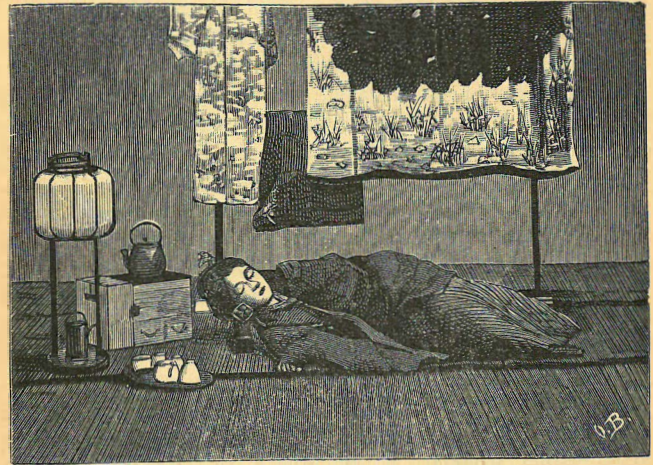
tavallisesti ole enemmän kuin meikäläisten mielestä saattaa matkalla hyvästi kulettaa mukanaan.

Rakennukset ovat Jaapanissa säännöllisesti puusta, kiveä käytetään ainoastaan kivijalkoihin ja linnoituksiin, joskus portteihin. Rakennukset ovat ylimalkaan matalia. Paalut kannattavat kattoa, jota enimmäkseen on pitkä räystääinen, päällekkäin asetetuista laudoista tai joskus tiileistä. Seinäiä tuskin on ollenkaan. Tavallisesti on ainoastaan yksi luja pysyväinen seinä, joka on tehty savesta. Toiset seinät ovat irtonaisia, vaperilla täytettyjä puitteita, jotka saattaa lykätä syrjään milloin vain tahtoo, ja niin ohkasia, että ne formella saattaa puhkaista. Ulkoa saattaa helposti nähdä sisään ja sisästä kuuluu pienimmänkin äänen seinien läpi yli koko talon. Istunoina käytetään öljytyä paperia. Unia ei ole, vaan kunkin henkilön eteen tuodaan kylmän aikana pieni maljakko, jossa on hehkuvia kirsikkapuun hiiliä. Niin ritas kuin köyhäkin asuu melkein samanlaisissa yhtä yksinkertaisissa huoneissa.

Ja yhtä yksinkertaisia kuin ne ovat rakennukseltaan ovat ne sisustukseltaan. Jaapanilaisessa huoneessa ei oikeastaan ole mitään huonekaluja. Istutaan lattialla, tynnyjen ja mattojen päällä, tuolia, penkkiä, sohvia ei tarvita. Ei ole myöskään pöytiä. Ruoka tuodaan seurassakin ollessa erikseen kunkin eteen pienellä tarjottimella, jonka alla on noin 25 senttim. korkeaa jalusta. Sänkyjä ei myöskään ole. Lattialle levitetään kahdet ohuet pumpulipatjat, joista toinen toimittaa peitteen virkaa, päänalafena on vaatekääröllä varustettu puujakkara, jota vasten niska nojataan. Ainoat huonekalut ovat puukehyksinen paperi verho eli seinusta, jota saattaa mielenkä mukaan asetella, ja pieni matala kaapintapainen. Säilytyspaikkoina käytetään peräseinään muodostettuja kaappia. Luonnollisesti tämmöinen huoneiden rakennus ja sisusta tekee mahdottomaksi semmoisen tuttavallisen seuraelämän, jolle me niin suurta arvoa panemme.

Jokapäiväinen elämän järjestys on Jaapanissa hyvin säännöllinen, eikä se eroa eri säätyluokkiin kuuluvilla mainittavasti. Jos otamme seurataksemme keskiluokan kaupunkilai-

sen elämää, niin nousee hän ensimmäin myöhänpuoleisesti ylös, talvella kl. 8, kesällä kl. 7, pistää päänsä kylmään weteen, järjestää tuffansa, syö riisiä ja sen kanssa vähän säilykkeitä, juo teetä ja rientää työhönsä. Työnsä keskeyttää hän tuon tuostakin polttaaksensa pienen piipun tupakkaa. Keskipäivän aikaan tulee hän fottiinsa ja syö taas wedessä keitettyä riisiä, sen kanssa vähän kalaa, kasviksia ja piirakoita.

Jaapanilainen makuuhuone.

Kello 7 aikaan syö hän kolmannen kerran ja taaskin riisiä. Kuningin istuu syödessä erikseen, tarjoittimensa edessä. Naikat eivät syö yhtäaikaan miesten kanssa, muuta kuin alimmissa kansankerroksissa. Jos talossa on vieraita, käy palvelia ah-teraan lisäämässä riisiä vieraiden maljoihin. Syömaaseina käytetään samoin kuin Kiinassa puikkoja. Suhltilaisuutissa tarjotaan kauniista kuppisista riisistä valmistettua palowinaa, nimeltä saki. Sakia juodessa käsketään tyttöjä ottamaan soittofoneensa, kitaran tapaiset, joilla he säestävät surumielisiä laulujaan. Illat ovat Jaapanilaisessa talossa synkkiä sen

vuoksi, että valaistus niissä on niin huono. Siihen käy-
tään ainoastaan kynttilöitä paperilyhdyissä. Viime aikoina
ovat öljylamput vähin alkaneet tulla käytäntöön. — Kello 9
aikaan on kylpy valmis. Kesälle pihaa on kannettu pienen
katoksen alle suuri puusaami täynnä 40—45 asteista vettä.
Kaikki talonväki, miehet ja naiset, isäntäväki ja palvelijat
rientävät kylpemään, riisuvat ujoSTEMatta vaatteet päältään
ja vuorotellen paiskautuvat ammeeseen. — Kello 10 men-
näen levolle, jokaisen vuoteen viereen pannaan himmeä paperi-
lamppu ja pieni rasia, jossa on tupakkaneuvot. Tupakkaa
polttavat niin miehet kuin naiset. Piiput ovat niin pieniä,
että ne kolmella vetäisemällä saa loppuun poltetuksi. Jos
yöllä sattuu heräämään, poltetaan heti piipullinen.

Niin kuin tästäkin voi arvata on jokapäiväinen elämä
hyvin ykfitoikkoista. Kuitenkin rakastaa jaapanilainenkin vaih-
televaisuutta. Tuon tuostakin lähdetään ulos huvittelemaan,
käydään huonoissa teehuoneissa, joissa juodaan ylenmäärin
safia, kuunnellaan ja katsellaan tanssijattarien laulua ja tanssia.
Jrstaaisuuteen antaudutaan helposti, ja nautinnossa mennään
liiallisuuksiin.

Avioliittoa ei Jaapanissa pidetä pyhänä samoin kuin kris-
tityissä länsimaisissa. Tyttärensä naittavat vanhemmat usein
häneltä kysymättä, joskus jo kakfitoistaruotifena, mutta ta-
vallisesti viisitoistaruotifena. Se solmitaan ilman mitään
uskonnollisia menoja. Nuori vaimo on kokonaan miehensä
alamainen ja jos mies vielä on vanhempinsa kotona, tä-
män isän; hän ei saa ollenkaan sekaantua miehensä asioihin.
Paitfi varsinaista vaimoaa saattaa mies ottaa myös siru-
vaimon. Tämän lapsilla on perheessä samat oikeudet, kuin
varsinaisen vaimon lapsilla. Yhtä ehdoton valta kuin vai-
mon yli on perheenisännällä myös lapsiensa yli, saattaapa
hän myöä tyttärensä, jollei tämä ehdottomasti pane vastaan.
Isä on koko perheen keskusta. Vanhempien kunnioittaminen
onkin jaapanilaisten wahwimpia ominaisuuksia ja pyhimpää hy-
weitä, ja sitä vastaan rikkominen suurimpia rikoksia. Pojat
perivät ykfin. Tytär ei saada peria eikä omistaa mitään.

Suurin osa Jaapanin väestöä on maatawiljeliä talon-
poikia. Warfinaisena wiljelykskaswina on heillä riisfi. Maan
ilmasto on riisfin wiljelykselle hywin sowelias, sadetta tulee
hywin runsaasti, myöskin keinotekoisesti osataan maata kas-
tella. Mutta riisfinwiljelys vaikuttaa että monia muita wilja-
lajia ei saateta sen rinnalla wiljellä. Luonteeltaan kiitetään
jaapanilaista talonpoikaa ystäwälliseksi ja särviyäkfi, sanotaan
häntä ahkerakfi, kestäräkfi ja woimakkakfi. Hän on herkkä-
uskoinen ja huoleton. Hän on vähään tyytywäinen, eikä
hänessä ole vähintäkään halua edistymiseen. Hän asuu huo-
nossa mökkipahasesa, jonka ainoana sisustuksena ovat muuta-
mat astiat ja ykfi matto. Matkoilla ollessaan, kun hän kau-
punktiin ratsuhewosen selässä wie tuotteitaan, riisfiä, hiiliä ja
puuöljyä, käyttää hän pukunaan polwihousuja ja takkia
pumpulivaatteesta, ja olkijalkineita. Kun hän puuhaillee riisfi-
wainiollaan monesti wyötäisiään myöten liejuun upoten, on
hänellä päässä suuri kaislahattu ja jaloiissa silkkisukat, suojele-
masa niitä ilimatotoja vastaan. Kotonaan on hän taas ilki-
sen alasti, wyötäisillä waan waatekäsiale. Tarwoiltaan on
hän werrattain siisti. Hän on taipuwainen waipumaan tyh-
jään ajatufsettomuuteen.

Wähemmin kiitetään työmiestä, kaupunkien alemmaa
väestöä. Ei hänelläkään ole mitään halua tilansa paranta-
miseen, mutta hän ei ole niin ahkera, kuin talonpoika. Kun
hänellä wain on toimeentulonsa, ja hänen tarpeensa ovat
äärettömän pienet, ei hän laisinkaan ole halukas ponnistele-
maan hankkiakseen itselleen mitään ylimääräisiä etuja. Jaa-
panilaisessa työhuoneessa ei työ edisty suurella kiireellä, pu-
hellaan paljon ja vielä enemmän nauretaan, jaapanilaista
kansaahan sanotaan naurawakfi kansakfi, poltetaan ahkeraan
tupakkaa. Wapaahetkiä koetetaan hankkia jos millä werukkeilla.
— Käsitöläiset ovat monella alalla saawuttaneet hywin
suuren kätewyyden. Mitä yksinfertaisimmilla työaseilla woi-
wat he saada sangen paljon aikaan. Jaapanissa ei näet ole
wiime aikoihin saakka käytetty tuskin minkäänlaisia koneita,
muutamia kaikkein yksinfertaisimpia, niinkuin kangaspuita

y. m. s. lukuunottamatta. Siellä myöskään vanhastaan ole ollut tehtaita. Vasta suuren uudistuksen jälkeen on niitä ruvettu perustamaan europalaiseen malliin ja europalaisten johdolla.

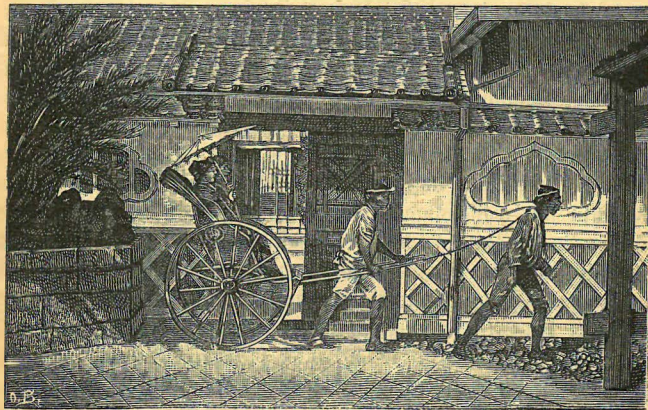
Kauppasääty on Jaapanissa alhaisessa arvossa. Jaapanilainen ei yllimalkaan ole kauppaan taipuvainen. Hän on pelkuri, ahdasmielinen ja viekas. Jos hän joskus antautuu suurempiin kauppoihin, menestyy hän harvoin. Hänellä on käsitys, että kaupassa etenkin suuremmassa, toisen tai toisen pitää tulla petetyksi. Muukalaisen on senvuoksi hankala tehdä hänen kanssaan kauppaa, täytyy sopia kaikista mahdollisista ja mahdottomista asianhaaroista.

Yleensä on jaapanilainen taipuvainen walheellisuuteen. Walhe on ikäänkuin järjestelmään pantu. Sitä on monta lajia. On esim. valmistava walhe, palvelia luettelee palvelukseen tullessaan koko joukon liteisiä sufulaisia, joita hänellä ei ollenkaan ole, jotta hän voisi tuon tuostakin waatia itselleen wapaapäiviä päästäkseen näitä olemattomia sufulaisia hautaamaan. On kunnioittavia walheita, kohteliaita, pilkallisia walheita, juhlallisia walheita. Walhetellaan huwin wuoksi, ajan kuluksi, pelosta, ihastuksesta ja wieläkin useamin tawaista.

Ulkupuolella näitä alhaisia luokkia oli ennen ihmisiä, jotka olivat niin alhaisia etteivät ne kuuluneet mihinkään luokkaan ollenkaan, ne olivat nahkuria, haudankaivajia, kerjäläisiä, irtolaisia j. s. Tämä wanha luokkajako on häwitetty, nämäkin yhteiskunnan hylkiöt on korotettu muiden wertaisiksi. Reissarin edessä ovat he saman arwoisia kuin kaikki muut kansalaiset.

Ulkupuolella talonpoikaa, käsityöläistä ja kauppiasta on wakinainen wiskasääty. He muodostivat ennen kansanluokan, jonka jäseniä kutsuttiin samurai. Niistä yksin otettiin sotilait, ne olivat alempana aatelina, niistä otettiin enimmäkseen wiskasääty, ne omistivat myös suurimman osan maata, elivät alempien luokkien kustannuksella. He olivat puetut lajoihin enimmäkseen silkkipukuihin, lajoihin polwihousuihin, wäljään

miittaan ja puujalkineihin. Wytöitäillä kantoi samurai kahta miekkaa. Päälaki oli ajettu paljaaksi, tukka kammattin niskasta ylöspäin. Ukonakin liikkui hän tavallisesti pajain päin. Wuoden 1868 wallantumouksen kautta kadotti samurai kaikki etu-oikeutensa. Ne, jotka siihen soveltuivat, otettiin wiskasäätyhiksi uuteen järjestelmään, kasvatettiin sotilaksi, opettajiksi ja kaikelaiksiin muihin toimiin. Loput ovat saaneet muuttaa

Katukuwa Jaapanilaisesta kaupungista.

maalle nauttimaan pieniä eläkkeitä. Samalla on heiltä riistetty myös heidän wanha pukunsa. Kahden miekan kantaminen on kielletty. Wirkapuvuksi on säädetty europalainen puku, joka toistaiseksi soveltuu jotensakin huonosti ja on hywin epämuksawa.

Ulkupuolella samuraita oli ennen daimio. Hänen allaan oli kokonainen maakunta, ja olivat he usein hywin mahtawia ja itsewaltiaita. Heidänkin entinen waltansa on lopussa. Uudessa järjestelmässä muodostawat he ylimmän aateliston. — Paitse näitä oli ennen luokka, jonka jäseniä sanottiin kugeiksi. Ne kuuluivat mikadon kanssa sufulaisjuhteissa olewiin perheisiin ja hoitivat howniwirjoja.

Kansan sivistyksen paraimpia määrääjiä on meidän mielestämme kansan uskonto. Jos Jaapania rupeamme tältä kannalta tarkastamaan, niin tuntuupa melkein siltä kuin eivät meidän tavalliset mittapuumme sinne ollenkaan soveltuisi. Jaapanilaiset ovat harvinaisen vähäisessä määrässä uskonnollista kansaa.

Jaapanin vanhin uskonto on niin kutsuttu „shinto“. Urvellaan sen alkuaan Oleen jonkinlaisista luonnon voimien palvelemista, josta sitten on muodostunut laaja jumaluus-taruusto. Jumalia on suuri määrä ja eri asteisia, kaikilla heillä on ollut omat vaiheensa ja seikkailunsa. Mikado on näiden jumalain suoranainen jälkeläinen, hän on enemmän kuin ylimmäinen pappi, hän on jumaluuden edustaja maan päällä. Myös ylhäiset johtavat sukuperänsä alemmista jumalista. Jumalista vihdoon polveutuu koko Jaapanin kansa. Shinto siis vahvistaa kansallistunnetta, se ylläpitää kunnioitusta hallituksesta ja hallitsuvia kohtaan. Hallitus sitä sen vuoksi suosii ja se on Jaapanin virallinen uskonto. Jumalanpalvelus tässä uskonossa on äärettömän vähäinen. Ennen toimitti sen Mikado melkein yksin, sitten myös ylhäiset.

Shintolla omituisia on, ettei se käytä ollenkaan jumalankuvia. „Mija“, shintolainen temppele on yksinkertainen, viisätämättömästä puusta tehty rakennus; katto on olesta, tai kuuksilaudoista siten ladottu että se näyttää olkselta. Jokaisen temppelein edustalla on portti, jota on rakennettu kahdesta puu- tai kivipatsaasta, joiden päällä on vaakasuora palli, jonka reunat ovat käännetyt ylöspäin. Temppele on melkein aina sypressi- tai bambulehdossa, mäen rinteellä, siihen nousetaan puuportaita myöten. Temppelein ovella on gonggongi, jolla temppeleissä kävijä soittaa kutsuakseen jumalaa, siinä ei hän kuitenkaan mene. Rakennus onkin melkein tyhjä, alttarin tapaisella pöydällä on peili ja „gohei“, shinton wakinaiset esikuvat. Peilistä shintolainen näkee äitinsä, jumalien äidin sielun ja totuuden. Gohei, bambukeppi johon on kiinnitetty erityisellä tavalla leikattuja paperikaisaleita, on puhtauden esikuva.

Temppelele seisovat nykyiseen aikaan autioina. Häiritsemättä asuu niissä lukuisat joukot lintuja. Vainoastaan erityisinä juhlapäivinä kokoontuu kansa temppelein luo. — Jaapanilaisilla ei ylimalkaan ole wakinaisia pyhäpäiviä, vaan vietetään juhlita määräpäivinä eri jumalille. Näissä juhlissa riemuitaan ja iloitaan kaikin tavoin, ennen suoritettiin niissä myös uskonnollisia tanssia. Jumalia ei palwella, niitä kunnioitetaan ja niiden hyviä töitä muistellaan. Ei myöskään uhrata, vaan tuodaan lahjoja, pieniä leipiä, öljyä, eläviä lintuja. Mitään wakinaista jumalanpalwelusta ei näissä juhlissa toimiteta, se on ylhäisten ja pappien asia, ja niiden merkitys on kansalle salaisuus.

Shintolla ei ole uskonnokappaleita eikä myöskään siweysoppia. Vainoastaan ruumiillinen epäpuhtaus on kielletty, samoin on määritelty tarfalleen epäpuhtaat esineet. Glämäsään tulee ihmisen noudattaa jumalien tai jumaliksi kohotettujen ihmisten esimerkkiä. Shintolaiset oppineet sanovat, että jaapanilaisilla, ollen jumalien luomia, on luontainen taipumus hyvään, he tuntevat itsestään mikä on hyvää ja pahaa. Noudattamalla sydamensä ääntä, ovat he warmat menettelemänsä oikein. Muiden kansojen laita ei ole sama.

Vanhimman uskonnon, shinton rinnalla on Jaapanisssa toinenkin uskonto, joka waikka onkin Jaapanisssa ijältään nuorempi, on yleisempi kuin alkuperäinen uskonto. Se on buddhan oppi. Se tuli Jaapaniin Kiinan kautta. Noin 550 j. K. s. muuan Korean kuningas toi Jaapanin hoviin buddhan kuvia ja buddhalaisia kirjoja. Aluksi tätä uutta uskontoa vastustettiin, mutta wähitellen se kuitenkin alkoi päästä waltaan, ja nyt on sillä Jaapanisssa enemmän tunnustajia kuin shintolla. Buddhan oppi on aikojen kuluessa suuresti turmeltunut, siitä ylewyydestä, jota siinä kieltämättä alkuaan oli paljonkin, on jaapanilaisessa muodossa hywin wähän jäljellä. Raikenneoiset uskonnolliset tarulliset henkilöt ovat muuttuneet jumaliksi, ja niitä palwellaan. Toisekseen ovat shinto ja buddhan oppi suuresti waikuttaneet toisiinsa, sulaneet melkein yhteen. Sanotaan olevan paljon ihmisiä Jaapanisssa, jotka

eivät ollenkaan tiedä kumpaa uskontoa he tunnustawat. Jumalallisten olentojen luku, joita Jaapanissa jumalina kunnioitetaan, on täten mahdottoman suuri. Niitä sanotaan olevan 30,000:een.

Buddhalaisia temppeleitä on Jaapanissa lukemattomat määrät ja kaikkialla paitsi Jesson saarella. Tällaisista temppeleitä kutsutaan "tera". Niitten rakenteessa on paljon suurempi vaihtelevaisuus, kuitenkin ovat samalle jumaluudelle pyhitetyt temppelet aina samanlaisia. Ne ovat hywin koristettuja. Katot, jotka ovat kookkaita ja joita patsaat kannattawat, sekä räystäät ja harjat ovat leikatuja ja monimutkaisia, seinämät, patsaat erinomaisen rikkaasti ja hienosti koristetut, enimmäkseen lakeerautilla, mustalla, kullalla ja punasella. Näitäkin temppelet ovat tavallisesti kauniissa puistoissa, kukuloilla. Ylimalkaan eivät ne ole suuria, vaan on niitä mieluummin useampia yhdessä ryhmässä, jotka kauniine puistikkoinen saattawat muodostaa erinomaisen viehättävän kokonaisuuden.

Jumalanpalveluksen näissä temppeleissä toimittawat pa-pit yksin. Silloin tällöin näkee jonkun yksinäisen miehen tai naisen tulewan kirkolle, taputtawan käsiään, kumartawan, ta-puttawan taas, heittämän kuparirahan suureen säästölaatikoon ja katoowan. Mitään yhteisiä rukouksia ei pidetä.

Bakinaisia jumalanpalveluksia ovat juhlat, joita määrällisissä wietetään eri jumalien kunniaksi. Temppelein ympäristö on silloin kuin markkinapaikka, rakennetaan väliaikaisia pieniä kauppuotia ja teehuoneita, eläinten näyttäjiä, amuletin kauppiotta, laulajia liittuu kaikkialla. Wallattomia näytelmiä näytellään, joihin alkuperäinen aihe kyllä on jumaluustarustosta, mutta siitä ei kansa enimmäkseen enää tiedä mitään. Kansat antautuu wallattoman ilon ja juhlimisen waltaan. — Toisissa juhlissa kuljetetaan jumalien kuvia, komeisiin waatteisiin puettuina härkien wetaimilla waunuilla pitkin katuja, hurjan soiton ja huudon seuraamina.

Uskonollisten juhlien ohella tehdään Japanissa paljon pyhiin waeluksia pyhiin paikkoihin. Jaapanilaiset rakastawat

yleensä hywin suuresti matkustamista, joten tämä uskonnollinen toimi on hywin suositettu.

Buddhalaiseen oppiin kuuluu myös luostarilaitos. Jaapanissa onkin suuri määrä kerjäläismunkkia sekä useita mieksi ja naisluostaria. Enimmäkseen eläwät munkit työttömyydessä. Niiköinaan ylläpitivät ne kuitenkin lufuisia kouluja ja edistiwät sen kautta siwistystyötä.

Kaikista uskonnollisista tarwoista noudatetaan yleisimmin esiwanhempien kunnioittamista. Se onkin melkein ainoa kaikille säädylle ja kaitille uskonlahkoille ja eri uskonnoille yhteinen sywä wakaumus. Wanhempien kunnioittaminen heidän eläisfään ja heidän palveleminen heidän kuoltuaan on jaapanilaisten perimmäisiä ja woiwakkaimpia ominaisuuksia. Jokaisessa jaapanilaisessa talossa on alttari, jossa joka päivä uhrataan esiwanhemmille ja jonka edessä joka yö palaa paperilamppu heidän kunniaksien. Tätä kunnioitusta ja palvelusta ylläpitämään jokainen jaapanilainen tahtookin saada pojan, ja jollei hänellä itfellään satu poikaa olemaan, ottaa hän melkein säännöllisesti ottopojan.

Kansan alhainen uskonnollinen kanta, jota lisäsi suuri taika-uskoiisuus halwenta, ei tyydytä maan siwistyneitä, heiksi on sen wuoksi täydellinen epäusko aivan yleinen.

Jaapanilaiset ovat yleensä uskonnollisissa suhteissa hywin suwaitsewaisia. Eri uskonnot ja eri uskonnon lahot saawat siellä wapaasti rehottaa rinnakkain. Kuitenkaan ei kristinusko siellä vielä ole menestynyt, katsellaanpa sitä hywin karsain silmin. Ensimmäinen kerran tuli kristinusko Jaapaniin jo 1549. Sen toimat jesuiitat, ja se menestyi aluksi hywin. Wähässä ajassa kaswoi kristittyjen luku 150,000:een. Mutta pian loppui sopu. Jesuiitat waatiwat, että kristittyjen piti tunnustaa ylimmäiseksi esimieheksien paari. Tämä sekä muutamat kristinuskon opinkappaleet loukkasivat jaapanilaisen katsantokannan perijuuria. Rauhea epäluulo ja wiha heräsi kristittyjä kohtaan. Niitä ruwettiin wainoamaan ja wihdoin 1638 surmattiin wiimeisetkin kristityt.

Meidän päiwinäme on kristinusko Jaapanissa suwaittu ja on sinne tullut lähetyssaarnaajia sekä Europasta

että Amerikasta, mutta toistaiseksi eivät ne juuri ole työsäään menestyneet. Ylhäiset armostelewat kristinuskoa kuiwan järjen kannalta. Kristinuskon syimmät puolet taas, jumalan rakkaus ja lähimmäisen rakkaus, hyvä tunteellisuus, uhraavaisuus ovat jaapanilaiselle luonteelle täydellisesti outoja, eivät ole siinä löytäneet mitään vastakäikua, ja löytävät kenties vasta pitkän yhdesäolon perästä europalaisten kanssa.

Suuren wallankumouksen jälkeen on Jaapanissa ryhdytty uudistukseen, jotka ulottumat jof'ainoalle alalle. Koko maa ja kansa on tahdottu muodostaa wallan uudeksi. Muffi nämä muutokset olivat pintapuolisempia, hankittiin ja tehtiin sitä mikä näkyi, muutokset olivat enemmän kaunistu kuorta. Mutta aikaa myöten on ruwettu yhä enemmän tunfemaan ytimeen. Ensimmäiseksi ryhdyttiin sotawarustuksia parantamaan. Hankittiin Euroopasta, etusijasta Ranskasta upseeria, jotka järjestiwät Jaapanin sotawoiman europalaiseen malliin, ja harjoittiwat sitä käyttämään meidän ajan uusimpia aseita. Tämä uudistus on menestynyt erinomaisen hyvin. Jaapanilaiset ovat sotaisaa kansaa ja sowlutumat erittäin hyvin täyttämään suurimpia vaatimuksia tässä suhteessa. Europalaiset upseerit olivat pian täyttäneet tehtävänsä. — Melkein yhtä hyvin on englantilaisten meriupseerien järjestämä meriwäki luonistunut. Wiime sodassa Kiinan kanssa ovat jaapanilaiset täysin ofoittaneet suuren kuntosu sodassa. Sotawäkää eivät enää niinkuin ennen muodosta yksinomaisesti samurait, waan on siellä pantu käytäntöön yleinen asewelwollisuus.

Sota-aseet, kaikenmoiset tarpeet, jotalaiwat valmistetaan kaikki kotona. Sitä warten on perustettu suuria tehtaita, englantilaisten, ranskalaisten ja amerikalaisen johdolla. Mutta ne eivät ole toistaiseksi onnistuneet yhtä hyvin. Kaikki niissä tulee äärettömän kalliksi, sillä jaapanilaiset eivät ole luonostaan taipuwaita tehtaan työhön. — On myös ryhdytty linnoittamaan kaupunkia ja rannikoita europalaiseen malliin.

Wielä on rakennettu rautateitä. Ensimmäiset tuliwat äärettömän kalliksi, ne maksoiwat noin neljä kertaa niin paljon

kuin meidän maassamme, ja tuottawat toistaiseksi jotenfakin wähän. Täydellinen sähkölennätinlaitos on maahan perustettu. Posti oli jo entifeltään werrattain hyvässä kunossa.

Paitse näitä on hallituksen huolenpito ulottunut monelle muullekin alalle. Hallituksen amustuksella ylläpidetään höyrylawayhteyttä pitkin rannikkoa ja saarien ja satamien wälillä, ja mannermaan kanssa. Ennen oli merenkulkua käyty hyvin yksinfertaisilla laivoilla, joiden rakennustapaan ei moneen sataan wuoteen oltu tehty mitään parannuksia.

Hallitus on perustanut Jesson saarelle, jossa enemmäseen asuu ainoja ja jota on melkein kokonaan suurten metsien peittämä, siirtolaita, joissa suuria maa-aloja on otettu wiljeltäwiksi. Mutta nämä siirtolat owat wain tulleet paljon maksamaan, menestymättä. Myöskin muuante on perustettu maanwiljelysmallilaitoksia, uudiswiljelyksiä, foetettu saada koteutumaa uusia wiljelyskaswia, uusia koti-eläimiä, uusia maanwiljelystapoja ja koneita. Mutta kuluu wielä kauan ennenkuin opitaan kansan ja maan luonteen mukaisesti näitä uudistuksia niin sowluttamaan, että niistä lähtisi todellista hyötyä. Myös monenlaisia teollisuuslaitoksia on hallitus foctanut edistää, etenkin siltinwalmistusta.

Kaikenmoisilla aloilla on parannukseen ryhdytty ja aina on neuwojiksi tuotu Euroopasta ja Amerikasta asiantuntewia henkilöitä. Nämä muukalaiset owat kuin suuria kirjoja, jotka aina saattaa awata niitä kohdasta kuin tarwitaan, heiltä kysytään kaikissa asioissa neuwoa, joita sitten noudatetaan tai ollaan noudattamatta sen mukaan kuin hyväksi nähdään.

Kun suuri wallankumous oli pantu toimeen ja suurella innolla ryhdytty monenmoisiin parannuksiin, lähetettiin Ferran loppupuolella 70-lutua muuan wiisas waltiomies Europaan, tekemään sopimuksia eri waltioiden kanssa, walwomaan Jaapanin etuja kaikenmoisissa suhteissa. Hän oli ymmärtäwäinen mies, hän huomasi etteiwät Europan hallitukset olenkaan suosuneet keskustelemaan Jaapanin kanssa kuin werrattaisen. Mutta hän käsitti senfin, ettei Jaapan todella ollutkaan

länsimaisten sivistysmaiden weroinen, waan että suuri osa uudistuksista oli vielä kaunistu kuorta wain. Kotiin tultuaan on hän suuresti waiuttanut tämän mukaisesti. Ruwettiin wähän hitaammin tavoittelemaan ulkonaaisia sivistysnuotoja, sen sijaan käännettiin suurempi huomio henkiseen sivistystyöhön. Tämä menettelytapa on epäilemättä ollut suureksi siunaukseksi. Hänen toimestaan ruwettiin innokkaasti perustamaan kaikenlaatuksia kouluja. Ulemmat koulut olivat entisestään jo werrattain hywässä kunnossa. Nyt perustettiin myös lukuisia ylempää koulua. Niissä opetetaan europalaaisia kieliä, saksaa, ranskaa englantia, matematiikkaa ja moraalaa. Näille taas jatkoksi on perustettu suuri joukko erikoiskouluja, lääkäreiden, lakimiesten, tekniikkojen valmistamista warten. Myös upseerien valmistamista warten on omat hywät koulut. Mutta kun nämä koulut on niin äkkiä perustettu, on luonnollisesti syntynyt monenmoisia waikeuksia. Suurin waikeus on ollut siitä että jaapanin kieli ei ole ollenkaan wiljelty tämmöisiin tarkoitukseen, eikä asiantuntia mielestä vielä pitkään aikaan siihen kelwolliseksi kehity. Ei luonnollisesti ole myöskään omankielisiä oppikirjoja ja niiden valmistamiseen menee pitkät ajat. Wihdoin ei ollut omassa maassa kykeneviä opettajia. Kaikki se, mikä puuttui, oli tuotawa Euroopasta. Sieltä tuotiin opettajat, oppikirjat ja wihdoin opetuskielikin. Mutta hakiesaan oppinsa muualta, tahtoivat he tuoda kustakin maasta, mitä sillä oli parasta tarjottawaa. Siten tuotiin Saksasta lääketiede, Ranskasta lakitiede ja sotatiede ja Englannista teknilliset tieteet. Tämän kautta on käynyt niin omituisesti, että Jaapanin erikoiskouluissa opetetaan lääketiedettä saksaksi, lakitiedettä ja sotatiedettä ranskaksi, ylempää matematiikkaa, luonnontiedettä ja teknillisiä tieteitä englanniksi. Erikoiskouluihin on tämän wuoksi myös pitänyt liittää valmistawia luokkia wieraan kielen opetuksessa. — Tyttökouluja on wihdoin myös parannettu ja niihin on saatu opettajattaria etusijassa Amerikasta. — Kaikissa näissä kouluissa on täten suuret määrät ulkomaalaisia opettajia. Niitten ylläpitäminen tulee waltiolla luonnollisesti hywin kalliksi, ja

tuntuu se kansallistunnonle alentawaiselta. Niistä halutaan sen wuoksi päästä wapaiksi niin pian kuin mahdollista. Koetetaan kasvattaa opettajia omasta maasta. Sitä warten onkin lähetetty wuosittain suuret määrät nuoria miehiä Eurooppaan oppimaan kaikilla eri aloilla.

Sanomattakin sen arwaa, että kaikki nämä suuret muutokset owat maksaneet Jaapanille äärettömästi. Subtectoiman suuri meno Jaapanin kulunfiarwiossa on lisäksi ollut tuo oikeutensa kadottaneille samuraille maksettawa eläke, se on pitkät ajat ollut neljäsosa kaitista waltion menoista. Suurena hankaluutena on vielä ollut se, että waltiolla ei entisestään ole ollut omaisuutta paljon nimeksikään, äärettömän wähän rakennuksia tai muuta kiinteimistöä, eikä myöskään säästöjä, rahastoja, metallia. Waltion menot owat olleet hywin suuret, joihin waroja on hankittu niin suuren werotuksen kautta kuin mahdollista, ulkomaalaisilla lainoilla — sillä kotimaasta ei ole mitään ollut saatawissa — ja päästämällä liikkeeseen mahdolltomat määrät paperirahaa. Wiimeksi mainitusta seikasta taas on seurannut se, että metalliraha on pelottawassa määrässä waeltanut maasta pois, sillä yksistään sitä ottaa ulkomaalaiset vastaan.

Uivan myöhäsiin aikoihin saakka oli riisiä hintamäärysten yksikkönä, ja riisiksiäkeissä maksettiin wirtamiehille palkat. Tämä asianlaita on nyt muutettu, ja raha „yen“ — noin 5 Suomen markkaa — on werojen ja palkkojen yksikkönä. Mutta itse toessa maksetaan vieläkin riisiksiäkeissä, koska talonpojan on mahdoton saada riisijäään myödyksi. Mutta hankalampi on se seikka, että hinnan määrääjänä on sittenkin vielä pitkät ajat ollut riisijäkki. Niin että riisin hinnan waihdellessa werot ja kaikki muut hinnat waihtelewat. Siitä on wihdoin seurannut, että hallitus määrää milloin saa wiedä maasta ulos riisiä milloin ei, joka taas on waiuttanut äärettömän haitallisesti kaupan kehitykseen.

Waltion tuloista on pohjawero tärkein. Se on niin suuri, että jaapanilainen talonpoika saa maksaa waltiolle 35 — 50 prosenttia tuloistaan. Weroja ei siis mitenkään woi

enää lisätä. Muita suurempia tuloja ei valtiolla toistaiseksi ole, tullitulot ovat jotenkin pieniä ja rautatiet tuottavat vähän, kustannuksiin nähden mitättömän vähän.

Jotta valtiontulot kohoisivat, on wälttämätöntä että maan warallisuus ylmalkaan kohoaa. Sitä warten on pitänyt koetella saada elinkeinoja ja kaupankulkua edistymään. Tähän saakka on maa etusijassa tuottanut riisiä. Sitä on werrattain vähän wiety maasta pois, jo ylempänä mainitusta syyistä, se kun on ollut maan hintayksikkönä. Riisin wäljellä ei ole woinut käyttää hywäksen hywää vuoden tuloa ulkomaan markkinoilla, koska hänen silloin on pitänyt maksaa niin paljon enemmän weroa.

Riisin kauppaa, niinkuin muutakin kauppaa on Jaapanissa ehkäisyt teiden melkein täydellinen puute. Niin viimeisiin aikoihin saakka ei maassa ole ollut muita ajopeleillä kuljettavia teitä kuin suuri rantatie pitkin Hondon rantaa muutamia muita mainitsematta. Raikilla muualla wälitetään yhteyttä selkähewosella.

Muuta kuin riisiä ei maanwiljelys ole tuottanut, sillä muut wiljalajit, eiwät hywästi sowellu riisin kanssa rinnan wiljeltäwiksi. Karjanhoitoa ei Jaapanissa wiime aikoihin saakka ole harjoitettu ollenkaan. Siellä on kuitenkin suuria aloja, jotka owat harmaan asuttuja joiden arwellaan soweltuvan lampaan hoidolle. Sen aikaansaamiseen onkin jo ryhdytty. Mufsi on kuitenkin täytynyt ruweta laitumia wiljelemään, koska siellä kaswawat heinäajit eiwät lampaille sowellu. Joka tapauksessa toiwotaan tulewaisuudessa lampaan hoidosta maalle hywin suuria tuloksia.

Silkinwalmistus on wanhastaan ollut yleinen Jaapanissa, etusijassa sen eteläosissa. Jaapanilaiset silkkikankaat owat Euroopassa hywisä hinnoissa, mutta wanhan aikaiset walmistustawat owat wiimeaikoihin tehneet sen walmistuksen kalliksi ja wiennin werrattain vähän tuottawaksi. Waltio on ryhtynyt pontewiin toimiin silkin walmistuksen edistämiseksi. Suurempi hyöty kuin silkkikankaista on Jaapanilla ollut silkkimadoista ja silkkifoteloista. Etenkin oli wienti suuri parisen

kymmentä vuotta sitten, kun Ranskassa raimosi ruttotauti silkkimadoissa. Ne oliwat melkein täydellisesti uudistettawat Jaapanista tuoduilla munilla.

Rukoistawa teollisuus on Jaapanissa posliinin walmistus. On kokonaisia maakuntia, joissa sitä harjoittawat melkein kaikki ihmiset. Posliiniteollisuus on Jaapanissa kehittynyt hywin pitkälle ja woi se kilpaila kiinalaisen kanssa. Se onkin sangen tärkeä wientitawara. — Myös wiedään maasta melkoiset määrät pientä korutawaraa. Suuri taide ei Jaapanissa ole korkealla kannalla. Se on kaawamaista ja jäykkää. Etenkin kuanwleistotaide. Maalauستاiteelta puuttuu kokonaan perspektiwi, sywydenkuwaaminen. Sen sijaan owat jaapanilaiset hywin taitawia pikkutaiteissa, koristustaidossa. Siinä ei heillä tuskin missään maailmassa ole wertaisia. Jaapanilaiset pikkutawarat owatkin tulleet europalaisilla markkinoilla yhä enemmän suosituiksi.

Bumpulia wiljellään Jaapanissa, mutta se töin tuskin riittää omiin tarpeisiin. Tupakkaa ja teetä käytetään maassa paljon ja ne saadaan kotoa. Vielä mainittakoon Jaapanin tuotteista kamsferti ja hamppu. Wiimeksi mainittu on erinomaisten hywää, mutta ei kalluiden tuotantokustannusten wuoksi oikein jaksaa kestää kilpailua Manillan hampun kanssa Euroopan markkinoilla.

Jaapanin suurimpia rikkauksia owat sen metsät. Waikka maassa pinta-alan werrattuna on runsaasti asukkaita, niin on vielä melkoisia ofia siitä airwan metsän peittämää, etenkin on asianlaita semmoinen Jesson saarella. Metsät owat monin paikoin melkein kostemattomia ja kaswaa niissä paljon arwoikkaita puulajia. Puutawarain kuljetusta haittaa teiden puute. Joka käytetään lauttaukseen, mutta yleensä eiwät ne siihen hywin sowellu.

Jaapan on myös rikas metalleista. Mutta wuorikaivosten hoito ja metallin walmistus on myöhäisiin aikoihin saakka ollut Jaapanissa aivan alkuperäisellä kannalla. Rautahan siellä tämän wuosifadan keskivaiheilla vielä käytettiin wain sifsi nimeksi. Tätäkin elinkeinoa on hallitus koettanut

edistää. -- Malmirikkaista vuoristaan on Jaapanilla ollut toifesfa suhteessa suuri hyöty. Se on tarjonnut ne pantiksi ulkomaalaisista lainoista, joita sen on täytynyt suurten parannustensa ja uudistustensa toimeenpanemiseksi ottaa.

Niinuin ylläolewasta jo woi arvata on Jaapanilla taloudellisessakin suhteessa suuri tehtävä edessään. Sillä on laaskettava wanha perustus henkifelle työlle, johon siellä on ryhdytty. Maalla on monessa suhteessa suuria edellytyksiä tähän. Mutta enimmät alat owat aiwan wiljelemättömiä. Wiimeinen suuri sota osoittaa, että Jaapan ainakin siinä määrässä on yrittäksissään onnistunut, että se on säilyttänyt luottonsa ulkomailla. Kantawatko sen ponnistukset pysyväisiä hedelmiä, on tulewaisuus osoittawa.

Jaapanilaisten waltiomuodosta olisi wielä sana puhuttawa. Siellä on eurolaiseen malliin perustettu ministerristöt ja parlamentti. Mutta olot owat wielä hywin kehittymättömiä. Parlamentin oikeudet owat hywin epämääräisiä. Kaikki on tässä suhteessa niin syntymistilassaan, että on mahdollon wielä warmasti sanoa mihin suuntaan kehitys on kulwewa. Arweluihin taas ei tässä ole tilaa. Jääköön se sen wuoksi fikseen. Epäilemättä se suuri uudistuksen henki, joka Jaapanissa on päässyt wallalle tälläkin ajalla, wähitellen on eri muodoista löytäwä omalle maalleen ja kansallifelle luontelleen sopiwimman.

Mistä Jaapanin oloista tahansa olemmekin puhuneet, olemme aina huomanneet että sillä alalla parailaan tehdään muutoksia ja uudistuksia. Jaapanissa on kohta kolmekymmentä vuotta kestänyt ikäänkuin yhtämittaista wallankumousta. Kaikilla aloilla on tehty perinpohjaisia muutoksia. Luonnollisesti eiwät nämä muutokset ole woinneet tapahtua ilman wastusta. Siellä onkin ollut woimakas wastustuspuolue, joka on monesti ollut waltaan pääsemäifillään. Ja jos se kerran olisi waltaan päässyt, olisi se woimainsa mufaan koettanut palauttaa wanhat olot maahan. Lisäksi on edistykfelle ollut haitaksi, että Jaapanissa ei tähän saakka ole ollut yleistä kansallistunnetta, kansalliskäsitystä. Kufin on etupäässä rakasta-

nut omaa kotimaafunktaansa, ja eri maafunnat owat ufein olleet wihamielisessä suhteessa toisiinsa. Kun ottaa nämä seikat huomioon, käfittää kuinka äärettömästä merkityksestä wiimeinen onnellinen sota Kiinaa vastaan on Jaapanille. Kiina oli Jaapanin wanha kansallinen wihollinen. Se hallitus, joka sen on woittanut, on luonnollisesti suuresfa määrässä saattanut kansan luottamuksen ja kunnioituksen. Yhteinen onnellinen sota ulkowaltaa vastaan on suuresti kehittänyt ja wahwistanut kansallistunnetta ja yhteishenkeä, se on saattanut kaikki jaapanilaiset tuntemaan itsensä yhdeksi kansaksi. Wihdoin on se herättänyt ulkowalloissa kunnioitusta Jaapania kohtaan. On siis syytä toinwoa että tämä sota on puolestaan auttanut Jaapania sen pyrinnoissa muodostua Europan wanhoille kultuurimaille mertoja wettäwäksi wiereäksi, suureksi, mahdawaksi siwistysmaaksi kaukaiseen itään.

Q. E.

Miksi' sä itket kukkaseni?

Wirosta suomennanut M. S.

Miksi' sä itket kukkaseni,
Kyhneliäs' ui nuppuisi?
Kuinka raskaan kaihon tustaa
Tuntea sait sinäki?

Estimaako sulle myöskin	Rosta päätäs' kukkaseni,
Kertoi, woi bö hiljaisa,	Walo wallan sai jo taas!
Riemunajast' entisestä,	Naimun kultafateet saapuu
Radomeesta onnesta?	Kuivaamaan sin itkuas.

Ja kun päivä walkeuttaa
Luo hl' armaan syruhinmaan,
Di kuin sitä kohti silloin
Kiitoswirret laikuukaan!

Koidula.

Yksi eletty vuosi on jäänyt matkan taa.

Steenpäin rientävä ajatar pysähtyy hetkiseksi ja piirtää mietiskellen arvattuun kirjaansa viime vuositapaaleen muistettavat tapaukset. Kirjaaa, vaihtelee elämää on hän, joka on kaitkiällä mukana, nähnyt tämän ainoankin vuoden aikana. Hän luo mielellään selittävän yleisilmäyksen tuohon moninaisuuteen, tuhansien tapausten joukkoon, hän koettaa laskea summat ja summain summat, nähdäkseen vuoden tuloksen eri aloilla ja yleensä. Hän ei tahdo lähteä uudelle vuositapaaleelle tietämättä mitä hän wie mukanaan.

Mitä miettii, mitä huomaa hän, mitä wie hän mukanaan?

Nuoren keisarin ja suuriruhtinaamme hallituksen alkuvuosi on nyt onnellisesti päättynyt. Sen kuluessa on Nikolai II kaikessa muuttumattomasti seurannut sitä rauhaa rakastavaa hallitussuuntaa, jota hänen korkea isärvainajansakin järkehtämättä noudatti. Me suomalaiset erityisesti muistamme, että uusi hallitsijamme heti valta-istuimelle nousunsa jälkeen, marraskuun 6 p:nä antoi juhallisen hallitsijawakuutus-

fensa Suomen kansalle ja vähää myöhemmin suvaitsi säätäjien edustajille ilmaista ystävällistä mielialaansa Suomea kohtaan.

Hallitus kautensa alussa, marraskuun 26 p:nä, vietti Nikolai II häänensä Hessenin prinsessan Mixin kanssa, jolla nyt Venäjän keisarinna on nimi Aleksandra.

Mitään ulkonainen seikka ei ole vuoden kuluessa häirinyt valtiolaitostamme. Syytä on toivoa, ettei vastakaan niin tapahdu. Venäjän hallitus on tosin nykyisin kutsunut kokoon komitean miettimään Venäjän ja Suomen välisiä tulliseikkoja, joita Venäjän viranomaiset halusivat muuttaa Venäjälle sopivammiksi, s. o. vähentää niitä maksuja, joita Suomen valtio waatii Suomeen Venäjältä tuoduista tavaroista, ja asia on arkaluontoinen, sillä kokemus on osoittanut, että tullien kautta voivat valtiot suuresti vahingoittaa toisiansa. Mutta Suomea kuulematta ei kuitenkaan nyt käsiteltävää tulliasiaa päätetä, sillä komitean jäseniksi on kutsuttu kolme meidän kansalaistamme (tullilaitoksen päällikkö B. J. Winter, teollisuushallituksen intendentti L. Gripenberg ja entinen kenraali J. af Lindfors) ja neuvoitelemiksi jäseniksi suuri joukko suomalaisia teollisuuden harjoittajia ja kauppiaita.

Katjokaamme nyt miten maamme sisälliset olot ovat ulkoisten valtiolaitosten suojaassa kehittyneet.

Monella taholla kohtamme ilahduttavia edistyskiä. Maamme taloudellisen tilan ja liikkeen parantumisen näemme selvän selvästi w:n 1894 kauppatalastosta. Koko meidän kauppavaihtomme ulkomaitten kanssa arvataan mairittuna vuonna olleen lähes 275 miljoonaa markkaa, josta tuotujen tavarain arvo lähes 139 milj. ja wietyjen 136 milj. markkaa. Waan woidaksemme tästä tehdä päätöksemme tulee meidän vielä tietää, että tuontiarvo on 12 $\frac{1}{2}$ miljoonaa ja wiennin arvo yli 21 milj. markkaa suurempi kuin wastaavat arvot edellisenä vuonna. Ei koskaan ennen ole Suomen wienti ollut niin suuri kuin w. 1894.

Tuonnin wlkastumisesta on ollut suurta etua valtiolaiton, joka ottaa weroa kaitista tuoduista tavaroista. Tullin-

kanto on nyt saavuttanut lähimmittain sen määrän, jos se parhaimmillaan ollessaan, w. 1890, oli. Siitä lähtien on nim. tullinkanto aaltoillut seuraavalla tavalla:

w. 1890	w. 1891	w. 1892	w. 1893	w. 1894
23,3	22,4	20,0	19,6	23 milj.

Meinen taloudellinen asema meillä niinkuin muuallakin Euroopassa osoittaa tällä haavalla vilkasta nousua parempaan päin. Rahaa on paljon liikkeessä ja korot ovat alentuneet kaikkialla. Suomi voi nyt edullisesti käyttää ulkomaisia rahoja ja tätä etua onkin käytetty siten, että on hankittu ulkomailta suuria lainoja halvalla korolla kotimaiseen liikkeeseen. Helsingissä on tällaisilla rahoilla perustettu erityinen pankki, josta annetaan kaupunkitaloille lainoja kiinnitystä vastaan. Ne ovat kaikki hyvään aikain merkkiä sellaiset liikkeet.

Kauppatalouden yhteydessä sopii meidän katsoa mitä vaiheita maataloutemme on vuoden kuluessa kokenut. Tyytyväisinä ei meikäläisiä maanviljelijöitä ole juuri totuttu näkemään, mutta ei heidän pitäisi tällä haavalla olla warfin tyytymättömiäkään. Vuosi on ollut hyvä, ainakin keskinkertaisista parempi, josta luonnon hyvästä suofioista koko kansa on kiitollinen. Jos tilallisen tuotteilla olisiikin hintaa vähempi, on myytävää enempi.

Meinen kilpailu ja edistys on lisännyt vaatimuksia maanviljelystäkin kohden. Ujanmukainen maanviljelys on meidän päihinämme paljon huolta kysyvä ammatti ja yhä tuntuwammin on sen alalla ruwettu kaipaamaan parannettua maanviljelysopetusta. Paraita onkin kysymyksessä korkeamman ammattiopetuksen uudelleen järjestäminen sekä alempien maanviljelysopistojen lisääminen ja parantaminen.

Meijeriwoin wienti tuotti w. 1894 noin 6 milj. markkaa enemmän kuin edellisellä vuonna huolimatta siitä, että Englannissa poljettiin hintoja. Wiennin suuruus oli w. 1893 9,641,200 kg. ja w. 1894 13,335,069 kg. Koska kuitenkin wälitetään, että monet meijerit tefewät huonoja asioita, täytyy

siihen olla syynä joko meijerien liian suuri luku tai huono walmistustapa. Uudet yksiuotiset meijerikoulut, joita äskettäin perustettiin useita uusia, owat hymään tarpeeseen.

Edulliseksi kääntyneet rahaolot tietysti owat olleet maataloudellekin hyödyksi. Sen woi huomata siitäkin, että hypoteekki-yhdistys, jonka tarkoituksena on kuoleuslainoja myöntämällä helpottaa maanviljelijäin elinkeinoa, on alentanut lainoista maksettavia korkoja. Yhdistyksen liike on jo laajalainen. W. 1894 esim. se antoi kiinnityslainoja 3,733,100 markkaa.

Jos kaikkia edistyksen suuntia raiwattaisiin ja rakennettaisiin sillä wauhdilla kuin uusia rautateitä, oltaisiin pian onnen perillä. Wiime kewanä riensi ensimmäinen juna halki Kofemäenjoen afutun laakson Porin kaupunkiin ja nyt maraskuun 4 p:nä on tämä uusi Porin rata täydellisesti walmiina awattu liikkeelle. Rata tuli sopiwalle suunnalle, sillä jo alusta alkaen owat sen junat olleet täynnä matkustajia ja tawaraa. Parailtaan tehdään pengertöitä Keski-Suomen radalla, jota ensi aluksi tehdään wain Keuruulta Jyväskylään ja Keiteleen Suolahteen saakka. Pian on siis laaja Keski-Suomikin pääsewä toiwottuun yhteyteen suurten liikelinjain kanssa. Piakkoin alkaneet työt jo rakennettawaksi päätetyn Turun-Karjaan radallakin.

Rautatierakennuksia warten otti waltio äskettäin uuden 18 milj. markan suuruisen lainan ulkomailta; rahat saatiin werraten halvalla, ainoastaan 3 1/2 prosenttia korolla. Rautatierakennuksia woidaan kyllä wastaisuudessa edullisesti jatkaa. Näin ollen ei rautatietäistelu ole päässyt lakkaamaan. Uusia rautatiepuuhia on syntynyt monella taholla ja niillä paikkakunnilla, joilla jo entisestään on ollut syytä toiwoa junakulkua, owat toimeet wirtistyneet. Rauman rata on yksitijisten ja asianomaisten kuntain oma yritys, mutta waltio on siihen luwannut runsasta waltionapua jos tuumasta, niinkuin jo melkein warmalta näyttää, tulee tosi. Jifalmi ja Rajaani eiwät aijo omin neuwoin ruweta rataa rakentamaan, mutta toiwowat kiihkeästi, että Sawon rata jatkettaisiin sinne ja yhtä kiihke-

ästi halutaan ja vaaditaan poikkiratoja Dulun, Waasan, Sawon ja Karjalan ratain välille, jopa muuallakin.

Arwoffaampaa kuin aineellinen kukoistus on kansan hen- genelämä. Miten on vuoden aikana sen wainiolla työsken- nely?

Tahdomme etupäässä kiinnittää huomiota kansanwalis- tusten kalliseen asiaan, joka koskee koko kansaa ja tahtoo sen alimpienkin kerrosten parasta. Paljon hyviä voimia on kan- sanwalistuksen palveluksessa. Papisto työskentelee kansan hengelliseksi ja siweelliseksi hyväksi ja pitää huolta kaikkialla kirkollisesta opetuksesta. Kansan lasten ja nuorison yleistä walistusta warten on järjestetty säännöllinen koulu-opetus. Kirjallisuus ja sanomalehdet tarjoovat kaikille lukutaitoisille ja lukuhaluille henkistä ravintoa. Ja viime aikoina on korkea tiebe yliopistolomakurskien kautta ruvennut suoranaisesti kan- tamaan hedelmiänsä kansalle, siten osoittaen, että kaikella tie- dolla ja walistuksella on yhteisyyttä ja sama päämäärä.

Joka vuosi kynnetään ja kylwetään ahkerasti walistus- wainiolla, ja joka vuosi tuottaa runsaan, waikka näkymättö- män sadon.

Nuorille kansanopistoille mme ei viime vuosi ollut täyden onnen vuosi. Uskeifillä waltiopäiwillä myönsiwät säädyt niillekin kaiwattua waltionapua, mutta heränneet toiveet tappoi talwi. Säätyjen ehdotusta ei hyväksytty korkeimmassa paikassa. Opistot owat waltion puolesta saaneet jäädä oman kohtalonsa waraan.

Ystäviä ei siis kansanopistoilla ole ylhäällä eikä näy ole- wan alhaallakaan, sillä itävä kyllä owat opistot warfinaisen rahwaan puolelta saaneet tuike vähän kannatusta. Tällaiset seikat kyllä painawat walistustyönsytävään mielen pahaksi, mutta syytä mihinkään suruun ei kuitenkaan ole, päinwastoin. Kan- sanopistolla on puolellaan kansan nuorison lämpenemä harrastus ja walistuneessa yleisösfäkin on se woittanut monta harrasta ystävää. Siitä owat todistuksena ne melkoiset lahjoitukset, joilla jalomieliset kansalaiset owat opistoja muistanee. Niin

antoi kauppias Pesos-wainaja testamentissaan Urmajoen opis- tolle 10,000 markkaa ja Huittistenkin opistolle owat muu- tamat henkilöt lahjoittaneet suurenlaisia rahsummia. Kantafoot rahat siunatun koron!

Ulomielin merkitsemme muistoon, että kolme uutta suoma- laista kansan-opistoyritystä on niin hywin meneztynyt, että owat juuri ikään saattaneet awata owensa walistushaluifelle nuorisolle. Yksi näistä uusista opistoista on Wiipurin läänin läntinen opisto Wirolahden Pyterlahdella, toinen Pohjois-Sawon opisto, joka on awattu Halolan talossa Maaningalla ja kolmas Pohjois-Karjalan opisto Kontiolahdella. Sitä paitsi on uusi ruotsinkielinen opisto awattu Uhtenannaamalla.

Rylätunnissa ympäri Suomenmaan on viime aikoina paljon oltu yhteisissä rakennuspuuhissa. On rakennettu weli- paikoille puhtaita meijereitä ja wainiokummuille on ilmestynyt wastahakattuja koulutaloja, jotka suurilla ikkunoillaan katselewat yli koko seudun. Paljon wirkeitä uutta elämää lupaa lähtä näistä uusista rakennuksista, joiden päämääränä on kansan aineellinen ja henkinen hywinwointi.

Mutta kouluja ei ole vielä likimainkaan kylliksi. Monet owat vielä ne seudut, joissa ei walpas koulukello herätä unte- loita lapsilaumojia. Enempi kouluja täytyy vuosittain perustaa ennenkuin voidaan koulun owet awata kaikille lapsille.

Jos millään alalla niin kansakoulun alalla on syytä walittaa elon paljoutta ja työmiesten wähyttä. Opettaja- puute wallitsee kaikkialla, eiwätkä nykyiset seminaarit riittä walmistamaan opettajia kylliksi. Kaiwattuja owat todelta ne kaksi uutta seminaaria, joiden on määrä ensi syksynä alkaa toimensa.

Tärkein tapaus kirkollisella alalla on ollut neljännen hiippakunnan perustaminen, joka nyt on hallituksessa lopulli- sesti päätetty. Turun arkkihiippakuntaan tulee kuulu- maan Turun ja Porin lääni, sekä Waasan läänistä Pohjan- maan osa, noin 727,000 henkeä ja 216 kirkkoa; Porwoon hiippakuntaan Uudenmaan ja Hämeen läänit sekä Satakun-

nan ja Hämeen osat Waasan läänistä, 612,000 henkeä ja 118 kirkkoa; Savonlinnan hiippakuntaan Viipurin ja Mikkelin läänit sekä Karjalan osa Kuopion läänistä, 629,000 henkeä ja 87 kirkkoa, ja Kuopion hiippakuntaan, jonka piispan-istuimastedes oliji sирrettävä Duluun, Dulun lääni ja loppu-osa Kuopion läänistä. Uusi hiippakuntajako astuu voimaan w 1897. Muutosta on kirkollisissa piireissä toivottu ja olisihan se hyvä, jos kirkollinen valistus ja Jumalan sanan saarna sen kautta edistysijä.

Yhteiskunnallisessa elämässä on viime vuoden aikana saatu huomata wilkkautta, joka on harvinaista. Eräs suuri ja seuraufsiltaan aawistamattoman tärkeä valtiollinen uudistus on joutunut yleisen keskustelun aineeksi ja synnyttänyt maassa melkoista liikkettä.

Selwää on että waltion menestys sywimmin riippuu itse kansasta ja sen osanotosta waltiotyöhön. On siis waltion oma etu, että sen työhön tulewat osallisijä mikäli mahdollista kaikki kansalaiset. Nykyajan waltiossa tämä osallisuus ilmenee tavallisesti yleisen äänestys-oikeuden muodossa, s. o. laajoille kansanpiireille on myönnetty „ääni miehene“ waltiollisissa waaleissa.

Perustuslaki takaa meidän kansallemme osallisuuden waltiomme lainsäätämiseen ja johtoon. Mutta tuo osallisuus on vielä monelta puolelta ahtaisissa rajoissa. Suuret kansanjoukot — etenkin maalla — owat kaikkea waltiollista äänestys-oikeutta wailia ja lisäji on kaupungeissa käytännössä äänasteikko, joka waaleissa antaa toisille kymmeniä kertoja suurenman vaikutuswailian kuin toisille, vaikka waltio on luonnollisesti yhtä tärkeä laitos kaikille kansalaisille.

Suomesa rupee kansa jo wähitellen olemaan sillä henkifellä ja aineellisella kannalla, jolloin waltiolliset harrastukset alkawat wirrata kansan laajoissa kerroksissa. Se nähdään wasta wirinneestä äänestysliikkeestä, joka on nousut lähimpiä epäkohtia, kaupunkien äänasteikko, wastaan. On jo tehty eri tahoilta yritysjiä waaleissa käytettävän korkeimman mieskoh-

taisen äänimäärän alentamiseen, mutta nämät yritysjet owat — esim. Helsingissä — menneet tyhjään wallasassa olewan ruotsinmielisen ja rahawaltaisen puolueen taipumattomuuden wuofsi. Senpätähden on parannusten ystäwien ollut pakko tehdä hallitukselle anomuksia, että asia saataisijn tulewassa säätykokouksessa keskusteltawaksi.

Hartaasti toiwomme, että tämä ylen tärkeä waltiollinen ja kansallinen liike warttuisi ja menestysijä ja pian saavuttaisijä weräjän, josta tie aukenisijä yleisen äänestys-oikeuden toimeen- saamiseen koto maassa.

Kansamme aineellisen ja henkisen elämän parhaaksi on raittiusliike jo kauwan taistellut. Raitille raittiusmielisille kansalaisille on viime wuosi tuottanut erityistä ilonaihetta. Säädyt viime waltiopäiwillä hyväksywät uuden säännöksen mie- dompien wäkijuomien myynnistä, sen nim. että maalaiskunnat saisijat kieltää oluen myynnin piirisäään. Ja kun kansalle itselleen ferrankin on annettu oikeus päättää wäkwäjä juomia koskewia asioita, on nähty selkeästi mitä kansamme siinä kohden tahtoo. Kun näet majatalo-oikeuksia wuofisijä 1896—1900 juuri näinä aikoina on uudistettu, on yli sadassa maamme kunnassa kielletty oluenkauppa majataloista. Tämä päätös tuottaa tekiöilleen suurta kunniaa ja on se samalla wittautsena sühnenkin, että äsfettäin 25 wuotta täyttäneelle kunnallislaitokselle woiisijä yhteiskunnan eduksi jättää monen asian ratkaisun.

Me tiedämme jo wanhastaan, ettei suomalaisuuden mainio ole aiwan ohdakkeeton nisupelto, waan että siinä on sekä pisittäviä ohdakkeita että itsepäisijä kantojakin. Me olemme iloinneet kun muun kansallisen wiljelyksen edistysesä myös suomenkielen käytäntö siwistysjen kaikilla aloilla edistyy. Mutta juuri sellaisissa oloissa tuntuu sitä harmittawammalta se syrjäinen jopa halweksittukin asema, misä meidän kieltämme vielä useissa julkisissa wikalaitoksissa pidetään.

Kokemuksia siitä saamme melkein joka päiwä. Wiimeisijn kuuluisa esimerkki on waltionrautateiltä, joiden hallinnossa ei suomenkieltä näyitä suuresti suosittawan.

Mutta toiselta puolen on isänmaallista huolta oman kielin ja kansallisen sivistyksen hymäksi osoitettu siellä, missä sitä tuskin odottaisi. Porwoon suomalaiset, jotka elävät ruotsinkielisen enemmistön seassa, ovat hankkineet itselleen suomalaisen yhteiskoulun. Uusi sanomalehti ja uusi koulu samana vuonna. Se kelpaa esimerkiksi.

Jokainen kuluva vuosi tuottaa suomalaiseseen kirjallisuuteen uuden arvokkaan sadon. Viime vuoden tuotteista ovat tässä mainittavia Suhani Ahon kertomukset „Heränneitä“, Teuvo Pakkalan „Elsa“, Santeri Ingmanin „Mikansa lapsipuoli“. Suurta huomiota on herättänyt Arwid Järnefeltin uskonnollis-kauokirjallinen teos „Heräämiseni“, joka puolustaa samallaista elämän ja rakkauden kristillisyyttä, jota venäläinen kertoja Leo Tolstoi niin voimakkaasti on esittänyt. Järnefelt on jo julkaissut toisinkin samaan suuntaan käyvän kirjan nimeltä „Ateisti“.

Hengellisen kirjallisuuden joukkoa tulee lisäämään uusi vuosikerta piispa G. Johanssonin saarnoja. Julius Krohnin alulle paneman tutkimuksen „Suomen suvun pakanallinen jumalanpalvelus“ on hänen poikansa Kaarle Krohn julkaisut. Th. Schwindt on alkanut kuvallisen sarjateoksen „Suomalaisia koristeita“.

Kotimaisista näytelmätaidetta on rikastuttanut Minna Canthin uusi näytelmäkappale „Anna Liisa“ ja J. S. Erkon „Kullervo“.

Paitti Porwoon „Uusimaa“ nimistä lehteä on Helsingissä ilmestyvät „Kansanlehti“ ja „Työmies“ lisänneet suomenkielisten sanomalehtien lukua. Viimeksi mainittu on päätehtäväkseen ottanut työväen rientojen edistyttämisen.

Ehdistyvän elämän tapauksia, enemmän tai vähemmän merkittäviä, kohtaamme mihin päin hyvänsä katsahdamme. Uusi suomalainen tapaturmavakuutusyhtiö „Kullervo“ on alkanut toimintansa. Maamme monet nuorisoseurat ovat pitäneet ensimmäisen „kongressinsa“ Jyväskylässä. Menneisyyden ja

nykyisyyden uskonvapauden juhlaa vietimme joulukuun 9 p:nä, Kustaa II Nadolfin kolmantena sadontena syntymäpäivänä. Waan emme tahdo luettelemisella waiwata lukijaa.

Ujan tapauksissa on paljon meiltä salattua. Me näemme nykyhetkenä joukon tapauksia, waan emme aavista niiden seurauksia, tunnemme monia vaikutuksia, mutta emme tiedä niiden syitä. Wasta tulevaisuus on awaawa nykyisen salaisuuden. Se on armostelewa meidän tekomme kuluneen vuoden aikana.

Jumala johtaa Suomen kansan waiheet Jos kansamme on sitä muistanut ja siinä tiedossa wuontensa wiettänyt, ei sen tarwitse tulevaisuuden tuomiota pelätä.

U - ä W - n.

Neula.

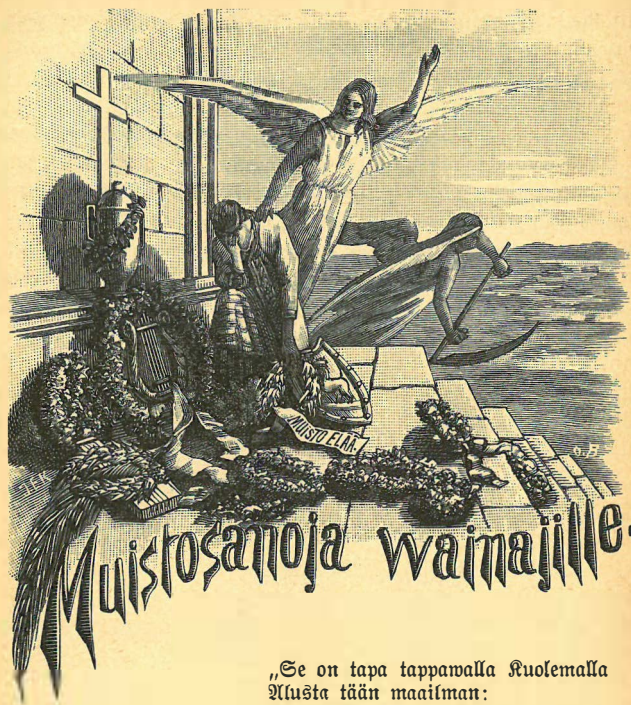
Suomentanut wirosta M. S.

Neitokainen, kirkasilmä,
Maurusuinen weitikka,
Pisti mulle ruusun rintaan,
Kiinnitti sen neulalla.

Neul' ei ollut puolta tuumaa,
Ei siis pitkä katella,
Kumminkin sen kärki tuuki
Ehdämmeen astikka.

Kukka on jo laastunut,
Neula hukkui nutusta,
Mutta haawa wain ei katoa,
Tuskan haawa rinnasta.

Anna Haawa.

Muistososanoja wainajille.

„Se on tapa tappamalla Kuolemalla
 Musta tänä maailman:
 Hyvät, huonot lantoinensa, lapsinensa
 Syöfkee, sulloo surmahän.“

Jokainen kulunut vuosi kuolon mahtia todistaa. Wanhus laskee matkasouwansa, työvoimissa olevan retki taukoo, nuorukaisen elämän-unelmat sammuvat, muuttaapa lapsikin äkkiä maallijista majoista. Työwainio toisensa perään jää autioksi. Raskaalla mielellä jälkeenjääneet huolehtiivat tehtäwäin suoritusta. Mutta ennen kaikkea muisteltakoon kiitollisuudella sitä, mitä ne ovat tehneet, jotka meidät ovat jättäneet. Hywistä opettajista, kellokollisista wirkamiehistä, uuteroista oppineista, toimellisista liikemiehistä, kaikista kansa-

laisista, jotka alttiisti ja uskollisesti ovat työtä tehneet, mikä laajemmilla mikä ahtaammilla aloilla, kaikista heistä tulee meidän kiittää Häntä, joka antaa armonsa niin hywille kuin huonoillekin ja ohjaa kansan kohtaloita, niin kaurwan kun kansa Hänessä turwaan sa etsii.

Muutamille huomatuimmille wainajille omistamme tässä muistosanoja heidän ansiofkaasta elämäntyöstänsä. Monta jää mainitsematta. Sitä emme woi wälttää. Mutta kiitolliseen mieleemme woiimme sulkea nekin hiljaiset työntekijät, jotka huomaamattomina ovat waeltaneet. Sa tämä kiitollinen mielemme tulkoon kaikkein rehellisten kansalaisten, miesten ja naisten, ylhäisten ja alhaisten, rikasten ja köyhäin, wanhain ja nuorten osaksi. Olkoon tämä kiitollisuus myöskin jälkeenjääneitä ylyttämässä, wahwistamassa, opettamassa työhön famojen aatteiden, saman isänmaan hywäksi, jolle wainajatkin ovat työnsä hyranneet.

Suomen kansan opettajiston, erittäinkin kirkon opettajiston keskuudessa on kuolema wiime vuoden ajalla ankaraasti liikkunut, jättäen toisen tunturwan aukon toisensa perään.

Jo iän oikeudella, laajasta ja sywällisestä waiikutuksesta puhumattakaan, olkoon näistä opettajawainajista etusijassa mainittu täysinpalwelleena käytännöllisen jumaluusopin professorina kuollut Kaarle Kustaa von Essen. Hän syntyi Orwaisien rautatehtaalla 1815 suwusta, jonka miespuoliset jäsenet useamman sukupolwen ajan olivat käyneet sotilasuraa, ja sotilas oli hänen isänsäkin. Tullessaan 15-wuotiaana yliopistoon sai w. Essen kohta sen jälkeen sellaisen hengellisen elämän piston sydämeensä, joka määräsi hänen waiikutusalansa. Suuri herännäisyyden liike oli siihen aikaan Sa-uosta päin lewiämässä Pohjanmaalle ja myöskin ylioppilasnuorison keskuuteen, jossa useat rikaslajijaiset nuorukaiset, samoin kuin R. A. v. Essen tunsiwät sywenmän uskonnollisen elämän tarvetta, kuin mitä kirkon kangistunut opetus tarjosi. Waikka eiwät tahtoneetkaan mitään erityistä lahkoa perustaa, synnytti heidän lämmin harrastuksensa ja ehkä hiukan ylön-määräinen intoilunsa hengellisten wiranomaisten epäluuloo,

johon pian yhtyi valtiollistenkin virkakuntain epäluuloisuus. Olihan tuo aika ahdasmielisen oikeoppisuuden ja valon- sekä elonaran hallinnon aika. E. on itse kertonut, että hän ja hengenheimolaisensa vapautuivat valtiollisesta valvonnanalaisuudesta vasta, kun hänen onnistui päästä v. t. kenraalikurvernöörin puheille ja saada hänet vakuutetuksi, ettei-

Kaarle Kristian von Esfen.

wät heränneet kokonksisansa tehneet muuta kuin rukoilivat omasta ja lähimmäistensä, yksin keisarinkin puolesta. Kirkollinen epäluulo oli sitkeämpi, eikä Porvoon tuomiokapituli suostunutkaan 1838 vihkitiinään E:ää papiksi. Suoritettunsa filosof. kandidaattitutkinnon pyysi hän pari vuotta myöhemmin vihkimystä Turun tuomiokapitulilta, joka sen myönsi. Apulaispappina oltuansa Tenholassa, Espoossa ja Laihialla, hän 1849 pääsi vakinaiseksi kappalaiseksi Yli-Härmään, Lapuan filloiseen kappeliin. Pohjanmaan herännäisten vaikutusvoimainen johtaja M. K. Malmberg oli silloin pappina Lapualla, F. D. Durchman Jyössä-Ahyrössä, A. W. Jngman

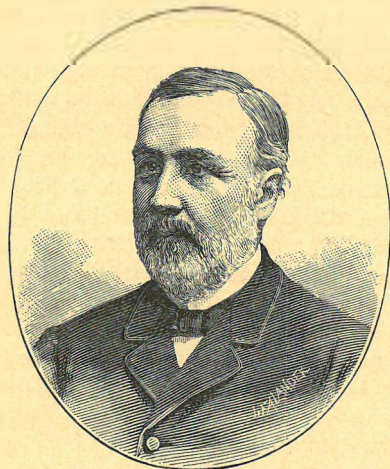
Uli-Härmässä. Nämä harvinaiset henkilöt ja saarnamiehet vaikuttivat valtavasti kansaan ja keskenänsä he elivät runsasfiältoivästä toveri-elämää. Mutta inhimillinen heikkous vaivasi tätäkin näköjään niin ylevää elämää. Johtajat joutuivat eripuraisuuteen keskenänfä, johon nähtävästi suurimpana aiheena oli Malmberg'in syvä lankeemus ja ylepyys, kun ystävät eivät voineet olla häntä varoittamatta ja nuhtelematta. W. 1862 E. muutti Ilmajolle kappalaiseksi, mutta sieltä hän, 1864 jumaluusopin tohtoriksi vihittynä, kutsuttiin 1866 hoitamaan ylempänä mainittua proweessorin virkaa yliopistossa ja seuraavana vuonna suoritettunsa opinnäytteet sitä varten nimitettiin vakinaisesti siihen. — Täysinpalvelleena hän jo 1875 pyysi eron yliopistosta ja seur. vuonna siirtyikin asumaan Hattulan Herniäisiin, jossa hänen vanhuutensa päivät kuluivat. Matkalla sukulaistensa luona kohtasi kuolema hänet Hiitolassa Heinäk. 22 p. — Sellaiset ovat K. K. v. Esfenin elämän ulkonaiset piirteet. Mahdoton on niitä tähdentää siinä tilassa, jonka Kansanw.-s:n kalenteri voi hänen elämäkerralleensa suoda. Mainittafoon siis vielä ainoastaan, että hänen lahjakas henkensä oli taistelujen koulussa ja elämän kokemuksien kautta kehittyntä lujatahtoiseksi, jäntewäksi, joka ennen kaikkea piti wakaumusta arvossa, niin omaansa kuin muiden. Tämä seikka ynnä erityinen tuores mielenreippaus teki hänet vaikuttawaksi opettajaksi, olletikin yliopiston nuorison keskuudessa, missä hän pohjalaisen osakunnan inspehtorina vaikutti tiedekuntansa piiriin ulkopuolellakin. Hänen ylewille inhimillisille ja kansallisillekin harrastuksille awoin mielensä esiintyi niissä monissa eriluontoisissa tehtäwissä, joihin häntä sekä kirkon että waltion puolelta usein kutsuttiin. Wv. 1863–64 sekä 1872 waltio-päitwillä oli hän sääthnsä edusmiehenä, 1876 ensimmäisen yleisen kirkolliskokouksen jäsenenä, sekä suomalaisen että ruotsalaisen wirtikirjan parantamistyöhön hän otti innolla osaa. Hallitus sen ohessa hänet kutsui m. m. asewewollisuuslakia, eriuuskolaislakia, papiston palkkauksen järjestämistä walmistawiin komiteoihin jäseneksi.

Sanalla Janon: R. R. von Esen oli sekä kirkon että valtion palveluksessa suuriansiainen mies, jonka muisto ei pian unohdu.

Kirkollisasiain toimituskunnan esittelijäsihteeri, sotarova-
wasti R. R. von Esen oli myöskin Suomen kirkon ja
papiston huomattavia miehiä, joiden palveluksesta kuolema
hänet tempasikin vielä parhaassa mieheniässä. Synt. Maa-
rian pitäjässä 1837 ja yliopistossa sekä filosofian että teo-
logian kandidaattina ynnä papin tutkiinot suorittettuaan vihitiin
hän 1875 papiksi, sitä ennen oltuansa vuosikymmenen
ajan opettajana Helsingin kouluissa, muun muassa lähetyk-
skoulussa. Wv. 1875—76 R. hoiti edellämämainitun R. R.
v. Esenin kanssa käytännöllisen jumaluusopin professorin
viran tehtäviä. Sotavuosina 1877—78 hän w. t. kirkko-
herrana seurasi Suomen kaartia retkelle Turkinmaalle, jossa
hän oli läsnä Gorny Dubniakin ja Telishin tappeluissa ja
osoitti oivakuntoisuutta, joka tuotti hänelle urhollisuudenmie-
hen ynnä tähdistön jäsenen arvon. Kaartin pataljoonan saar-
najana ollen vielä kotimaassakin hän siinä 1880 sai sota-
rovastin arvonimen. Esittelijäshterin tärkeään virkaan
hänet nimitettiin 1882. Tietojensa ja taitojensa sekä etewien
personallisten ominaisuuksiensa, etenkin lujan ikevoimisuuden-
tuntonsa kautta R. saavutti ei ainoastaan työtoveriensä
tunnustaman kunnioituksen, vaan myöskin Suomen papiston
arvonannon. Siitä oli todisteena sekin, että hän kahdesti,
1885 ja 1892, asetettiin saavuttamansa äänimäärän joh-
dosta ehdolle Porwoon hiippakunnan piispanvirkaan. Yleistä
kaipuuta herätti sanoma tämän ansioikkaan, monipuolisen mie-
hen kuolemasta 17 p. Heinäk.

Kristillisen seurakunnan elämää rikastutti toiminnallansa
lähetysohjatja Kaarle R. R. von Esen, joka 59 wuo-
den ikäisenä lyhyen taudin perästä kuoli Helsingissä 20 p.
Toukok. Papiksi vihittynä 1860 ja eri paikoissa maaseudulla
apulaispappina oltuansa joutui hän 1865 Lähetykseuran pal-
velukseen, ensin lähetykskoulun opettajana, sitten w:sta 1877
lähetysohjatjana, jonka tehtäviin myöskin lähetykskoulun joh-

tajantoimi kuului w:sta 1880. Suomen Lähetyksanomian
wainaja myöskin toimitti suomeksi w:sta 1876, ruotsiksi w:sta
1877. — R. R. Tötterman'in elämäntyö oli siis harwi-
naisten kokonainen. Yhdelle asialle oli hän sydämensä omis-
tanut ja sille kalliille asialle niin kokonansa, että sitä ei moni
woikaan nykyisenä monivertoisena aikana. Kerrotaan hänen

Kaarle R. R. von Esen.

nuorena ylioppilaana 1859 olleen läsnä Suomen Lähetyk-
seuran perustamistilaisuudessa ja silloin saaneen tästä tärke-
ästä toimesta sen vaikutuksen, että uhraisi sille elämänsä.
„Horjumattomana uskon ja rukouksen miehenä“ hän hoiti
Lähetykseuran asioita, walmisteli lähetyksaarnaajia, toimitti
ansiolikasti yllämainittuja lähetykslehtiä sekä aika-ajoin mat-
kusteli ympäri maata herättämässä kansalaisten harrastusta
lähetyksasiaan. Röyrä ja miellyttävä olemus auttoi häntä
kaikesa työsänsä saavuttamaan menestyksiä. Ja kaunis on
hänen jälkimuistonsa kansalaisten mielisä.

Inferinmaalla, ulkopuolella Suomenniemen rajoja kirkkoherra Juhana Erik Ahlström pääasiallisesti waikeutti. Mutta muistettava hänkin on tässä Suomen pappien-wainajain joukossa, sillä niitä hän oli, ja isänmaatansa hän rakkautella aina muisti. A. syntyi Rauman kaupungissa 1811 ja wihittiin papiksi 1839. Oltuaan ensimmäiset pappiswuosensa eri wiroissa Busulasja, Lohjalla ja Liedossa, hän 1846 siirtyi Inferinmaalle kirkkoherranapulaisiksi Toksoman pitäjään. Tässä toimesa hän miehenä ja pappina woitti seurakuntalaistensa mielet niin, että hänet 1855 pyhdyttiin neljänneksi waalisaarnaajaksi ja yksimielisesti walittiin kirkkoherraksi seurakuntaan, jota ei sittenemmin koko elinaikansa jättänyt. Harwinajien kaunis, eheään luottamukseen perustunut suhde, wallitti hänen ja hänen seurakuntansa kesken. Waikatkin riitakshymykset ratkaistiin useimmiten lakiin turwautumatta hänen wälityksellään. „Mitä ne asiat kärkejömällä paranevat“, arweli kansa, „mennään waan kirkkoherran luo, ja niinkuin hän sanoo asian olewan, niin se on!“ Kirkkoherra A. kuoli 31 p. Joulukuuta 1894.

Wanhimpina wirtaweljiensä joukossa waiwui lääninrowasti RUSTAA Wilho Jäderholm Tammiikuun 16 p:nä ikuiseen lepoon. Hän syntyi näet 1806 ja oli kokonaista 65 vuotta seurakunnan paimenen wirtaa hoitanut, Ruopiossa eri wiroissa 30 vuotta, ja w:sta 1859 kirkkoherrana Saakkimassa. Sortawalan rowastikunnan lääninrowastiksi hän tuli 1870.

Syömän kirkkoherra, lääninrowasti Henricki Renqwist oli myöskin Suomen papiston wanhinta polwea, (synt. Viperissä 1819, Suomen kirkonhistoriasja niin merkillisen Sortawalan kappalaisena kuolleen Renqwistin poikana. Papiksi tultuaan 1841 oli hän ensin apulaiswiroissa (m. m. kahteen towiin Szymässä), sitten kappalaisena Buktilassa ja Luumäellä, sekä w:sta 1864 kirkkoherrana Szymässä. Heinolan rowastikunnan lääninrowastiksi hän nimitettiin 1874. „Wirta ennen kaikkea“ oli hänen tunnustansa, ja palweliana tahoi hän mestarin neuwon nukaata olla. Wielä pari päi-

wää ennen kuolemaansa, joka tapahtui Tammiik. 16 p., otti hän osaa jumalanpalwelustoimitukseen hänelle uskotussa Herran huoneessa.

Rowasti Adolf Gedberg, synt. 1817, oli yli puoliwuosifataijesta wirta-ajastaan (w:sta 1843) wainajana Parkussa, Jämijärvellä, Orihwedellä, Pälkäneellä sekä w:sta 1876 Punkalaitumen kirkkoherrana. E. kuoli Helmiik. 2 p.

Wielä samassa kuussa kaksii muutakin, laajemmissakin piireissä huomiota herättänyttä pappia joutui wainajien luetteloon, nimittäin Sundin kirkkoherra, lääninrowasti Frans Joakim Torckell sekä Lawian kirkkoherra rowasti Gemil Teodor Gestrin. Edellinen heistä oli synt. 1827 ja tultu papiksi 1852. W:na 1876 tuli hän Sundin kirkkoherraksi ja 1892 Ahwenanmaan rowastikunnan lääninrowastiksi.

T. oli taitawa mies, jota säätwelijensäkin tunnustiwat waliten hänet kolmille viimeisille waltiopiawille edusmieheksi. Hän kuoli Helmiik. 17 p. — Rowasti Gestrin synt. 1831 ja tuli papiksi 1854. Apukappalaisena Ahlaisissa, Noormarkussa ja Pomarkussa oltuaan, hän 1868 tuli Lawialle kappalaisiksi ja 1880 kirkkoherraksi. Paitsi etewänä saarnamiehenä oli hän tunnettu myöskin uskonnollisena kirjailiana ewankeelisen suunnan hengesä. G. kuoli Helmiik. 21 p:nä.

Kirkkoherra Juhana Edward Korsström, synt. 1853, pappi 1876, toimi ensin Tammiisaaren seminaarisja lehtorina, kunnes 1884 pääsi Haminan ja Wehkalahden kirkkoherraksi. Useampia wuosia oli tauti pidättänyt hänet työstä ja kuolema tuli wapauttajana 6 p. Heinäk.

Pastori RUSTAA Robert Böök (synt. 1830) oli toiminut pappina w:sta 1854. W. 1865 hän tuli pitäjänapulaisiksi Hollolaan, josta 1873 muutti wankilansaarnaajaksi Hämeenlinnaan ollen myöhemmin samalla myöskin pataljonansaarnaajana. Seurakuntiinsa B. jätti wutteran, alttiin, jäntewän opettajan muiston. Hollolassa häntä muistellaan hengellisen elämän hartaana wirtittäjänä, lukutaidon parantajana, kirkkokurin elwyttäjänä, kansakoulujen innokkaana suostijana ja perustajana sekä wielä toimeliaana kunnallismiehenä.

-- B:n laajemmista kansanvalistustoimista on muistettava hänen tehokas osanottonsa Hämeenlinnan 1890 perustetun kiertokoulunopettajaseminaarin aikaansaamiseen. Tämän laitoksen johtokunnan esimiehenä hän pyysi kuolemaansa saakka. Myöskin ensimmäisen yleisen kiertokoulunopettajain kokouksen 1892 toimeenpanoina ja puheenjohtajana osoitti hän harvastaustansa Suomen lasten alkuopetuksen parantamiseksi. — Pappisjäädyn jäsenenä hän oli vv. 1885, 1888 ja 1891 valtiopäivillä. B. kuoli 20 p. Syysk.

Monta muuta seurakunnan opettajaa olisi vielä mainajain luetteloon otettava. Mainitsemme muutamia: Nurmeksen kappalainen Kaarle Zuhana Engelberg (synt. 1812), nuoruudesta saakka Paavo Ruotsalaisen herännäisyys-miehiä, uskollisessa palvelustoimessa kulumut, kuoli 28 p. Marrask. 1894; Espoon kirkkoherra rovasti Kaarle Grenius (synt. 1816), kuoli 9 p. Syysk.; Somerniemen kappalainen, warapastori Cero Rautell (synt. 1829), „uskollinen paimen, vaatimaton kansalainen“, kuoli 27 p. Helmik.; Oulaisten kirkkoherra Joel Lindholm (synt. 1837) kuoli Maalisk. 24 p.; Remin kappalainen Niilo Vihtori Nordlund (synt. 1847) kuoli samana päivänä kuin edellinen, ruumiin ja hengen voimiltaan riutuneena; Urjalan kirkkoherra Otto Sohlman (synt. 1811) kuoli Tammit. 5 p.; Sämingin kirkkoherra sotarovasti Kaarle Akseli Pyrkstedt (synt. 1849) kuoli 20 p. Huhtik.; Kuopion tuomiokapitulint notario Aksar Gideon Borg (synt. 1852) koettelemuksissaan murtuneena sai lewon 20 p. Huhtik.; Limingan kappalainen Jaakko Mustelin (synt. 1850) kuoli 22 p. Huhtik.; Merijärven kappalainen Zisaffi Ruustinen (synt. 1846) kuoli 23 p. Toukok.; Jämijärven kappalainen Kaarle Rusta Elomaa (synt. 1857) kuoli 13 p. Huhtik.

Wuoden kuluessa kuolleista koulunopettajista on sekä opettajana että monipuolisesti vaikuttaneena kirjailiana ja kansalaisena saavuttanut tunnetun ja tunnustetun nimen ent. historian lehtori, professori Zuhana Oskar Immanuel Rancken (synt. 1824). Jo isänsä kodiissa Mietoisten pappilassa oli hän saanut hyvän alkuvaikutuksen ahkeraan opin-harrastukseen ja valistuneeseen isänmaalliseen mieleen, jotka kaunistivat hänen pitkää elämäntyötänsä. Yliopp. 1840, filosof. kand. ja maist. 1844 hän, yhä vielä opintojansa jatkaen, kunnes 1853 tuli filosof. tohtoriksi, jo 1846 aloitti Waa-

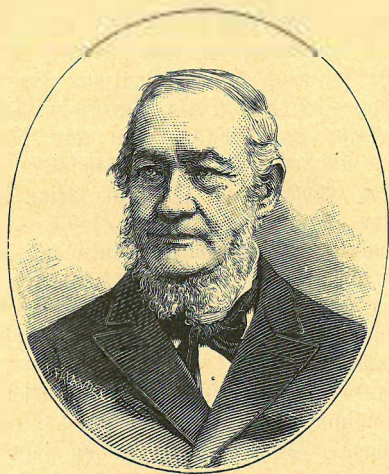
san lukiossa opettajatoimensa, josta luopui vasta vähäi ennen kuolemaansa. Opettajana niinkuin muusikoin toimesansa kärkäs ja kykenevä vyhtymään eriluontoisiin tehtäviin, kohoufi tällä alalla kuitenkin hänen historianopetuksensa, jota hän lehtorina hoiti w:sta 1854 alkaen, yli muiden huomattufi ja monilukuiset oppilaat ovat todistanee sen hedelmällisyyttä. R:n erityisistä riennoista nuorisoin kasvattajana on mainittawa ruumiin terveyden terottaminen miehiin yhä kasvavan hengen wiljelyksen rinnalla. Hänen yhdessä kouluhistoriasfamme tunnetun L. Laurénin kanssa perustamasansa ykityhessä tyttökouluissa Pietarjaaresa, jossa kaupungissa Waasan lukio vuosikymmenen ajan työskenteli tulipalon jälkeen, ensimmäiseksi otettiin voimistelu tyttöjä warden maassamme käytäntöön. Olletikin lukion ja sittemmin lyseon rehtorina Waasassa ollessansa (1865—1876 R. oli tilaisnudessa nuorisoon vaikuttamaan ylervämielisen suvaitsewaisuuden, lahjomattoman oikeuden- ja welvollisuudentuannon, uupumattoman työmiehen ja hartaan isänmaanyhtävän esikurvana. Hänen lähimmäisenrakkautansa osoitti hänen lämmintä raittiudenharrastuksensa.

Alku-opetuksenkin kehityksessä R:n nimi on muistettava, sillä hän oli ensimmäisiä n. s. äänne-menetelhtävän puolustajia maassamme. Sen mukaan hän on julaisfut useammisissa painoksissa lewinneen aapiskirjankin, jonka toimittamisessa hänen ensimmäisellä puolifollansa Kristiina Wilhelmiina Aspilla lienee ollut suuri osa.

Tämän melkoisen opettajatoimensa ohella R. ehti ruot-sinkielisenä kirjailianakin esittämään kauniita tulkioja erinomaisesta työtyhystänsä. Hänen teoksisansa ja arwokkaisa ainekeraelmisänsä, jotka hän testamenttasi Waasan ruotsalaisen lyseon haltuun, on isänmaan nuinaistiedon, historian ja kirjallisuuden tutkialla arwokkaita aineksia runsaasti warastossa. Erittäinkin Etelä-Pohjanmaan olojen tuntemiseen, entisänä ja myöhempinäkin aikoina (esim. 1808—09 waiheissa) on R. waloa luonut.

Yleisesti kunnioitettuna R. kuoli Maalisk. 30 p.

Tiedemiehenä professori Fredrik Wilhelm Fabri-
tius (synt. 1845) saatutti mainetta, hänen vaikuttaessa
etupäässä ulkopuolelle oman maan rajoja. W. 1874 muutti
F., suoritettuaan täällä lisensiaatti tutkinnon 1873, Suomesta,
ensin assistentiksi Pulkowan tähtitorniin lähelle Pietaria, josta
1878 kutsuttiin tähtitieteen professoriksi Kiewin yliopistoon.

Adolf Moberg.

Vainajalla oli suuret, monipuoliset hengenlahjat. Tieteellisen
toimen ohessa harjoitti hän menestyksellä maalaustaidettakin.
Pikakirjoittajana hän loi itsenäisen järjestelmän suomenkieltä
warten, joka käytännössä kirkollistokouluksessa 1876 huomattiin
kelvolliseksi, vaikka sitä sittemmin on syrjäyttänyt toinen,
joka tarkemmin jäljeteeleä erästä saksalaisista useille muille-
kin kielille sovitettua järjestelmää.

Yliopiston opettajina ja tiedemiehinä suorittivat pitkän
päivätyön waltioneuvos Adolf Moberg ja kanslianeuvos
Alexeli Wilho Viljenstrand. — Waltioneuvos Moberg

oli syntynyt torppariupoikana Kemissä 1813. Turussa tyy-
dytti hän wäkevää opinhaluansa ja suoritti jo 1829 ylioppi-
lastutkinnon sekä pitkitti sen jälkeen innolla tieteellisiä opinto-
jansa, tuli 1836 filosof. maisteriksi ja 1840 tohtoriksi. Sen
jälkeen hän vielä ulkomailla opintomatkoilla täydensi tie-
teellistä kehitystään. Jo 1838 oli M. saanut opetusoikeu-
den (dosentintwiran) yliopistossa ja mainitusta w:sta aina
w:teen 1847 hoiti hän wirtaatekewänä kemian professorin-
wirtaa. Kemia olikin hänen pääaineensa siihen saakka, mutta
wakinaista professorinwirtaa ei hän siinä aineessa saanut;
sen sijaan hän 1849 kutsuttiin olemaan fysiikan professo-
rina, josta w:raasta 1875 tähtinspälwelleena erosi. Wv.
1872—75 oli M. yliopiston rehtorina. Suomen tiedeseuran
johdolla tehtyjä ilmatieteellisiä havaintoja on hän tieteellisesti
käsitellyt useammissa kirjoissa ja kirjoituksissa. Myöskin
hallituksen asettamissa komiteoissa, esim. metrijärjestelmän
toimeenpanon johdosta, on M. ollut tehokkaasti osallisena.
— Kehellisenä, tunnon tarkkana miehenä M. nautti arwoa
oppilaisinaan ja wertaisissaan enemmän kuin tiedemiehenä, ja
kun tämän hänen luonteen omaisuuden pohjana oli tosi kris-
tityn elävä usko, jota kaikkinaiset tieteen tuulet hänen pit-
känä waiutusaikanaan eivät woineet hetkeksikään hajoittaa,
seurasi siitä erityinen siunaus. Hänen osanottonsa seurakun-
nalliseen elämään, ja toimensa uskonnollisella alalla awasi
hänelle paljo laajemman waiutuspiirin kuin hänellä yli-
opistossa oli. Kuotiskiellisen wirtikirjan walmistuskomite-
assa hän sekä tarkastajana että wirtensepittäjänä waiutti.
Luterilaisen ewankeliumiyhdistyksen perustajia ja tähänastinen
puheenjohtaja hän niinkään oli, wähemmän työläitä toimia
mainitsemattakaan. M. kuoli 30 p. Huhtik. — Kanslianeu-
wos M. W. Viljenstrand (synt. Kangasalla 1821) pääs-
tyään yliopistoon suoritti siellä filosof. kand. ja lainopin kand.
sekä tohtoritutkinnon (1850), jonka jälkeen nimitettiin do-
sentiksi lainopilliseen tiedekuntaan. W. 1857 hän tuli
taloudellisen oikeuden ja kansantalouden professoriksi, jossa
w:raassaan 1877 pääsi tähtinspälwelleeksi. Sen jälkeen asui

hän Kangasalla kuolemaansa saakka, joka kohtasi hänet 1 p. Syysk. Edustamistansa tieteistä L. on julaissut useampia teoksia, jonka ohessa hän oli ahkera kirjoittellemaan eri aineista ruotsinkielisiin sanomalehtiin, ajaen niissä useimiten kiivasta ruotsinmielisyhtyä. Erittäinkin taloudellisiin edistystoimiin viime vuosikymmeninä on hän vaikuttanut myöskin monen komitean (esim. merilakikomitean) jäsenenä sekä joskus valtiopäivä-waliokuntain sihteerinä.

Lehtori Emil Fredrik Maconi (synt. 1828) oli, yliopistossa filos. kand. tutkinnon suorittettuaan ja jonkun ajan opettajamvirkoja hoidettuaan, ww 1863—91 historian lehtorina Jyväskylän lyseossa. Kuten tunnettu, oli tämä lyseo vielä sen jälkeenkin vuosikausia ainoana suomenkielisenä lyseona maassamme. Jntoa ja kestävyhtyä kyhyttiin opettajilta, joille ei edes opetuskieli ollut ennaltaan valmiiksi kehitettyä näissä ensimmäisissä ylemmissä suomalaisissa kouluissa. M. oli sellainen innokas, erittäinkin omaan aineensa mieltynyt, etwä ja wäsymätön opettaja, jonka ylewä katsantotapa ja hieno olento tekivät oppilaisiin hyvän vaikutuksen. Taitarwa ja luotetawa mies kun oli, oli hän myös hyödyllinen jäsen yhteiskunnassansa, jossa sanoma hänen kuolemaustansa 11 p. Toukok. herätti sywää kaipausta, waikka hän huonontuneen terwehtensä takia oli jo muutamia vuosia ollut julki-sesta elämästä syrjäytyneenä.

Suomen naisopettajain joukossa neidet Helena Aftan ja Vyhdiä Stenbäck olivat huomatuimpia. Neiti A. synt. 1837 Wiipurissa, jossa hän käwi kouluakin, toimi yksityhsenä opettajana useammissa paikoissa (m. m. Worsowassa), kunnes 1874 tuli Haminan ruots. tyttökoulun johtajaksi. Tämä toimi menestyi häneltä niin hyvin, että hän 1883 kutsuttiin Helsingiin olemaan sinne perustetun ensimmäisen yhteiskoulun naisjohtajana. Myöhemmin tuli hän Helsingin uuden ruotsalaisen yhteiskoulun naisjohtajaksi ja opettajaksi. Sinä kuoli hän Naantalissa Heinäk. 14 p:nä. „Wainajalla oli“ lausuttiin hänestä kuoltuaan, „erittäin etewät opettajalahjat sekä kyky johtaa nuorisoa. Hän oli älykäs ja wilkas luonteeltaan sekä

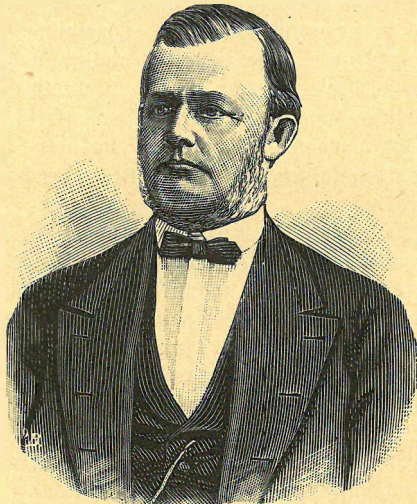
osasi suullisen esityksen kautta tehdä aineensa wiehättäväksi. Etenkin oli hänen taitonsa tunnettu havainto- ja kieliopetuksessa.“ — Neiti Stenbäck kuoli Syysk. 25 p. 1894 parhaassa iässään. Hän oli näet syntynyt 1861. Helsingin suomalaisen tyttökoulun ja jatko-opiston käyneenä sekä sen jälkeen ulkomaalla saksankielistä opiskeltuaan, hän 1885 otettiin toiseksi saksankielen opettajaksi yllämainittuihin oppilaitoksiin. Samana vuonna hän awasi walmistawan koulun, jota innolla ja menestyksellä johti. Opettajatoimensa ohessa neiti S. työskenteli kirjalliseläkin alalla, suomentajana ja „Tilhi“-nimisen lastenlehden yhtenä toimittajana. Viimeisinä vuosiansa luopui neiti S. kaikista näistä toimistansa antautuen yksinomaan uskonnollisen puhujan ja kirjailian toimeen. Ennenaikainen kuolema tuotti lewon hänen taiteelle hengellenä.

Kansakoulunopettaja Antero Huuskonen (synt. 1855) työskenteli opettajana Tuusniemellä, Suonsaaresa ja Mikkelissä, saarvuttaen kaikilla tunnustusta harwinaisesta uutteruudestansa toimesanssa. Sitäpaiksi työskenteli hän myöskin sanomalehti-alalla, kirjoitellen useampiin sanomalehtiin. Saimaa-lehden päätoimittaja oli hän kuollessansa Kesäk. 22 p.

Omitninen sattuma oli, että kaksi suomalaisen sivistystyön ja olletikin suomalaisen kirjakielen wiljelyksen warjin ansiokasta edustajaa kanslianeuvos Kaarle Kustaa Borg ja kielenkääntäjä Frans Ferdinand Ahlman melkein samaan aikaan pääsi lepoon, ainoastaan yksi päivä wälillä, edellinen 23 ja jälkimäinen 25 p. Helmikuuta.

R. R. Borg, synt. Wihannin kappelissa 1823, ryhyty kohta ylioppilaaksi tultuaan 1842 suomalaisen kansallisen liikkeen palvelukseen, suurten johtajain Snellmanin, Wönnrotin, Castrénin hengesä. Warjin arwokkaaksi tuli pian Borgin työ, kun hänellä oli erinomainen kyky ja taito sekä uupumaton hartaus käyttämään suomenkieltä kirjakielenä. (Grimmin ja Anderfenin sadut.) Tunnettua on, kuinka Snellman niihin aikoihin koetti kaikin tawoin teroittaa sivistyneen nuorison mieleen juuri tällaisen työn merkitystä. Tärkeämmäki vielä

tuli B:n työ, kun hän 1854 nimitettiin yliopistoon ylimääräiseksi suomenkielen lehtoriksi, sekä 1857 kielenkääntäjäksi senaattiin (wakin. 1861). Tästä puolin tuli hän etenkin vaikuttamaan suomalaisen lakikielen kehittäjänä, jona hän suoritti raskaasta, ansioakasta päivätyötä lopulle 20 vuotta. Suomenkielen wiljelysthistoriaan hänen nimensä liittyy vielä

Kaarle Ruskaa Borg.

siten, että hän u. s. Tammiin walioikunnassa 1862 sekä sittemmin kolmilla ensimmäisillä waltiopäiwillä oli tulkina talonpojansäädyssä, suorittaen siinäkin m. m. harvinaisen hyvän muistinsa avulla tehtävänsä erinomaisella, mainehikkaalla tawalla. Wainitun säädyn suosio Borgia kohtaan ilmeni selwästi siinä, että se walitsi hänet, joka olikin rahasioihin ja taloudellisiin toimiin hyvin perehtynyt, kerran pankkiwalmuismiehen waramieheksi, kahdesti wakinaiiseksi pankkiwalmuismieheksi. — Wv. 1875—1880 oli B. Suomen wal-

tiokonttorin johtajana, waan erosi wiimemainittuna vuonna kivilloisuuden wuoksi julkisesta elämästä. — Monipuoliset olivat B:n hengenlahjat. Tiedettä ei hän itsenäisesti harjottanut, waan silläkin alalla hänen nimeänsä muistetaan. Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa oli hän aikoinansa toimekkaimpia miehiä. M. A. Castrénin teoksia toimitti hän painoon 4 osaa. Elias Lönnrot häntä piti wiime aikoinansa uskotuimpina ystäwänänsä. Borgin hellätuntoisuus tuota suurta kansallissankaria kohtaan esiintyikin launiilla tawalla hänen jälkijäädöksensä, kun hän melkoisesta omaisuudestaan määräsi 10,000 mk. Suom. Kirj. Seuralle sillä ehdolla, että Seura pitäisi kunnossa Lönnrotin hautaa ja muistokirwää.

Ferd. Ahlman syntyi Hauholla 1836, tuli ylioppilaaksi 1856, filosof. kandidaatiksi 1860. Walmistautui alussa koulu-alalle, ollen yhtenä niitä nuoria miehiä, jotka wv. 1861—62 ulkomailla kehittiwät itseänsä ensimmäisen kansakoulunopettajaseminaarin (Jyväskylän) opettajaksi. Wakinaista opettajawirkkaa ei hän kuitenkaan tullut saaneeksi ja toiselle alalle kääntyi hänen harrastuksensa, kun hän 1868 tuli apulaissielenkääntäjäksi ja 1871 wakinaiiseksi samallaiseen wirtkaan senaattissa. Taudin murtamana erosi M. wirastansa w. 1893. — Suomalaisen kirjakielen wiljeleminen oli M:n erityisenä mieliharrastuksena. Suurimman tehtävänsä tällä alalla suoritti hän 1865 julaiestessaan „Ruotsalais-Suomalaisen Sanakirjan“, joka ei ainoastaan ko'oltaan, mutta olletikin arwoitaa oli suuri edistysaskel alallaan. Wienemällä ruotsalais-suomalaisella ja suomalais-ruotsalaisella koulusanakirjallaan sekä suomen- ja ruotsinkielten oppikirjoillaan, kuin myöskin kirjoituksillaan ja lukuisilla eriaineisilla suomennoksillaan hän yhä lisäsi suuria ansioitaan suomenkielen taiwuttajana kehittyneemmän siwistyselämän tarpeisiin. Wäsymättömässä uutteruudessa ja harrastuksessa tämän tärkeän päämäärän palveluksessa ei häntä kukaan woittane, waikka hän ei olekaan suurimpia mestareita suomenkielen käyttäjänä, joka seikka ei ole kummatuttawa, kun huomioon ottaa sen, että hän wuositymmeniä työskenteli kääntäjän kangistuttawassa työssä.

K:n haudalla lausui Suomal. Kirj. Seuran esimies, lasties-
saan Seuran seppeleen wainajan arfulle, seuraavat sanat:
„Koko nykijainen polwi Suomen siwistynyttä luokkaa, kum-
minkin kaikki ne, jotka ruotsinkielisistä kokeista ja kouluista
lähteneinä owat astuneet suomenkielen käyttäjien ritveihin,
tuinnustavat, warmaanfin kiitollisena, oppineensa sanomatto-
man paljon sittä hartasta ja wäsymättömästä työstä ja sen
tuloksista, jonka Ferdinand Ahlman sanakirjantekijänä, suo-
mentajana, suomen kieltä selwittäjänä kirjailijana ja opetta-
jana suoritti isänmaallisen siwistytksen palveluksessa, ja su-
kuttelawat kaipaellen, että hänen ahkera kätensä on iäksi päi-
wiä hervonnut.“

Kowalle ottaa Suomessa kaikki wiljelystyö. Niin on ai-
nakin laita sen hienomman henkisen wiljelyksen, jota taide eri
muodoisansa edustaa. Petyneillä toiveilla on suuri sija suo-
malaisen taiteen historiasja. Wiime vuonnafin on runous-
ja maalaus-taide sellaisen surun saanut kesää. Runoilia
Kaarlo Kramsun synt. (1855) kowakohtaloinen elämä päät-
tyi Elof. 26 p. ja taidemaalari Gunnar Fredrik Berndt-
sonin (synt. 1854) taasen Huhtik. 9 p. Kumpikin oli wasta
40 vuotta täyttänyt ja edellinen jo vuosia ollut työhön ty-
kenemättömänä, jälkimäinen työskennellyt riutuvan wähillä
woimilla.

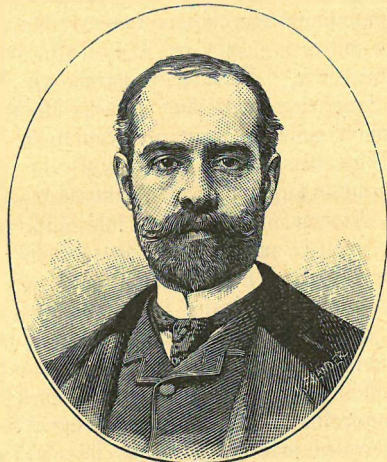
Kaarlo Kramsu oli oululaisen merimiehen poika, joka
käwi koulunsa Dulussa ja Borwoossa. Yliopistoon päästyänsä
(1874) hän wiehtyi filosofian ja kaunokirjallisuuden lukemiseen,
mutta warsinaisiin järjestettyihin opintoihin ei hän tullut sy-
mentyneeksi. Runotuotteistansa hän pian saawutti toweriensa
ja vanhempienkin ystämiensä tunnustusta, waan walitettawasti
runollisen nuorukaismielen kuohu tempasi hänet siweellisesti
tuuliajolle, ja seuratapa ylioppilasten kesken, joka wätkjuomia
suwaitfi, ei suinkaan helpottanut tuhoisaa hairahdusta korjaa-
miseen. Pian joutui siis K:n elämä epäwakaiseksi. Opettajana
ja sittemmin sanomalehtimiehenä hän eleli. „Dulun Wiikko-
Sanomain“, „Dulun Lehden“, „Auran“, „Rauman Lehden“,
„Satakunnan“ ja „Keski-Suomen“ — toimituksiin on K. ku-

lunut, rehellenä työmiehenä, waikka hänen sanomalehtimies-
toimensa ei olekaan hänen suurien lahjojensa wertainen, ja
siis sopinee sanoa hänen „eksyneen“ sille alalle. Mielisairaana
onnetonta elämää K. eli wiimeiset wuotensa.

Kaksi pienoisia wihfoa runoelmia (w. 1878 ja 1887)
owat K:n antoa suomalaiselle runoudelle. Mutta waikka tämä
anto onkin pieni ja waikka se ei todistakaan alituisia edisty-
mistä, koska muutamat warhaisimmista runoista owat parhaim-
pain joukkoon luettawat, niin on se kuitenkin suuremertainen
lisä kirjallisuuteemme. Winoastaan harwa on K:n wertainen
suomalaisen runokielen käyttäjänä uudenaitaisissa muodoissa.
Hänen paremmat runonsa eiwät ole sepitettyjä, ne owat syn-
tyneitä todellisen runoiliahengen innostuksesta. Samaa har-
winaista luontaista taipumusta osottaa niissä myöskin sijällyksen
erinomainen selwyyys, jotta lukia tabi kuulia kiintyneenä,
tarwitsematta mietiskelyyn takertua, seuraa niissä säe säkeeltä
joko isänmaanrakkauden tabi ihmisyhdämen ykityisten tun-
teitten kuohua syntimmän surun ja huimimman ilon, rohkeim-
man toiwon ja kamalimman epätoiwon waiheilla. Pysyväisin
sija kirjallisuudessamme tulee arwatenkin olemaan hänen his-
toriallisilla ballaadeillansa, jotka laadulleen owat todellisia hel-
miä. Isänmaanrakkaus saikin puhtaimmat äänet K:n kanteleessa
soimaan. Werraten wähemmän hänen isänmaallisissa runoisi-
sansa ilmenee se hengen rikkinaisyys, jota muut runot usein
uhkuwat, herättäen sitä sywää surua ja osanottoa, jota hänen
koko elämänsä herättää.

Gunnar Berndtsonin elämänwaiheet owat waloisimmat
kuin Kaarlo Kramsun. Kotikaupungisjaan Helsingissä koulun
käytyään hän 1872 ylioppilaana harjoitti pari wuotta opin-
toja polyteknillisessä oppilaitoksessa. Mutta luontainen taipu-
mus taiteellisiin tehtäwiin käwi hänessä yhä selwemmäksi ja
paisui innostukseksi, joka määräsi elämäntehtävän. Taideyh-
distyksen piirustuskoulussa sekä maalareilta B. Reinholdilta
ja E. J. Löfgreniltä oli hän jo saanut ensimmäisen opastus-
fensa wastaiselle elämän radalleen, kun 1876 pääsi Pariisiin
kuuluisan Gérömen oppilaaksi. Nopeasti hän nyt edistyi, niin

että jo 1878 kykeni esiintymään Pariisiin „salongissa“, jossa sitten joka vuosi oli hänen teoksiansa näytteillä, 1881 „Morfiamentaulu“-niminen, joka ensimmäisenä teki hänet taiteentuntiaisiin piireissä yleisesti huomatuksi. Tämä tekiälleen voittajan maineen tuottanut laatukuma, johon aihe on otettu Pariisin porvariston elämästä, on „Antellin kokoelmissa“ (Katto Kan-

Gunnar Fredrik Berndtson.

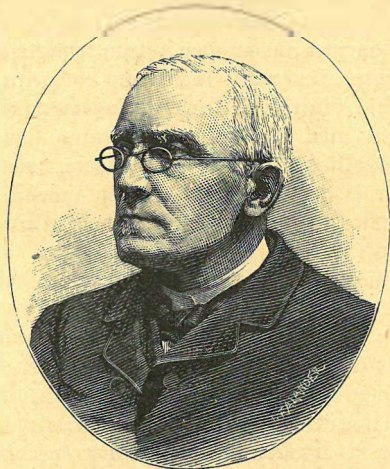
sanv. kal. 1894, siv. 194) joutunut Suomen omaffi. W. 1882 B. oleskeli erään ranskalaisen kuvalehden palkkaamana piirtäjänä Egyptissä, jossa myöskin harjoitti ahkerasti ja yhä kasvavalla menestyksellä taiteellisia lahjojansa („Arapialainen värjäri“, „Almée“), mutta missä sai alkunsa myöskin se sairaus, joka näin varhain ja ennenaikaisesti rupefi hänen edistystensä ja työvoimiansa lamaamaan. Suomen yleisessä taidenäyttelyssä 1885 oli B. yhtenä sankareista monien etevien teostensa kautta, joista sai paljon tunnustusta. Reifari näyttelyssä käydesfään osti niistä yhden („Wakoilemassa“); ykfi maalaajia varten määrätystä viidestä kultamitalista

annettiin hänelle ja waltio tilafi häneltä uuden taulun 3,000 m:llä. Täten on syntynyt „Lepo matkalla“-niminen, Taideyhdistyksen kokoelmisfa olewa taulu. W. 1889 B. mielä woitti waltion palkinnon muotokuvauksista, joita hän on tehnyt useampia onnistuneita, sekä kotimaahan että ulkomaille, mutta epäiltäväkfi oli jo käynyt hänen edistymisensä parhaisiin tertiin tuotteisiin verraten. Yhä yltiwä tauti painoi jo hengen lentoa samoin kuin se rajoitti työn tuloksien määrääkin. „Suomi XIX vuosifadalla“-nimisen kuvateoksen yhtenä toimittajana, ahferana piirtäjänä siihen, lienee B. suorittanut viimeiset tehtävänsä.

Taiteilain piirisfä oli Berndtson huomattawimpia miehiä. Parin vuoden ajan oli hän taiteilaisefuran puheenjohtajana, oli jäsenenä palkinto- ja ostolautakunnassa, jossa hänen hienolle aistilleen ja terweelle arvostelulleen annettiin suuri arwo, ja wihdoin oli hän hywä toweri, jota kaiffi rakastiwat ja armosfa pitiwät“.

Suomalaisen taiteen historiaan myöskin Berndt Otto Schaumanin (synt. 1821) nimi kuuluu. Luowa taiteilias hän tosin ei ollut millään alalla, mutta elämänsä parhaan työn hän uhrafi taiteen, erittäinkin kansallisen taiteen kodistuttamiseksi kotimaansa koviin oloihin. Ylioppilaisena (w:sta 1837) S. harjoitti etupäässä taidehistoriallisia opintoja, mutta mitään tutkintoa hän ei suorittanut. Yliopiston kirjaston amanuensina palmeli hän 1849—67, sekä taideyhdistyksen ensimmäisenä intendenttinä 1867—88. S:n kirjallisista harrastuksista owat todistamassa M. A. Castrenin matkamuiistelmain w:sta 1838—1849 painoon toimittaminen, katkelma G. A. Wallinin ensimmäisistä matkaa, „R. E. Sanksonin muisto“, suuri walokuvalbumi taiteilain teoksista tekstin kanssa, useampia walokuvakokoelmia suomalaisten taiteilain teoksista, sekä ennen kaiffia monet elämäkerralliset ja taidehistorialliset kirjoitukset ja tiedonannot, joita hän wäsymättömän ahkerasti antoi eri aikafauskirjoihin ja sanomalehtiin. Mutta taideharrastus se kuitenkin oli ikäänkuin wanckana johtona B. D. Schaumanin elämän työssä, kuten jo kirjailiatoimensafin osoittaa. Suomen taideyhdistyksesfä hän oli sen perustamisesta alkaen (1847) toi-

meliämpia jäseniä. Sinä pitkänä aikana, jonka hän oli tämän yhdistyksen intendentinä, hän erinomaisen innokkaasti työskenteli yhdistyksen taidetöskokoelmain kartuttamiseksi, joten hänelle tunnustetaan suuri ansio noiden kokoelmain aikaansaamisesta. Samoin kuin hän tässä on sangen suuresti vaikuttanut taiteellisen harrastuksen ja käsityksen kehittämiseen

Berndt Otto Schumann.

maassamme, samoin ovat myöskin vaikuttaneet yhdistyksen vuotuiset taidenäyttelyt, jotka S. monta monituista kertaa järjesti. Myöskin Fredrik Cygnaeus-wainajan taidetöskokoelman, jonka tuo suuri isänmaanystävä lahjoitti Suomen kansalle, S. järjesti ja „Cygnaeuksen galleriaa“ hän erityisellä rakkaudella hoiti viimeisiin saakka. Myöskin oli S. yksi niistä ensimmäisistä, jotka luottivat „suomalaiseen näytelmätaiteeseen“, kuten Suomalaisen teatterin puolesta „kiitollisella muistilla“ lausuttiin hänen hautajaispuheensa. Monta vuotta kuului hän tämän kansallisen taidelaitoksen johtokuntaan ja vielä vanhoilla päivilläänkin hänet nähtiin hartaana katselijana teatterin

näytännöissä. Myöskin valtiopäivillä S. oli usein mukana. Sukunsa edustajana hän oli aatellisäädyssä melkein kaksikymmentä vuotta 1863 alkaen. Rywykkäänä puhujana hän säädysään lausui monta voimakasta, lämpöä kuohuvaa sanaa kansallisten ihanteittensa puolesta, joiden hymäkki hän eli ja joita hän uskalsi kiivaasti puolustaa, vaikka olisi ollut kuinka pienesä vähemmistönsä. Tämä ylevähentinen suomalainen kuoli vanhuudesta riutuneena 28 p. Maalisk.

Kirjailiana ja kansallisen sivistystyön harrastajana myöskin Gwald Ferdinand Zahnsön (synt. 1844) on muistettava, vaikka hän koulumiehenä ja pappina elatukensa ansaitti. Maisteriksi vihittynä 1869 hän valmistauti opettajaksi ja hoiti 1870-luvulla eri paikoissa lyseonopettajan virkoja, milloin missäkin aineessa. W. 1885 hän suoritti yliopistossa jumaluusopillisen erotutkimuksen ja vihittiin papiksi, jona toimi väliaikaisesti eri aikoina. W:sta 1887 alkaen oli J. kollegana Turun suomalaisessa lyseossa. — Gwald Zahnsön on ensimmäisiä suomenkielisiä kaunokirjailijoita. Sanoalehdissä ja eri viikkosissa hän w:sta 1870 alkaen on julaisut ruotsin- ja suomenkielisiä kertomuksia. [„Korpens berättelser“ (1873), „Herra Niilo“ (1870), „Rådsmannens dotter“ (1878)], kunnes hän seuraavalla kymmenellä julkaisi kaksi suurempaa historiallista kertomusta „Hatanpään Heikki ja hänen morsiamensa“ (1884) sekä „Muuan suomalainen saturi Kristina-kuningattaren aikakaudelta“ (1884). Vaikka ei kumpikaan niistä ole suunnitukseensa eikä esitystapanakaan puolesta varsinainaisia taidetösköjina erittäin arwoikkaita, ovat ne kuitenkin olleet suosittua lukemista suomalaiselle yleisölle. Näytelmäkirjailiana J. on tehnyt „Lalli“, „Bartholdus Simonis“, „Raatiemiehen tytär“ nimiset läppäleet, jotka kaikki ovat suomalaisessa teatterissa esitettyjä. Ensinmainittu, runopukuinen näytelmä, on aineeltansa suurenmoinen, se kuvaa näet sitä syvää henkistä taistelua kansamme elämässä, jonka kristinuskon tuonti synnytti. Taiteelliselta kannalta katsoen J:n näytelmät eivät ole täysin kypsynäitä hengentuotteita, mutta todistavat kuitenkin teidän suurista lahjoista. Tahdon lujisuuden puute, joka ilmestyi

wainajan waelluksessa yleensä, esti häntä kehittymästä sifki taiteilijaksi, miksi hänen tykynsä olisi woinut hänet kohottaa. Raikkialla, misä J. oleskeli, esiintyi hän hartaana suomalaisen siwistystyön ystävänä sekä aatteellisten pyrintöjen kannattajana. Suomalaisuuden ystävät Turussa olletikin muistawat kiitollisuudella hänen altista, tehokasta apuansa heidän riennoisiansa. J:n henki, elämän koettelemuksissa rikkoutunut, pääsi lepoon Syyskuun 7 p:nä.

Miran nuorena sortui sanomalehden toimittaja Jaakko Einar Sandelin (synt. 1870). Jo nuorena taudin runtelemana ei hän jaksanut tawallista foulutietä kulkea, waan sen sijaan tarmokkaasti luki ykityisesti ja pääsi 1889 yliopistoon, jossa innolla harjoitti historiallisia ja yhteiskuntaopillisia opintoja perustukseksi wastaisille lainopillisille luwuille. Sen ohessa hän oli toweriensä kesken kauniina esikuvana puhtaassa nuorukaiselämässä ja aina alttiissa yleisten asiain harrastamisessa. Kewäällä 1894 S. suoritti filosof. kandidaattitutkinnon ja wihittiin maisteriksi. Jo sitä ennen oli hän ryhtynyt sanomalehtimiehen raskaaseen toimeen, ruweten „Suomalaisen“ päätoimittajaksi (1892). Taidolla ja wäsymättömällä huolella S. toimi tässä mirassaan, kunnes yhä yltymä sairaus masensi hänen lujat ponnistuksensa. Toukok. 22 p. päättyi hänen lyhyt waelluksensa, joka olisi woinut tuottaa isänmaalle kauniitakin hedelmiä, jos sen olisi jatkua suotu.

Mian päättyi myöskin toimittaja Niilo Rivisen (synt. 1862) elämäntyö, sekin todiste suomalaisen sitkeästä taistelusta walistuksen kartuttamiseksi. Roulua ei R. ollut saanut käydä, alkoi ensin Waasan Lehden latojana, ruwettiin sitten käyttämään apulaisena lehden toimituksessa, jopa kohosi sen päätoimittajaksi (1889). Mian sai hän vielä suuremman waiwutuksen sanomalehtimiehenä joutuesiansa D. Ansaan kanssa Waasassa ilmestymän „Pohjalaisen“ perustajaksi ja toimittajaksi, jossa toimeessa oli kuolemaansa saakka Lokaf. 18 p. Myöskin kaunokirjailiana R. jätti jälkeensä muutamia näytteitä etewistä henkifistä lahjoistansa, joiden kehittymisen täydelliseen woimaansa ennen-aikainen kuolema keskeytti.

Soittotaiteilia Bogislaw Grimaly, tshekkiläinen syntään (Pragista), muistuttaa meille niitä aikoja, jolloin kotimaisia taiteilioita vielä oli sangen harvoja niihin tehtäviin, joita siwistyselämämme toi esiin. Suomalaisen oopperan palvelukseen hän tänne tuli noin parikymmentä vuotta sitten. Kapellimestarina tässä, sittemmin Uudenmaan pataljoonan kapellimestarina sekä musikkioipiston opettajana H. on niinä

Frithiof Alfred Neowius.

parina vuosikymmenenä, jotka hän pääkaupungissamme oli, lahjakkaana soittotaiteiliana paljon waiwuttanut soitannollisen elämän edistykseen maassamme. Noin 50 wuotiaana H. kuoli 11 p. Lokaf. 1894.

Harwinaisen toimeliaana, yleisetua harrastavana kansalaisena oli Frithiof Alfred Neowius (synt. 1830) tehnyt itsensä tunnetuksi warsinkin elämänsä wiime wuosina. Suuri osa hänen elämänsä kuluikin oloissa, jotka eiwät suoneet hänelle tilaisuutta tarwailisiin kansalaistehtäviin. Hän sai näet opetuksensa Saminan kadettikoulussa ja Wenäjän

sota-akatemiassa hän täydensi sotilaso-pintonsa. Sotilaana palveli hän lähes pari vuosikymmentä Venäjällä, enimmäkseen eri sotakoulujen opettajana. Kuntonsa arvolla hän kohosi arvoasteissa, niin että överstinä pääsi 1871 Haminan kadettikoulun w. t. johtajaksi ja kenraalimajuriksi korotettuna 1875 nimitettiin vakinaiseksi siihen painavaan virkaan. Tässäkin virassa rajoittuivat hänen kansalais-harrastuksensa melkein yksinomaan Haminan kaupungin asioihin. Tarveampi ala aukesi hänelle, kun hän 1885 kenraaliluutnantin arvolla erosi mainitusta virastaan ja koko sotilasurastaan. Siivili-miehenä muutti hän Helsingin asumaan ja mitään varsinaista virkaa hakematta omisti kaiken aikansa maan yleisten elinasiain selvittämiseen sanomalehdissä, aikakauskirjoissa ja kirjaisissa sekä maan edustuskunnan ja moninaisten yhdistysten kokouksissa. Erittäinkin kirjoitteli hän taloudellisista ja rautateitä koskevista kysymyksistä perinpohjaisia tutkimuksia. Suomatunki tuli hänen kirjansa Suomen ja Venäjän välisistä tulliseikoista (1890), ollen sek in asiallinen ja valaisewa esitys yhdestä maantaloudellisesta esiuasiasta. Porvariyäädystä M. oli Haminan kaupungin edustajana kaikilla waltio-päiwillä wuodesta 1882 alkaen ja oli olletikin parissa kolmessa viimeisessä säätykokouksessa säätynsä waukuttawimpia jäseniä sekä waliofunniissa että yhteisistunnoissa. Edusmiehen hyviä ominaisuuksia hänellä olikin paljon, tietojen runsaus, wäsymätön harrastus, luja tarmo asiansa ajamisessa. Yksi suuri puute oli, nimittäin kansallisen mielialan puute, joka wietteli hänet wastustamaan yksin suomalaisen wäestön siwistystarpeidenkin tyydyttämistä. — Siitä suuren suuntaisesta toimitarmosta, mitä hän wapaaehtoisesti useammissa yleishyödyllisissä yhdistyksissä ja seuroissa osoitti, jätti pshyiwäisimmän muiston hänen toimensa hätäaputoimien keskuskomitean puheenjohtajana katorwosina 1891—1893. Jos ehkä komitean toimien erityisheitkoja woiitiinkin eri tawoin arvostella, oli komitean luopuessa toimestansa yleinen mielipide yksimielinen siitä, että sen puheenjohtaja oli miehen tarwoin tehtäwänsä tehnyt. Sen silloin julkisesti ilmaisuwatkin sekä maan sano-

malehdistö että lukuisat kansalaiset eri ofista maata. Muisto-sanoisinaankin vielä eräs sanomalehti, joka ei ole M:n puoluelaisia, muisteli tätä tointa seuraawin sanoin: „Se helluys hädänalaiden kohtaloo kohtaan, se into ja wäsymätön uutetuus hädän lieventämiseksi, jota hän tässä toimeissa osoitti ja jolla hän samaan tehtäwään innoittui muita, ansaitsee koko Suomen kausan kiitollisessa muistossa pshymistä ja kelpaa esimerkiksi oikeasta lähimmäisen rakkaudesta, joka ei omaa hyöthään tawoita.“ Kenraali F. Neorwius kuoli aiwan äkkiä ja odottamatta halwaukseen Helsingissä 27 p. Maalisk. Hänen hautajaisiansa osoittiwat monet monituiset seppeleet, kuinka monella toimialalla häntä kiitollisuudella muistettiin ja kairwattiin.

Wirkakuntamme waukuttawimpia paikkoja oli entinen senaattori, salaneuwos Wiktor Wryö Ruskaa Gabriel von Haartman hoitanut. Synt. Helsingissä 1830, ylioppilastutkimnon ja tuomarintutkimnon suoritettuansa kirjoitettiin hän 1852 ylimääräiseksi kopistikiksi senaatin oikeusosastoon. Wirta-uralla yleni hän sitten nopeasti, senaatin apukamreriksi 1858, Suomen pankin johtokunnan jäseneksi 1865 ja esimieheksi 1866. Kutsuttuna senaatin talousosaston jäseneksi 1870 H. oli ww. 1871—82 waltiorvarain toimituskunnan apulaispäälikönä. Ww. 1872—74 oli hän myös kouluylihallituksen jäsenenä. Senaattorina H:n tiedettiin yhtenä johtajana kannattawan sitä wirtawaltaita ja epäkansallista politiikka, jota senaatin enemmistö 1870-luvulla noudatti. W:sta 1882 alkaen H. oli senaatin waltisemana jäsenenä Suomen asioita warten waltiosuhteerintwiraastoon (Pietariin) asetetussa komiteassa. W. 1888 H. erosi senaattorinwiraastaan. Hallitus osoitti H:lle luottamustaan kutsuen hänet maamarjalkaksi ww. 1888 ja 1891 waltiopäiwille. Tässä näillä kerwoilla erityisen tärkeässä tehtäwäsänsä H. saawutti säätynsä täyden luottamuksen sekä tunnustusta laajemmisiakin piireistä. H:lla, joka edellä mainitun lisäksi w:sta 1863 alkaen on ollut aateliston jäsenenä kaikilla waltiopäiwillä, on epäilemättä ollut melkoinen waukutus viime-

kyhmenien waltioolliseen elämään. Parannusmatkalla ulkomailla päättyi H:n elämä Toukokuun 22 p.

Senaatin oikeusosaston jäsenenä oli aikoinansa Jaakko Viktor Wasastjerna. Synt. Waasassa 1819 sekä yliopistossa lainopillisen tutkinnon suorittuaan palveli W. sitten Waasan hovioikeudessa, yleten asfessoriksi 1860. Taitavaksi lakimieheksi ja tarkaksi tuomariksi tunnustettuna kutsuttiin hän 1869 senaattiin, josta 1891 korkean ikänsä vuoksi erosi. Useilla waltiopäiwillä W. otti osaa aatelisäädyn tehtäviin. Kuoli Maalisk. 1 p.

Sangen tärkeissä wirtatehtävissä tuli myöskin waltionewos Teodor Bergelundin (synt. 1838) kyky käytettyksi. Päätettyhänsä opintonsa yliopistossa 1870 lainopin kandidaattina, nimitettiin hän 1872 senaatin kanslistiksi ja 1878 protokollasihiteeriksi senaatin yleiseen kansliaan, jonka esitteliäsihiteeriksi tuli 1881. Tärkeimmät hänen wirtatoimista olivat ne lainehdotukset, jotka hän esitteliäsihiteerinä walmisti. Wiimeiseksi wirtatyöksiensä hän erinomaisella taidolla suunnittelei ehdotuksen Suomen perustuslakien yhteensowittamiseksi. Tämä ehdotus on senaatin puolesta hallitsialle esitelty ja sitten joutunut tuon tunnetun wenäläis-suomalaisen komissionin tarkastettawaksi. B. harrasti muutenkin maan yleisiä asioita ja työskenteli etenkin kotimaisen teollisuuden edistämisiksi. W. 1891 otti hän eron wirastaan ja oleskeli sen jälkeen heikontuneen terveytensä vuoksi etelämaissa. Pariisissa kohtasi Tammiä. 28 p. kuolema tämän kunnollisen suomalaisen, joka oli enimmäkseen elänyt yksinään ja kuollessaan oli kerrassaan erillään omaisista, ystäwistä, jopa kansalaisistaankin.

Lääninkamreeri Kaarle Fridolf Wahlström (synt. 1841) oli ylioppilas- ja kameraalitutkinnon (1868) suorittuaan vielä walmistautunut kameraalisiin wirtoihin ja nimitettiin 1874 kamreeriksi wankeinhoitohallitukseen, 1886 ensimmäiseksi apukamreeriksi senaatin kamaritoimituskuntaan sekä 1890 lääninkamreeriksi Uudenmaan lääniin. Taitawa, tunnollinen ja toimeliaa kun oli, saarutti hän wirtamiehenä

kunniousta ja luottamusta, joka olisi korottanut hänen alalansa tärkeimpään toimeen, jos olisi terweydestänsä woinut ottaa sen vastaan. Mutta W. ei ollut pelkkä wirtamies. Hän oli harras ja lämminsydäminen kansalainen, jolla woinainsa päiwinä oli uupumaton into kansallisen edistykseen auttajana. Kiitollisessa muistossa on ennen muuta jäilyttävä hänen wäsymätön toimensa suomalaisen teatterin hywäksi, jonka monivuotinen johtokunnan jäsen ja rahastonhoitaja hän oli. Hän kuoli 18 p. Huhtik.

Kunnollisen wirtamiehen, miellyttävän miehen maineen oli myöskin waltionewos Aksel Gabriel af Björkstén saanut ja ansainnut. W:sta 1860 alkaen hän palveli wirtamiehenä senaatisa, w:sta 1870 protokollasihiteerinä oikeusosastossa, jossa 1876 kohosi esitteliäsihiteeriksi. Etupäässä maanjako-asioita B. wirtatoiminaan esitteli. Taitawana ja tunnollisena lakimiehenä häntä pidettiin, joka tuotti hänelle vaikutuswoimaa ja luottamustoimia myöskin waltiopäiwillä, jossa hän useita kertoja oli aatelisäädyn jäsenenä. Vähes 63 wuden iässä B. kuoli Toukok. 29 p.

Metsänhoitohallituksen ylitirehtorin apulainen, kamari-newos Kaarle Juhana Numell (synt. 1826) harjoitti ylioppilaaksi tultuaan ensin filosoofijia ja esteettisiä opintoja, mutta käännettyhänsä metsänhoito-alalle tuli hänestä siinä tunnollinen ja asiaansa mieltynyt wirtamies. W. 1864 hän tuli insinööriksi metsänhoitohallitukseen, 1876 ylitirehtorin apulaiseksi. Paitti wirtamiehenä N. on eri komiteainkin jäsenenä käsitellyt metsäasioita. Kuotsinkielisenä runoilianakin N. on tehnyt itsensä tunnetuksi. Hän kuoli 8 p. Jouluk. 1894.

Akselori Juhana Henrik Holm (synt. 1818) oli ylioppilas- ja kameraalitutkinnon suorittuaan jonkun aikaa wirtamiehenä senaatisa, waan nimitettiin 1848 Korsholman pohjoisen kihlakunnan kruununwoudiksi. „Krimin sodan“ aikana H. tuli huomatuksi erinomaisesta innostaan, etenkin pontewasta osanotostaan torjumiseen englantilaisten hyökkäystä Rookolan kaupunkia vastaan 7 p. Kesäk. 1854 ja auttamisestaan tämän hyökkäyksen kautta wahinkoa kärsineitä. Tämä

urhollisuus tuotti H:lle monia kiitos- ja tunnustusmerkkejä hallituksen puolelta. W. 1872 hän siirrettiin Lapveden kihlakunnan kruununvoudiksi, jona oli kuollessaan 17 p. Heinäk.

Kuluneen vuoden lääkäriwainajista tahdomme ensiksi mainita miehen, joka ei ollut suomalainen synnyltään, mutta jonka pitkäaikainen toiminta oli tänne koteuttanut. Wesilääkäri Fredrik Wilhelm Gwerth (synt. Brandenburgissa 1823) muutti 1860-luvun alussa Helsinkiin, josta hänen maineensa kuitenkin pian lewisi ympäri Suomen. Ollen erinomaisen etewä ja kokenut wesilääkäri sekä samalla tarwattoman altis ja uhrautuwainen mies, joka ei koskaan säästänyt aikaansa eikä waiwojanja, saawutti hän harwinaisen, suurelta hoitolaiskunnaltansa melkein rajattoman luottamuksen. Hänen haudallansa lausuttiin kiitoksia kolmikymmen wuotestaikin toimesta perhelääkäriinä samassa perheessä. Ja jangon monet kansalaiset lukevat hänen hellän ja taitawan hoitonsa ansioksi, että owat jälleen terweytensä saaneet. Yksityisihmisenäkin E. lämpimän ja jalon mielialansa wuoksi nantti yleistä kunnioitusta kaikilta, joiden kanssa hän joutui tekemisiin. Kuollessaan Helsingissä 8 p. Jouluf. 1894 E. jätti jälkeensä testamentin, joka sekun osaltansa osoitti hänen säälitwäistä sydäntänjää. Paitti sellaisille henkilöille, jotka palveluksellansa oliwat häntä auttaneet lääkäritoimessansa, sääti hän 5,000 mk. apurahastoksi sairaita ja tarwittensia suomalaisia sanomalehtimiehiä ja -naisia warten sekä 2,000 mk. Helsingin kaupunginlähetykselle.

Muita lääkäreitä muistamme tässä piirilääkärit Drjō Awellanin, Kaarle Gemil Inbergin ja Wilho Matias Olkkosen.

Awellan (synt. 1830) oli ww. 1851—65 yliopistossa luonnontieteellisiä ja lääkitöopillisia tutkimuksia harjoitettuaan ja tutkimukset suoritettuansa toiminut kaupunginlääkäriinä Kofkolassa, linnan ja sairashuoneenlääkäriinä Kuopiossa (1870—86) sekä viimeksi piirilääkäriinä Tammisaaren piirissä. W. 1891 hän täysin palvelleena erosi wirastaan ja asui sitten

pääkanpungissa, jossa kuoli 16 p. Kesäk. Lääkäritaidostaan A. oli hywässä maineessa. Erittäinkin pidettiin häntä etewänä kirurgina. — A. oli myöskin innokas kunnallisten ja muiden yleisten asiain harrastaja, joka warsinkin Kuopiossa tuli huomatuksi kiivaasta ruotsinmielisyhydestään.

Inberg (synt. 1838) rupehi, yliopistolliset tutkimukset suoritetuanaan, lääkäriwirkaan 1867, toiminien ensin Savonlinnan kaupunginlääkäriinä, sittemmin Huittisten, Rajaanan ja wiimein Kuopion piirien piirilääkäriinä, jona kuolikin 4 p. Heinäk.

Ensinmainittuja nuorempi oli toht. Olkkonen (synt. 1856). Hän oli tutkimukset suoritetuanaan palvellet kunnanlääkäriinä Sysmässä ja Kantasalmella ja pääsi 1894 piirilääkäriksi Kurkijoen piiriin. Wirkamatkallaan saamaansa pitkukunneeseen kuoli hän Huhtik. 5 p., tuskin puolivuotisen toimintansa jälkeen wiimemainituspaikassa. „Etwänä lääkäriinä ja mallikelpoisena wirkamiehenä sekä jalona ihmisyhtäwänä ja oikeamielisenä kansalaisena“ D. oli saawuttanut harwinaisen suurta ja yksimielistä suosiota niissä paikoissa, missä hän toimi. Parhaana todistuksena siitä on se tiettäwästi jotenkin ainoana laatuansa mainittawa kunnioitus, että Sysmän kunnalaiset hänen muistokseen ja hänen nimellään owat päättäneet perustaa apurahaston

Jotenkin yhteen aikaan kuolema Suomen maanmittari-kunnasta korjasi waukuttawilta paikoilta kassi etewäksi tunnustettua, kunnioitettua jäsentä, wuoden ensimmäisenä päiwänä, lääninmaamittari Fredrik Kustaa Therman'in (synt. 1830) ja Tammi. 13 p. lääninmaamittari Abrahami Bihtori Friman'in (synt. 1831). Ylioppilaaksi tultuaan w:sta 1854 maamittauslaitoksen palveluksessa T. w:sta 1863 toimi Wiipurin läänissä, oli 1878—80 insinööriä yllihallituksessa, nimitettiin 1880 lääninmaamittariksi Uudenmaan lääniin, josta 1883 sai siirron samallaiseen wirkaan Mikkelin läänissä. Erityisenä luottamuustoimena T:lla oli puheenjohtajan tehtävä siinä sowingto-oikeudessa, joka 1868—69 ratkaihi Wuoksen laskemisesta syntyneitten wesijättömaitten aiheuttamat riitaisuudet.

A. B. Friman otettiin ylioppilaana maamittausauskultantiksi 1856 ja nimitettiin 1861 varamaamittariksi Dulun läänin, jossa sitten palveli melkein koko elämänsä ajan, vihdoin 1890-w:sta lääninmaamittarina. Jäsenenä hän oli siinä komissionissa, joka tarkasti Suomen rajaa Norjaa vastaan 1871. F. oli „toimelia ja uuttera työmies, joka innokkaasti otti osaa yleisiin harrastuksiin. Erittäisesti harrasti hän Maamittariyhdistyksen toimia ja pyrinnoita.“

Wuoden lopulla, Lokak. 10 p. kuoli vielä yksi maamittarikunnan ioanhoja, arvoosa pidettyjä edustajia, vanhempi komissioninmaamittari Dulun läänissä Effeni Albin Leisten (synt. 1829). W:sta 1847 maamittarikuntaan kuulu-neena oli hän koko wirka-aikansa palvellut Dulun läänissä.

Suomen maamittarikuntaan kuului tavallansa myöskin ent. maamittausosaston esimies polyteknisessä opistossa, insinööri Juhana Konrad Reuter (synt. 1832), joka Abenraasta Sönderjyllannista kotoisin ja Saksassa kasvatettu 1861 tuli Suomeen Helsingin teknisen reaalikoulun opettajaksi. Tämä koulu muutettiin sitten polytekniseksi kouluksi ja viimein 1879 polytekniseksi opistoksi ja R. pyysi niissä kaikissa käytännöllisen mittausopin opettajana. W. 1891 hän erosi wirastaan ja muutti ulkomaille, jossa kuoli 22 p. Syysk. Wv. 1862—78 oli hän Helsingin kaupungininsinöörinä. Viimeiseksi oli hän vaikuttavana jäsenenä n. s. kartta-komiteassa.

Suomen tekniikkojen rivistä on kuolema korjannut yhden, joka oli sillä alalla ensimmäisiä kotimaisia miehiä, entisen waltionrautateiden koneirehtöörin Kaarle Pietari Engströmin (synt. 1821). Ylioppilaana hän ensin opiskeli jonkun ajan yliopistossa, waan kun Saimaan kanavan rakennustyö 1840-luvulla alkoi, meni E. siihen osalliseksi, tullen tämän suuren työn johtajan, insinöörikapteeni J. Werwingin apulaiseksi. Esimiehenä kuoltua (1856) wähää ennen kanavatyön valmistumista, E. sai haltuunsa työnjohdon. Tie- ja vesikulkulaitosten insinöörikuntaan kirjoitettuna E. siirtyi Saimaan kanavalta Helsingin—Hämeenlinnan radan

rakennustyöhön, johtaen siinä erään rataosan rakentamista. W. 1863 hän kutsuttiin rautatien konepajan päälliköksi Helsingin ja pääsi sittemmin koko koneosaston johtajaksi eli koneirehtööriksi, josta wirasta w. 1890 vanhuuden vuoksi otti eron. Suuren luontaisen taipumuksensa ja omin päinmä harjoittamiensa opintojen avulla E. oli kehittynyt etewäksi ammattimieheksi, jonka „ansiot rautatieverkkomme rakennushistoriasa ovat huomattavan suuret“. E. kuoli Toukok. 12 p:nä.

Suomen talousseuran kemiallisen ja siementarkastuslaitoksen johtaja, insinööri Ernesti Rüstaa Robert Löthner (synt. 1856) oli ruotsalainen syntyjään, waan oli, Tukholman teknillisessä yliopistossa opiskeltuaan, w:sta 1882 alkaen Turussa työskennellyt mainituksa laitoksessa, saarvut-taen „lahjomattomalla rehellisyydellään, äädyllisellä ja kohteliaalla esiintymistavallaan“ tunnioitusta ja luottamusta niiltä, joiden kanssa joutui tekemisiin. Takertumatta tarkka-luontoisen ja tarkoin hoidetun tehtävänsä erityisheikkoihin, L. walppaasti harrasti taloudellisen elämämme kehittämistä. Häntä kiitetään monen hyvän yrityksen alkuunpanosta Turussa. Laajemmalle tähtäsi hänen viimeinen mieliharrastuksensa. Hän näet aloitti sarjan kokeita tutkiaakseen, suureksiko maasamme wiljelthyen sokerijuurikassten sokeripitoisuus woisi khlmässä ilmanalassamme kehittyä. „Ollen optimisti sanotun wiljelthyen suhteen“, sanoo eräs wainajan toimelle liikeinen muistofanojen kirjoittaja, „L. mielikuvituksestaan warmaankin wastaisuudessa näki runsaita waltojuurikasfatoja nousewan taimelle maamme porvesta ja nämä suurisä tehtaisa walmistujan sokeriksi. Ja me emme woii muuta kuin toivoa, että tämä haawefsimä wastaisuudessa woisi toteutua.“ L. kuoli äkkiä Jouluk. 7 p. 1894.

Suomen liikemiehistä on harwa suuremmoisessa yritteliäisyydessä werrattawa waratuomari Adolf Örngrénin (synt. 1824), joka yliopistossa tuomaritutkinnon suorittettuaan (1845) sekä sen jälkeen juristina waratuomarin arvonimen saatuaan rupefi ensin maantwiljeliäksi ja sittemmin tehtailiaksi. Perintötiloina hän wiljeli Laukon, Nokian ja Muuttajärven

suuria kartanoita. T:n teollisuusyrityksistä mainittakoon, että hän yhdesä G. M. Wasastjernan kanssa perusti Tampereelle pellawatehtaan ja konepajan sekä myöhemmin Helsinkiin laiwatokan. Kuutajärwelle T. perusti lasitehtaan, johon tilasi taitawia työmiehiä Belgiasta. Nämä laajat liikeyritykset kysyivät kuitenkin niin suuria pääomia, että T. joutui niistä ahdinkoon ja oli pakotettu luovuttamaan liikkeen muille. Hoidettuaan jonkun aikaa Helsingissä asiomis- ja komissioniikettä T. aloitti jälleen teollisuusyrityksen, perustaen Tampereella asfaltti- ja kattohuopatehtaan, joka sekun riittävien warojen puutteessa joutui muille. W:n 1863 waltiopäiwillä T. teki tärkeän anomuseesityksen, joka tarkoitti maamme hallintolaitosten uudestaan järjestämistä. Tämän esityksen kaikki säädhyt hyväksyivät, vaikka siitä ei sen enempää lähtenyt. T. kuoli Tampereella 3 p. Maalisk.

Kauppiat Rosta D. Sumelius Tampereella, J. S. sekä Siwert Lundberg Raahessa ja Cero Juhana Sawón Uudessa kaupungissa olivat kukin seutunsa suurimpia liikeymiehiä ja tunnettuja laweammissakin piireissä. — Sumelius (synt. 1835) oli palvellut kauppa-apulaisena Tampereella, kunnes 1859 perusti siellä oman kauppaliikeen, jonka wiime vuosina muutti yksinomaan tuffikaupaksi ja jolla koki itsellensä suuren omaisuuden. Hartaana ja toimeliaana kuntalaisena saavutti S. suurta luottamusta Tampereella moninaisissa yleisissä toimisissa, esim. kaupunginwanhimpana ja sitten kaupunginwalmistuismiehenä, rahatoimikamarin puheenjohtajana, kirkonrakennuskomitean puheenjohtajana, säästöpankin toimikunnan, kauppayhdistyksen ja sen eläkerahaston johtokunnan, eri koulujen neuvostojen ja johtokuntain jäsenenä. Wainajan eläessään länsuman toiwomuksen mukaan hänen perillisenä lahjoittivat 20,000 mk. Tampereen wanhainkodin yhdistyksen rahastoon. R. D. Sumelius kuoli Tammi. 3 p.

J. S. Lundberg (synt. 1815) harjoitti Raahessa kauppa- sekä sittemmin siihen yhdistettyä laivanwarustajaliikettä, joka wuosisadan puoliwälissä lienee kauan aikaa ollut laatuaan

suurin maassa. Kun kauppaolot sitten muuttuivat, niin perusti L. 1873 myllyliikkeen, johon wuofikymmenen perästä hänen ottopokansa Siwert L. (synt. 1838) liitti osakkaaksi. Lundbergien myllyliike ja jauhokauppa, joka wiime aikoina on ollut kokonaan wiimeksi mainitun johtama, kehitti sangen suureksi, jotta sillä oli haaraosastoja melkein kaikissa Pohjois-Pohjanmaan kaupungeissa, vieläpä monin paikoin maaseudullakin. J. S. Lundberg oli tunnettu suuresta hywäntekeväisyydestään. Perrottiin hänen joku wuosi sitten lakkauttaessaan liiketoimensa päättäneen olla ketään lain awulla pakottamatta suorittamaan velkaansa, jättäen ennen saatavansa perimättä. Runnioitetun wanhuksen pitkä waellus päättyi 6 p. Maalisk. — Sitä ennen jo nuorempi L. 2 p. Lokak. 1894 waiwui kuolemaan parannuksilla ollessaan Kuopiossa. Hän oli ollut Raahessa moninaisissa luottamustoimisissa, 1872 kotikaupunkinsa edustajana waltiopäiwoillä.

G. J. Sawón oli sekatawarakauppias ja laivanwarustaja; myöskin hänen wientiliikkeesä oli melkoinen. Runtalaisena nautti hän suurta luottamusta ja käytettiin tärkeissä toimisissa, ollen pitkät ajat Uudenkaupungin kaupunginwalmistuksen puheenjohtaja, säästöpankin johtokunnan esimies, sekä useampia kertoja waltiopäiwämiehenä. S. kuoli 62 wuoden iässä 26 p. Helmik.

Ransamme „sywisä riveisjä“ ei ole mikään harwinaisen ilmiö, että henkilö, joka ei ole saanut mitään koulu-opetusta, tahi lapsuudessaan on saanut joitakin niukkoja opetuksen alkeita, omin päinsä, omalla kynnylään ja oman henkensä yllityksestä on hankkinut itsellensä ei ainoastaan huomattamat tiedot ja taidot, waan myöskin sen yleisen hengen walistuksen, jota yleishyödyllinen kansalaistoimi edellyttää. Tämä ilmiö parhaiten todistaa Suomen kansan henkisten omaisuuden etewyyttä. Olkoon se myöskin kehottajana walmistamaan tilaisuutta henkiseen kehitykseen „sywien riwien“ lapsille ja nuorukaisille.

Raikkia nimiä emme woi mainita, jotka tässä olisivat kuluneen wuoden wainajistakin mainittawat todistukseksi edelli-

seen. Kaikkia emme tunnekaan; ja toisten vaikutusala on ollut niin pieni, ettei tässä sitä voi huomioon ottaa. Runnia kullekin uskollisuudesta ja kunnostaan paikallaan.

Maanviljelijä Mapeli Häyrinen Pietämäeltä oli saanut tavallisen talonpoikaisen kasvatuksen, johon ei hänen lapsuudessaan koulunkäynti vielä sillä paikkakunnalla kuulunut. Omin päinsä hän kehitti ammattitaitonsa ja kartutti yleisiä tietojansa, varsinkin ruvettuaan maakauppiaksi, jonka toimen kuitenkin sittemmin jätti, ruveten jälleen maanviljelijäksi. H. oli etewä viljelijä, jonka talo kelpasi malliksi muille. Mutta samalla hän oli etewä kuntalainen ja karjalainen, joka kokonaista 16 vuotta oli kotikuntansa kunnallislautakunnan esimiehenä ja osallisena muissakin yhteisissä asioissa. Näissä toimituksissa hänen ansionsa tulivat niin huomattaviksi, että hän jo 1877 valittiin Rautalammin tuomiokunnan edusmieheksi valtiopäiville ja pysyi valitunsa täydessä luottamuksessa kaikkissa seuraavissakin vaaleissa. H. oli siis kuusilla valtiopäivillä osallisena säätynsä neuvotteluisissa, nauttien armonantoa järkewäin, valistuneitten mielipiteittensä, itsenäisen armostelutyhynsä ja selvän esitystapansa vuoksi. Erittäinkin taloudellisten asiain käsittelyyn H. otti osaa. Kauniin todistuksen jalosta mielialastaan wainaja antoi jälkimmäisissä, jossa hän määräsi talonsa sekä 29,000 mk. kotikunnallensa käytettäväksi vähävaraisten koulunkäynnin sekä uudisviljelysten edistämiseksi ynnä warattomien auttamiseksi; sitäpaitsi hän sääti Suom. Kirj. Seuralle, Kansanvalistus-seuralle sekä lähimmälle kansanopistolle, kullekin 1,000 mk. Täydessä toimi-ikänsä, 52 wuotiaana, H. kuoli sydänhalvaukseen 13 p. Heinäk.

Maakauppias Hermanni Summa Uudetakirkolta tunnettiin vielä werraten nuoresta iästään huolimatta (synt. 1858) laajoissa piireissä Jtä-Suomessa suurista liikeyrityksistään, walppaasta yleisasiain harrastuksestaan sekä kehittyneestä armostelutyhystään, joka ansaitsi sitä suurempaa huomiota, kun wainaja ei ollut juuri nimeksikään koulua käynyt. Alkukäänä hewosystäwänä S. työskenteli innokkaasti hewosrodun ja hewoskasvatuksen parantamiseksi, teroittaen mieliin tämän

asian kansantaloudellistakin merkitystä. Uudenkirkon kuntalaisena S. oli toimielias ja harras edistykseen mies. Hänen viimeisiä harrastustsansa oli Uudenkirkon kansanopiston toimeen saaminen. Juuri wähää ennen tämän opinahjon awausta, S. matkallaan Pietarissa kuoli halvaukseen Lokak. 29 p. 1894.

Maanviljelijät Juho Jalkanen Rautalammita ja Wilho Witikala Rokemäeltä olivat myös kumpikin innokkaita, oivallisia maanviljeliöitä ja etewiä, walppaita kunnanmiehiä, jonka vuoksi hekin kumpikin olivat waltiopäiwämiehinäkin, edellinen kerran, jälkimäinen kahdesti. J. kuoli 71 wuoden ikäisenä Jouluk. 15 p. 1894 ja W. (synt. 1835) kuoli saman kuun 20 p.

Jtellismies Jaakko Widgren oli Toholammilla „15 wuoden ajan melkein kunnan kaikki kaikessa, kunnankirjuri ja lautakunnan esimies“. „Melkein kaikki asiat päätettiin J. W:n walistuneen ehdotuksen mukaan. Melkein kaikissa tärkeämmissä asioissa käytettiin wainajan apua, sekä yksityisissä että yleisissä.“ Tämä kuntansa „rehellinen, ja kynyttäs johtaja“, „joka tustin oli saanut mainittawaa koulusivistystä, kuoli parhaassa miehyydessään, 45-wuotiaana, 3 p. Marrask. 1894.

Ainoastaan nimeltään mainita woinme vielä muutamia ammatissaan ja kunnallisina luottamusmiehinä seudullansa tunnetuiksi tulleita miehiä. Tarfkatoiminen, jäntewä Kalle Rinnari Jämsästä kuoli n. 50-ikäisenä Elof. 28 p. Kynyttäs ja toimielias liikemies, maakauppias Heikki Summanen Sulkawalta kuoli Maalisk. 17 p. ainoastaan 36-wuotisena. Poliisikonstaapeli Matti Mannila (synt. 1829) Saarijärwelta, joka oli terjäläispojasta kottottanut itsensä pitäjänsä miltei suurimman talon omistajaksi ja kunnioitetuksi järjestyswallan apumieheksi, kuoli Jouluk. 30 p. 1894. — Tarmokkaan taloudenhoitonsa ja neuwoikkaan, osanottoisan mielenä wuoksi „Kynsiperän kuninkaan“ nimen saawuttanut herastuomari Matti Kynsijärwi Taimalkoselta (synt. 1826) kuoli Jouluk. 17 p.

Entinen tilallinen, maakauppias Juho Jaakko Saenius Karusta (synt. 1827) oli yksityistoimien ja kunnal-

listen tehtävään ohessa ahkerasti harjoittanut opintoja, niin että hän niinkäänlaista koulua käymättä oli oppinut, paitsi ruotfia, myöskin latinaa ja kreikkaa, jotta voi kummastakin näistä wanhoista kielistä kääntää Uuden Testamentin. Tänä tutkiva, paljon tokenut mies pääsi lepoon Lokaf. 30 p. 1894.

Piirteenä Suomen wiljelyshistoriaan on mainittava ja muistettava uunintekijä Kaarle Edward Sanngrenin ja talonwanhusten Juho Sankalan elämäntyö. Edellinen, uunintekijä Tammissaaressa, jossa kuolikin Lokaf. 27 p. viime w:nä 66 ikävuodellaan, oli ansiokkaan ammattitoimen ja kunioitetun kuntalaiswaikutuksen ohella erinomaisen ahkera petoeläinten pyytäjä, jotta hän „oli eläesfään pyytännyt ja ampu-
nut lähemmäs 900 petoeläintä, enimmäkseen kettuja, mutta myöskin 28 sutta.“ — Sankala oli myös innokas metsämies, jota oli tappanut noin 60 karhuakin. Hän kuoli kotikuntansa, Simon wanhimpana miehenä 14 p. Elof.

Merkillinen mies waiheikkaan elämänsä ja omituisten harrastusten vuoski oli agronomi Sakari Cajander (synt. 1818) eli Sakari Sakarinpoika, jolla nimellä hän on tunnettu suomenkielisenä kirjailiana.

Mioppilaana hän koko nuoruuskaisfydämenfä lämmöllä fiintyi siihen kansalliseen herätykseen, jonka Kolehala, Runeberg, Lönnrot y. m. synnyttiwät 1830-luvulta alkaen. Puheissa ja kirjoituksissa koetti hän tehdä muillekin totuiksi niitä aarteita, mitä oli Suomen kansanrunoudeffa huomannut. Kalewalasta ja Rantelettaresta piti hän esitelmiä towereillensa, painosta julkaisi hän kokoelman kansanrunoutta, nouti (1845) kolme uuden-
aikaista kansanrunoiliaa, Olli Rymöläisen, Pietari Makkosen ja Antti Puhakan Helsingin, jossa heidät maalasi wenälinen taitelija Budkoffki ja jossa he muuten „saiwat wiipyä pitkän aikaa ja olivat suuren huomion efineinä sekä pitkien sanoma-
lehtikirjoitusten aiheena.“ Sakari Sakarinpojan innoftus perisuomalaisuuteen meni niin pitkälle, että hän myöskin puwusfaan, puheissaan y. m. talytoi efiiintyä suomalaisena talonpoitana.

Näistä kansallifista harrastuksistaan hän kääntyi maataloudellifisiin tutkimuksiin, joutui Ruotfiin, jossa eli melkein

koko miehuutensa ja wanhuutensa päiwät, toimien tällä alalla lewottomasti liikfuen paitasta paitkaan saamatta pysywfäistä jalaufijaa missfään Bainosta hän myös julkaisi joukon kirjofia, niistä jo kotimaassa ollessaan pari suomenkielistä, toifien maanwiljelystefstä (1853), toifien karjanhoidosta (1856). Wiime kewätälwena tämä omituinen wanhus koteutui ratkaafen syntymämaahansa, wiefä silloinkin mielestfänfä halu lewittää maatalousopetusta Helsingisfä. Kuuliain puutteessa jäi aijottu esitelmäfarja alkamatta ja pian sen jälkeen, Toukof. 9 p., kuolema tuotti lewon paljon tokenelle wanhuselle. — „Omaa tietään Sakari Sakarinpoika aina käwi, ei woinut muiden mukaan asettautua“, sanoo eräs elämäkertoja hänestä.

Maataloudellifista harrastuksistaansa tuli myöskin Elias Muurman (synt. Wehkalahdella 1857) tunnetuksi. Kansakoulun ja alemman maanwiljelysopiston käytyään hän antautui kotipitäjäsfään maanwiljeliefki, saurwuttaen sitä arwoa ja luot-
tamusta ammatissaan, että hän esim. kutsuttiin palkintotuomariffi wiimeifien yleifien maanwiljelysnäyttelyn kalu-
ofastoa warten. Wehkalahden Sippolan ja Rymin maamiesseuran synty tunnustettiin myös hänen ansiokfensa, samoin kuin hän fihteerinä pääasiallisesti hoiti lyhytikäifien, toimeliaan seuran johtoa. — Edistyksen ja walistuksen lämpimänä ystäwänä yhteiskunnallifillakin aloilla jätti M. jälkeensä rakastetun ja kunnioitetun muiston, joka liittyy kotipaikatunnan useimpiin wiimeikaikafisiin uudistus-
hankeifisiin, esim. „Haminan Sanomain“, Wehkalahden nuorisoseuran, Haminan-Wehkalahden kansanopistoseuran sekä kotikunnan historiaan. M. kuoli Huhtif. 18 p:nä.

Slahduttawa seikka, jonka soifi käywän yhä yleisemmäffi, on se, että tämän tästäkin kansalaiset säätäwät kokoomastaan omaifsuudesta jonkun ofan yleifisiin tarkotuksiin. Sillä siten nuo warat epäilemättä parhaiten tulewat niiden tarkotusperien hywäffi, joita he tahtowat edistää, woinatta sitä työllänsä suorastaan tehdä. Tässä kirjoituksessafkin on jo eri yhteyksifissä tullut mainituksi efimerkkejä tähän. Mainifemme wiefä lisäffi muutamia lahjoittajia wiime wuoden wainajifissa.

Kauppias Kustaa Henriikki Pesonen, synt. Savonlinnassa, harjoitti tislauksliikettä ensin Kristiinankaupungissa ja sitten Waasassa. Kuollessaan 62-vuotiaana Tammi 2 p. määräs hän n. 200,000 mk. tekemän omaisuutensa melkein kokonaan yleishyödyllisiin ja hyväntekewäisyys-tarkotuksiin, erottaen m. m. 10,000 mk. Etelä Pohjanmaan suomalaiselle kansanopistolle Ilmajoella.

Yhtä jalomielisen jälkifääböksen omaisuudestaan teki nahkurimestari Kaarle Kustaa Tornberg (synt. 1838), joka tyhjin käsin alkaen oli ahkeruutensa ja tarkkuutensa avulla varttunut, niin että kaupan oli kotikaupunkinsa Turun ensimmäisiä käsityöläisiä. Paranteilla ollessaan Helsingissä T. kuoli 19 p. Maalisk. Hänenkin omaisuudestaan tulee noin 200,000 mk. etupäässä hyväntekewäisyystarkotuksiin Turussa.

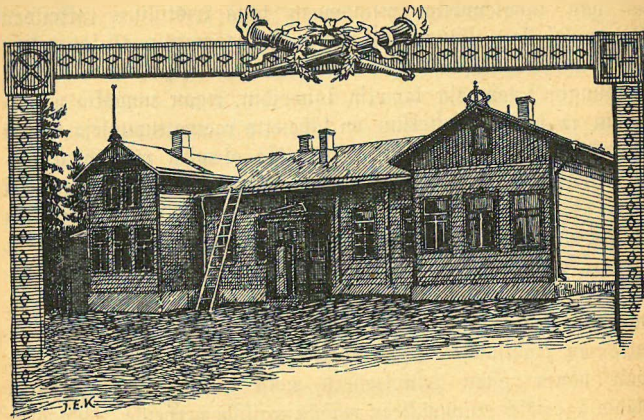
Juhana Kustaa Hagström syntyi Pohjan pitäjässä 1830 ja oli suurimman osan toiminto-ikänsä ravintoloitsijana, viimeksi 24 vuoden ajan Arkadia-teatterin ravintolassa. Omaisuudestaan sääsi hän 5,000 mk. Suomalaiselle teatterille sekä loput Helsingin kaupungin köyhille. H. kuoli 16 p. Marrask. 1894.

Waasan puuvillatehtaan entinen hoitaja Emil E. Bladh, Pohjanmaalla tunnettua liikemiesukua, kuoli Waasassa 14 p. Heinäk. 72-vuotiaana säädettyään 24,000 mk. hyväntekewäisyystarkotuksiin.

Rakkaus rakentaa. Waatimattomana ja niin hiljaisuudessa, että hänestä ystäväpiirin ulkopuolella tuskin tiesivät muut kuin yhteiskunnan onnettomat, työskenteli Waasassa neiti Alma Hellman (synt. Pietarsaaressa 1845) ruumiiltaan melkein koko elämänsä iän waiwaisena, waan henki aina walppaana ja wäsymättömän voimakkaana rakkauden töissä. Kotikaupungissaan käytyänsä tyttökoulun (kts. J. D. J. Mandenin elämäkertaa edellä) muutti hän 1863 sisariensa kanssa Waasaan, jossa he ww. 1863—75 hoitivat armoissa pidettyä yksityistä lastenkoulua. Tämän koulun opettajia M. H. oli w:teen 1872. Viimeisinä opettajawuosiensa hän jo harjoitti lähetystointa wankien keskuudessa Waasan lääninwankilassa. Sittemmin

on hän työskennellyt yksinomaan tällä kristillisen rakkauden toimen alalla. Rauan oli hän n. s. raamattupusji lähetystyksen johtajana paikkakunnallansa, walwoen, että ei ainoastaan kaikkiin kaupungin satamassa käyviin laiwoihin, waan myöskin majakoihin ja muihin laitoksiin on lähetetty raamattupusseja niiden useinkin kiusauksissa ja yksinäisyydessä olewien wäestöjen miehille wirtistykseksi ja tueksi. Laajan kirjewaihdon kautta otti neiti H. Englannista selkoa kadoksissa olewien merimiesten osoitteista. „Moni jätetty isä ja äiti on tätä tietä saanut tiedon käiwatuista pojistaan, joille kirjeenwaihdoilla on muistutettu kotia ja welwollisuuksia sitä kohtaan.“ Tämän huolenpitoinsa kautta neiti H. sai myöskin usein kuolleiden merimiesten jättämän omaisuuden kotimaahan omaisille pelastetuksi. Sanoetaan hänen täten toimittaneen noin 20,000 mk. werraten pienissä erissä enimmäkseen wähiwaraisille perheille. Myöskin Siperiaan lähetetyt wangit olivat hänen sydämellänsä. Hänen kehotuksestaan englantilainen pappismies Lansbell matkusti Siperiaan jakelemaan raamatuita wangeille, joka matka antoi aihetta wapaaherra Henrik Wreden matkaan sinne samassa tarkotuksessa. — Nykyikäisen raittiusliikkeen historiaan Suomessa kuuluu Alma H:n samoin kuin hänen sisariensa nimet. Ne owat nämät nimet, jotka owat tässä kauniissa historiaassa melkein ensimmäisinä mainittawat. He näet toimittiwat pidettäväksi ensimmäisen ehdotonta raittiutta puolustawan esitelmän maassamme ja heidän waitutuksensa avulla saatiin ensimmäinen ehdoton raittiusseura perustetuksi (1877). Raittius työ sai M. H:ta aina sydämellistä kannatusta.

Kun Alma H. Soulu 17 p. 1894 äkkiä kutsuttiin pois elämästä ja toimestansa, vielä wiime päivänänsäkin kirjoitettuaan kirjettä eräälle kauan kaukana kotimaasta asustaneelle waasalaiselle, jäi paitsi omaisia suuri joukko ystäviä siunaamaan ja kiittämään sitä kaunista muistoa, joka hänestä jäi. Elämämmin kuin tawallisesti silloin lienee myös muistettu että tällaisista wainajista on Jumalaa kiitettävä.

Sääksmäen kansanopistorakennus.

Kansanopistomme.

Jos ihmisessä on jotakaan määrää synnynnäistä toimintakykyä ja tämä kyky ei ole turmeltunut elämän nautinnossa eikä meltoistunut myötäläymisten vuolaassa virrasa, niin ovat vastoinkäymiset aina omanja häntä karkaisemaan. Ne terästävävä tahdon, karkaisewat mielen, luowat uutta elämän halua ja päätteläisyhtyä luonteeseen. Hän ei silloin esteitten sattuesa sorru, waan saa niistä uutta woimaa ja wirkeyttä työhön niitten tarkoituseräin puolesta, jotka hän sisimmän wakaumuksensa mukaan oikeiksi tietää.

Yksilön elämän kohtaloita woi hyvin käyttää kansojen elämän mittapuuna. Kansat owat elämäsään samojen waituttimien alaisia kuin yksiyisetkin. Yksilön elämän taistelu, jos hän tekee työtä oikean ja hymän puolesta, on pisara sen kansan edistystaistelusta, jonka jäsen hän on. Sillä jokainen woitto, minkä yksilö saawuttaa työsä oikeuden hywäksi, on osa hänen kansansa oikeutettujen harrastusten witoista.

Suomen kansa on wiimeisinä vuosina elänyt waltioollisesti waitaata aikaa, on laffaamatta kulkenut kansallisten wastoinkäymisten tietä. Lewottomuus on täyttännyt mielet ja joka hetki on oltu waroillaan jotakin itäwää kuulemaan. Pieni helpoituksen huofaus on kuitenkin kulkenut rirweisämme wiimeisinä aikoina. Memme olleet tilaisuudessa tyynemmin mielin asemata tähystelemään. —

Ja mitä opettaa meille tämä äsköisin eletty tukala ajanjakso? — Se osoittaa, että tämän kansan powi on turmeltumaton ja puhdas, että siinä löytyy terwettä toiminta-kykyä, joka takaa meille olemasolon mahdollisuuden waiteisfakin elämän kohtaloisja. Me näemme, että eletty waitkea ajanjakso on ollut tuhatkertaiseksi siunaukseksi Suomen kansalle. Se on antanut meille uutta woimaa ja wirkeyttä kehittämään keskuuteemme käftettyjä woimia, kullfemaan eteenpäin walistuksessa ja taloudellisessa waurastuksessa, huolimatta sallimuksen säätämistä tukalista taloudellisista ajoista. Näyttääpä melkein siltä, kuin olisimme juuri tällaista aikaa tarwinneetkin, woidaksemme nostattaa kansallisen walistustyön oikeaan wauhtiinsa. Epäillä sopii, josko myötäisiä aikoja esellen meillä nyt olisi yhtä paljon kansan oppilaitofia, kansakouluja ja warsinkin kansanopistofia, kuin nyt todella on. Eiköhän wain ole niin, että wasta wiimeikaisten tukalain olojen walosja monet meidän maassamme todella tuliwat tajuamaan että:

„Walistus on wahwa turwa,
Siin' on suoja Suomenmaan“.

Tätä tekee mieli uskomaan, kun tietää, että jo neljännessuofifataa sitten huomio ensi kerran käännettiin meidän maassa kansanopistoihin, mutta wasta wiimeisten kahdeksan wuoden kuluesä on näitten oppilaitosten saamisefski todenteolla työtä tehty. Kylvähän on myönnettäwä asia, että kansanwalistusolot maassamme ylimalkaan owat näihin asti olleet sellaisella asteella, että wasta nyt onkin kansanopistofien waitutuskaufi oikeastaan auennut. Mutta toiselta puolen on huomattawa, että muutamalla paiffakunnilla owat kansafoulut jo niin kauan tehneet korwentuoffikjan työtä, että niillä paikoin kansanopiston waitutusala oli jo aikoja sitten auennut. — Wai olisiko se wain sattuman takia, kun nämä suuret edistysasteleet ofuivat juuri näitten vuosien tulofiksi? Ei, sitä se ei ole; se on Sallimuksen formen

viittamaa, Suomen kansan elämän kokemuksen opettamaa oikeaan aikaan tehtyä työtä.

Sallimuksen määräykset ovat sentään ihmeelliset. Se mikä meistä usein näyttää ehken suurimmalta pahalta ja jota me vanhojen vastaanotamme, johtaaakin kohtalomme viljavimmille siunauksen poluille. —

*

Ruten jo mainittiin, on neljännes vuosikataa niistä päivistä kulunut, kun kansanopistoasia meillä ensiksi joutui julkisen keskustelun alaiseksi. Ja hienoa ääntä on siitä aina niistä ajoista asti pidetty. Mutta sittenkin oli asia ylimalkaan pysynyt suurelle yleisölle melkein tuntemattomana aina vuoteen 1887. Kansanvalistus-seura otti silloin kansanopistot puheeksi. Ja tämä vuosi tuli täydelliseksi käännekohtaksi. Asia saavutti kohta yleistä huomiota. Uusi virtaus kulkui kautta maan ja kohta puhuttiin kansanopistoista kaikkialla, missä vaan henkiset harrastukset olivat wireillä. Mielipiteet olivat wakaantumattomat, ne kävivät myötä ja vastaan. Mutta puhuen seikat selvenivät. Kansanvalistus-seuran toimesta laadittiin ohjelmasuunnitelma kansanopistoja warten ja tämän mukaan ovat pääasiallisesti kaikkien opistojemme ohjelmat muodostetut. Ja Kansanvalistus-seura on tavaltaan pysynyt johtamassa asemassa tämän liikkeen alalla, ja useain opistojemme kannatusyhdistykset ovat alistetut tämän seuran osastoiksi.

Saapui seuraava vuosi. Sen alussa awasi ensimmäinen kansanopiston tapaan järjestetty oppilaitos owensa Suomen nuorisolle. Se oli neiti S. Hagmanin käsityökoulu Kangasalla. Siitä tuli kansanopistotyön käytännöllinen tienraivaaja meidän maassamme. Tämä laitos ei ollut ainaaan alussa täydelleen sellainen, mitä kansanopistolla oikeastaan ymmärretään, mutta sittenkin voimme sanoa kansanopistotyön alkaneen meillä tämän laitoksen kautta. Käsityöt olivat siellä tosin pääasiallisina oppiaineina, mutta kansanopiston tapaan toimitettiin myöskin luentoja oppilaille. Kangasalan opisto täten awasi tien waltavan aatteen toteuttamiselle, aatteen, joka muutamassa vuodessa oli saawa kaikki kansanvalistuksen ystävät ympärilleen kokoontumaan.

Kohta alussa tarttui yliopisto-nuoriso innolla asiaan. Uusi tuuma putosi kuin pilwistä ja sai rinnat innosta aaltoilemaan. Tästä oli ala, jolla nähtiin hyvä tilaisuus uhraamaan nuoruuden woimia kansan sywään riwien hyväksi. Ja ylioppilaat ne olivat, jotka ensiksi toimittivat esitelmiä ja panivat alkun rahan keräykkiä kansanopistoja warten. Kohta muodostui rahastoja eri osakuntain piireissä ja luennoitsijoita lähetettiin ympäri maata. Sanomalehdet alkoivat tehdä parastaan asian tutustuttamiseksi lukioilleen ja kansan sywät riwit kaikkialla alkoivat aaltoilla. Ate tarttui kansaan ja siellä täällä ympäri maata muodostui kansanopisto-yhdistyksiä. Näissä hommissa olivat yksin tuumin eri kielipuolueisinkin kuuluvat henkilöt. Kerrankin löydettiin pyrintö, joka woiitiin yhteiseksi omistaa. Rahastoja puolueitten välillä woi syntyä korkeintaan kaksikielisissä seuduissa, missä kilpailtiin siitä, kummankielinen oppilaitos ensiksi saataisiin.

Se oli yleistä kuumeentapaista touhuamista, toivotuksesta innostuksen aikaa, jommoista woiwat ainoastaan suuret ja jalot asiat aikaan saada. Ja tuskinpa wakawat asiansharrastajat lienevät osanneet läheiseltä tulewaisuudelta edes sentään wertaa toiwoa, mitä todellisuus nyt jo on mukansa tuonut. Tokkopahan lienee osattu uskoa, että meillä jo seitsemän wuoden perästä on seitsemäntoista kansanopistoa toiminnassa, jotka woiwat tarjota opetusta 700—800 oppilaille? Tuskin vaan. —

Nykyisten tulosten saavuttamiseksi on waadittu uhrauksia ja sitkeätä työtä; on kysytty itjensä kieltäymystä ja luottamusta oikean ainaiseen woitokkaisuuteen. Kansanopistojemme nykyinen luku on todistus siitä sywästä, wakaasta ja itsetietoisesta walistuksen halusta, joka on syöpöynyt kansamme sydänjuuriin saakka. — Mitenkä Suomen kansa on nykyiset kansanopistonsa saanut ja missä tilassa kansanopistotyö meillä nykyisin on, selwiää lähemmin seuraawista lyhyistä tiedoista, joita tässä woiadaan antaa kunkin opiston oloista.

Suomenkieliset opistot.

Kangasalan opisto on työskennellyt edelleen perustajan ja neiti S. Hagmanin johdolla. Se on yksinomaan naisia warten ja etusijassa käsityöt. Oppijat jot owat kolmituukautiset. Oppilaat saawat asunnon ja ruuan laitoksessa. Ruokausmaksu on 30 mk. Tämä on

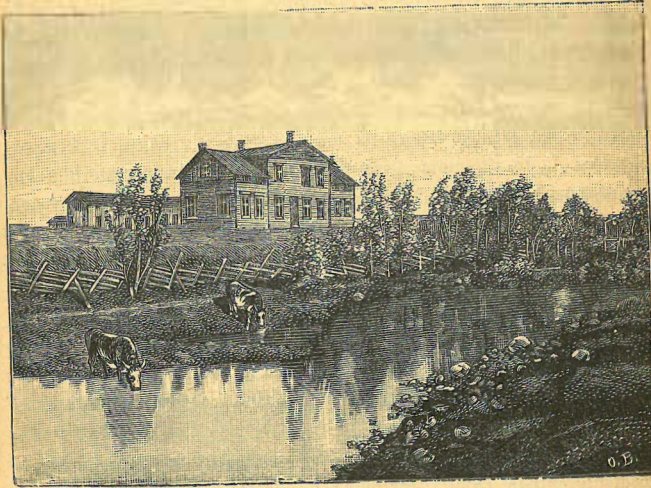
ainoa sisäoppilaslaitos kansanopistojemme joukossa. Waltioapua saa opisto 2,000 mk. vuodespä.

Etelä-Pohjanmaan suomalainen kansanopisto sijaitsee IImajoella. Se awattiin toimintaan syyskylä 1892. Johtajana on maisteri N. Liakka. Paitsi johtajaa, ovat opettajina toimineet alusta alkain neidot Mina Collander ja Mina Stenius, edellinen naisten käsityöiden ja jälkimäinen ruuanvalmistuksen opetuksessa. Käsitöiden opettajana pojille on w. 1893 alusta asti ollut opettaja J. W. Kjellberg. Naisopettajana ensimmäisen lukuvuoden ajan oli neiti L. Enroth, sittemmin rouwa Siwii Liakka ja miesopettajana herra M. N. Soini. Opisto on syntynyt etupäässä Etelä-Pohjanmaan suomalaisien ylioppilaitten toimesta. — Pohjalainen osakunta oli ensimmäisiä kansanopiston harastajain riveissä. Ensin puuhailtiin ylläpitoon suomen- ja ruotsinmieleiset yhdespä. Sitten jakaannuttiin niin, että Etelä- ja Pohjois-pohjalaiset ryhtyivät kumpikin hankkimaan eri opistoa kotikulmalleen; samoin ruotsalaiset. Harastukset menestyivät kahdespä vuodespä niin pitkälle, että Etelä-Pohjanmaan opisto awattiin jo w. 1892. Kolme oppilasjarjaa on siis opisto päästänyt. Ensimmäisellä opetuskaudella oli oppilaita 40, niistä 13 miestä, 27 naista; — toisella 46, joista 21 miestä, 25 naista; kolmannella 52, nim. 27 miestä ja 25 naista. Yhteensä on siis oppilaita ollut 138, joista 61 miestä ja 77 naista. — Opiston aineellinen kannatus on ollut yhdistysten uuraawaisuuden warassa. Kannatusyhdistys on 25 mkan sitoumuksilla. Siinä on 107 jäsentä. Opiston päätili vuodelta 1892—95 osoittaa tuloja olleen 25,893 mk. 59 p. Wuotuiset menot ovat nousseet noin 8,500 markkaan. — Opiston yhteydespä työskentelee IImajoen emäntäkoulu, joka on saanut waltioapua vuosittain 2,000 markkaa sekä 500 mk. opetuksen alkuun panna warten. Samoin on vuodespä 1894 alkain saatu poikain käsityökoulu warten waltioapua 2,000 mk. vuodespä ja 500 mk. opetuksen alkuunpanemiseksi. — Opisto työskenteli kolme ensimmäistä vuotta wuokrakuoneissa. Neljäs lukuvuosi aloitettiin wiime Marraskuun 1 p:nä omassa mukawassa talosssä. Enimmän rahallista kannatusta on opisto saanut pohjalaisilta ylioppilailta ja Waasan kansallisfeuralta. Jälkimäinen kannatusapu yffin nousee yli 10,000 markan. Opiston kirjastoessa on 521 nidettä.

Reski-Sawon kansanopisto Joroisissa awattiin w. 1892. Johtajana toimi maisteri H. Mikander ensimmäiset kolme vuotta. Opettajina työskentelivät samana aikana: naisopettajana lääketieteiden ylioppilas neiti Cewa Hällström ja miesopettajana kansak. opett. N. S. Karwonen 1892—93 sekä naisopettajana neiti S. Keinänen, miesopettajana kansak. opett. P. Mäkeläinen w. 1894—95. Mainitun lukuvuoden lopussa erosi koko opettajakunta ja sijaan wälittiin: johtajaksi pastori Erkki Hynninen, miesopettajaksi hra D. W. Mellin, naisopettajaksi neiti Sida Järwinen sekä naisten käsityötä ohjaamaan neiti Arwida Rosenqvist. — Opistohankkeen alkuun pani Sawo-Karjalainen osakunta. Osakunnan toimesta osakelistoilla y. m. kerättiin waroja, niin että opistolle woiitiin lukuvuonna 1892—93 antaa 5,140 mk. ja 1894—95 wielä 3,388 mk. Muut tarwittawat tulot on saatu iltamista Reski-Sawon kunnissa, wapaahetjoissa lahjoituksilla ja muutamilta Reski-Sawon kunnilta. Kunnat kuntina ovat antaneet apua ainoastaan Suwa 300 mk. vuodespä sekä Joroinen halkoja y. m. luonnosssä. Kannatusyhdistys on 10 mkan vuosimaksuilla osakkeelta. Huoneiston on opisto saanut kyn.meneffi wuodespä ilmaiseffi maamwilyjelyshallituksen ylitirehtööri Nils Grotenfeltiltä. Tänä syksynä aloitti opisto neljännän toimintakautensa. Aineellinen asema on heitonpuolinen. Toimintakauden alkaessa oli waroja tiedosssä ainoastaan noin 6000 mk. Opiston ohjelman wahwisti senaatti wasta Marraskuun 6 p:nä 1894.

Pohjois-Pohjanmaan kansanopisto Limingassa awattiin syyskylä 1892. Johtajana on maisteri Kaarlo Lewön. Opettajina ovat olleet: naisopettajana rouwa S. Lewön, miesopettajana pastori J. Mustelin, opettaja G. Runnas, agronomi K. Wäddman sekä lukuvuonna 1894—95 maamwilyjelysopetuksessa agronomi J. Saalasti. — Opisto on syntynyt etupäässä Pohjalaisen osakunnan toimesta. Ohjelman ja kannattajayhdistyksen säännöt wahwisti senaatti w. 1893 wiimeisenä päiwänä. Kannattajayhdistyksessä on 180 jäsentä. Jäsenmaksu on 50 mk., joka maksetaan joko kerrassaan tai kolmena wuonna. Limingan kunta on antanut wuokrarahjoiksi 1,350 mk. ja Wuhoksen kunta luwannut 150 mk. Seudun muut kunnat eiwät ole kuntina kannatusta antaneet. Waroja on tähän asti opistolle saatu liki 50,000 mk., joista kannatuswaroja noin 38,000 mk. (saatuja ja

luvattuja). Rakennusvaroja on loput, eli noin 12,000 mk. — Oppilaita oli 1:nä lukuvuonna 23 miestä, 16 naista; 2:nä 22 miestä, 13 naista ja 3:nä 22 miestä, 17 naista. Tähän asti on siis opistosja nauttinut opetusta 67 miestä ja 47 naista, eli yhteenjä 113 henkilöä. Opiston aineellinen tulevaisuus on aivan turvallinen. Neljäs lukuvuosi aloitettiin tänä syksynä opiston omaassa, äsken valmistuneessa tilavassa talossa.

Limingan Kansanopisto.

Länsi-Suomen kansanopisto Huitisissa avattiin syksyllä 1892. Johtajana toimii maisteri M. A. Knaapinen. Opettajina ovat neiti J. Wilenius ja maisteri R. Suomalainen sekä naisten käsioitteen opettajana tästä syksystä alkain rouva Laina Knaapinen. — Oppilasmaksu on 30 mk. vuodelta. Oppilaita oli ensimmäisenä toimikautena 59, toisena 46 ja kolmantena 36. Neljännelle toimikaudelle oli ilmoittautunut yli 40 oppilasta. — Kannatusyhdistys on muodostettu 10 mkan vuosimaksuille. Opiston naisosastosta tulee muodostettavaksi emäntäkoulu, jota warten on pyydetty apua valtiolta. — Vuoden 1895 kuluessa sai opisto kaikki arwokasta lah-

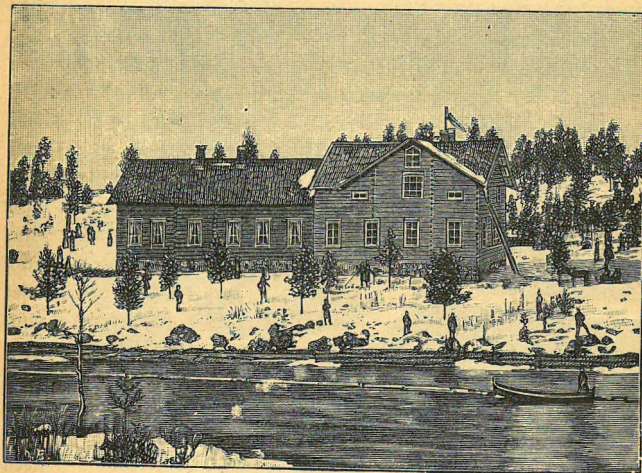
joitusta, toisen 10,000 mk. neiti M. Scharlin-wainajan testamentin kautta, toisen, 3,000 mk., maanviljelijä Eskar Kiveltä ja hänen puolisoitaan Amandalta. — Neljännän toimivuotensa aloitti opisto omaassa mukavassa talossaan, joka on rakennettu arkitehti Usko Nyströmin piitustusten mukaan.

Itä-Hämeen kansanopisto Lahden kauppalassa. Ensimmäinen kokous tämän opiston avaamisesta pidettiin Lahden kauppalassa w. 1891 tammikuun 14 p:nä. Kokouksia pidettiin sitten tuon tuostakin, esitelmiä toimitettiin ja varoja kerättiin. Ja asia edistyi niin hyvin, että opisto voitiin awata syksyllä w. 1893. Silloin oli rahoja tiedossa noin 20,000 mk. Huoneiston opistolle kolmeksi vuodeksi antoi katteini A. Jellman ilmaiseksi sekä sitoutui suorittamaan kaikki opiston ensimmäisen toimintavuoden menot, sitenkuin $\frac{1}{3}$ silloin olemista varoista niihin oli käytetty. Sitäpaiksi sitoutui sama lahjoittaja antamaan vielä kahtena seuraavana vuotena 1000 mk. kumpanakin. Johtajaksi waltittiin maisteri R. A. Fransila, naisopettajaksi neiti S. Lauhkonen ja miesopettajaksi maisteri J. Nummelin. Ensimmäisellä toimintakaudella oli oppilaita 50, nim. 20 miestä ja 30 naista. Toisella oppikaudella oli 54 oppilasta, joista miehiä 29 ja naisia 25. (Pyrkijöitä oli 74, mutta tilan puutteen takia täytyi 20 pyrkijää jättää pois.) Tähän asti on siis opistosja saanut opetusta 104 henkilöä, nim. 49 miestä 54 naista. Opettajakunnassa tapahtui toisen lukuvuoden alussa se muutos, että neiti Lauhkosen sijaan tuli naisopettajaksi ylioppilas neiti Anna Forsman. Yhdeksän kuntaa ovat kuntina sitoutuneet opistoa kannattamaan yhteensä 2,275 markalla vuosittain. Oppilasmaksu 20 mk. oppijaksolta. Muutamia vapaaoppilaspaikkoja annetaan. Opistolla on warmoja tuloja kunkin vuoden osaksi noin 6,075 mk. Hämääläiseltä osakunnalta on saatu yhteenjä 1505 mk. Kaikki ne menot, joihin wuotuiset tulot eivät ole riittäneet, on katteini Jellman edelleen suorittanut. Opiston wuotuiset menot ovat noin 8,500 mk. — Kannatusyhdistystä ei opistolla ole olemassa, mutta koska kokemus on osoittanut, että kunnat kuntina rupeawat opistoa kannattamaan, niin on sen tulevaisuus wallaan turvallinen. — Tärkein sija opetuksessa on historialla (5–6 tuntia), kirjallisuushistorialla ja maantieteellä (2 tuntia) sekä luonnontieteillä (3 tuntia) wiikossa.

Stelä-Hämeen kansanopisto Sääksmäellä on ollut vasta yhden vuoden walfuttamassa. Johtajana opistossa on maisteri Seweri Nyman ja muina opettajina rouwa Hilja Nyman, maisteri F. G. B. Lagus, neiti Jenny Simelius, pastori H. Godehjelrn ja arkitehti G. R. Helin. Etusija ohjelmassa on historiaa (5 tuntia) ja äänkielellä (6 tuntia). Tänä syksynä Marrask. 5 p:nä alfoi opiston yhteydessä toimia emäntäkoulu, jossa opettajana on neiti Alma Lindell. — Oppilaita oli viime lukuvuonna opistossa 57, niistä 27 miestä ja 30 naista. Pyrkijöitä oli 63, mutta tilanpuute esti kaikkia ottamasta. Nioppilasnuorison innon ja harrastuksen hedelmä on tämäkin opisto. Hämiläinen osakunta kulki eturimisä opiston puuhaamisessa. Opiston warfinainen kannatus tätä yhtyä on kannattajayhdistyksen huolena. Siinä on noin 700 osakasta à 10 markkaa wuodessa 4 vuoden ajaksi. Rakennusrahastoon on Hämiläiseltä osakunnalta saatu noin 8,000 mk. — Ensi wuotena toimi opisto Sillantaan talon awarassa ja waloisassa rakennuksessa. Käsitöhuoneiksi ei siinä kuitenkaan tilaa riittänyt, waan täytyi niitä warten hankkia huoneet kilometrin päässä olewasta Tarttilan kylästä. — Nämä asumusolojen waikeudet pakottiwat kiireisesti omaa toloa hommaamaan. Ja innolla siihen ryhdyttiinkin. Sääksmäkeläiset antoivat rakennusaineita, päiwätöitä y. m. noin 2,000 mk:n arwosta. Hämeenlinnan ja Tampereen waltuustot antoivat anniskeluyhtiöitten woittowaroista yhteensä 3500 mk. ja eräistä Tampereella pidetyistä arpajaisista saatiin noin 5000 mk. Näin olivat rakennusrahat pian koossa. Ja nyt seisoo opiston oma tilawa talo walmiina Saarioisjärwen rannalla, Päiwölän korkealla kuusikkomäellä. Piirustukset siihen teki arkitehti G. R. Helin. Talo maksaa noin 15,500 mk.

Reski-Suomen kansanopisto Laukaan Känekoskella on myöskin Hämiläisen osakunnan toimesta syntynyt. Se awattiin syksyllä 1894. Johtajana on pastori Kaarlo Kerkkonen, sekä muina opettajina rouwa Anni Kerkkonen, kansakouluopettaja Pekka Matula ja neiti Hilja Keinänen. Opiston yhteydessä toimii emäntä ja isäntäkoulu. Emännöitsijänä on neiti Saima Manninen. Opistolla on kannattajayhdistys, joka ensimmäisenä wuonna antoi waroja wähän yli 2,600 mk., waan suorittamattomia kannatussitoumuksia on vielä noin 1,400 mk. saatavana. Wiisi kuntaa owat kuntina sitoutuneet

opistoa kannattamaan kolmen wuoden aikana yhteensä noin 1,600 markalla. Waroja opistolle oli kokoon saatu Loukof. 1 päiwään 1895 yhteensä 10,153 mk. 52 p. (siihen luettuna Hämiläisen osakunnan toloomat 4,000 mk., jolta vielä lisäksi saadaan sama määrä). Oppilaita oli opistossa ensimmäisenä toimiwuotena 53, miehiä 29 ja naisia 24. Pyrkijöitä oli kaikkiaan yli 70, mutta kaikkia ei woiu ottaa. Opistolla on oma talo Känekosken rannalla. Waltiopäiwämies R. Piilonen lahjoitti paikalla olewan rakennuksen opistolle. Sitä

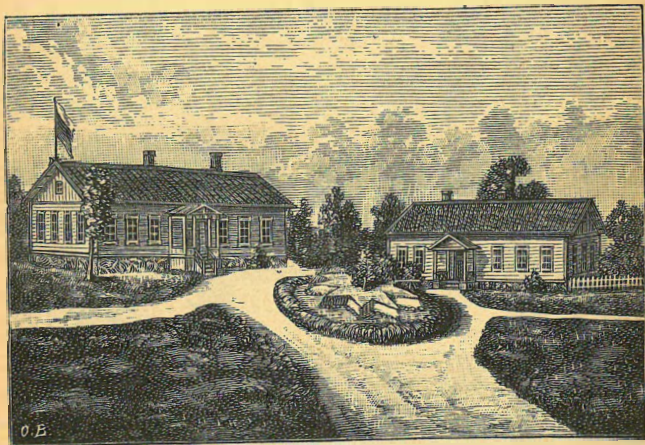

Reski-Suomen Kansanopisto.

on sitten laajennettu sellaiseksi kuin tässä kalenterissa olewasta kuvasta näkyy. Sitäpaitsi on siihen lisäiksi eri rakennuksiksi tehty käsitöhuoneet. Rakennukset maksawat nykyisin opistolle noin 11,000—12,000 markkaa.

Wiipurin läänin läntisen osan kansanopisto Wiirolahdella. Kansanopistoharrastukset Wiipurin läänissä sukeusivat yhteistyökäsi „Säkijärwen kansanopisto-ystävään“ kautta jo w. 1890. Asia jäi kuitenkin kohta melkein uinuksiin, kunnes fewällä 1892

pidettiin Wiipurissa yleinen kokous. Siinä valittiin toimikunta tekemään ehdotusta kansanopistotyön järjestämiseksi Wiipurin läänissä. Tämä toimikunta ehdotti seuran perustamista, jonka päätehtäväksi tulisi asian harrastuksen virittäminen kansan kaikkiin keroksiin sekä varojen kokoaminen, ja joka sitä varten työskentelisi melkein käyfin itfenäisten paikallisyhdistystensä kautta. Kun olosuhteet on saatu myötäisiksi, koetetaan aikaan saada opistoja, joitten johto kuitenkin jätetään kaikkiin puoliin opistopaikkakuntalaisten huostaan. Tällainen seura perustet-

Wirolahden Kansanopisto.

tiin Helmik. 16 p:nä 1893 ja sen säännöt saivat vahvistuksen seuraavan Maalisk. 13 p:nä. Seuralle muodostui kohta paikallisyhdistyksiä eri kuntiin ja toiminta alkoi. Työ oli ollut ensiksi aikomus kohdistaa opiston perustamiseksi itäiselle rajaseudulle, mutta kun jamaan aikaan muodostui erityinen kannatusyhdistys itäpuolta varten, käännettiin harrastukset myöskin läänin läntiseen osaan päin. Siellä olevat paikallisyhdistykset alkoivat erittäin virkeästi toimia. Länsipuolisten paikallisyhdistysten kautta kotoontui varoja opistolle nopeasti. Mutta kuuma kamppailu alkoi opiston paikasta. Koko läänin läntinen

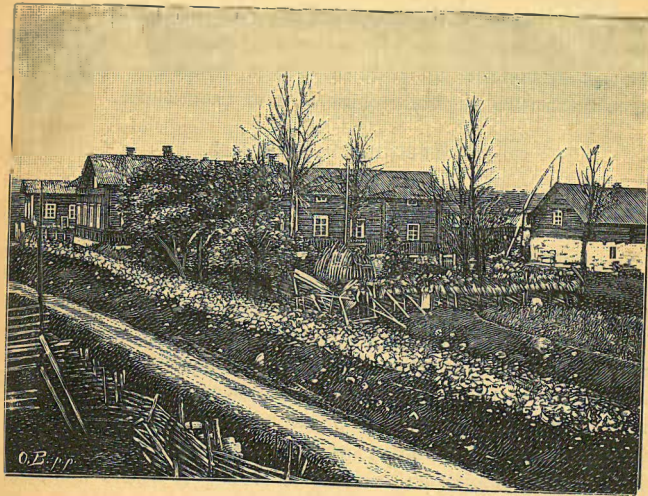
puoli oli edellytetty yhden opiston alueeksi toistaiseksi, mutta mielet vähitellen tulistuiivat niin, että piiri uhtasi revetä jo alusta alkain lahtia. Toiset vaativat opistoa Wirolahdelle, toiset Rymni Lamas-tilaan. Uhrauksia tehtiin runsaasti molemmin puolin. Ensi sijassa kului Wirolahden kunta, joka lahjoitti opiston ainaisesti käytettäväksi Pyterlahden kylässä sijaitsevan, noin 20,000 markan arvoisen, koulutalon y. m. Kannatusyhdistys muodostettiin myöskin ja lyhyessä ajassa oli siihen merkitty kolmen vuoden ajaksi kannatusta yhteensä lähes 6,000 mk. Saatiin vielä Wirolahden nuorisoseuralta 2,000 mk., Wirolahden kansanopistoyhdistykseltä lähes 1000 mk., Säkijärven kansanopistoyhdistäviltä 1500 markkaa., Wirolahden Miehikkälän säästöpankin voittovaroista 1,500 mk., Luumäen nuorisoseuralta 100 mk. j. n. e. Tällä tavoin kohoisi Wirolahden osalle kannatusta lähes 32,000 mk. (Talo yhteen laskehtuna). Sitäpaitsi oli joukko muita sitoumuksia. Helmikuun 10 p:nä 1895 Wiipurin läänin kansanopistoseuran toimesta Harjun maanviljelyskoululla pidetyssä kokouksessa päätettiin sitten opisto avata Wirolahden Pyterlahdella syyskuun 1895 Wirolahden kunnan lahjoittamassa tilawassa talossa. Johtajaksi tähän opistoon valittiin johtokunta maisteri Rh. Suurojen, miesopettajaksi arkitehti G. A. Branderin, naisopettajaksi neiti Walma Thanelma Tuomisen ja uskonnon opettajaksi pastori, kirjailia Suho Reijosen. Laitoksen yhteyteen on perustettu emäntäkoulu. Johtajattarena siinä on rouva Alma Suuronen. Opiston aineellinen tulevaisuus on joltisenkin hyvin turvattu kolmen vuoden ajaksi. Oppilaita ensimmäistä opetusvuotta varten on opistoon otettu 51; niistä on miehiä 30 ja naisia 21.

Uudenkirkon kansanopisto sijaitsee Wiipurin läänin Uudenkirkon pitäjän Ranneljärven kylässä. Samaan aikaan kun Wiipurin läänin kansanopistoseura perustettiin läänin kansanopistoharrastusten keuhkaksi, muodostivat muutamat asianharrastajat Wiipurissa „Uudenkirkon kansanopiston kannatusyhdistyksen“, joka ryhtyi hankkeisiin opiston saamiseksi mitä pikemmin tuonne monessa suhteessa kovaosaiselle itäiselle rajaseudulle. Yritys edistyi ripeästi, sillä se saavutti kannatusta muuallakin kuin opiston varsinaisella vaikutusalalla. Kannatussitoumuksia karttui melkoisesti, muutamat kansalaiset lahjoittivat opistolle pienen maatilan rakennusmaahan,

Wiipurilainen osakunta antoi tuntuvasti varoja ja Wiipurin läänin kansanopistoseuran kautta saatiin käytettäväksi 4000 markkaa. Opistolle rakennettiin oma talo, osaksi tilalla olleista vanhoista rakennuksista, osaksi uusista aineksista. Näin kävi mahdolliseksi opisto avata jo syksyllä 1894. Tämä oli ensimmäinen kansanopisto Karjalassa. — Johtajaksi valittiin ylioppilas Juho Laine. Naisopettajaksi otettiin neiti Sohwi Reijonen, miesopettajaksi kansakouluopettaja Kalle Topp, miesten käsitöiden opettajaksi opettaja Matti Kurppa, naisten käsitöiden ja ruuanvalmistuksen opettajaksi rouva Augusta Laine ja uskonnon opettajaksi pastori N. Sarlin. Opettajakunnasta erosi jo w. 1894 lopussa opettaja Kalle Topp ja sijaan tuli ylioppilas Wilho Tomminen sekä kemäällä 1895 neiti Sohwi Reijonen, jonka sijaan on valittu opettajatar neiti Alma Järnefelt. — Oppilaita oli ensimmäisellä toimikaudella kaikkiaan 42, jotka eivät kuitenkaan kaikki yhtäaikaan opistossa olleet. Syysslukutauden lopussa erkani muutamia ja kevätlukukaudeksi tuli uusia. Oppilaita oli miehiä 17 ja naisia 25. Oppilasmaisu on 15 mk. lukuvuodelta. — Opiston kannatusyhdistys alistuu kansanvalistus-seuraan ja sen hallinto sijaitsee Wiipurin kaupungissa. Tuloja on opistolla ollut tähän asti kaikkiaan noin 21,900 markkaa. Toinen vaikutusvuosi aloitettiin tänä syksynä marraskuun 1 p:nä. Opiston kirjastossa on jo 220 teosta.

Pohjois-Karjalan kansanopisto aloitti ensimmäisen vaikutusvuotensa syksyllä 1895. Johtajana on maisteri J. H. Hakulinen, miesopettajana ylioppilas R. H. Henriksen, naisopettajana opettajatar neiti Lielko Rynnänen ja naisten käsitöitten opettajana neiti Zida Hakulinen. — Kansanopistoharrastukset Pohjois-Karjalassa saivat alkunsa jo w. 1890. Sitten on asia ollut katkeamatta wireillä. Harrastusten eturivissä on kulkenut Savo-Karjalainen osakunta käikkädesä paikkakuntalaisten kansa. Kansanjuhlilla, arpa-jaissilla ja listakeräyksillä on koottu varoja niin paljon, että ne nyt nousevat noin 30,000 markkaan. Pietisjärven, Juuan ja Liperin kunnat ovat myöskin kintina sitoutuneet suorittamaan kolmen vuoden aikana kufin 100 mk. vuodesa. Ympäri maakuntaa on innolla asiaa autettu, mikäli oloshuheet suinkin ovat myöntäneet. Tuskin sitä kulfakuntaa, josta ei olisi joku ropo annettu. Kaikkialla orvat sekä nuoret että vanhat asiata auttaneet huonoista vuofista ja niistä

seuranneesta tufalasta taloudellisesta ajasta huolimatta. Kannattajain yksimielisen päätöksen mukaan on opisto sijoitettu Kontiolahden kirkonkylään maanviljelijä Kalle Puhakan taloon kolmeksi vuodeksi. Opiston omaa taloa warten on talollinen Topi Takkunen lahjoittanut maan n. s. „Parikan särkältä“, korkealta kunnalta, noin kilometrin päässä Kontiolahden fikolta, mistä on laaja näköala yli Höytiäisen awarain sekkäin. — Mitään warfinaista kannatusyhdistystä ei ole muodostettu.

Maaningan Kansanopisto.

Pohjois-Savon kansanopisto. Kuopion laulujuhlan aikana w. 1891 pantiin alku Pohjois-Savon kansanopistoharrastuksille. Mutta seuraavat katorvuodet keskeyttivät homman melkein kokonaan kahdeksi vuodeksi. Sitten taasen tartuttiin työhön ja opisto awattiin nyt tänä syksynä Maaningan pitäjän Halolan kylässä. — Johtajana on maisteri H. Mikander sekä muina opettajina maisteri neiti Cewa Hellström ja kansakouluopettaja P. Ollilainen. Tuntio-pettajana työskentelee vielä agronomi Th. Koshström. Opistoa puuhaamassa on ollut yfkin mielin koko Pohjois-Savon kansa. Sivrätkä

seudun ylioppilaat suinkaan ole syrjästä katsuneet. Varoja oli siten saatu tietoon viime toukok. 30 päivään saakka 31,553 mk. 52 p:ä. Ne ovat kokoontuneet kannatussitoumuksina kannatusyhdistyksen jäseniltä, arpajaisista, iltamista ja vapaaehtoisina lahjoina. Lahjoista mainittakoon m. m. Sawo-Karjalaisen osakunnan 500 mk. lahja kirjastoa warten ja rouwa Minna Canthin näytelmä „Spirittistinen istunto,“ joka on jo tuottanut noin 400 mk. Kiuruveden, Keiteleen, Leppäwirran, Maaningan ja Kuopion maalaiskunnat ovat kunnina sitoutuneet kannattamaan. Maaningan kunta on vuokrannut kolmeksi vuodeksi opistolle asunnon 500 mk:lla vuodelta. Opisto sijaitsee toimintaluueensa keskustassa ja 2 kilom. päässä Maaningan kirkolta. — Kannatusyhdistys on Kansanvalistus-seuran haara-osasto.

Ruotsinkieliset opistot.

Porwoon kansanopisto on vanhin maamme ruotsinkielisistä opistoista. Se perustettiin jo w. 1889. Johtajana on maisteri R. I. Oljemark. Opettajistona on joukko kansalaisia Porwoon kaupungista. Viime lukuvuonna opettivat toht. D. Grotenfelt, maist. A. Alardt, toht. A. Lindh, hra M. Åberg, rouwa E. Alardt, neiti J. Schjöldt, hra J. F. Blomqvist ja neiti B. Forsius. Opetus saadaan melkein kokonaan ilmaiseksi. Oppilaita oli viime vuonna 16, niistä 8 miestä ja 8 naista. W:na 1889—95 on opistossa opetusta nauttinut kaikkiaan 192 henkilöä, joista miehiä 78 ja naisia 114. — Oppilasmäärä on viimeisinä vuosina ollut vähenemään päin. — Laitos toimii tavattoman pienillä menoilla. Esim. lukuvuonua 1894—95 oli menoja ainoastaan 4,747 mk. 36 penniä. Opistoa kannattaa „Stå-Uudenmaan kansanopistoyhdistys“. Varat saadaan osaksi jäsenmaksuina, osaksi yksityisinä lahjoituksina

Kruunupyyn kansanopisto on ollut vaikuttamassa vasta w:sta 1891. Johtajana on maisteri Joh. Klofars. Opisto pohjalaisen osakunnan toimesta syntynyt. Oppilaita 4 ensimmäisenä vaikutusvuotena ollut 155, joista miehiä 82, naisia 73. Laitoksella on oma talo, joka maksaa yli 40,000 mk. Kannatusyhdistys on olemassa 50 mk:n kannatussitoumuksilla. Kruunupyyn kunta on antanut osuutensa viinaverorahoista (noin 860 mk vuodelsa kolmena vuotena, sittemmin 50 mk. vuodelsa). Meijeriovetusta warten saatu waltio-

apua wuofittain 500 mk. ja käsityöopetusta warten w:sta 1894 alkain 1000 markkaa.

Keski-Uudenmaan kansanopisto Espoossa on ollut vaikuttamassa vuodelsa 1891 alkain. Johtajana oli w:na 1891—94 ylioppilas Robert Hofstedt, sittemmin maisteri Arthur Boman, sekä opettajina kansat. opettajatar Ingeborg Appelberg ja kansat. opettaja kokelas Linus Vitalis Sundell ynnä ylimääräisinä neiti Zida Nyström ja agronomi A. Hagman. Opistoa kannattaa kannatusyhdistys ja luusmaalainen osakunta. Opistossa on tähän asti ollut yhteensä 103 oppilasta, joista miehiä 55 ja naisia 48. Tuloja oli w:na 1891—92 yhtenä 12,410 mk. 7 penniä; — 1892—93 4,901: 32; — w:na 1893—94 4,460: 37; — w:na 1894—95 22,959: 6 (siinä Henrik Alderkrantzin lahjoitus yksin 15,000 mk.) Menoja on ollut samoina vuosina yhtenä 18,854 mk. 1 penni.

Paraisten kansanopisto alkoi vaikuttuksensa syksyllä 1893 Johtajana on ollut maisteri R. J. Karlsson, opettajina neiti Sigröd Geurthén ja hra Aron Stenwall. Opisto Länsi-Suomalaisen osakunnan keskuudessa muodostetun W. Sn („Wästfinska stammen“) toimesta syntynyt. Warojen keräyksessä toimi innolla S. B. W. (Svenska bildningswänner) yhdistys Turussa. Paraisten kunta on opistoa auttanut 4,000 markalla. Toiminnan alkaessa nousi opiston rahasto 40,000 mk. Rusthollari J. W. Laurén Paraisten Piukkalassa antoi vapaasti opistolle asunnon kahdeksi vuodeksi, halkoja lahjoitettiin opistolle noin 30 sylvä. Kannatusyhdistys on olemassa 10 mk:n sitoumuksilla vuodelsa. Siinä on noin 400 jäsentä. Ensimmäisenä toimivuotena oli opistossa 40 oppilasta, joista miehiä 26 ja naisia 14, mutta toisena oli oppilasluku ainoastaan 14, nim 10 miestä ja 4 naista. Kuitenkin toivotaan oppilasmäärän karttuman lukuisammaksi seuraavina vuosina. Johtajaksi täksi lukuvuodeksi on waltittu ja lupautunut toht. G. Lönnbeck

Ahvenanmaan kansanopisto awattiin tänä syksynä Marraskuun 6 p:nä Somalan pitäjässä, samannimisen lahden rannalla. Johtajana toimii Paraisten kansanopiston entinen johtaja, maisteri R. J. Karlsson, naisopettajana rouwa Karlsson ja miesopettajana kansakouluopettaja Andersson. Oppilaita on opistossa 19. — Opiston perustajain etupäässä on toiminut W. S. (Wästfinska stammen)

niminen ylioppilasyhdistys. Toistaiseksi työskentelee laitos muokratuisia huoneissa Tomten nimisellä tilalla.

*

Tämä lyhyesti nykyisistä toiminnassa olevista opistoista. Nuo tiedot ovat niukkoja ja kuivia, sillä tilan ahtaus on estänyt laueamalta puhumasta. Mutta nekin jo owat omiansa ilmaisemaan, että kansanopistotyö meidän maassa ei ole enää merkitystä wailia. Nykyisissä opistoissa jo vuosittain 700—800 nuorukaiselle jaetaan tiedon wiljaa, istutetaan oikeata käsitystä ihmiselämän taroituksesta ja kansalaisen melwoillisuuksista yhteiskunnan jäsenenä ja kansa-ihmisenä. Sellainen työ ei jäljettömiin haihdu, se kantaa runsaan hedelmän wastaisuudessa kansan monipuolisen waurastumisen ja hywinwoiinin muodossa.

Mutta kansanopistoharrastuksen mittana eiwät enää ole nykyisin toimivat opistot. Käsitys korkeamman kansalaisiwistyksen tärkeydestä on meillä jo tuntenut kaikkialle, se on syöpyntynyt kansamme mereen. Wastistusharrastus meillä ei ole enää minkään eri ryhmän, eri puolueen omistama, se on koko kansan kallehimpia pyrintöjä. Ja kansanopistojen merkityksen käsittävät kaikki wastistuksen harrastajat. Senpätähden läheisin tulowaisuus tulee warmasti nostattamaan yhäti uusia opistoja eri osissa maata. Usealla paikkakunnalla onkin jo ala opistolle walmistettu. Niinpä tulee piakkoin suomenkielinen opisto awattawaksi Haapawedellä, misä tohtori Konr. Melander sille on talon lahjoittanut. Toinen sellainen saatanee Laatokan rannalle, Kätsälmen seudulle. Käwisi liian laajaksi ruweta enää kunkin kulmakunnan harrastuksista erikseen kertomaan. Meillä woi sanoa kansanopistoja hommailltawan kaikkialla, misä wain ylimalkaan henkisiä harrastuksia on olemassa.

Waltaapitäwissä piireissä on näitä laitoksia tähän asti katseltu warowin filmin. Siitä on todistuksena säätyjen kansanopistoille anoman waltoawun kieltäminen. Tämä warowaisuus onkin hywin ymmärrettäwää, sillä onhan tämä liite wielä wallan uusi. Mutta kun kansan ykstitynen uhraawaisuus on nyt jo ehtynyt näitä laitoksia taajan sarjan ilmoille luoda ja ne siten owat osoittautuneet kansamme iwistystarpeen vaatimiksi ja kun näistä laitoksista lähtenyt nuoriso on elämäntyöllään alkanut todistaa niitten siunausta, — niin warmasti epäilykset kaikkialta haihtuwat ja hallitus tulee näille laitoksille kannatusta suomaan. Siihen woinemme luottaa yhäti warmasti, kuin olemme wakuutetut kansanopistojen tärkeydestä kansan iwistyskannan korottamisen wäliminä.

Sykyllä 1895.

D. Järweläinen.

J. L. Runeberg'in haudalla.

Tummana ympäri korkean kummun
Mänthymetsä se humuaa,
Runniawahtina seisowi sinä,
Suojaa jaloa nukkujaa.

Korkeus itkewi, luonto se huokaa
Faloin maasta kun mennyt on;
Katkesi kantelon helkkhywät kielet,
Laulu lakkasi kuoloton.

Pyhästä powesta kumpusi laulu,
Mailmaa kiersi se hurmaten;
Herätti unesta nukkuvan kansan
Suomalaisiksi kirkasti sen.

Urhot ne nousiwat kumpujen yöstä
Stooli-ukko kun tarinoi,
Hurmeisna tenhoi ne wanhojen mielet
Tulta nuorien poween loi. —

Kuwanpa kaunihin kansasta maamme
„Sivrenhihtäjät“ ilmi toi:
Mies sekä nainen ja köyhä ja rikas
Työtä toifensa kunnioi.

Jumalten lempeä, voittoa, valtaa
Ejalar suuri se julistaa,
Korkeita, pyhiä käskyjä Diken
Leontes lempeä noudattaa.

Mutta ne katkesi kantelon kielet,
Mwäs henki kun heitti maan,
Jalona liiti se Jumalan luokse
Soinnun mailmahan kirkkainpaan.

Jumaja männikkö vihreä, sorja,
Pyhää kumpua snojaten.
Kunniawahtina seisot sa siinä,
Jaloin syhdän on alla sen.

Irene Mendelin.

Maalaiskuntien kansakirjastot Suomessa.

Kansanvalistus-seuran kirjastovaliokunta on katsonut tarpeelliseksi että jaaodaan uusia tilastollisia tietoja maamme kaniakirjastoista, ja on siinä tarkoitukseksa lähettänyt pyhntöjä seuran ajamiehille, sekä myöskin saanut nauttia useimpien maamme kansakoulunkaustajain myöskärvaitutista asian hyväksi, siinä muoossesä että de virkomaakollaan ovat tehneet muistooppauoja tähän kuuluviesta jetoista ja antaneet ne Kansanvalistus-seuran kävlettäväksi. Valitettavasti löytyy vielä paljo auktoja, jotta on ollut mahdotonta enen kirjan julkaisemista jaaoda täytenytii. Ymmame tiedot kuitenkin alempana sellatena kuin ne on saatu, toivoen että vastajuuossesä jaaodaan tädehliempiä. Kaupunkien kirjastot ovat tässä tofomaan pois jätetyt, niin että nyt julkaisu tilasto koskee ainoastaan maalaiskuntien lainakirjastoja.

Kunnan nimi (ynnä ty-län nimi misä se on).	Perustamis- vuosi	Siteiden luku-määrä.		Kokoa-avuu %	Tulo kirjasto kunn- nait oim.	Kshoninen apu- rahamäärä %	Kirjaston hoitajan nimi ja ammatti.
		Suom.	Maail.				
Ensimmäinen kansa- koulunkirjastopiiri.							
Vätöla, Särjärvöi	1886	—	—	—	—	—	J. Wirén, ktop.
Esboo, Lagstad	1869	8	320	f.	—	—	Ing Appelberg, ktop.
Selsingin vitäjä, Kirf.f.	1862	44	345	300	f.	—	Wilhelm Mellin, ktop.
Sausjärvi, Urolampi	1890	224	—	672	ei	—	August Nola, muviij.
Erkkälä	—	—	—	—	ei	—	Eino Ingman, ktop.
Sausjärven kylä	1861	667	1	1,531	f.	—	A. W. Simelius, muviij.
Ditin kylä	1890	188	—	200	ei	—	J. F. Bergman, op.
Midasjärvi	1888	141	—	373	f.	—	Elin Tynklynen, ktop.
Riihimäki	1880	150	20	?	ei	—	J. G. Tuura, ktop.
Hollola, Kirkontylä	1851	1,08	—	3,000	f.	180	J. H. Helenius, op.
Lahden kaupala	1875	667	—	2,000	tp.	—	J. Johanson, teht.
Paimela	1886	—	—	—	ei	—	R. Sivén, räät.
Kalliola	1895	—	—	—	ei	—	J. K. Sipilä.
Serrala	1893	—	—	—	—	—	—
Jauakkala, Leppäostti	1884	185	—	350	f.	—	O. Karstedt, ktop.
Wähittäälä	1882	283	—	598	f.	—	Rafimir Leino, „
Teräväostti	1872	778	—	2,375	—	50	Kaarlo Höijer, „
Hampula	—	144	—	466	—	—	K. Paawola, „
Wöytmäki	1882	448	—	1,020	—	—	—
Tuvingin palot.	1884	85	—	184	—	—	W. Galtia, tal.
Kirkkonummi, Sinderöby	1870	3	475	839	f.	—	A. W. Winell, ktop.
Michelskär	1874	—	—	—	—	—	—
Borkkala	1870	—	—	—	—	—	—
Kälkylä	1861	—	—	—	—	—	—
Kärdölä	1870	—	—	—	—	—	—
Lohja	1865	—	—	—	—	—	—
Loppi, Lopen kylä	1880	300	—	510	f.	—	A. B. Ne, ktop.
Lopeno	1889	100	—	270	ei	—	Kalle Sarvi, kaup.
Sajaniemi	1890	105	—	280	ei	—	Ulla, urkumisti.
Mäntälä, Kirkontylä	1847	—	—	—	—	—	Maria Korhonen.
Nastola, Nhtiala	1880	290	—	550	ei	50	J. Urvelin, op.
Zmmilä	1883	167	—	400	tyl.	50	Kalle Martelin, myll.
Kirkontylä	1861	462	—	1,124	f.	50	Gottf. Koski, kirjontvart

Nastola, Pöytätausta	1886	175	—	615	tyl.	40	Hemmi Heikkilä, tal.
Ruuhijärvi	1883	330	—	1,000	tyl.	50	D. Leiffala, tal.
Luiffiä	1893	154	—	400	tp.	50	Katri Silén, kfp.
Koistalan lukusali	1895	150	—	250	hov.	—	Emil Seppänen, metju.
Nunni, luh.	1869	199	13	600	f.	25	Johan Ruffonen, kiert.op.
Kuusijärvi, kirkontyö	1855	—	—	—	—	—	Alexandra Siwén, kfp.
Borneefi, kirkonkoti	1872	580	2	1,800	—	—	H. J. Pekola, kfp.
Porvoo, Pappilamäki	1883	—	—	—	—	—	R. G. Wikström.
Puffila, kirkontyö	1879	181	—	225	f.	—	Joh. Klemettilä.
Rantele	1892	105	—	152	f.	—	J. A. Wallenius, kfp.
Ruina	1873	—	—	—	—	—	D. K. Syrjänen, "
Pöyhjärvi, III, Pöyhkä	1862	253	—	403	f.	—	J. M. Grönlund.
Keino, Mäurila	1871	407	—	—	f.	22	J. A. Tuomala, kfp.
Kansakoulun kirjasto	1891	40	—	—	f.	—	Thilda Toivola, op.
Kiertävä kirjasto	1890	40	—	—	f.	—	Ingborg Åberstjerna.
Seppö, kirkontyö	1861	111	551	800	f.	—	W Lönnström, kfp.
Raija	1890	—	250	150	—	—	D. M. Lönnroth.
Kirkontyö, lukusali	1891	—	300	500	—	—	M. Witman, kfp.
Angela	1885	—	205	300	—	—	K. A. Granfeldt.
Boj	1892	—	164	225	—	—	A. A. Blomqvist.
Opettajakirjasto	1894	—	—	150	—	—	L. Lindholm, kfp.
Tuuhula, kirkontyö	1863	277	215	875	f.	—	Elin Seberholm, kfp.
Jofela	1892	125	—	150	—	50	
Vihti, kirkontyö	1852	—	—	—	—	—	
Toinen kansakoulun- tarkastajapiiri.							
Akaan pöytä	1861	172	—	500	ei	—	Daiv. Lehtonen, kfp.
Toijalan W. P. K.	1890	35	—	95	ei	—	
Höyryjyht. Wiiala	1884	131	88	350	ei	—	Olga Bergius, kfp.
Touko yh. Wiiala	1891	38	—	100	ei	—	Sam.
Viikkala, Urajärvi	1886	173	—	480	ei	—	R. G. Tamminen, kfp.
Paattala, Koski	1893	131	—	327	f.	—	Ceri Mattila, kfp.
Pekola (Vehijärvi)	1874	60	—	?	tyl.	—	Johannes Urho, kfp.
Sauro, kirkontyö	1861	413	—	760	f.	fat.	J. G. Ståhlbom, kfp.
Muveltulan työ	1890	231	—	562	f.	fat.	E. Vinbel, kfp.
Soutajoki	1862	—	—	—	f.	25	A. Toivola, kfp.
Hinnppiä	1875	252	—	590	f.	fat.	J. E. Nyman, kfp.
Hämeentyrö, kirkontyö	1851	352	—	260	f.	—	H. Keino, kfp.
Kivroskoti	1877	316	—	1,100	—	—	E. Lehiniemi, tal.
Jumesseniemi	1892	80	—	200	—	—	J. W. Waltanen, kfp.
Hämeentinnan maaseur.f.	1884	153	—	350	f.	fat.	R. G. Wigilant.
Ykaainen	1865	—	—	—	—	—	J. Saffelin, kfp.
Jofioinen	1873	622	183	1,820	työ.	—	Sam.
Jämijärvi	1866	—	—	—	—	—	Joh. Forsblom, muusep.
Kalvola, Saunala	1861	126	—	400	f.	260	Waltovais kääntösiija.
Kirkonkoti	1886	1,260	15	150	f.	—	Erif Ruut. Rutanen, kfp.
Kangasala, kirkontyö	1862	070	—	2,300	f.	—	Juho Hirjärvi, kfp.
Waltovaiskalo	—	—	—	—	—	—	R. J. Wendelin, mtaup.
Kuobenmaa	—	—	—	—	—	—	
Kanakauppa, kirkontyö	1861	620	—	785	f.	—	
Karhu	1862	—	—	—	—	—	
Karvia	1873	—	—	—	—	—	
Kiikka, Riitan työ	1862	758	2	1,600	f.	40	
Kiikala	1862	—	—	—	—	—	
Kiikoinen, Kiikoinen työ	1866	136	—	—	f.	—	

Koski, I, Kosken työ	1860	640	—	1,300	f.	75	Zaavi Piippo, op.
Kylmäkoski	1878	251	—	554	f.	—	Lindholm.
Lammi, kunnan yhteinen	1878	877	—	115	f.	—	J. Tuhanen, op.
Mantola	1892	200	—	71	piir.	—	Enof Hartman maahanp.
Kastila	1892	85	—	71	piir.	—	Jeremias Kaitala torpp.
Jio Enoo	1892	100	—	71	piir.	—	Kalle Piipula, kauppias.
Lavia, Lavian työ	1870	386	—	700	f.	—	A. A. Grönlund, kfp.
Lempäälä, kunnan yht.	1861	912	—	2,406	f.	100	J. Kätkö, luff. ja urf.
Kulju	—	—	—	—	—	—	Siina Manner, kfp.
Mieskylä, Mieskylä	1865	555	—	1,500	f.	fat.	J. G. Helenius, luffari.
Sorila	1892	247	—	710	ei	—	R. J. Koskinen, kfp.
Mouhijärvi	1861	—	—	—	—	—	
Padasjoki, Myllytyö	1855	329	5	—	f.	—	Heikki Sakkala, tal.
Jofioinen	—	—	—	—	—	—	J. Kapakka
Muttoisten työ	1892	171	—	545	f.	—	Silda Jägerroos, kfp.
Partano	1886	333	—	400	f.	—	Em. Haimila, "
Perttula	1861	—	—	—	—	—	J. Ranttila, op. "
Pirkkala, Notian tehdas	1876	349	—	725	t:n	50	J. B. Terwo, kfp.
Eteläinen lainakirjasto	1890	354	—	1,211	f.	50	Koopo Pietala, "
Korvalan työ	1893	335	—	1,000	f.	50	Reiti Naakkola, wäl. aif.
Karjun lainakirjasto	1893	223	—	598	f.	50	E. Ruusponen, kfp.
Kanakaantunan työ	1893	75	—	160	ei	—	U. Start, rouwa.
Pätkäne K:työn omp.f.	1881	450	—	2,000	työ.	—	Marta Lauraeus, neiti.
Kunnan	1851	140	—	300	f.	—	J. Höki, muitt.
Sahalampi	1881	150	—	716	f.	fat.	J. Mäntönen, kfp.
Somerniemi	1865	—	—	—	—	—	Pavisto.
Somero	1861	—	—	—	f.	fat.	B. Sörman, kfp.
Kansakoulun kirkolla	1893	—	—	150	f.	"	Jba Löwenbal, kfp.
Wittjärven kartano	1893	—	—	150	f.	"	J. B. Tuominen, kfp.
Suomenniemi	1866	275	—	600	f.	—	J. Mattila, w t luffari.
Suomenniemi, kirkontyö	1862	352	—	800	f.	100	Mina Mäkelä, kfp.
Kansakoulu	1880	140	—	650	f.	—	Fredr Mästala, kfp.
Sääksmäki	1863	240	—	400	f.	—	J. Toivonen, teht.työm.
Wälkäkosken tehdas	1877	570	—	1,100	—	—	M. G. Piittula, muitt.
Rantoo	1889	125	—	300	—	—	E. Kivestä, kauppias.
Enst seur. Suittulasa	1890	120	—	200	—	—	G. Toivonen, kfp.
Tammela, kirkontyö	1861	1,150	13	2,500	f.	—	H. Witman, teht.työm.
Jorasan tehdas	1866	1,450	550	4,500	ei	—	R. Fr Wirta, teht.työm.
Pöyhkoulun kirjasto	1891	58	—	40	ei	—	W. Willberg, muitt.työt.
Raitt.yhd. Rai'n kirj.	1884	35	—	30	ei	—	J. V. Jufola, kfp.
Mäntialan Myllytyö	1893	60	—	?	ei	—	
Tottijärvi, kirkontyö	1858	410	—	1,000	f.	50	
Tuulo, Syrjäntausta	1874	345	—	—	f.	—	
Tyrwäntö, Hautila	1889	90	—	270	f.	—	Waawa Polwiander, kfp.
Lahdentala	1877	105	1	550	f.	—	J. H. Nieminen,
Tyrwää	1852	493	—	800	f.	100	J. Selin, kauppias.
Urjala, Laufela	1860	750	—	1,050	f.	100	M. Bolanen, kfp.
Urjala	—	—	—	—	—	—	J. Enqvist puuseppä.
Banaja	1861	1,100	—	2,800	f.	100	W. Saarinen,
Wälkähti	1857	760	—	1,500	f.	60	Winkelmann, räät.
Wälkäkala	1856	135	—	276	f.	—	Herman Lempi, kirj.wart.
Wälkäjärvi, kirkontyö *	1869	510	—	1,231	f.	100	R. Grönlund, kfp.

*) Wihgrenin testamenttirahoista saa vuotuista lannutusta.

**Kolmas kansakoulun-
tarkastajayhtiö.**

Angelniemi, Pöytäla .	1884	108	10	100	f.	—	Vina Bergroth, kkop.
Bromar .	1872	—	—	—	—	—	—
Brändö (Palojaari) .	1882	—	245	950	ei	—	Karl Norberg, tal.
Degerb. II I .	1848	—	275	400	f.	—	Zda Sommarbahl, kkop.
Dragsfjärd, kirkonkylä .	1888	—	144	—	f.	—	Fredrik Lindell,
Etterö .	1892	—	40	35	f.	—	S. E. Mattsson, majakm.
Finby, kirkonkylä .	1884	70	305	500	f.	—	August Jördbom.
Finfrööm, Martiusböle .	1874	—	161	173	f.	—	Jenny Bergh, kkop.
Föglö, Hasterböda .	1874	—	123	100	f.	—	J. E. Mattsson, tal.
Geia .	1870	—	—	—	—	—	—
Halikko .	1862	470	—	—	f.	—	—
Norhoseuran kirjasto .	—	193	—	—	—	—	—
Pöytä-koulun pal sam.f.	—	98	—	—	—	—	—
Sammarland, Mörby .	1880	—	106	101	f.	—	Sigrid Sältin, kkop.
Siittinen .	1888	—	153	200	f.	—	D. R. Danielsson, kirj.kv.
Jnfco .	1865	—	315	—	f.	—	Znez Petersson, kkop.
Jageruiv .	1867	—	—	—	—	—	—
Jomala, Dalfarby .	1872	5	290	400	f.	—	M. L. Mattsson, kkop.
Kafeteria .	1881	—	—	—	—	—	—
Karjaa .	1862	—	—	—	—	—	—
Karjalohja .	1862	—	—	—	—	—	—
Karuna .	1864	—	—	—	—	—	—
Kemio .	1860	—	144	—	—	—	M. D. Jansson, kkop.
Kisto .	1871	327	17	650	f.	100	F. W. Lundgren, "
Kumlinge .	1881	—	—	—	—	—	—
Kuusisto .	1870	11	9	20	—	—	—
Lemland .	1873	—	—	—	—	—	—
Lumparland .	1882	—	—	—	—	—	—
Muurla .	1875	—	—	—	—	—	—
Muumi. I. I .	1865	—	—	—	—	—	—
Paimio, Nummar .	1861	438	—	875	f.	35	M. Björck, kkop.
Pohjais-osa .	1893	—	—	963	—	—	—
Parainen .	1855	203	600	400	—	—	Hedvig Nilsborff, neiti.
Pernio, kirkonkylä .	1860	747	20	1,492	f.	100	E. S. Allin, kkop.
Pielisylä .	1887	121	4	64	f.	25	Gustaf Wiksten, luffari.
Perttilä, Kainvola .	1862	354	—	1,993	f.	—	Juho Lignell Paasji, r.til.
Piikkio .	1865	—	—	—	—	—	—
Pohja, kirkonkylä .	1865	—	440	388	f.	—	—
Rutula .	—	—	60	—	—	—	—
Ristarin tehdäs .	1850	297	745	3,770	t.n	500	Neihinen toimikunta.
Saltuiv, pitäjän .	1880	—	202	—	f.	—	Vina Westerlund, kkop.
Sälän .	—	—	42	—	—	—	Viktor Jansson, kirj.kv.
Sammatti .	1860	—	—	—	—	—	—
Sauvo .	1862	—	—	—	—	—	—
Snappertuna .	1883	—	—	—	—	—	—
Sund, Finby .	1866	—	—	—	f.	—	E. Morén, kkop.
Stöby .	1891	—	20	30	tyl.	—	Erika Jansson, lapt.rouv.
Suomusjärvi, kirk.kylä .	1874	180	—	350	f.	—	E. W. Korenius, kanttori.
Tenhola .	1864	—	—	—	—	—	—
Ustela .	1862	358	29	706	f.	—	Juho Virtanen, op.
Wetanfjärd, Kanjafoul .	1884	—	40	—	f.	—	G. B. Sjöblom, kkop.
Lammala .	—	—	20	—	—	—	G. A. Holmlund, kirj.sit.
Ylioppilästen perust.	—	—	120	—	—	—	Ca. a.

**Neljäs kansakoulun-
tarkastajayhtiö.**

Mhainen .	1850	—	—	—	—	—	—
Pelatti .	1888	—	—	—	—	—	—
Maastaro .	1861	189	—	400	f.	—	Witso Mhfors, räät.
Mirtsanoja .	1862	30	—	120	f.	—	—
Mstainen .	1866	150	—	—	—	—	Luffari.
Uraiot .	1863	—	—	—	—	—	—
Euran tappel .	1857	290	—	530	f.	50	T. Seppälä, kkop.
Euran vä. Sarkkinen p.f.	?	61	—	302	ei	—	Oskar Keanne, tal poika.
Kirkonkylä .	1853	393	—	800	f.	—	Mittila, kkop.
Mestilä .	1891	54	—	100	ei	—	Risto, puustellin wouti.
Naarjoki .	1891	54	—	150	ei	—	Kustaa Mäkitrouvola t.d.
Rahala .	?	54	—	200	ei	—	Edw. Lähdenmäki, r.til.
Harjavalta .	1860	376	—	1,117	f.	25	M. Lämminmäki, kanttori.
Hinnerjoki .	1874	378	—	906	f.	30	Juho Nordlund, op.
Hirvensalo .	1886	—	—	—	—	—	—
Honkilahki .	1877	298	—	674	f.	—	Eina Sofia Lentén, neiti.
Hontflär .	1880	—	140	100	f.	—	Witt. Sjoberg, luffari.
Huittinen, kirkonkylä .	1860	640	—	1,300	f.	—	W. A. Ramberg, kkop.
Jmo .	1878	—	—	—	—	—	—
Jorinainen, kirkonkylä .	1860	181	—	—	f.	—	Frans Koota, urfuri.
Kanjafoulu .	1890	76	—	278	f.	—	G. Helenius, kkop.
Karjala, Korppisten kylä .	1879	185	—	342	f.	—	W. Lundgren, kauppias.
Kanvaha .	1864	344	—	795	f.	—	Witso Hlanan, kkop.
Kivainen, Käpölyholvi .	1852	489	2	1,337	f.	50	M. Liimatainen, "
Paanelia .	1892	325	—	720	f.	50	Ernesti Nordlund, "
Kivimaa, Kivimaan kylä .	1861	236	—	672	f.	—	Gust. Lindell, last.op.
Kotemäki .	1860	—	—	—	—	—	—
Koski, T. I., kirkonkylä .	1861	289	—	—	f.	40	M. W. Blom, kkop.
Knimala, Nuorijon .	1890	155	—	—	—	—	W. Koskinen, kelloseppä.
Kulla, kirkonkylä .	1873	180	—	300	f.	—	Viktor Mattila, torppari.
Köyliö .	1862	—	—	—	—	—	—
Laitila .	1864	—	—	—	—	—	—
Lappi, T. I., Lapin kylä .	1860	270	—	—	f.	—	M. Taastén, kkop.
Luksalan kylä .	?	—	—	—	—	—	—
Lemu, Toijala .	1867	160	—	400	f.	sat.	J. E. Aman, kkop.
Petro .	1865	267	—	350	f.	—	Henr. Ruotonen, kkop.
Kanjafoulu .	1885	223	—	580	f.	—	Ca. a.
Loimaa, Rojontulma .	1861	—	—	—	—	—	—
Kunta .	1849	—	—	—	—	—	—
Wesitöski .	1880	—	—	—	—	—	—
Lotalahki, kirkonkylä .	1883	446	—	1,200	f.	—	Helmi Sörman, neiti.
Luvia .	1864	—	—	—	—	—	—
Mattila .	1860	—	—	—	—	—	—
Mastru, Kanjafoulu .	1849	347	—	—	f.	—	Anna Rainonen, kkop.
Mexilarvia .	1861	—	—	—	—	—	—
Kaitiusseura .	1885	—	—	—	—	—	—
Meximaaki, Kunta .	1880	262	—	943	f.	60	Frans Jagerroos, sunntio.
Mestilä .	1865	—	—	—	—	—	—
Mietoinen .	1865	—	—	—	—	—	—
Mynämäki .	1861	255	—	500	f.	—	J. Sandelius, kkop.
Maantain maajenrat .	1873	—	—	—	—	—	—
Makkila .	1863	—	—	—	—	—	—
Mauvo .	1861	—	—	—	—	—	—
Noormarkku, Stuppy .	1884	200	6	—	—	—	Siida Koshström, nenloja.
Kirkonkylä .	1861	400	—	—	f.	—	J. Nordlund, kirj.kv.

Noormarkku, Södermarkku	1892	80	—	—	—	R. Walli, tal. poika.
Lasila	1886	70	—	—	—	J. R. Sano, tal.
Nousiainen, Rappilau f	1864	249	—	225	f.	R. G. Liljelund, kkop.
Priippää, Priippään kylä	1873	115	—	200	f.	10
Poomarkku, Poomarkku	186	375	—	400	f.	25
Porin maaf. Kotemäki	1891	239	—	353	f.	—
Ruosiemen kylä	1886	353	4	800	f.	—
Rauman kylä	1886	—	—	—	f.	—
Reiviöin kylä	1891	225	—	300	f.	—
Riisilavan saha	—	—	—	—	ei	—
Ruutu kylä	—	—	—	—	ei	—
Runta	1875	—	—	—	—	—
Runtala	1869	—	—	—	—	—
Ruinalaidun, Sarffila	1860	1,110	20	2,568	f.	100
Ryhämäa, Luoto	—	326	—	229	f.	—
Rohdaisten kylä	—	—	—	—	—	—
Ranfoulu	—	23	—	—	—	—
Reitulan Viijälä	—	—	—	—	—	—
Röyhkä, Mustan-oja	1861	610	2	2,325	f.	50
Rauhanperän kylä	1880	90	—	135	f.	—
Ruonmäntylä, Taipaleen f.	1882	46	—	44	ei	—
Raasio	1885	381	—	600	f.	40
Rauvan maaf. y. kauv.	1850	1,777	—	2,300	f.	350
Ruonmäntylä, Taipaleen f.	186	211	2	595	f.	—
Ruonmäki, Rärjämäki	1870	470	—	1,410	f.	—
Ruonmäki	1861	—	—	—	—	—
Ruonmäki	1862	—	—	—	—	—
Ruonmäki, Kirjokylä	1856	320	—	400	f.	—
Ruonmäki, Wähägrö	1954	—	—	—	—	—
Ruonmäki	1882	—	—	—	—	—
Ruonmäki, Vanolan kylä	1870	159	—	—	f.	—
Ruonmäki	1862	—	—	—	—	—
Ruonmäki	1874	419	—	600	f.	—
Ruonmäki	1876	92	—	136	f.	—
Ruonmäki, Runta	1860	—	—	—	—	—
Ruonmäki	1848	—	—	—	—	—
Witbes kausatonluu-						
tarjastajapiiri.						
Ruonmäki, Korven kylä	1884	311	2	688	f.	—
Regina koulu	1802	150136	—	486	f.	—
Ummelsofi	1890	210	—	545	—	—
Urtjärvi	1858	476	—	1,000	f.	—
Urtjärvi	1884	407	—	1,369	f.	—
Urtjärvi, Kirjokylä	1857	400	—	1,500	ei	—
Urtjärvi	1892	—	—	—	ei	—
Urtjärvi	1860	713	—	875	f.	50
Urtjärvi	1877	780	—	1,200	ei	—
Urtjärvi	1885	202	—	650	ei	—
Urtjärvi	1887	217	—	420	ei	—
Urtjärvi	1885	250	—	500	ei	50
Urtjärvi	1891	58	—	137	ei	—
Urtjärvi	1890	185	—	350	ei	—
Urtjärvi	1891	130	—	250	ei	—

R. Walli, tal. poika.
 J. R. Sano, tal.
 R. G. Liljelund, kkop.
 S. Jutola,
 J. A. Langén, tal.
 Suho Nurmi, kkop.
 J. E. Santanen, kkop.
 Rupertti Reiti, tal.
 Jaakko Lehtio, kkop.
 Rohdas Hellula, tal.
 Rafi, kkop.
 Johanna Bögrén, kkop.
 Aile Heblund, "
 Johanna Bögrén, "
 E. Tamminen, kkop.
 E. Heino, sihteeri
 E. Erika, neiti.
 J. W. Wuori, kkop.
 D. V. Salonen, kkop.
 Suho Viht. Djala, kkop.
 Ida Backman, kkop.
 J. L. Ollinen, luffari.
 J. Eyyhä, kkop.
 Sama
 Miina Yrjölä, neiti.
 Albert Salonen, kkop.
 Kaarlo Ahde,
 E. M. Herdman, luffari
 Sofia Gyldeu, kkop.
 R. L. Saarelainen
 Ulrika Rajander, itse.
 Viktor Gerola, tal. poika.
 Johan Kauppila, tal.
 Eljabet Ketunen, op.
 Emma Löfstedt.
 R. Gerola.
 Robert Nikula, tal. poika.
 Edla Arponen, op.

Jitti, Keltin kylä	1885	284	—	1,207	ei	—	Better Hietala, tal.
Jitti, Keltin kylä	1891	116	—	235	ei	—	Johan Bedman, räätäli.
Jitti, Keltin kylä	1876	498	—	—	f.	—	E. Sihvonen, luffari.
Jitti, Keltin kylä	1891	55	—	—	ei	—	Maria Forshubins.
Jitti, Keltin kylä	1892	236	—	466	f.	—	W. Murto, laivuri.
Jitti, Keltin kylä	—	—	—	—	—	—	E. Hamppinnari, tal. p.
Jitti, Keltin kylä	1892	661	—	1,713	f.	—	W. Ruttoneu, kkop.
Jitti, Keltin kylä	1891	100	—	170	ei	—	Antti Anttila, työvouti.
Jitti, Keltin kylä	1891	120	—	376	ei	—	M. Moioji, kkop.
Jitti, Keltin kylä	1891	402	114	1,250	ei	—	G. Knotfi,
Jitti, Keltin kylä	1876	400	—	1,000	ei	—	Ronttorichenkötöunta.
Jitti, Keltin kylä	1893	156	—	427	ei	—	V. Miller, konttoristi.
Jitti, Keltin kylä	1894	198	170	1,100	ei	—	D. W. Snelman, kkop.
Jitti, Keltin kylä	1764	—	—	—	—	—	—
Jitti, Keltin kylä	1861	900	—	—	f.	—	J. Markkula, kkop.
Jitti, Keltin kylä	1863	986	—	3,700	f.	—	Antti Rojanian, juntio.
Jitti, Keltin kylä	1867	13	262	369	f.	—	—
Jitti, Keltin kylä	1891	—	175	—	f.	—	M. Ahlström,
Jitti, Keltin kylä	1871	480	—	500	f.	93	Juho Liljeström, op.
Jitti, Keltin kylä	1880	150	—	350	f.	—	J. P. Vuolaa, kkop.
Jitti, Keltin kylä	1890	120	—	150	—	—	Antti Myrnyen, tal.
Jitti, Keltin kylä	1889	573	—	1,500	f.	1)	Antti Bögrén, kkop.
Jitti, Keltin kylä	1892	37	—	20	fn	ei	Sama.
Jitti, Keltin kylä	1850	20	200	1,000	f.	20	D. Liljevist, kanttori.
Jitti, Keltin kylä	1892	55	—	225	piir.	—	—
Jitti, Keltin kylä	1875	310	—	800	—	—	E. Lindfors, kkop.
Jitti, Keltin kylä	—	150	—	380	—	—	R. Saxman, "
Jitti, Keltin kylä	—	170	—	—	—	—	F. Wallerius, "
Jitti, Keltin kylä	—	134	—	264	—	—	August Javén, "
Jitti, Keltin kylä	—	117	—	—	—	—	E. Wärälä, tal.
Jitti, Keltin kylä	1860	145	—	400	—	—	M. M. Komola, kkop.
Jitti, Keltin kylä	—	102	—	—	—	—	Jmar Westerlund, "
Jitti, Keltin kylä	1874	200	—	460	—	—	R. G. Tuiskunen, kaup.
Jitti, Keltin kylä	—	150	—	—	—	—	J. J. Spener, kkop.
Jitti, Keltin kylä	1887	200	—	—	—	—	J. Kahma, "
Jitti, Keltin kylä	1854	—	458	700	f.	—	Petter Lindholm, urkku.
Jitti, Keltin kylä	1883	—	200	350	piir.	—	Emma Fogström, kkop.
Jitti, Keltin kylä	1892	—	50	200	piir.	—	Maria Sandell, "
Jitti, Keltin kylä	1886	—	489	800	piir.	—	Evelina Felin, "
Jitti, Keltin kylä	1884	—	—	—	—	—	—
Pieniä kirjastoja on useampia.							
Ruotijoki, Pihlää	1894	—	109	55	f.	—	Diga Holmström, kkop.
Ruotijoki, Pihlää	1891	—	315	700	f.	—	Josefina Lieslehd, kkop.
Ruotijoki, Pihlää	1891	—	240	300	f.	—	Diga Sundman, "
Ruotijoki, Pihlää	1894	70	—	150	piir.	—	R. E. Wirtén, "
Ruotijoki, Pihlää	1886	325	—	200	piir.	—	Suoma Kaavola, "
Ruotijoki, Pihlää	1867	240	—	567	f.	—	W. D. Pelonius, raavahti.
Ruotijoki, Pihlää	—	200	—	—	—	—	M. Markku, kauppias.
Ruotijoki, Pihlää	—	100	—	200	—	—	Joonas Hyrkänen.
Ruotijoki, Pihlää	—	40	—	100	—	—	Matti Wainikka.
Ruotijoki, Pihlää	—	40	—	80	—	—	R. Riviö.
Ruotijoki, Pihlää	—	50	—	150	—	—	M. Simvura.
Ruotijoki, Pihlää	1861	682	—	1,680	f.	ei	R. W. Hellström, kkop.
Ruotijoki, Pihlää	1892	140	—	340	f.	ei	M. Tapola, tal.
Ruotijoki, Pihlää	1891	48	—	112	f.	—	Fr. Halonen, kkop.
Ruotijoki, Pihlää	1891	80	—	200	f.	ei	A. Juntio, "

Suomenniemi	1875	284	—	—	f.	
Suursaar, Suurenkylä	1877	160	—	—	f.	
Suursaar, Kuisinkylä	1892	150	—	—	f.	
Säätiöarvi, Kirkonkylä	1860	290	—	—	f.	
Kaikkien kunnan kansakoulun						
luisia on						
siinä on						
700 f. —						
pitäköksi pieni kirjasto.						
7 kirjaa.						
1890	150	—	—	—	f.	
1861	382	—	—	—	f.	
1893	340	—	—	—	f. n	
1861	650	—	—	—	f.	
1888	300	—	—	—	f.	
1893	20	—	—	—	f.	
1861	938	1,800	f.	230		
1879	364	—	—	—	f. n	
1879	168	—	—	—	f. n	
1892	73	—	—	—	f.	
1891	90	—	—	—	f.	
1891	125	—	—	—	f.	
1891	199	—	—	—	f.	
1890	143	—	—	—	f.	
1889	165	—	—	—	f.	
1892	113	—	—	—	f.	
1892	80	—	—	—	f.	
Kuudes kansakoulun-						
tartastajapiiri.						
1889	209	—	—	—	f.	
1860	—	—	—	—	f.	
1873	—	—	—	—	f.	
1853	231	—	—	—	f.	
1865	255	—	—	—	f.	
1891	—	—	—	—	f.	
1863	365	—	—	—	f.	
1850	350	—	—	—	f.	
1891	208	—	—	—	f.	
1860	—	—	—	—	f.	
1870	—	—	—	—	f.	
1864	—	—	—	—	f.	
1860	640	—	—	—	f.	
1886	566	—	—	—	f.	
1893	—	—	—	—	f.	
1889	—	—	—	—	f.	
1871	289	—	—	—	f.	
1845	—	—	—	—	f.	
1860	352	—	—	—	f.	
1892	150	—	—	—	f.	
1884	—	—	—	—	f.	
1869	362	—	—	—	f.	
1875	325	—	—	—	f.	
1867	269	—	—	—	f.	
1851	—	—	—	—	f.	
1859	473	—	—	—	f.	
1891	160	—	—	—	f.	

Kansakoulun opettajat.

Antero Hirvonen, kkop.

D. Härmäläinen, kkop.

Oskar Wikberg, wöörjari.

E. Kapainen, wöörjari.

V. Laakila, "

H. Pietikäinen, "

Zuho Syrjänen, läffjä.

E. Kauppinen, kkop.

Maria Vuoninen, kkop.

Jeremias Mäkelä, kfestif.

M. Salo kkop.

Tahvo Niibelä, tal.

K. G. Kollin, kkop.

P. Kohonen, "

Anni Sirtä, "

Matti Sivanter, seppä.

Z. B. Luukko, kkop.

Kalle Partinen, tal.

H. D. Härmäläinen, kkop.

Matti Leinonen, poliisi.

Mauno Huvinen, tal.

Ilma Hamrén, kkop.

S. Kirjalainen, kkop.

Z. E. Anttila, "

Mest. Wäätänen, kkop.

Zuho Kirjalainen, sunt.

Aug. M. Sivanter, kkop.

M. Hytönen, kkop.

Maria Stenroth, neiti.

K. Sivanter, kkop.

M. Roinila, "

K. Ruohula, kauppias.

H. Lehti, kkop.

Betjäwesi	1860	—	—	—	—	—
Pietämäki	1860	—	—	—	—	—
Wirtajalmi	1891	256	—	—	833	—
Puumala, Kirkonkylä	1871	449	—	—	900	f. 20
Rautajalmi	1862	—	—	—	—	—
Kistiina	1860	550	—	—	500	f. 70
Himalan pohjakunta	1891	92	—	—	250	f. —
Saarijärvi, Kirkonkylä	1857	770	—	—	1,800	f. 100
Mahlu	1891	176	—	—	337	—
Pylkämäki	1876	—	—	—	—	—
Sulkama	1861	—	—	—	—	—
Sumainen, Kansakoulu	1892	150	—	—	225	f. —
Shämä Ontiniemi	1889	80	—	—	220	f. —
Särkilähti	1890	143	—	—	370	—
Damo	1891	63	—	—	200	—
Kirkonkylä	1856	176	—	—	200	f. —
Niffkaroinen	1895	180	—	—	490	f. —
Zoutjärwi	1893	215	—	—	404	f. —
Nuoramoinen	1884	155	—	—	200	f. —
Sääminni	1871	—	—	—	—	—
Unrais, Kirkonkylä	1867	380	—	—	400	f. —

Seitsemäs kansakoulun-
tartastajapiiri.

Untrea, Hatnan kylä	1862	615	1	—	f.	200?
Heinjoki, Kahdenperä	1846	391	—	—	525	f. —
Hitoila, Waarajan kylä	1861	997	1	—	2,645	f. 50
Zaakkima, kunta	1871	880	—	—	2,000	f. 225
Zohannes, Waahkola	1849	371	—	—	640	f. 30
Tikkalan kylä	1891	45	—	—	150	piir. —
Kajalan	1887	100	—	—	200	piir. —
Zouteno, Zoutenen kylä	1884	206	—	—	400	f. —
Karkstirannon vappil	1849	—	—	—	—	—
Zääski, Kirkonkylä	1846	550	—	—	1,000	f. 100
Kaukola, Kirkonkylä	1865	500	—	—	400?	f. —
Kirvu, Kirkonkylä	1867	385	—	—	1,000	f. 50
Nitunnuun kylä	1891	60	—	—	100	—
Zauhjan	1891	32	—	—	50	—
Kätkylä	1891	31	—	—	50	—
Kivemäpää, Kirkonkylä	1847	214	—	—	—	—
Terijoki	1887	383	—	—	890	f. 65
Koinisto	1872	—	—	—	—	—
Knol-majärvi, Kirj. kylä	1857	150	—	—	300	f. —
Karjalaisen kylä	1892	—	—	—	20	—
Kurjiojoki, Kirkonkylä	1850	1,025	8	—	1,536	f. 100
Muola, Holakka	1890	183	—	—	200	—
Wälkäälä	1895	—	—	—	—	—
Kirkkoranta	1861	1,765	—	—	2,274	f. 100
Berjärwi	1893	302	—	—	915	—
Parikkala, Kangaskylä	1848	1,500	—	—	1,800	f. 150
Pöyhäjärwi, W. l. Pöyhä	1859	247	—	—	—	—
Sorjalampi	1893	85	—	—	250	—
Enttua	1893	63	—	—	—	—
Rautjärwi, Rautjärwi	1881	210	—	—	359	f. 50
Rantu, Warikela	1849	1,030	—	—	3,000	f. 120

Abolina Sitanen, kkop.

Zaakko Korjander, op.

M. Marffunen, kkop.

Joesfina Wöganen, kkop.

Zaawetti Sänninen, "

Niilo Lampinen, "

Aug. Korhonen, kkop.

Zuho Ekell, "

M. N. Södy, "

Olga Mataristo, tal.tyt.

A. Bastman, kkop.

Z. F. Lehtio, "

E. Snelman, kkop.

Konsu Aho, kkop.

K. Rantanen, kkop.

Z. E. Rutkosen, kkop.

Henrika Wöbnäinän, "

W. Koskela, "

Kustaa Söiminen, suntio.

Matti Laitinen, kkop.

H. Tiuhonen, "

E. Manninen, "

Zilbur Stenius, "

Gadding, kirkkoherra.

Katri Lehtio, kkop.

Lauri Käykö, "

Adam Wöntönen, lämm.

D. Affanen, lautt. esim.

Matti Hauha, tal.

Zuho Werho, "

Wikko Pimiä, op.

Z. S. Sutinon, kkop.

G. Riitonen, kauppias.

H. Lehtonen, op.

Elias Palmroos, urfuri.

Liina Kristersson, kkop.

Salomon Noro, suntio.

Pekka Kallio, kkop.

M. Rajari, "

W. Toimiaiainen, kkop.

G. Rouvo, "

Zaakko Zineska, lautt. esim.

Napo Ruora, kkop.

Aurolahti, Waiittila	1887	558	—	1,200	f.	100	M. Huhtanen, kkop.
Räiälä, 4:stä paikasta	1856	700	—	1,000	f.	100	—
Saifola, kirkonkylä	1849	206	—	605	f.	200	Berta Achan, neiti.
Räihäranta	1890	196	—	548	f.	200	Albin Suonen, kkop.
Mestäpirtti	1890	198	—	549	f.	—	Zahvo Kuyppa, luffari.
Pekäjärvi	1893	31	50	—	—	—	Hj. Holopainen, kkop.
Luusikkoo, kirkonjärvi	1849	914	—	1,978	f.	240	Paavo Kurppa, kkop.
Wäljärvi, kirkonkylä	1860	950	—	—	f.	75	Juho Suonen, lamp.p.
Wäipuri, Yläpää	1894	96	—	200	f.	100	M. Lainio, kkop.
Rouhnt	1857	425	—	1,100	f:n	100	E. Varrio, "
Rauvanlahti	1857	1,810	—	3,380	piir.	—	Sama.
Luusikartano	1871	500	—	?	—	500	Opettajisto.
Uasomme	1893	79	—	200	piir.	100	Rosa Hurmalainen, kkop.
Ulasomme	1893	120	—	260	"	100	Ida Kuffola, kkop.
Uyhtylä	1893	110	—	200	"	100	Sofia Yrjänäinen, kkop.
Sorvali	1894	?	—	260	"	100	Katri Rajtonen, "
Rekkala	1893	213	—	500	"	100	J. Sihvonen, "
Ylä-Säimä	1894	100	—	250	"	100	D. Kempas, "
Rahdeksäs Kanjalou-							
tarlastajapiiri.							
Eno, kirkonkylä	1859	383	—	1,146	f.	—	Paavo Koljonen, kkop.
Tomantti, Wöhtön teht.	1865	247	—	644	f:n	—	Josefina Diltan, neiti.
Utherilaisen seurakun.	1858	466	—	550	f.	—	Freder. Turun, kkop.
Roveron koulupiiri	1891	125	—	200	"	—	Juho Laankinen, "
Umpilahti, kirkonkylä	1852	450	—	1,200	"	—	Matti Siitö, "
Pitkäranta	1884	331	—	550	f:n	—	W. Holm, "
Zuuta, kirkonkylä	1869	375	—	1,000	—	—	J. Tanner, "
Uluovaara	1893	126	—	350	—	—	Mäi Rynnänen.
Wuolko	1895	200	—	200	—	—	P. Saarelainen.
Kohi	1874	60	—	250	—	—	J. P. Wuornas, pastori.
Naavi	1859	881	—	2,000	f.	80	—
Kelälahti	1862	—	—	—	—	—	—
Kiikelys, kirkonkylä	1856	45	—	25	f.	—	P. Hakkarainen, pastori.
Kirkonkylä	1891	50	—	75	f.	—	Helena Koljonen, kkop.
Hammaslahti	1891	100	—	150	f.	—	K. J. Juuti,
Keinovaara	1893	60	—	80	—	—	Juho Koljonen, tal."
Kide	1861	—	—	—	—	—	—
Kantolahti	1864	—	—	—	—	—	—
Korpiselkä, Kanjalou	1889	270	—	160	—	—	J. Tereksa, kkop.
Ullajärvi	1894	—	—	—	—	—	Nikolai Romanoff, teetik.
Kuusjärvi, kirkonkylä	1884	366	—	655	f.	—	W. Siitola, kkop.
Liperi, Kaataman kylä	1871	135	—	230	tyl.	—	Otto E. Luomonen, kkop.
Taipale	1876	290	—	750	—	—	K. K. Kiwinen,
Kirkonkylä	1871	1,072	—	2,543	—	—	M. Dahlström, kkop. "
Nurmes	1861	—	—	—	—	—	—
Pielisjärvi	1861	—	—	—	—	—	—
Pohvijärvi, kirkonkylä	1874	342	—	900	f.	—	Erik Tanskanen, kaup.
Pääjärvi	1861	510	—	650	—	50	Matti Moilanen, kkop.
Rautavaara, kirkonkylä	1859	304	—	783	f.	—	M. R. Lehtonen, "
Ruosteala	1858	—	—	—	—	—	—
Ruokkylä, kirkonkylä	1860	304	—	694	—	—	August Koljonen, kkop.
Runta	1878	265	—	700	f.	50	Helena Hirvonen.
Rosivaara	1895	70	—	160	—	—	Beffa Niikinen, tal.
Sorawala	1850	662	—	—	f.	—	Silja Sogberg, neiti.
Rytynkylä	1892	100	—	—	—	—	J. Soininen, tal.

Suistamo, Jalovaara	1888	204	—	220	—	—	M. Rajonen, muvij.
Kirkonkylä	1888	178	—	170	—	—	R. Spiridonow, kkop.
Leppäpirtti	1888	90	—	120	—	—	E. Siitonen,
Suojärvi, Warpakylä	1887	209	—	700	—	—	Andrei Stroganow, kkop.
Leppäniemen kylä	1887	209	—	700	—	—	—
Tohmajärvi, Järventaus	1092	100	—	—	—	—	Ida Mäkeläinen, kkop.
Kemien kylä	1857	1,300	—	2,700	—	100	J. Koinisto.
Onkamon kylä	1893	120	—	400	—	—	Anna Diettkinen, neiti.
Wärtilä	1861	680	—	1,000	f:n	—	Fr. Holmström, urhuri.
Ulfunieni	1849	—	—	—	—	—	—
Yhdeksäs Kanjalou-							
tarlastajapiiri.							
Jaapajärvi	1851	—	—	—	—	—	—
Jaapavesi	1856	212	—	620	f.	—	Matti Holvonen, kkop.
Kantajalmi, kirkonkylä	1883	470	—	1,021	f.	30	W. Strandman, "
Kilami	1858	488	—	1,419	f.	—	M. Tani,
Karstula, kirkonkylä	1861	455	—	1,100	f.	50	J. G. B. Nyström, kkop.
Mutilla	1893	125	—	175	ei	—	D. Leppänen, kppalv.
Kuhjärvi	1884	160	—	250	ei	—	R. Rohjonen, op.
Mätönkylä	1893	85	—	125	ei	—	M. Wäistö, tal.
Karttula	1862	—	—	—	—	—	—
Kestilä	1851	303	—	782	f.	—	J. Päivärönen, tal.
Kuuronkylä, kirkonkylä	1862	225	—	165	f.	—	D. Wöf, kkop.
Kanjalou	1878	115	—	95	f.	—	Sama.
Niemiokylä	1890	94	—	160	tyl.	—	Matti Turpeinen, läkkip.
Sulkarvan kylä	1892	103	—	155	tyl.	—	Matti Pietikainen, tyhpoit.
Kivijärvi, kirkonkylä	1862	78	—	312	f.	—	E. Niemi, kkop.
Ylitiistien	1888	145	—	399	—	—	Sama.
Kuopio, Hirvilahti	1873	219	—	325	—	—	Emma Lyytikäinen, kkop.
Wehmäsmäki	1861	—	—	—	—	—	—
Kajurila	1873	—	—	—	—	—	—
Kärämäki	1859	—	—	—	—	—	—
Lapinlahti	1875	—	—	—	—	—	—
Leppäpirtti	1874	—	—	—	—	—	—
Wartauden tehdas	1862	729	—	1,800	f:n	—	M. Holopainen, konttoyp.
Maaninta	1846	—	—	—	—	—	—
Riisilä, kirkonkylä	1878	424	—	640	f.	—	Juho Korhonen, kkop.
Muurusveden kylä	—	—	—	—	—	—	J. Toivonen,
Zuuan tehdas	1862	699	—	1,688	f.	—	D. Korhonen, kontt.apnl.
Rivola	1861	—	—	—	—	—	—
Pielavesi, Rannan kylä	1864	644	—	1,200	f.	—	P. Narinen, kkop.
—	—	223	—	354	—	—	Taalvetti Rytönen, tal.
Rihtipudas	1878	—	—	—	—	—	—
Rippola	1851	—	—	—	—	—	—
Ruhtila	1874	240	—	200	f.	25	Ryösti Gutzen, op.
Ryhjäjärvi, D. I.	1865	—	—	—	—	—	—
Rantalampi, Kerkonkoski	1891	250	—	325	—	—	W. Karhunen, kauppias.
Kirkonkylä	1860	600	—	1,153	f.	100	M. Lohi, kkop.
Särkifala	1887	442	—	725	piir.	25	Juho Dittinen, tal.
Rätkäälä	1884	200	—	400	f.	20	J. Ahnänen, kkop.
Rutakko, Rutafon kylä	1878	115	—	276	f.	—	Lassti Ruotsalainen, tal.p.
Suonenjoki	1862	—	—	—	—	—	—
Uusniemi	1859	—	—	—	—	—	—
Witajaaari	1861	—	—	—	—	—	—

**Syntyneet kansakou-
tartastajapiiri.**

Mauus, Kirkonkylä . . .	1859	—	—	—	—
Kahanjoki . . .	1877	—	—	—	—
Kantatöyhyä . . .	1876	—	—	—	—
Savjalampi . . .	1876	—	—	—	—
Sulkava . . .	1876	—	—	—	—
Sydänmaa . . .	1877	—	—	—	—
Bergö . . .	1885	68	50	f.	—
Eräjärvi . . .	1881	250	360	f.	—
Piojoki . . .	1849	—	—	—	—
Zalasjärvi . . .	1859	—	—	—	—
Jevua . . .	—	—	—	—	—
Jurva . . .	1874	—	—	—	—
Jämsä, Koskenpäällystä . . .	1887	365	—	827	tyl.
Jotivarti . . .	1862	530	—	1,160	f.
Karjoki, Mitiälä . . .	1885	160	—	553	f.
Kanholajoki, Kirkonkylä . . .	1855	620	—	1,500	f.
Ohyppä . . .	1885	250	—	285	f.
Perä Ohyppä . . .	1882	230	—	350	f.
Pääntänen . . .	1891	185	—	230	f.
Sarjunkylä . . .	1890	310	—	450	f.
Keuruu, Kunta . . .	1858	—	—	—	—
Mäntän tehdas . . .	1871	—	—	—	—
Koivunlahti . . .	1876	—	—	—	—
Korvialhti, Kirkonkylä . . .	1861	—	—	—	—
Muuramen kylä . . .	1884	—	—	—	—
Korsnäs . . .	1881	100	—	—	—
Kristiinan maaseurat . . .	1882	61	—	—	f.
Kuhmalajhti . . .	1874	215	—	634	f.
Kuhmoinen . . .	1858	252	—	800	f.
Kuorehovi . . .	1870	—	—	—	—
Kuortane . . .	1868	269	—	670	f.
Kurikka . . .	1863	—	—	—	90
Kuru . . .	1868	590	8	800	f.
Lapväärtti, Kirkonkylä . . .	1849	2	246	185	tyl.
Lagsmartsisa . . .	1884	—	60	90	tyl.
Härimeri . . .	1885	—	40	35	—
— . . .	1872	—	—	650	—
Luopainen . . .	1853	270	—	—	f.
Längelmäki, Hakosalmi . . .	1869	—	—	—	—
Maalahti . . .	1865	265	—	480	f.
Multia . . .	1850	—	—	—	85
Muustajaari . . .	1872	—	—	—	—
Bergan tehdas . . .	1864	—	—	—	—
Märpiö, Kunta . . .	1882	—	—	—	—
Bielax . . .	187.	—	—	—	—
Orihovi . . .	1882	160	—	200	f.
Peräseinäjohti, Viitola . . .	1876	—	—	—	40
Peräseinäjoen kylä . . .	1884	—	160	150	f.
Petalajhti, Nybö . . .	1892	—	30	20	piir.
Nyönn lufutuvan kirj. . .	1894	—	30	20	—
Petalahden . . .	1883	205	—	438	f.
Pihlajawesi . . .	1872	—	—	—	—
Pirttikylä . . .	1863	327	43	1,050	f.
Ruoneli, Kirkonkylä . . .	1889	120	—	213	tyl.
Riimuben kylä . . .	—	—	—	—	—
Rohjosaisten isokylä . . .	—	—	—	—	—

Benj. Molerander, luffari.
Emmi Haapanen, kkop.

J. E. Saarinen, kaupp.
J. Paatainen, kkop.
Juho Turja, op.
A. Hirvelä, lautamies.
Jakob Savunen, talonp.
M. Huhtalangs, torpp.
J. Beltonen, kaupp palv.
Kansakoulun opettaja.

J. D. Sjöström, luffatori.
Johan Villant, tal.
Kustaa Salonen, kkop.
K. Heikkinen, suntio.

J. Tamminen, kkop.
D. J. HeFn, kkop.
W. Hauentius, maisteri.
J. J. Wadström, kkop.
A. E. Appel, "

J. Strandberg, suntio.
S. Koppinen, kkop.

W. Luoma, kkop.
Ylialtti Kivimäki, tal.
Kansakoulun opettaja.
Kansakoulun opettaja.

Brita Kerttula, kkop.
A. Silén, rouva.
A. Niistalo.
Silba Grönroos, kkop.

Ruoneli, Kosken kylä . . .	—	—	—	—	—
Wilyputa . . .	1886	170	—	692	—
Wäärinmajan nuor.seur. . .	1883	182	—	571	f:n
Keftalen kylä . . .	—	—	—	—	—
Muroleen kylä . . .	1887	193	—	534	—
Wihlajalahden kylä . . .	—	—	—	—	—
Peltalan kylä . . .	1893	150	—	400	—
Seinäjohti, Marttila . . .	1865	335	15	450	f.
Siipyn, Siipyn kyläsä . . .	1882	—	200	400	—
Stajungin kylä . . .	1884	—	50	50	—
Omossan kylä . . .	1892	—	100	100	—
Suomalaišten kirj. . .	1892	48	—	170	—
Sulva, Näs . . .	1880	—	247	722	f.
Haara-osaisto Sunbiša . . .	—	—	—	—	30
Teisko, Kunta . . .	1881	300	—	80	30
Länki Teiskon Leppä . . .	1887	327	—	99	piir.
Tenwa . . .	1849	—	—	—	—
Tehya . . .	1874	—	—	—	—
Wirtain pitäjä . . .	1861	—	—	—	—
Wtšari . . .	1870	—	—	—	—
Wivermarkku . . .	1875	—	83	134	f.
Wufutuvan kirj. kansak. . .	—	—	230	—	f.

**Yhdestoista kansakou-
tartastajapiiri.**

Maahärmä, Wuofitoški . . .	1867	—	—	—	—
Wakkuria haara-osaisto . . .	—	326	—	649	—
Hakolan kylä . . .	1885	80	—	—	—
Majajärvi . . .	1896	167	—	—	f.
Mamesti, Pappila . . .	1868	11	149	—	10
Kansakoululla . . .	1876	1	260	—	f.
Mamieska . . .	1881	—	—	—	—
Woijärvi, W. I. kirj.kylä . . .	1887	240	—	440	—
Wailuoto, Kirkonkylä . . .	1860	458	—	500	f.
Wälwo . . .	1867	163	—	135	f.
Wimanto, Rannuskylä . . .	1882	200	—	—	—
Wotjörö . . .	1888	—	—	—	—
Wriemala . . .	1869	—	—	—	—
Walaajoki, Kirkonkylä . . .	1849	115	—	200	f.
Waubawa, Toivolan n.f. . .	1890	335	—	350	f:n
Wokkolau maaseurakunta . . .	1860	4	116	150	f.
Wotäs . . .	1862	5	138	185	f.
Wittfari . . .	1862	3	118	165	f.
Wälviä . . .	1861	—	—	—	—
Wahja, Kirkonkylä . . .	1857	244	—	500	f.
Wotylä . . .	1857	261	—	500	f.
Werälä . . .	1890	91	—	250	—
Wuannula . . .	1891	65	—	130	—
Weskitylä . . .	1893	18	—	14	10
Wotitylä . . .	?	32	—	38	—
Weserwitomppanian . . .	1883	152	135	—	—
Wappojärvi . . .	1875	—	—	—	—
Wapna . . .	1862	—	—	—	—
Wegtimäki . . .	1874	208	—	500	f.
Westijärvi . . .	1878	135	—	—	—

S. Mährynen.
Mimmi Wilenius kkop.
J. Hämminen, talofas.
E. Woiſio.
Mauno Mutio, torppari.
Emilia Hakajärvi.
L. Holm, kkop.
Erkki Korri, kkop.
M. Gran.
Axel Teir, tal.
E. Gustafsson, kkop.
Nofa Forsman, op.
E. Antell, kkop.
A. A. Strandberg, kkop.
J. Smolander.
S. Mattila, muilj. "

Eril Eratt, tal.

Milo Laine, kkop.
Kaarlo Fors, itsellinen.
Kustaa Hakola, lautam.
Wille Hauta-aho, talofas.
A. Niisus, pastori.
M. Woftröm, kkop.
S. Ahonen, kkop.
A. R. Piipinen, kkop.
T. Ruuhka, pastori.
A. Lindeberg, kkop.

Otto Betäistö, talofas.
A. Kallioſki, tal.poika.
G. Andersson, kkop.
Kari Krollfors, "
Mattis Remell, "

A. J. Tarffanen, kkop.
J. Ollila.
Matti Tuokko, tal.poika.
Matti Mutari.
Matti Kauppi.
A. Wainio, kkop.
Matti Lindgrén, 1var.m.

J. Hanfo, kkop.
F. Zuberger, kappalainen.

Lohstaja, Lohstajan kylä . . .	1865	445	5	700	f.	30	Juho Leppälä, kkop.
Luoto (Varamo) . . .	1867	2	98	300	f.	—	Herman Villqvist, kkop.
Munula . . .	1859	—	144	50	—	—	A. Svedberg, "
Murmo, Murmon kylä . . .	1884	190	—	250	f.	—	M. Peltari, "
Oravainen, Ravimo . . .	1867	—	66	115	—	—	Vitt Holmström, talonp.
Kunnari . . .	1884	1	143	300	—	—	Sofi Löfberg, kkop.
Östangar . . .	1882	—	47	60	—	—	K. Westerlund, "
Oulainen, Kirkonkylä . . .	1880	365	—	600	f.	50	J. K. Oksa, "
Petäjäjärvi . . .	1892	100	—	250	f.	—	Erkki Kangas, talof.
Matkanmä . . .	1892	100	—	250	f.	—	Juho Kaurala, "
Petäjäkoski . . .	1892	110	—	275	—	—	Antti Luufikangas, talof.
Raavola . . .	1870	—	—	—	—	—	—
Reho . . .	1862	108	—	50	f.	—	Antti Sahipakka, talof.
Pietarihaaren maaseurat . . .	1867	—	—	—	—	—	—
Rurmo . . .	1883	—	79	69	f.	—	A. R. Hagberg, urkunisti.
Ryhäjoki . . .	1849	265	—	—	f.	30	R. V. Reponen, kkop.
Ranttila . . .	1871	—	—	—	—	—	—
Rautio . . .	1885	—	—	—	—	—	—
Revonlasti . . .	1859	—	—	—	—	—	—
Ruununhätä, kansakoul. . .	1881	—	345	500	f.	—	Bertha Nygrén, kkop.
Kanjanopiston . . .	1891	12	2,000	3,200	f.	—	Johannes Klockars, f.op.i.
Salon tappelit . . .	1885	—	—	—	f.	—	Jannuksela, talof.
Salosten p.ä. Pattijoki . . .	1862	453	—	111	f.	—	M. August Perälä, mwijj.
Sievi . . .	1862	—	—	—	—	—	—
Siitajoki . . .	1850	—	—	—	—	—	—
Soini . . .	1874	—	—	—	—	—	—
Toholampi . . .	1875	490	1	1,000	f.	100	Ziba Oravala.
Weteli . . .	1886	—	—	—	—	—	—
Wihanti . . .	1876	—	—	—	—	—	—
Wimveli . . .	1858	—	—	—	—	—	—
Wähälä, Merikaarto . . .	1863	359	—	—	—	—	Juho Wäenpää, talof.
Tervojoki . . .	1873	169	—	—	—	—	Zaakko Knääppi, "
Djaniemi . . .	1895	57	—	70	—	—	Juho Ranta, "
Mullola . . .	1893	100	—	—	—	—	Ziba Unjitauppi, tal.em.
Savilampi . . .	1851	544	—	800	—	—	J. W. Simelius, tanttori.
Kunttila . . .	1893	104	—	75	—	—	Kalle Lamm, kauppias.
Wäyri, Koskeby . . .	1849	—	170	250	f.	15	Anna Appelberg, kkop.
Kovojoki . . .	1886	5	205	250	f.	15	S. Badlund, "
Umbiala . . .	?	—	80	100	f.	—	J. Grannäs, kirkonv.
Kaurajärvi . . .	1891	—	60	100	hfi.	—	A. Träsk, kuubennusm.
Murto . . .	1893	75	—	100	hfi.	—	K. Murto, torp.
Ylähärmä . . .	1860	—	—	—	—	—	—
Ylitannus . . .	1892	169	—	593	f.	—	Juho Jokela, talof.
Ylistaro, Herttola . . .	1861	315	4	810	f.	15	Zaakko Björlin, kkop.
Untamola . . .	1881	116	—	300	—	15	M. Untamola, tal.poika.
Seikkola . . .	1891	160	—	377	—	—	L. W. Härbömer, kaup.
Kainasto . . .	1893	250	—	—	—	—	Juho Kalvesmäki, "
Wiesä . . .	1869	—	—	—	—	—	—
Wtävää, Kirkonkylä . . .	1867	—	104	130	f.	60	L. Granlund, kirkonvart.
Wappfors . . .	1894	—	90	110	f.	—	Matti Forsbada, suntio.

Rahdestoista kansakou- luntarlastajayiri.

Enoutekijäinen . . .	1883	75	—	162	f.	—	Yrjö Halonen, luffari.
Sautipudas . . .	1861	—	—	—	—	—	—

Syrinsalmi, Kirkonkylä . . .	1850	464	—	—	f.	—	M. Immonen, kaup.hoit.
Oloivivaaran kylä . . .	1880	132	—	261	—	—	Z. Keränen, kunn.ejimes.
Etäläinen kylä . . .	1883	498	—	1,200	f.	40	Kreta Vilja Weijola.
Kajaanin maaseurakunta . . .	1885	252	—	1,276	f.	70	G. A. Odenström, wmeest.
Karunki . . .	1860	—	—	200	f.	—	Pitäjän tikkoherra.
Kostenpää . . .	1891	85	—	140	—	—	E. Palo, myllärimpoika.
Kemi . . .	1860	—	—	—	—	—	—
Kemijärvi . . .	1862	—	—	—	—	—	—
Kempele . . .	1860	—	—	—	—	—	—
Kiiminka . . .	1891	141	—	700	f.	35	J. Rantamäki, kkop.
Kuhmoniemi . . .	1881	—	—	—	—	—	—
Kuivaniemi, Kirkonkylä . . .	1887	165	—	199	f.	18	Juho Paakkari, luffari.
Kuolajärvi . . .	1894	25	—	15	—	—	Arvi Kojonen, kkop.
Kuusamo . . .	1859	—	—	—	—	—	—
Luminka . . .	1849	—	—	—	—	—	—
Lumijoki . . .	1877	—	—	—	—	—	—
Muho, Kestikän kylä . . .	1851	440	—	75	f.	20	Juho Pura, työmestari.
Muonionsa . . .	1875	—	—	—	—	—	—
Mulun maaseurakunta . . .	1859	—	—	—	—	—	—
Mulun Salo, kansakoul. . .	1857	300	—	800	f.	—	Zungeborg Suorja, kkop.
Baltamo . . .	1850	—	—	—	—	—	—
Budasjärvi, Korpinen . . .	1891	116	—	263	—	—	Abam Niiskakaari, tal.
Buolanko . . .	1876	—	—	—	—	—	—
Kiistijärvi, Kirkonkylä . . .	1878	180	—	280	f.	—	Fr. Fr. Lönnrot, pastori.
Kovanieni, Korjala . . .	1882	145	—	400	f.	—	Hulda Pihny neiti.
Simo, Kirkonkylä . . .	1865	199	6	50	f.	—	M. Lahti, kkop.
Simon kylässä . . .	1895	146	1	170	—	—	M. Kowala, op.
Sodanhylä, Kirkonkylä . . .	1865	100	7	91	f.	—	Alexander Kena, kkop.
Sotkamo, Nuorijoseura . . .	1893	106	—	292	—	—	M. W. Komulainen.
Yli Sotkamo . . .	1865	428	26	—	f.	—	Lasli Terivo, kauppias.
Suonnesalmi . . .	1850	—	—	—	—	—	—
Säresniemi . . .	1860	—	—	—	—	—	—
Temmes . . .	1878	—	—	—	—	—	—
Terwola . . .	1884	118	—	142	f.	40	J. A. Hildén, kkop.
Turtola, Turtolan kylä . . .	1861	150	—	—	f.	—	J. O. Esko, talonpoika.
Tyrnävä . . .	1864	—	—	—	—	—	—
Utajärvi . . .	1859	275	—	700	f.	—	Antti Laitinen, mwijj.
Utsjoki . . .	1882	—	—	—	—	—	—
Witornio . . .	1860	55	—	165	f.	—	Zifakti Ståncad, itf.mies.

Syhennyksiä:

1) 4 penniä heugelstä vuodesä
hov. = howin.
fp. = koulupirvin.
l. f. = lutherilaisen seurakunnan.

f.n = seuran
fat. = satunnainen.
twy = työväenyhdistyksen.
t.n = tehtaan.

Suomen Sanomalehdet ja aikakauskirjat w. 1895.

Simestymispaidat, numerojen luku sekä tilaushintat
postisfa.

Suomenkielisiä:

	num.:	hinta:		num.:	hinta:
Helsinki: Namunairut . . .	24	2:—	Uusi Suometar . . .	304	18:—
Diakonissalaitoksista . . .	12	1:—	Balwoja . . .	12	11:40
Duodecim . . .	12	9:16	Wartija . . .	12	6:92
Kalevatar . . .	24	4:12	Hamina: Haminan Sano-	105	4:50
Kansat ulun lehti . . .	24	3:65	mat . . .	52	3:28
Kansan Lehti . . .	52	4:—	Santo: Maitotalouden lehti . . .	105	3:—
Kaupunkilähetysten lehti . . .	12	1:04	Heinola: Yhräntö . . .	105	3:—
Kotito . . .	52	1:50	Hämeenlinna: Hämeen Sa-	152	5:80
Koti ja Yhteiskunta . . .	12	3:—	nomat . . .	104	4:51
(ynnä Käsitöitä) . . .	12	6:—	Hämäläinen . . .	12	1:32
Kuultauslehti . . .	8	1:25	Koti ja Kiertokontu . . .	12	2:—
Laesten lehti . . .	12	1:—	Miesän Ystävä . . .	152	5:80
Laesten Yhdistyksen lehti . . .	12	76	Jyväskylän: Keski-Suomi . . .	152	4:—
Laesten Ystävä . . .	12	1:—	Kylätieristö . . .	4	2:—
Matti Meitalainen . . .	26	5:91	Kylätierj. Kuvallehti, A-	12	2:50
Merimiehen Ystävä . . .	12	1:25	sarja ynnä Laesten Ku-	12	2:50
Miteutta kaikille . . .	12	2:60	walehti . . .	12	2:50
Viikotkirjoituslehti . . .	12	4:—	Suomalainen . . .	152	3:—
Yhdistyksenlehti . . .	12	1:32	Kotka: Kottan Sanomat . . .	104	4:50
Käivälehti . . .	304	15:—	Kuopio: Sampo . . .	6	3:56
Sanansaattala . . .	24	2:53	Savo-Karjala . . .	152	4:—
Sirkka . . .	24	3:—	Uusi Kuvallehti . . .	24	5:—
Sotahuuto . . .	52	5:—	Uusi Savo . . .	152	5:80
Suomal. Wiraal. lehti . . .	304	9:02	Käivälmi: Wuoksi . . .	103	4:—
Suomen Kalastuslehti . . .	12	3:—	Lappeenranta: Itä-Suom.	152	5:83
Suomen Lähetysseuran . . .	12	1:25	Sanomat . . .	103	3:94
(ynnä Viikotlehti) . . .	12	2:—	Lappeenrantaan Uutiset . . .	103	4:60
Enomen Maanviljelyshy.	6	5:—	Mitteli: Mitteli . . .	104	4:29
aikat. . .	12	3:—	Saimaa . . .	104	4:29
Suomen Maanviljelyshy.	6	2:50	Dulu: Evangelinen ynnä	12	1:50
lehti . . .	12	3:—	Viikotlehti . . .	12	2:44
Suomen Teollisuuslehti . . .	24	5:—	Hengell. Kuultauslehti . . .	12	4:75
Enomen Terveydenhoito-	12	2:44	Kaitu . . .	152	3:—
lehti . . .	52	3:88	Louhi . . .	152	3:—
Suomen Wiikotlehti . . .	12	1:88	Dulun ilmoituslehti . . .	154	3:—
Sylwia . . .	12	1:88	Sanomia Siionista . . .	12	2:—
Tietoa Merentulkijoille . . .	12	3:—			
Yhdymies . . .	53	3:—			

Pori: Porilainen . . .	152	4:66	Tampereen Sanomat . . .	152	4:—
Rauban Sanoma . . .	12	1:50	Tampereen Uutiset . . .	200	5:50
Sanomia Porista . . .	154	5:80	Töbistusten joukko . . .	12	1:50
Sataturta . . .	152	5:82	Yrviään Saomat . . .	12	2:—
Porvoo: Uusimaa . . .	104	3:—	Turku: Aura . . .	303	10:36
Rauma: Väinö-äänä . . .	12	1:20	(kolmip. painos) . . .	151	4:67
Rauhan Lehti . . .	102	4:—	Kristillisiä Sanomia . . .	12	1:50
Savonlinna: Savonlinna . . .	104	4:20	Sanomia Turusta . . .	302	8:14
Kipinä (latt.) . . .	12	1:60	Turun Kaupunkilähetys . . .	24	1:97
Sortavalta: Kasvatusopii-	12	1:88	Turun Lehti ynnä kirjäl.	152	4:13
lisiä Sanomia . . .	104	4:29	Enomi . . .	52	3:32
Laatokka . . .	12	1:32	Uusikaupunki: Uudenau-	152	5:—
Peltomies . . .	152	5:33	pungin Sanomat . . .	104	12:60
Tampere: Namulehti . . .	26	1:37	Wasa: Pohjalainen . . .	6	1:32
(kolmipäiväinen painos) . . .	12	1:32	Wirtija . . .	304	10:38
Hämeenyrnlehti . . .	24	2:53	Wiihuri . . .	104	3:50
Kirkollisia Sanomia . . .	12	1:20	(kaksipäiv. painos) . . .	304	12:60
Kodin-Ystävä . . .	12	1:20	Wiihurin Sanomat . . .	104	4:29
Kotimainen Lähetys . . .	24	3:56	(Wiih. S. Supistus) . . .	104	4:29
Kautatien-Lehti . . .	24	3:56			

Ruotsinkielisiä:

Helsinki: Ustionposten . . .	228	7:97	Sjömanswännen . . .	12	1:25
Barnawännen . . .	12	1:—	Standinawiska Landlä-	12	1:20
Biet . . .	12	6:—	are föreningens Tid-	4	11:20
Pharmaceutiskt Notisblad . . .	12	3:—	skrift . . .	24	3:—
Finlands Allmänna Tid-	304	10:53	Sporten . . .	12	5:80
ning . . .	12	16:—	Stadsmissionensbladet . . .	12	1:04
Finns Läkaresällskapet's	12	17:—	Sylwia . . .	12	1:88
Hänblingar . . .	12	12:—	Sändebudet . . .	24	2:53
Finns Tidsskrift . . .	6	2:50	Söndagsstolebladet . . .	24	11:—
Finns Museum . . .	12	3:—	Teknikern . . .	12	8:—
Finsterisöfrist för Fin-	12	1:—	Tekniska Föreningens	12	5:—
land . . .	6	6:—	Tidsskrift . . .	12	4:80
Från Diakonisskulet . . .	12	4:—	Tidning för Stenografi	12	2:44
Geografiska Föreningens	6	6:—	Tidsskrift för folkstolan	12	3:56
Tidsskrift . . .	12	4:—	Tidsskrift för Helsingfors	12	2:44
Hemmet och Samhället . . .	17	—	Tidsskrift för Jägare och	6	8:75
Huswifvadsbladet . . .	355	18:—	Skiffare . . .	12	3:92
(maafeutupainos) . . .	303	16:—	Tidsskrift ntgifwen af Ju-	4	6:92
Järnvägs mannabladet . . .	24	6:—	ridiska Föreningen . . .	12	3:—
Krigsöpet . . .	52	6:12	Trädgårdswännen . . .	12	4:60
Lördagsawännen . . .	12	1:25	Typografbladet . . .	52	2:50
Risjonskibning . . .	24	2:—	Wedobladet . . .	102	7:64
(liljeheddä) . . .	12	4:68	Hamina: Fredrikshamns	154	6:93
Naturen . . .	12	2:30	Tidning . . .	52	3:88
Nitid . . .	355	24:—	Hänto: Hängö . . .	104	5:41
Nya Wuddararen . . .	52	2:50	Tidning för Wjölthhus-	52	1:88
Nya Presen . . .	12	2:44	hällning . . .		
(wittpainos) . . .	12	2:44	Kokkola: Swensta Öster-	104	5:41
Programbladet . . .	12	2:44	botten . . .	52	1:88
Rättwisa mot alla . . .	12	2:44	Ungdomswännen . . .	52	1:88

Kotka: Kotka Notis- och An- nonssblad 52	5:—	Tampere: Tammerfors 150	6:—
Loviisa: Östra Nyland 104	7:65	Turku: Åbo Stadsmission 24	1: 50
Maarianhamina: Åland 104	6: 53	Åbo Tidning 355	16: 38
Gemvånen 52	2: 20	Åbo Underrättelser 355	16: 38
Dulu: Röstfrån Zion 12	2:—	Uusi Kaarleby: Österbott- niska Posten 52	5:—
Uleåborgsbladet 104	5: 41	Waasa: Finska Månads- posten 12	1: 71
Pori: Björneborgs Tidning 104	7: 64	Wafabladet 156	8: 04
Westra Finland 102	4:—	Wasa Tidning 303	11: 50
Porwo: Borgåbladet 103	4: 27	(2-päiväinen painos) 104	5: 11
Borgå Nya Tidning 150	5: 78	Wijuri: Wiborgsbladet 304	15: 97
Tammisaari: Evangelist Kristendom 12	2: 44	Östra Finland 305	13: 74
Westra Nyland 102	6: 39		

Kaksikielisiä:

Helsinki: Gutenberg 24	4:—	Porwo: Suomen Västi- wialliskoulujen Lehti 12	4:—
Suomen Kasvatusopill. Yhdist. Viikokkirja 6	6:—		

Yhteensä 98 suomenkielistä, 69 ruotinkielistä ja 3 kaksikielistä lehtiä.

Suomenmaau ulkopuolella

ilmesthy seuraawat suomenkieliset lehdet:

Benäjä: Pietari, Inferi	52	6 m. — p.
Ruotii: Gaaparanta, Gaaparannan lehti	52	6 m. 39 p.
Amerika: Amerikan Suomalainen, Chicago, Fil	52	2 b. 50 c.
Amerikan uutiset, Calumet Mich.	52	2 b. — c.
Kalewala, Frontwood, Mich.	52	2 b. — c.
Kuvallehti Calumet, Mich.	12	1 b. 25 c.
Paimen-Sanomia, Hancock, Mich.	52	1 b. — c.
Lehti lapsille ja nuorille Hancock Mich.	12	— 75 c.
Silontin Sanomat, Calumet, Mich.	12	1 b. 10 c.
Suirtolainen, New York	52	2 b. 50 c.
Uusi kotimaa, New York Mills, Minnesjota	52	2 b. — c.

Wironkielisiä:

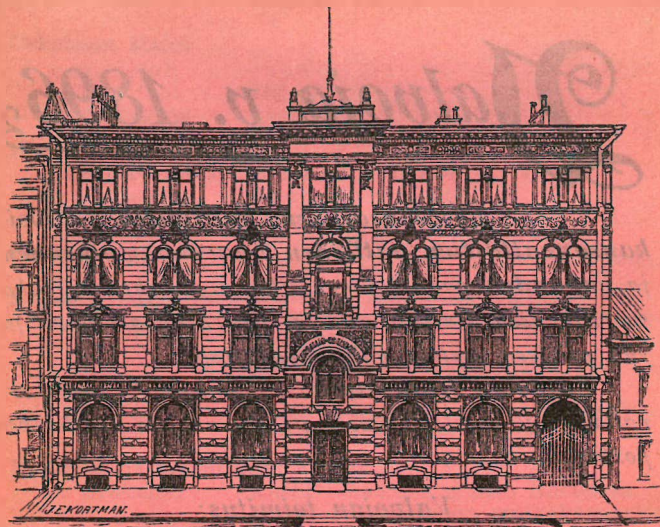
Suomen suluheimoista ainoastaan **Wirolaisilla** on omantieliset sanomalehdet; wirolaisia sanomalehtiä ilmestyi w. 1895 seuraawat:

Kuresaari: Saarlane 1 kerta wiiik.	1 r.	50 kop.
Karwa: Wirmaline	3 r.	—
Perno: Linda	3 r.	—
Tallinna: Cesti Postimees	3 r.	—
Riistrahwa pühapäewäleht 1 kert. wiiik.	1 r.	70
Tallinna Söber	3 r.	—
Walgus 1 kert. wiiik.	4 r.	30
Tartto: Lauku ja Wängu leht 1 k. kuuk.	1 r.	—
Meiwil 1 k. wiiik.	3 r.	—
Pöllumees 6 k. wuod.	1 r.	—
Postimees 6 k. wiiik.	3 r.	—
Wihjanti: Sakala 1 k. wiiik.	3 r.	—

Siisällyys.

Merkkien ja lyhennyksen selityksiä	Siv.	3
Almanakka (12 wignettia)		4
Tähtitieteellisiä seikkoja. Kirj. R. Alb. Heikel (9 kuwaa)		4
Toriipäiwät ja eläinmarkkinat (lisäys)		28
Muutamia tilastallisia tietoja Suomesta		29
Tilastollinen taulu maailman tärkeimmistä waltakunnista		30
Maailman esiwaltiaat ruhtinaat		31
Reisariwllinen perhe		32
Suomeenmaan korkeimmat wirkamiehet		33
Ufewelwollisuus talenteri		36
Säästöjen lisäwntyminen toisesta wuodesta toiseen		36
Muutamia tietoja leimapaperin käyttämijestä		37
Suomen wäkiluku 1 p. Tammikuuta 1895		38
Wertaustaulu (raha, pituusmitat, painot eri maisja)		39
Metrijarjestelmä		40
Postisäästöpankki		42
Sähtöfanoma-määräyksiä		43
Postimaksut		44
Silmäys Jtä-Suomen lahjoitusmaitten historiaan. Kirj. E. G. Palmén (wign.)		46
Waeltajan huokaus. Runo. Kirj. J. J. M.		72
Porin rantatie. Kirj. W. Soini (2 kuwaa)		73
Fredrik Paciuksen muistopafjas. Kirj. A. Meurman (kuwa)		77
Suomesta. Käännös Wiroukielesta. Kirj. S. Runder, suom. W. S.		80
Soi! Runo. Kirj. A. R. (wign.)		81
Lauffumiesten kotimaa. Kirj. Jnaja. (10 kuwaa)		82

	Siv.
Heugen filmät. Runo. Kirj. Lauri Soini	104
Mestarin käsky. Kirj. Uppo Koponen. (2 kuvaa)	105
Mahtarvin. Runo suomentanut M. S.	112
Miten maitotalous joutui päätuteeksi Maunulan talossa. Kirj. E. S. (2 kuvaa)	113
Uudelle vuodelle. Runo. Kirj. Irene Mendelin	136
Maamme unorisoseuroista. Kirj. Alkio (wign.)	137
Äidin surut. Runo. Kirj. A. S.	147
Jaapan. Kirj. D. R. (4 kuvaa)	149
Mik' ja ikket tuffaseni? Runo. Käännös Wiron kielestä.	
Suom. M. S. Kirj. Koidula	175
Sitmäys kuluneen vuoden tapauksiin. Kirj. B-ö W-n (wign.)	176
Keula. Runo. Käännös Wiron kielestä. Suom. M. S. Kirj.	
Anna Saarva	185
Muistofanoja vainajille. Kirj. N. L-ka (wign. ja 7 kuvaa)	186
Kansanopistomme. Kirj. D. Järveläinen (5 kuvaa)	226
J. L. Runeberg'in haudalla. Runo kirj. Irene Mendelin	243
Maalaiskuntain kansakirjastot	245
Suomen sanomalehdet ja aikakauskirjat w. 1895	260

Helsinki, Aleksanterinkatu 42.

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

Osakepääoma 4 miljoonaa markkaa

Pääkonttori Helsingissä.

Haarakonttoreja:

Haminassa,	Käkisalmissa,	Raamalla,
Heinolassa,	Muurihaminassa,	Rovaniemessä.
Hämeenlinnassa,	Mikkelissä,	Salossa,
Isalnessa,	Oulussa,	Tampereella,
Kajaanissa,	Porissa,	Turussa,
Kemissä,	Raahessa,	Waasassa,
Kuopiossa,		Wiipurissa.

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTTI
MISSIÖINSTITUUTIT
Turku Yrjölä
20500 Turku 50 ☎ 17536

157-1980

Valvoja v. 1896₃

„Tosikansallisen kulttuurin ja tosi-kansanvaltaisten aatteiden kehittäminen oikeuden ja vapauden vankalla pohjalla, suna tehtävä, jonka suorittamisen Valvoja alusta alkaen on asettanut ja yhä edelleen asettaa päämääräksensä“.

Valvojan tilaushinta: 10 Smk. koko vuosiker-ralta, 5: 50 puolelta vuotta; maaseuduilla sen lisäksi postimaksut (1: 40.)

Valvojan toimitus:

O. E. Tudeer. Zach Castrén. Hannes Gebhard. Kustavi Grotenfelt.
Mikael Johnsson. K. M. Levander. E. G. Palmén.
Th. Rein. O. Relander. E. N. Setälä.

Vuonna 1895 Valvojassa olleista kirjoituksista
mainittakoon:

Valtiolliselta ja yhteiskunnalliselta alalta:

Valfrid Vasenius, Ääniaisteikko teoriassa ja todellisuudessa, 1—3.
Ulkopuolelle keskustelua, 1—3.
Kansakoulu ja oppikoulu, 1—3.
Mitenkä voi puolueasema selvitä?
Vielä maisterioppimme muodollisuudesta

Mikael Johnsson,
K. Grotenfelt,
Hannes Gebhard,

Agraarikysymyksestämme, 1, 2.
Preussin maalaiskunnista.
Parlamentarismi ja puolue-elämä pohjoismaissa. I—IV
Hollannin ylioppilasoloista.

SIIRTO-PAIKKAINSTITIITTI
MIGRAATIONSTITIITTI
Turun Knut Polén,
-20500 Tuusku 50 ☎ 17536

Uskonnon alalta:

Arthur Hjelt,

Vasta löydetty syyriankielinen evan-geliumikäänös.

Zach. Castrén,

Arvid Järnefeltin Ateisti.

Kirjallisuuden alalta:

Kuorlo Forsman,

Alessandro Manzoni, 1—4.

O. Relander,

Suomalainen teatteri.

Valfrid Vasenius,

Teuvo Pakkala (Kirjailijain muoto-kuvia XXIV).

Jalmari Hahl,

Piirteitä Giovanni Pratin runoudesta.

Kansatieteen ja kansarunoustutkimuksen alalta:

O. Relander,

Mythologiasta ja sen uusimmasta tut-kimuksesta.

Kaarle Krohn,

Itkujen keräämismatkalta.

Yrjö Wichmann,

Inkerin virsi.

Uusia tutkimuksia suomalais-ugrilais-ten kansojen rakennuksista.

Historian ja maantiedon alalta:

K. Grotenfelt,

Kustavi Aadolfin muisto Ruotsissa.

”

Aithikos Istrialaisen matkakertomus Suomesta ja Pohjoismaista

J. V. Ruuth,

Jaakko Teitin valitusluettelo Suomen aatelistaa vastaan.

Th. Rein,

J. V. Snellmanin ylioppilasaika Turussa.

K. M. Levander,

Käynti Somalimaan rannikolla.

A. R. Niemi,

Lönnrotin lapsuus.

K. L. Tallqvist,

Käynti Jerusalemin templi paikalla. I, II.

Luonnontieteiden alalta:

K. M. Levander,

Yleisen kehitysoopin alalta.

F. J. Pätiälä,

Louis Pasteur.

K. Melander,

Mitä me näemme.

Kaunokirjallista:

Maila Talvio,

Öisiä vieraita.

Gustaf Fröding,

Runoja. Suom. Y. Weijola.

Teuvo Pakkala,

Mari varkaissa.

Selma Lagerlöf,

Välialta.

Fredrika-mamseli. Suom. Alli Nissi-nen.

O. R—s,

Enkelimme (runo).

Kyösti U—o,

Vainopurren valitus (runo).

Kotimaan kirjallisuutta (arvosteluja).

Kirjallinen katsaus. Y. m.

157-1980

J. L. RUNEBERG

Kansanvalistus-seuran Kuvalehtiä

on sarja seinäkuvia, paperikoko 33 x 40 cm, joka nykyään on pantu alkuun ja on tarkoitettu seinäkoristuksiksi taloihin ja mökkiin kautta koko Suomenmaan. Ylempänä oleva pienoiskuva on tarkoitettu antamaan jos vaillinaistakin käsitystä, muutamien tähän sarjaan kuuluvien kuvien teko-tavasta, mutta kaikki eivät sentään samaa mallia noudata.

Kuvien myyntihinnaksi on määrätty 20 penniä, mutta kun 25 kapp. yhtä tai useampaa lajia yhtäikaa tilataan, niin että niitä voidaan yhdessä kääreessä lähettää, on hinta 10 p. Kuvat ovat silatessa maksettavat eikä tilauksia ja lähetettyjä kuvia oteta takaisin. Lähetyskustannukset suorittaa Seura.

Tähän asti ovat valmistuneet seuraavat kuvalehdet:

- I. Elias Lönnrot.
- II. Uno Cygnaeus.
- III. Sakari Topelius.
- IV. Juh. Wilh. Snellman.
- V. Nikolai II.
- VI. Aleksandra Feodorowna.
- VII. Juh. Ludv. Runeberg.
- VIII. Martti Lutherus.

Kuvalehdet, hyvin sopivat levitetäviksi sekä maakauppioiden että kulkukauppioiden kautta.

SIIRTO
MIE
TUN
2050
Turku 50 17536

157-1980

G. W. Osonen

Maanviljelys- ja Meijerikalusto-
kauppa.

Tampereella.

Ehdottomasti parhaita

Heinänsiemeniä ja Lannoitusaineita.

Voinvälitys-liike.

Edustaa vakuutusyhtiöitä:

Suomi
Henkivakuutuksia.

* Pohjola
Palovakuutuksia.

* Kulleröö
Tapaturmavakuutuksia.

Suomen Käsityön Ystävät

Helsinki, Mikonkatu 4

myö suomalaisien kuosien mukaan tehtyjä koru-ompe-luksia, kankaita, metalli-, puu- ja tuohiteoksia.

Halutaan tietoja sentapaisesta kansanme käsiteolli-suudesta, jota voidaan nimittää tai kehittää kansalliseksi taideteollisuudeksi.

Meijeriastioita

kovaksi valssatusta, paksusta teräs-pellistä, valmiina kahdesti tinatut Englannin tinalla.

Tehdään **Kirkkolihin Vesikattoja, Kaminoita ja Ukkosenjohteita.**

Peltiumia, Kylpyammeita, mo'ta eri muotoa, Vesiämpäriä ja -kousia sekä kaikkia, mitä Läksi-, Petti- ja Vaskilevytyöhön kuuluu.

Pienimmätkin tilaukset suoritetaan heti mitä huolellisimmin ja halpoihin hintoihin.

Kuvallisia hintaluetteloja lähete-tään pyynnöstä ilmaiseksi, ja on välttämätöntä, että jokainen hankkii sen itselleen.

G. W. Sohlberg

Helsinki

Metsästäjänkatu 4.

Liike aloitettiin v. 1876.

Vakuutus-osakeyhtiö KALEVA

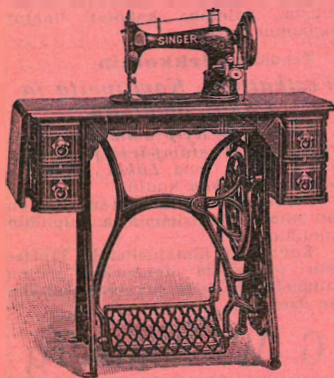
Myöntää kaikellaisia

elinkorko-, eläke-,
myötäjais- ja
henki-vakuutuksia

edullisimmilla eh-
doilla
huokeita vakuutus-
maksuja vastaan.

Yhtiösääntöjen mukaan saavat vakuutetut osan voitosta sekä yhtiökokouksissa äänestys- ja vaalioikeuden. Rahastojen yhteinen summa on yli 12 miljoonaa markkaa ja vuotuinen tulo vakuutusmaksuista 1½ miljoonaa markkaa. Sen kautta että yhtiön hallitus sijaitsee maassa voidaan maksut suorittaa pian.

Fohtokunta.

Alkuperäisiä Singer'in Ompelukoneita

myy Helsingissä ainoastaan

W. Grashoff

39 Pohj. Esplanadikatu 39

*Vanhin ompelukoneliike
Suomessa.*

Suomen Yhdys-Pankki

Perustettu v. 1862.

Osakepääoma S:markkaa 3,000,000: —
Vararahasto „ 5,100,000: —

Ottaa vastaan rahoja talletus- ja juoksevalle tilille.
Diskonttaa vekseleitä.

Myöntää lainoja, kassakreditiivejä ja remburssi-
kredittejä.

Myy ulkomaalla käytettäviä matkakreditiivejä.

Ostaa ja myy ulkomaan vekseleitä sekä ulkomaal-
laisia pankinseteleitä.

Ostaa valtio-obligatsioonien kuponkeja ulkomaan
rahassa.

Myy postilähetysvekseleitä.

Ostaa ja myy valtio-obligatsioneja ja muita arvo-
papereita.

Toimittaa rahan perimisiä sekä valtio-obligatsio-
nien ja muiden arvopaperien ostoa ja myyntiä.

*Pankille voi kirjeellisesti antaa asioita toimitettaviksi
osoitteella*

Suomen Yhdys-Pankki.

Osaake-pääoma:
Smk. 4,000,000.

Palovakuutus-Osakeyhtiö

Yhtiön rahastot 31 p.
Jouluk. 1894
Smk. 706,455:83.

FENNIA

Helsingissä

perustettu Keisarillisen Senaatin 17 p:nä Toukok. v. 1881
antaman päätöksen nojalla.

Yhtiö antaa

Palovakuutuksia

kaikelliselle kiinteälle ja irtaimelle omaisuudelle maalla ja kaupungeissa!

Pääkonttori: Helsingissä, N:o 30 Unionink. varrella.

Asiamiehiä: maamme kaikissa kaupungeissa sekä maaseuduilla.

Vakuutusmaksut: huokeat ja määrätty.

Palovahingonkorvaus: joutuisa ja aulis.

Tapaturmavakuutus-
Osakeyhtiö

PATRIA
Helsingissä
myöntää tapaturma-
vakuutuksia.

Kotimainen yhtiö.

Huokeat vakuutusmaksut.

Pikainen suoritus.

SIIRTOLAISUUSMIGRAATIO
Turun Yhtiö
20.000 Touku 50 17

157-1980